

સત્ય ઘટના પરથી પ્રેરિત

મનની આંટીઘૂંટી

FOR MORE BOOKS JOIN TELEGRAM CHANNEL [@BOOKHOUSE1]

પાર્થ ટોરોનીલ

VISIT...

LANZAROTE
Caliente.COM

મનની આંટી ઘૂંટી

લેખક – પાર્થ ટોરોનીલ

FOR MORE BOOKS JOIN TELEGRAM CHANNEL [@BOOKHOUSE1]

Copyright © 2018 by Parth Toroneel

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, distributed, or transmitted in any form or by any means, including photocopying, recording, or other electronic or mechanical methods, without the prior written permission of the publisher, except in the case of brief quotations embodied in critical reviews and certain other noncommercial uses permitted by copyright law. For permission requests, email the author at parthtoroneel@gmail.com

Disclaimers:

This is a work of fiction. Names, characters, businesses, places, events, and incidents are either the products of the author's imagination or used in a fictitious manner. Any resemblance to actual persons, living or dead, or actual events

FOR MORE BOOKS JOIN TELEGRAM CHANNEL [@BOOKHOUSE1]

Smashwords License Statement:

This ebook is licensed for your personal enjoyment only. This ebook may not be re-sold or given away to other people. If you would like to share this book with another person, please purchase an additional copy for each person. If you're reading this book and did not purchase it, or it was not purchased for your use only, then please return to Smashwords.com and purchase your own copy. Thank you for respecting the hard work of this author.

Thanks to everything to outer world which has helped me one or another way to get this story done; and special thanks goes to my Inner world of the writer, who has written (has been writing) wonderful stories from an obscure idea. I had never ever thought that I would become a writer one day, but here I am!

I also want to thanks to my family, and especially to my colorful-nature dadu... Joitaram!

Proofreading by my best friend Priyanka, big thanks goes to her too. Contact her if you're looking for a proofreader for your story.

FOR MORE BOOKS JOIN TELEGRAM CHANNEL [@BOOKHOUSE1]

FOR MORE BOOKS JOIN TELEGRAM CHANNEL [@BOOKHOUSE1]

Dedication

I dedicate this book to all women, who want to open their wings of freedom and follow their passion to fulfill dreams. If men can deserve to be independent in all aspects of life, so do women.

FOR MORE BOOKS JOIN TELEGRAM CHANNEL [@BOOKHOUSE1]

Quote

“Feminism isn’t about making women strong. Women are already strong. It’s about changing the way the world perceives that strength.” — G.D. Anderson

FOR MORE BOOKS JOIN TELEGRAM CHANNEL [@BOOKHOUSE1]

પ્રકરણ – ૧

શિયાળાની શરૂઆત થઈ ચૂકી હતી. આછી ઠંડી વહેલી સવારના વાતાવરણમાં છવાયેલી હતી. સૂર્યોદય થતાં જ સોનેરી કિરણપુંજો ફુણા તડકાની ચાદર ધરતી પર પાથરી રહ્યા હતા. આહલાદક પવનની લહેરમાં ખેતરનો લીલોછમ લસકો લહેરાઈ રહ્યો હતો.

સવારના પહોરમાં મજૂરો દાંતરડા લઈને લસકો વાઢી રહ્યા હતા. બાર વર્ષની જ્યોતિ, ખેતરમાં એના બા-બાપુને લસકાનો ભારો બંધાવા મદદ કરી રહી હતી. તેમને મદદ કરાવી તે પંતગિયાની જેમ ખેતરની ચોતરફ મુક્તપણે વિહરતી. ખેતરની ચોતરફ વિહરતા વિહરતા તેણે ખૂણાની એક ઝાડીમાં મીઠા ચણીબોરનું ઝાડ જોયું. પાકી ગયેલા ચણીબોરના લૂમખા જોઈને તેને બોર ખાવાની ચટપટી થવા લાગી. પૂછ્યા વિના કોઈકના ખેતરમાંથી બોર તોડવા જતાં તેના હાથ થંભી ગયા. તે દોડતી બાપુ પાસે જઈને તેમને ચણીબોર તોડવા વિશે પૂછ્યું. બાપુએ ખેતરના માલિકે પૂછી બોર તોડવાની પરવાનગી માંગી. બોર તોડવાની છૂટ મળતાં જ તે ખુશખુશાલ થઈ ઉડતા પગે બોર તોડવા દોડી ગઈ. ‘બપોરે નિશાળમાં બોર ખાવા થશે’ - એમ વિચારી તેણે ખાસ્સા બોર નિશાળની થેલીમાં ભર્યા.

નિશાળનો સમય થતાં ઝાડની ઓથે બેઠેલા બાએ જ્યોતિને ટહુકો પાડ્યો. રોટલો-ડુંગળી જમી લઈને તેણે પાટી-પેન થેલીમાં નાંખી, અને કલાક વહેલા નિશાળે દોડી ગઈ.

જ્યોતિને ભણવામાં ઝાઝો રસ નહતો, પણ માસ્તર ચીંધે એ કામ કરવા તો તે ખિસકોલીની જેમ ફટ્ટ દઈને ઊભી થઈને એ કામ કરી દેતી. કામ પણ એવું ચીવટભર્યું કરતી કે કોઈને ભૂલ કાઢવાનો મોકો ન આપે! કહ્યાગરી જ્યોતિને તેની સાથે ભણતી છોકરીઓ ‘ખિસકોલી’ કહીને ચીડવતી.

ખભે થેલી ભરાવી તે કલાક વહેલા નિશાળે પહોંચી ગઈ. નિશાળના ચોગાનની વચ્ચોવચ્ચ ઘેઘૂર પીપળાએ ફેલાઈને ડાળીઓ કાઢી હતી. ખરેલા પીળા પત્તાંનો કચરો વાળી લેવા તેણે થેલી ઝાડના ઓથે મૂકી. ખૂણામાં પડેલો બોઘરો હાથમાં

લઈ, યોગાનમાં પડેલા કચરાનો ખૂણામાં ઢગલો કર્યો. નિશાળના દરવાજામાં પ્રવેશતાં આચાર્ય સાહેબે નિશાળનું ચોખ્ખુંચણાક યોગાન જોઈને તેને દૂરથી સઃસ્મિત સાથે શાબ્દિક શાબાશી પાઠવી. નાનું-મોટું કામ કરવામાં ક્યારેય પાછી પાની ન કરતી જ્યોતિ માસ્તરની શાબાશીથી મનમાં ને મનમાં હરખાઈ ઉઠતી.

ગમતું કામ શીખવા-જાણવા જ્યોતિની આતુરતા હંમેશા તેની ઉત્સુકતાની પૂંછ પટપટાવતી. ભણવા સિવાયનું કામ શીખવા તેના પગની પાનીઓ ઉત્સાહથી થનગનતી. સ્વભાવે તે લજામણીની જેમ સંવેનશીલ હતી. કોઈનો કડવો બોલ ઠપકારૂપે પડે તો તેની આંખો તરત ભરાઈ આવતી. જોકે, તેની હસતા-ગાતા રહેવાની સ્વભાવ-સહજ પ્રકૃતિ થોડાક સમયમાં લજામણીના બિડાયેલા પાનની જેમ પાછી યથાવત થઈ જતી.

નિશાળમાં પીપળાના ઠંડા છાંયડે વિદ્યાર્થીઓ ભણવા બેસતા. માસ્તર પલાખાં લખવા આપી લાકડાની ખુરશીમાં ઊંઘ ખેંચતા. માસ્તરને ખબર ન પડે એમ જ્યોતિ થેલીમાંથી અક્કેક ચણીબોર મોંમાં મૂકે જતી, અને એક કોર ઠળિયાની ઢગલી કરે જતી. બાજુમાં બેઠેલી નિલ્વાને મસ્તી સૂઝતા ઢગલીમાંથી બોરનો એક ઠળિયો લઈ, આગળ બેસીને ઝોકું ખાતી સહેલીના માથામાં માર્યો! ઠળિયો તેના માથા પરથી ઉછળીને સીધો જ માસ્તરના કપાળે જઈ અફડાયો! નસકોરાં બોલાવતા માસ્તર ઝબકીને જાગી ઉઠ્યા! તરત જ બાજુમાં પડેલી સોટી ઉઠાવી મેજ પર વીંઝી, “કોણ હતું એ? કોને ઠળિયો માર્યો?”

તેમના તગતગાવતા ભરાવદાર ભવાં ઉપર-નીચે થયા. વિદ્યાર્થીઓમાં સોપો પડી ગયો!

“બોર કોણ લાયું છ?”

“સાહેબ આ જ્યોતિ...” બાજુમાં બેઠેલી છોકરીએ બકી માર્યું.

“હા સાહેબ, જુઓ આ ઢગલી રહી. ચાલુ નિશાળે થેલીમોથી બોર ખાધે જાય સ...” ગુનેગાર નિલ્વાએ સૂર પુરાવી પોતાના ગુનાનો ટોપલો જ્યોતિના માથે ઢોળ્યો. માસ્તરે નાખોરા ફુલાવી ડોળા કાઢ્યા.

સોટી મેજ પર વીંઝી ઉગ્ર સ્વરે તાડૂક્યાં, “જ્યોતિ...!! ઊભી થા...!!”

માસ્તરનો ગુસ્સો જોઈને જ્યોતિ થથરી ગઈ! એ ધ્રૂજતા અવાજમાં કશું બોલે એ પહેલા આગળ ઝોકું ખાતી હતી એ છોકરી જ્યોતિ તરફ આંગળી ચીંધીને બોલી, “હા સાહેબ આ જ હતી. આને જ મને જોરથી બોરનો ઠળિયો માથે મારેલો. મેં પાછળ જોયું એટલે આજ બોર ખાતી 'તી...!”

“ના સાહેબ મુ ન’તી... આ નિલ્પા હતી. એને ઠળિયો માર્યો ’તો...”

નિલ્પા તરત જ બોલી ઉઠી, “સાહેબ આ હાવ જૂઠ્ઠી સ. એના એંઠા ઠળિયા હાથમો લઈન મુ શું કોમ મારા હાથ ગંદા કરું?”

પોતે નિર્દોષ છૂટી જાય અને માસ્તરજીના ગળે ફટ્ટ દઈને ઉતરી જાય એવું વ્યાજબી કારણ કહી, જ્યોતિને ગુનાની ખાઈમાં ઘડેલી મારી.

માસ્તરે મેજ પર સન્ન કરતી સોટી ફટકારી, “કંઉ છું ઊભી થા...!! હંભળાતું નહીં તન...!!”

“સાહેબ હાથું કંઉ સુ. માતાજીના સોગન... મુ નતી. આ બધી મળીન મન ફસાવશ...” બોલતા તેની આંખે ઝળઝળિયા બાઝી ગયા.

“છેલ્લી વાર કંઉ છું ઊભી થા...! અન ઓય આય...! ત્યોં આવોય તો વધુ ફટકારોય, આ કંઉ છું...!!” સોટી ફરીથી મેજ પર વીંઝી ઘોઘરા અવાજે તાડૂક્યા.

ઊભા થવા જ્યોતિના ગોઠણ ઢીલા પડી ગયા. ‘હવે તો બરડે અને હાથે સબોસબ સોટીઓ વીંઝાશે, બધા વચ્ચે ઈજ્જતની ફજેતી થઈ જશે, નિશાળ છૂટ્યા પછીય બધા હસી-મજાક ઉડાવશે’ - એ વિચારો મનમાં દોડતા જ તેની આંખોમાંથી આંસુ ખરી પડ્યા. ગુનેગાર સાબિત કરતી દલીલોમાં પોતે નિર્દોષ ઠરે એવું શું કહેવું? એ તેને સમજાયું નહીં.

નિલ્પાએ મોઢા આગળ હથેળી રાખીને દબાયેલા અવાજમાં મશ્કરી કરી, “યોગાન ચોખ્ખું કરીન માસ્તરની લાડકી બનવું ’તુંન? ખા અવ મીઠા બોરનો મીઠો સબાકો...!!” કહી બે-ત્રણ સખીઓ બંધ મોંએ ખીં...ખીં... કરતી હસી પડી.

પાછળ બેઠેલી છોકરીએ મશ્કરીમાં સૂર પુરાવ્યો, “સોટીનો સબાકો ચેવો લાગ્યો એ નિશાળ છૂટીન અમન કેજે, હોં ક્ન ખિસકોલી...!” તાળી દઈને બીજી સહેલીઓએ પણ ખીલ્લી ઉડાડી દબાયેલા મોંએ હસી પડી.

કડવી કટાક્ષથી જ્યોતિનું મન રોષથી ભરાઈ ગયું. ઊભા થતાં તેણે મનોમન પ્રાર્થના કરી કે, નિશાળનો ઘંટ પડી જાય તો તત્ક્ષણ અહીંથી નાસી જાઉં! તેણે ભીની આંખો લૂછી. પીપળાનો પડછાયો જોઈને ઘંટ પડવામાં કેટલી વાર છે એ દેખી લીધું. પડછાયા પરથી હજુ વીસેક મિનિટ વાર હતી છૂટવામાં...

માસ્તર ઊંચા અવાજે કરોજ્યા, “માસ્તરન ઠળિયા મારવાની ચરબી ચડી છ... ચમ?”

“ના સાહેબ, મુ એવું ચ્યારેય ના કરું. હાથું કંઉ સુ સાહેબ, મુ નતી. મુ તો બસ બોર

ખાતી 'તી..."

“ચૂપ્પ...!! નિશાળમો બોર ખાવા આવશ ક ભણવા?” ઊંચા અવાજે ગજ્યા,
“ચૂપચાપ અહીં આઈન ઊભી રે અને બે હથેળી મારા હોમે ઘર...!!”

“સાહેબ... મારો વિશ્વાસ કરો, મુ નતી....” કહેતા તે નીતરતી આંખે અને ભીના કંઠે
કગરી પડી.

“ચૂપ્પ....!! અહીં આઈન ઊભી રે...”

જ્યોતિ નાના ડગલાં ભરી માસ્તર આગળ આવીને ઊભી રહી. ભીની આંખો લૂછી,
બંને હથેળી સામે ધરી દીધી. સોટીનો સબાકો વીંઝાશે એ બીકથી તેણે હોઠ અને
આંખો જોરથી દબાઈ આડું મોઢું ફેરવી દીધું.

વગર ગુને જ્યોતિને રડતી દેખીને નિલ્પાના ચહેરા પર ફૂટી રહેલું હાસ્ય વિલાઈ ગયું.
પોતે દોષિત હોવાનો ભાવ ભીતરમાં ડંખવા લાગ્યો. બિડાયેલા હોઠની અંદર ગુનો
કબુલી નાંખવા તેની જીભ જોર કરી રહી હતી, પણ હવે કશું વળવાનું નહતું.

માસ્તર દાંત ભીડીને હવામાં ઉગામેલી સોટી જેવી વીંઝવા જતાં હતા કે ત્યાં જ....
વિદ્યાર્થીઓમાંથી તરત જ એક અવાજ તેમના કર્ણપટલ પર અફડાયો...

“સાહેબ, મેં બોરનો ઠળિયો માયો 'તો...”

માસ્તરનો હાથ હવામાં જ થંભી ગયો. બધાની ગરદન એકી ઝાટકે અવાજની દિશા
તરફ ફરી. ગુનાની કબૂલાત કરતાં ગુનેગાર ચહેરાને જોવા.

“સાહેબ, એ નતી... મારાથી વાગી ગ્યો 'તો...” તેણે હાથની મુઠ્ઠીમાં બોર
બતાવતા કહ્યું.

માસ્તર દાઢ ભીંસી બરાડ્યા, “સાલા હરામખોર, અવ મૂઢથી ભસ્યો...!! તારા
ગુનામો આ બિચારી છોડીના હાથ લાલગુમ થઈ જવાના 'તા! ઓય આય સાલા
હરોમી...!! માસ્તરન ઠળિયા મારવાનો મીઠો હવાદ તન ચખાડું...!! નાલાયક...!!”

નિલ્પાની ગુનેગાર નજર છોકરાઓમાં ઊભા થયેલા એક નિર્દોષ ચહેરા પર પડી. એ
ચૂપચાપ સાહેબ આગળ આવીને ઊભો રહ્યો. માસ્તરે રડતી જ્યોતિના માથે હાથ
મૂકી તેને જગ્યા પર બેસી જવા કહ્યું. નીતરતી આંખે અને ડૂસકાં ભરતી તે તરત જ
તેની જગ્યાએ કોકડું વળીને બેસી ગઈ.

એ છોકરાએ ગુનેગારની માફક બંને હથેળીઓ સામે ધરીને માસ્તરની આંખમાં
જોઈ રહ્યો. માસ્તરે તેમના ધૂંધવાયેલા મનમાં ઉઠેલા રોષનો ધુમાડો ઠારવા છોકરાની
હથેળીઓ પર, બરડે, ઢગરા પર સબોસબ સોટીઓ વીંઝવાનું શરૂ કર્યું. એક હરફ

પણ ઉચ્ચાર્યા વિના તે ખુલ્લી આંખે અને દર્દથી ભીંસાઈ ગયેલી દાઢે, થડની જેમ જડ બની ઊભો રહ્યો.

વીંઝાતી દરેક સોટીએ ‘નાલાયક, નપાવક, નીચ...’ જેવા નઠારા શબ્દોનો કોરડો પણ તેના ચરિત્ર પર વીંઝાતો. આખી નિશાળના છોકરા-છોકરીઓ સામે તેને ઉતારી પાડ્યો. ‘માસ્તરન ઠળિયાં મારીન વિદ્યા લેવા આવશ... સાલા બદમાશ...!!’ સોટીના મારથી તેની આંખોમાંથી દર્દભર્યા આસું ટપકી પડ્યા. ગાલ પર વહેતા આસું તેણે લૂછ્યા વિના વહેવા દીધા. સામે ઘરેલી હથેળી અને ખભા હતા એમ યથાવત સ્થિર રાખી; સતત વીંઝાયે જતી સોટીનો માર મૂંગા મોંએ સહન કર્યે ગયો. હથેળી પર ઉપસી આવેલા સોળ જોઈને કેટલાકે મોં પર હથેળી દબાઈ દીધી. સટાક...સટાક...!! વીંઝાતી સોટીઓનો અવાજ સાંભળીને જાણે જ્યોતિ પોતે દર્દ અનુભવતી હોય એમ તે આંખો ઝીણી કરી દાંત દબાઈ દેતી. પહેલી વાર માસ્તરનો આવો નિર્દયી ગુસ્સો જોઈને વિદ્યાર્થીઓ ભયથી થથરી ઉઠ્યા.

હોઠ સીવી બેઠેલી નિલ્યા ગુનેગાર દ્રષ્ટિએ એ છોકરાને દેખી રહી હતી. પોતાની ભૂલની સજા બીજાએ ભોગવી એનો અપરાધભાવ તેના મનમાં ઘૂંટાવા લાગ્યો. હથેળીના સોળ જોઈને તેણે વિચાર્યું : ‘બાપ રે! બરડે તેને કેવું ચચરતું હશે!’ એ દર્દની કલ્પના કરતાં જ તેના ગળે ડૂમો બાઝી ગયો. જુઠ બોલીને જ્યોતિને ફસાવી, અને પોતાના ગુનાની સજા બીજા કોઈને ફટકારતી જોઈને તેને પોતાની જાત પર નફરત થઈ ગઈ. જ્યોતિ આંખો લૂછે જતી અને એ છોકરાને વગર વાંકે માર પડતો દેખીને તેનું સંવેદનશીલ હૈયું બૂમો પોકારી રહ્યું હતું : ‘બસ... હવે ના મારો એને. એની ભૂલ નહતી...’

તેણે દાઢ કચકચાવી બાજુમાં બેઠેલી નિલ્યાના વાળ ખેંચી કાઢવાની તીવ્ર ઈચ્છા મનમાં જોર કરી ગઈ!

માસ્તર તેના બરડે જોરથી સોટી વીંઝીને બોલી ઉઠ્યા, “તારા બાપાન કાલે નિશાળમાં લઈન આવજે, નકર નિશાળમાં પગ નહીં મૂકવા દઉં! સાલા નફરત રખડેલ...! જા...! ચોંટ જગ્યાએ...!!” કહ્યા બાદ પણ તેને નઠારા શબ્દે ધુતકાર્યો. છોકરાએ આંસુ ટપકતી આંખે તેની જગ્યા પર બેસવા પગ ઉપાડ્યા. એ ઊભો હતો ત્યાંના પ્લાસ્ટર પર તેના બંને પગલાંની પરસેવાથી છાપ પડી ગઈ હતી. માસ્તરે આખરી સોટી જોરથી તેના ઢગરા પર ફટકારી અને સોટી ભાંગી ગઈ!

હાથની લાલગુમ હથેળીઓમાં થતાં લબકારા અને ચચરાટ સાથે તેણે ઉનો નિઃશ્વાસ નીચે બેસતા છોડ્યો. ઉંઘા હાથે તેણે આસું ભીના ગાલ અને આંખો લૂછી લીધી. ચોરીછૂપી દેખેલો જ્યોતિનો હસતો ચહેરો તેના માનસપટ પર ઉપસી આવ્યો. તેના હોઠ પર આછું દર્દીલું સ્મિત તરી આવ્યું. સોટીઓના મારનું દર્દ પોતે

ખમી ખાધું એ વાતના દુઃખ કરતાં, માસ્તરે તેને છોડી મૂકી એનો હાશકારો તેના હૈયે વધુ હળવાશ પાથરતો હતો. રુંડું નહતું આવતું છતાં સોટીના સોળનું દર્દ આંસુ ટપકાવી મુકતું હતું. જ્યોતિ તેના તરફ અનિમેષ નજરે જોઈ રહી હતી. એ છોકરાએ આંખો ખભેથી લૂછી લઈ જ્યોતિ તરફ જોયું. જ્યોતિએ સહાનુભૂતિ ભરેલી સજળ આંખો પર પાંપણ પલકાવી નજર ફેરવી લીધી.

નિશાળનો ઘંટ વાગ્યો.

નિશાળમાં જાણે જેલના કેદીઓ પૂર્યા હોય એમ વિદ્યાર્થીઓ થેલીઓ લઈને ભાગ્યા. ગુનેગારમાં નિલ્યા અને તેનો સાથ પુરાવનાર સહેલીઓ પણ દરરોજ કરતાં વહેલી નાસી ગઈ. બે મિનિટમાં આખી નિશાળ વિદ્યાર્થીઓથી ખાલીખટ થઈ ગઈ, સિવાય બે ગુનેગાર ઠરેલા નિર્દોષોથી.

જ્યોતિનું હૈયું એ છોકરાને ઘણા સવાલો પૂછવા ઊછળતું હતું, પણ ભારેભરખમ બની ગયેલી જીભ કેમેય કરીને ઊપડતી નહતી. દરરોજ હાથમાં થેલી પકડીને જતા એ છોકરાએ એ દિવસે, દર્દથી ચચરતી હથેળી વાળીને થેલી બગલમાં દાબી દીધી. બંનેની આંખો ક્ષણભર માટે એકબીજાને મળી, ને તરત જ છોકરાએ દરવાજા તરફ નજર વાળી ચાલવા લાગ્યો. તેની પીઠ પર વળેલા પરસેવા સાથે ચોંટી ગયેલા બુશર્ટ પર આછા લાલ લીસ દેખાતા હતા. જેને જોઈને જ્યોતિની પાંપણો દર્દથી મીંચાઈ ગઈ! તેનું હૈયું ચચરતી વેદનાથી ભરાઈ ગયું. બરડે સોટીના અસહ્ય થઈ પડેલા સોળમાંથી લોહીના ઝીણા ટશિયા ફૂટતા હતા. તે દરવાજા બહાર નીકળ્યો.

સમીસાંજનું આછું અંધારું ગામના ગોદરે ઉતરી આવ્યું હતું. ડચકારા બોલાવતો રબારી ગાયોનું ગૌધન ચરાવી ગામમાં પ્રવેશી રહ્યો હતો. કેસરિયો સૂર્ય કંચનવર્ણ કિરણપુંજોની સોનેરી ચાદર આટોપી ક્ષિતિજે અસ્ત થઈ રહ્યો હતો. લાલાશ પડતાં વાદળો ભૂરા આકાશમાં લસોટાઈ વિખરાતા જતાં હતા. કલરવ કરતાં પક્ષીઓનું ટોળું માળામાં પાછું ફરી રહ્યું હતું. ગામ વચ્ચે આવેલા શિવ મંદિર આગળ આનંદમાં કિલ્લોલ કરતાં બાળકોનો કલશોર ગુંજી રહ્યો હતો. મંદિરના પ્રાંગણમાં આરતીનો ઘંટનાદ પણ શરૂ થઈ ગયો હતો.

જ્યોતિનું મન વિશ્લુબ્ધ હતું. અનેક સવાલો તેણે હોઠ વચ્ચે દબાઈ રાખ્યા હતા. ઘરે જવાના બદલે એ દિવસે તેનું હૈયું, તેને બીજા રસ્તે દોરી જવા મજબૂર કરી રહ્યું હતું. તે ચોરીછૂપી તેનો પીછો કરી એ ક્યાં રહે છે એ જોવા ઈચ્છતી હતી. છોકરો દોડતા પગે ગલીગુંચીમાં જઈને ક્યાં અદ્રશ્ય થઈ ગયો એની ખબર ન પડી. એ મૂંઝાયેલા મને ત્યાં ઊભી રહી ગઈ. તેના વિશ્લુબ્ધ મનમાં કેટલાયે પ્રશ્નો ઉઠતાં હતા : ‘એ તેના ઘરે જઈને શું જવાબ આપશે? હથેળીએ અને બરડે ઉઠેલા સોળનું શું કારણ જણાવશે? કેમ એણે જુઠું બોલીને મને બચાવી લીધી હશે, અને પોતે

માર ખાધો...?? એ કાલે એના બાપુજીને બોલાવશે? એનું નામ શું હશે?’ જેવા કેટલાયે પ્રશ્નો સાથે તેનો નિર્દોષ ચહેરો જ્યોતિના મનમાં ઘૂંટાઈ રહ્યો હતો. બહાર ઊભી રહી તેણે શિવની મૂર્તિ સામે હાથ જોડ્યા. સંવેદનશીલ હૈયાએ ‘તેને જલ્દી મટી જાય...’ એવી પ્રાર્થના કરી માથું નમાવ્યું. અંધારું થતાં તે ઉતાવળા પગે ઘરે જવા દોડી...

* * *

FOR MORE BOOKS JOIN TELEGRAM CHANNEL [@BOOKHOUSE1]

પ્રકરણ – ૨

હસતી-ગાતી જ્યોતિ એ સાંજે સૂનમૂન ઉતરેલા ચહેરે ખેતરે પહોંચી. જમવાનું ભાણું જમીને ઝાડ નીચે સાદરણું પાથર્યું. આખો દિવસ ખેતર કામ કરીને થાકેલા બા-બાપુના પગ દબાવીને તે ઊંઘવા આડી પડી. તેની આંખોમાં ઊંઘ ખોવાયેલી હતી. બરડે અને હથેળી પર ઉઠેલા લાલ સોળ, આંસુ ટપકતી આંખો, બગલમાં થેલી દબાવી ઉતાવળા પગે તેનું દોડી જવું... એ દ્રશ્યો વાગોળતા તેની આંખો પર ભીનાશનું પડ બાઝી ગયું. નાકમાં વળેલું પાણી ખેંચી, કણસતા કંઠ નીચે થૂંક ઉતાર્યું. આકાશમાં ટમટમતા તારલાની જેમ તેની શુકકણિકા જેવી આંખો ચમકતી હતી. મન ફરી પાછું એ પ્રશ્નોના હિલોળમાં તણાઈ ગયું. એ ચહેરાની યાદો વાગોળતાં વાગોળતાં તેની આંખોમાં ઊંઘ ભરાવા લાગી...

એ દિવસ વિત્યે અઠવાડિયું થઈ ગયું. નિશાળમાં જ્યોતિની આંખો દરરોજ એ ચહેરાની વાટ જોતી, પણ એ ક્યાંય દેખાતો નહતો. તેને મનમાં ચિંતા થવા લાગી. રજાના દિવસે તેણે મનમાં નક્કી કરી લીધું કે એ ગલીગુંચીમાં જઈને એ ક્યા ફળિયામાં રહે છે એ શોધી લેવું. જો એ મળશે તો એ તેને શું કહેશે એ પણ તેણે વિચારી લીધું. તેણે બા સામે ‘બહેનપણીના ઘરે જાઉં છું’, એવું બહાનું બનાવી કલાકમાં આવવાનું કહીને તે નીકળી પડી.

ગામ વચ્ચે મંદિર સામેથી પસાર થતાં તેણે હાથ જોડીને માથું નમાવ્યું. ગલીગુંચીમાં થઈને તેણે અજાણ્યા ફળિયામાં પગ મૂક્યો. ફળિયામાં રમતા છોકરાઓમાં એ ચહેરો શોધવા તેણે નજર ફેરવી. ઝાડ પર ચડીને આંબલી-પીપળી રમતા છોકરાઓમાં એ ચહેરો શોધવા મથી. પોણો કલાક સુધી તે ફળિયાની ગલીગુંચીમાં ફરી, પણ ક્યાંય એ ચહેરો દેખાયો નહીં. મનમાં થયું એનું નામ યાદ હોત તો કોઈ છોકરાને પૂછી લેત, અને ફટ્ક લઈને આંગળી ચીંધી ઘરની ડેલી બતાવી દેત... એક ફળિયામાંથી બીજા ફળિયામાં તે કલાક સુધી ફર્યે ગઈ. ફળિયામાં વાસણ ઉટકતા બેને પૂછ્યું, “કુનું ઘર ગોતો સો બુન...?” જ્યોતિએ કશું બોલ્યા વગર માથું ધૂણાવ્યું, ને તરત ફળિયા બહાર જવા પગ ઉપાડ્યા. એનું ઘર ન મળતા મનમાં નિરાશા સાથે દુઃખદ ભાવ ઘેરી વળ્યો.

ફળિયામાંથી બહાર નીકળતી જ્યોતિને એક ખૂણામાંથી બે આંખો ચૂપચાપ બધું નીરખી રહી હતી. ફળિયામાંથી બહાર નીકળતી જ્યોતિની નિરાશ નજર ખૂણામાં આવેલી એક કરિયાણાની દુકાન પર પડી. એ છોકરો ચોખાના કોથળામાંથી ચોખા થેલીમાં ભરી રહ્યો હતો. ત્રાજવામાં થેલી મૂકી વજન તોલી રહ્યો હતો. બંનેની આંખો એકબીજાને મળી. જ્યોતિની આંખોમાંથી ઝરતી સહાનુભૂતિ અને સંવેદનશીલતા તેના હૃદયને સ્પર્શી ગઈ. તેને અહીં આવેલી જોઈને ઘણું અનકહ્યું છોકરાનું હૈયું સમજી ગયું. અને જ્યોતિ તેને ત્યાં કામ કરતી દેખીને તેની ગરીબ પરિસ્થિતિને સમજી ગઈ હતી. જ્યોતિનું મન ઘણું પૂછવા કહેવા ઝંખતું હતું, પણ ત્યારે તેને પૂછવા હિંમત ન થઈ. તેના તરફ હળવું સ્મિત કરી તે ત્યાંથી બહાર નીકળી ગઈ.

જ્યોતિ થોડીક વાર મંદિરના ઓટલા પર બેસી ગઈ. તેના વિશ્વબ્ધ મનને મંદિરના શાંત વાતાવરણમાં થોડુંક શાંત પડતું મહેસુસ કર્યું. થોડીક વાર બાદ તેના કાને તેના નામનો એક અવાજ સંભળાયો. તેણે ડોક ફેરવીને જોયું તો... તે મંદિરના થાંભલા પાછળ ઊભો હતો. તેના હોઠ પર આંધું સ્મિત ફરકતું હતું. તેને જોઈને જ્યોતિના મુખભાવ હરખાઈ ઉઠ્યા. તેના મોઢે પોતાનું નામ સાંભળ્યું એ તેને ગમ્યું હતું. એ ઊભી થઈ તેની નજદીક ગઈ. મન અનેક પ્રશ્નોથી ભરાઈ ગયું. તેણે મનમાં ચુભતો પ્રશ્ન તરત પૂછી લીધો, “તન હથેળીમો હજુયે દુખાતું હશેન?”

તેના બંધ હોઠ પર નિર્દોષ સ્મિત રમતું હતું. તેણે જીભથી ડચકારો બોલાવી માથું ધૂણાવ્યું.

“એતો મટી ગ્યું...”

“જુઠું ના બોલ... મન બતાવ જે...” તેનું સંવેદનશીલ હૈયું બોલી ગયું.

તેણે ડાબા હાથની હથેળી સામે ધરી. હજુ પણ જામી ગયેલા લોહીના સોળ હથેળીમાં દેખાતા હતા. ચામડી ઉખડી ગયેલી હતી. તેની હથેળી જોઈને જ્યોતિની આંખો પલભરમાં ઝળઝળી થઈ ગઈ. આસું ઉભરાવા લાગ્યા. પાંપણ પલકાવતા આસું ગાલ પર ખરી પડ્યું. તેની સામે જોઈને ગળગળા સાદે પૂછ્યું, “કેમ જુઠું બોલીન મન બચાઈ તે?? પેલી નિલ્પાડીનો વાંક હતો...”

“ખબર સ... ઈના ગુનામો તન માર પડ એ મન ના ગમ્યું, એટલે જુઠું બોલ્યો 'તો.” સઃસ્મિત નિખાલસ હૈયે તેણે કહી દીધું.

જ્યોતિ તેની આંખોમાં જોઈ રહી હતી. એણે મારા વિશે વિચાર્યું એ જાણીને તેના ભીતરમાં એક અજાણ્યો લાગણી ભાવ ઉમટી પડ્યો.

છોકરાએ જમણા હાથની મુઠ્ઠીમાં કશુંક છુપાવી રાખ્યું હતું. તેણે એ મુઠ્ઠી ખોલી

હથેળી સામે ધરીને કહ્યું, “તારા માટ લાયો સુ... લઈ લે...”

તેના સોળ ઉઠેલી હથેળીમાં લાલ કાગળવાળી પારલેની ચોકલેટ હતી.

જ્યોતિ ચોકલેટ લઈને તેની સામે આદ્ર આંખે હસી પડી. ચોકલેટના બે કટકા કરી પહેલો કટકો તેના મોંમાં મૂક્યો, અને પછી તેણે ચોકલેટ ખાતા પૂછી લીધું, “નિશાળમાં કાલે આઈશન?”

તેણે ડચકારો બોલાવીને ના પાડી.

“ચમ? તારા બાપુજીન કઈશ તો વઢશી એટ્લે?”

“ના. મારા બા-બાપુજી નહીં. મરી ગ્યાં. ઈમનું ઉધાર ચૂકબ્બા મુ અન મારો મોટો ભઈ સગાની દુકોનમો કોમ કરીએ છીએ. ઈમનું ઉધાર ચૂકવાઈ જશે પછી અમે અમારા ગોમડ જતાં રઈશું...”

“અન ભણવાનું?”

ફરીથી ડચકારો બોલાવીને ના પાડી, “મુ તો શે’રમો જઈન રીક્ષા ચલાવોય. ત્યોં વધુ કમાબ્બા મલ...” કહી તે નિર્દોષ મુખભાવે હસી પડ્યો.

જ્યોતિ પણ તેના કહેવાના અંદાજ પરથી ખિલખિલ હસી પડી. ભીતરમાં ઘૂંટાતી સંવેદના હળવી પડી હાસ્યમાં પલટાવા લાગી.

“મારા શેઠ દુકોનમો મારી રાહ જોતાં હશે. મુ જઉં સુ. કાલે આયે મળવા? આરતી ટાણ?”

“મારા બા-બાપુન ખેતરમો કોમ કરાવાનું હોય સ. રવિવાર હોજે મળવા આવોય... ચાલશે?”

સઃસ્મિત બંને આંખો મીંચીને ‘હા’માં માથું ડોલાવ્યું, ને એ તરત દુકાન તરફ દોડ્યો.

અચાનક કશુંક યાદ આવતા જ્યોતિએ તેને બૂમ પાડી : “એય....”

તત્ક્ષણ તેના પગ થંભી ગયા.

તેણે પાછળ વળીને પૂછ્યું, “શું?”

“તારું નામ તો કે?”

“ભરત” કહી હસતાં મુખે તે ગલીગુંચીમાં દોડી ગયો.

બંને હસતાં મુખે મંદિર આગળથી છૂટા પડ્યા. હૈયામાં એકબીજા પ્રત્યેની લાગણીઓ ઘૂંટાવાની શરૂ થઈ ગઈ હતી. મનમાં હવે એક જ ચહેરો રમવા લાગ્યો

હતો.

બંનેની બચપણની મિત્રતા પ્રેમમાં પલટાવાની હતી કે પછી...?

ખેર, ભગવાને તેમના નસીબની રેખાઓ બંનેને મળવાની લખી હતી કે નહીં – એનો ભેદ ભવિષ્યના ગર્ભમાં જ છુપાવીને રાખ્યો હતો. પણ અત્યારે તો કંઈક અલગ જ રીતે બંનેની તકદીરની રેખાઓ એકબીજાને નજદીક લાવી રહી હતી.

*

સમય પાણીના ઝરણાની જેમ ખળખળ વહેતો રહ્યો. એકબીજાનું મળવું અને વાતોચીતો બંનેના હૈયાને વધુને વધુ નજદીક લાવી રહ્યા હતા. ભરતનો સોહામણો ચહેરો જ્યોતિના મનમાં વસી ગયો હતો. તેને જોઈને હોઠ પર ગુલાબી સ્મિત રેલાઈ જતું. આંખોના પોપચાં નમી પડતાં. જ્યોતિના થનગનતા પગની ઊછળકૂદ તેને ગામમાં આવતો-જતો જોતાં જ શમી જતી. દીવાલની આડશ શોધી ચોરીછૂપી મલકાતા હોઠે તેને દેખતી. મનમાં વસેલો એ ચહેરો ભવિષ્યના સપનાઓ ગૂંથવા લાગ્યું હતું. ક્યારેક નિશાળની બહાર તો ક્યારેક ગામમાં આવતા-જતાં સ્મિતની આપ-લેમાં ઘણું કહેવાઈ જતું. જ્યોતિના યુવાન થઈ ઉઠેલા હૈયામાં પ્રથમ પ્રેમપુષ્પની કૂંપળો ખીલવા લાગી હતી. ખેતરનું કામકાજ કરતાં પણ મનમાં તેના જ વિચારો ખેડાયે જતાં. રાત્રે ઊંઘતી વખતે મન ભવિષ્યના સપનાની રંગોળીઓ પૂરતું.

સાત ધોરણ પછી જ્યોતિના બાપુએ તેને નિશાળેથી ઉઠાડી મૂકી. તેને ખેતરના કામમાં મદદ કરાવવા માટે લઈ જતાં. તેમનું ગરીબ મજૂર જીવન ઘણું સંઘર્ષમય રહ્યું હતું. રહેવા પોતાનું ઘર નહતું. જ્યાં કામ મળે ત્યાં ઝાડના ઓથે રહેવાનું, સુવાનું અને ખાવાનું પણ ત્યાં જ. જ્યોતિ તેમનું એક માત્ર સંતાન હતું. જ્યાં કામ મળે એ ખેતરમાં મજૂરી કરીને તેઓ પેટયું રળતા. તેના માતા-પિતા સ્વભાવે સરળ અને પ્રામાણિક હતા, અને એ સંસ્કાર જ્યોતિના સ્વભાવમાં બાળપણથી જ ઉતર્યા હતા.

એક દિવસ ગામના પૈસાદાર પટેલ શેઠે તેમનું કામ અને સ્વભાવ જોઈને તેમને ઘર તથા ખેતરના કામકાજ કરવા કાયમી રાખી લીધા. ભેંસોના તબેલામાં ભેંસો દોહવાનું, ખેતરમાં પાકની વાવણી કરવાની, માવજત કરવાની અને પાક લણવાનું કામ તેમને સોંપી દીધેલું. રહેવા માટે તેમને તબેલામાં જ એક કોટડી આપી દીધેલી. જ્યોતિની બા, કુંકુબેન ભેંસોના તબેલામાં અને પટેલ શેઠના આખા ઘરનું કામકાજ કરતા. તેર વર્ષની જ્યોતિ પણ તેની બા સાથે રહીને બધું કામકાજ હોંશે હોંશે શીખી ગયેલી. ક્યારેક તેની બા બીમાર હોય તો એ ઘરનું બધું જ કામકાજ માથે ઉઠાવી લેતી.

પટેલ શેઠની પત્ની સ્વભાવે ઉદાર દિલના હતા. એમની બે જુડવા દીકરીઓ હતી.

દિવ્યા અને દિપ્તી. જેમની સાથે જ્યોતિને ઘરમાં રમવા-ફરવાની પૂરી છૂટ આપતા. જાતિના ઊંચ-નીચનો કોઈ ભેદભાવ એમના મનમાં નહતો. બંને બહેનો જ્યોતિથી બે વર્ષ નાની હતી. બંનેને હાથમાં મહેંદી મૂકાવાનો ખૂબ શોખ. રજાના દિવસોમાં બંને ગામમાંથી મહેંદીના કોન લેતી આવતી. જ્યોતિને ટહુકો પાડી મેડી પર ત્રણેય ભેગા થતાં. જ્યોતિને મહેંદીના પુસ્તકમાં દોરેલી ડિઝાઈનનું અનુકરણ કરવાનું કહી તેના જોડે મહેંદી મુકાવડાવતાં. જ્યોતિની મહેંદી મૂકવાની આવડત જોઈને બંને બહેનો આશ્ચર્યમૂઠ થઈ તેની સામે જોઈ રહેતી, અને જ્યોતિ મહેંદીની ડિઝાઈનને બારીકાઈથી રચવામાં તલ્લીન થઈ જતી. બંને બહેનો ખુશખુશાલ થઈ તેમના હાથે મૂકેલી મહેંદીની ડિઝાઈન તેમની મમ્મીને બતાવવા ઉત્સુક થઈ જતી. બંનેના હાથે મુકેલી મહેંદી જોઈને શેઠાણી વિસ્ફારિત આંખે જ્યોતિ સામે જોઈ રહી જાણે કહેતા : આટલી નાની વયમાં આટલી સુંદર મહેંદી મૂકવાનું હુન્નર ક્યાંથી કેળવ્યું? જ્યોતિ ઝૂકેલા ચહેરે તેમની સામે ડોલતી શરમાતી ઊભી રહેતી. શેઠાણીના પ્રશંસાભર્યા શબ્દોનો ગર્વ લઈ તે ઠેકડા મારતી તબેલામાં દોડી જતી.

શનિ-રવિની રજાઓમાં બંને બહેનોના હાથમાં મૂકેલી મહેંદીનો રંગ ઘાટ્ટો નીખરી આવતો. તે નિશાળે જતી ત્યારે એમની બહેનપણીઓ તેમના હાથની મહેંદી જોઈને ખુશ થઈ જતી. એમના હાથે પણ એવી જ મહેંદી મૂકાવવાના અભરખા તેમના મનમાં જાગતા. બંને બહેનો તેમને મહેંદીનો કોન લઈને એમના ઘરે આવવા આમંત્રિત કરતી.

જ્યોતિના નામનો ટહુકો પડતાં જ તે તબેલામાંથી ખિસકોલીની જેમ દોડતી આવી મેડી પર જતી રહેતી. જ્યોતિને પણ તેના મનગમતા કામમાં હૈયું રેડવાનો અનેરો આનંદ આવતો હતો. મહેંદીની સુંગંધ તેના ફેફસામાં ભરાતા જ તેના મનમાં મહેંદીની વિવિધ ડિઝાઈનોની સર્જનશીલતા ખીલી ઉઠતી. કોન હાથમાં લેતા જ મનમાં આપોઆપ ડિઝાઈન રચાઈ જતી. મહેંદી છોકરીઓના હાથમાં મુકાતી ત્યારે જ્યોતિની ડિઝાઈન લેવાની આવડત જોઈને બધી છોકરીઓ દિગ્મૂઠ થઈ જતી. તેના શ્યામલ પાતળા હાથ, કાળા-ભૂખરાં વાળ, નમણો ચહેરો અને પ્રતિભાથી ચમકતી આંખો જોઈને જ તેઓ અંજાઈ જતાં. દિલથી કરેલા કામમાં જ્યોતિને કામના વળતર માટે એક ફદિયું માંગવાની ઈચ્છા મનમાં નહતી ઉઠતી.

ધીરે ધીરે બીજી ઘણી છોકરીઓ જ્યોતિ પાસે રજાઓમાં મહેંદી મૂકાવા આવવા લાગી, જેના બહાને દિવ્યા-દિપ્તીની બહેનપણીઓ પણ વધવા લાગી. ધીરે ધીરે જ્યોતિના હાથમાં મહેંદી મૂકવાનું કલાકૌશલ્ય ખીલવા લાગ્યું. હાથમાં આવડત બેસવા લાગી. પછી તો ગામમાંથી કેટલીય છોકરીઓ જ્યોતિને એમના ઘરે બોલાવી મહેંદી મુકાવતી. આખો દિવસ કામ કરીને શરીર થાકી ચૂક્યું હોય તો પણ જ્યોતિ

રાત્રે નવ-દસ વાગ્યે, ગામમાં લગ્ન લેવાના હોય એ છોકરીઓના ઘરે મહેંદી મૂકવા પહોંચી જતી. છોકરીની મમ્મી પતાસાની થેલી ભરી જ્યોતિને ખુશ કરીને ઘરે મોકલતી. કુંકુબેન પણ તેની આવડત પર ગર્વ લઈને તેની પીઠ થાબડતાં.

તેમનું જીવન એકદમ સરસ ચાલતું હતું. એક દિવસ જે બન્યું એના પછી જ્યોતિનું જીવન પૂરેપૂરું બદલાઈ ગયું. તેના બાપુ, શંકરલાલ રાત્રે ખેતરમાં પાણી કામ કરતાં હતા ત્યારે સાપ કે કોઈ અન્ય ઝેરી જીવે તેમના પગ પર ડંખ મારી દીધો. અંધારામાં કશું દેખાતું નહતું કે શું કરજ્યું? પણ પગમાં દર્દ સાથે લબકારા વધવા લાગ્યા. તેમણે તરત જ ત્યાંથી પગ ઉપાડી તબેલા તરફ દોડ્યા. તબેલામાં પહોંચતા જ તેમનું શરીર થાકવા લાગ્યું. શ્વાસ લેતા લેતા તે હાંફવા લાગ્યા. હૃદયના ધબકારા એટલા તેજ થઈ ગયા હતા, કે હમણાં હૃદય ફૂટી જશે એવું લાગતું હતું. તબેલામાં પ્રવેશી તેમણે તરડાઈ ગયેલા અવાજે તેમની પત્નીને બૂમ પાડી. કુંકુબહેનના કાને બૂમ સંભળાતા જ ફફડતા હૈયે તે બહાર દોડી આવ્યા. ડંખ મારેલો પગ જાણે કોઈ ભારે ધાતુથી જડાઈ ગયો હોય એટલો ભારેભરખમ તેમને મહેસુસ થતો હતો. શંકરલાલ તબેલાની વચ્ચે આવી જમીન પર ફસડાઈ પડ્યા.

આખરી શ્વાસની ઘડીઓ ગણાઈ રહી હતી. પરસેવે રેબજેબ શરીરે તેમણે પગ પર નજર કરી. ડંખ મારેલી જગ્યાએ જાંબલી-કાળો લોહીનો મોટો ગાંઠો જામી ગયો હતો. તેમણે કુંકુબહેનનો હાથ પકડ્યો અને તેમની સામે દેખીને ધ્રૂજતા અવાજે આખરી બે શબ્દો ઉચ્ચાર્યા : ‘હે રામ’ અને તેમનું શરીર ત્યાં જ ઢળી પડ્યું. કુંકુબેન છાતી પીટીને આકંદ કરવા લાગ્યા. તેમનું પોચું હૈયું પતિના મૃત્યુનો આઘાત જીરવી ન શક્યું. બીજા જ દિવસે સવારે જ્યોતિ તેમને ઉઠાડવા ગઈ, પણ એમણે આંખો હંમેશા માટે મીંચી દીધી હતી. એકલીઅટુલી જ્યોતિ પંદર વર્ષે અનાથ બની ગઈ. અચાનક દુઃખનો પહાડ તેના પાંગરી રહેલા જીવનછોડ પર પડ્યો હતો.

ગતની દુઃખદ યાદો પર સમયની મલમ લેપાતી ગઈ, એમ એમ દુઃખના ઘા ભરાતા ગયા. આખો દિવસ ઘરના કામકાજ અને ભેંસોને દોઈને એ થાકી જતી. રાત્રે એકલી ખાટલામાં સૂતી ત્યારે ક્યારેક તેનું મન ગતની યાદોમાં ડૂબી જતું. માતા-પિતાનો આશરો ગુમાવ્યાની અંતઃવેદના તેના આંસુમાં ઓગળી ગાલ પર વહેવા લાગતી. તેમના હસતાં ચહેરા, મીઠો સ્પર્શ, લાડ-પ્રેમ, પોતીકાની હુંફભરી યાદો વાગોળતાં તેનું હૈયું વિષાદભાવથી ભરાઈ આવતું.

* * *

પ્રકરણ – ૩

યુવાનીમાં પ્રવેશ કરી ચૂકેલી જ્યોતિનું શરીર પુખ્ત બની સોળે કળાએ ખીલી ઉઠ્યું હતું. કચરા-પોતું અને ખેતર કામ કરીને તેનું શરીર ઘાટીલું અને કસાયેલું બન્યું હતું. સાગનાં સોટા જેવો સીધો માંસલ દેહ, લાંબી પાતળી ગરદન, અમેદસ્ક કમર અને તેની ઉપર ઢીલા પોલકામાં ઉભરાતી ભરાવદાર છાતી, જેના પર તે કામ કરતી વેળાએ હંમેશા કસ્સીને સાડીનો પાલવ લપેટીને રાખતી. તેની મોટી આંખો, બરછટ પણ લાંબા જથ્થાદાર વાળ, અને સુંદર અણિયાળું નાક તેના લંબગોળ નમણા ચહેરાને વધુ આકર્ષિત બનાવતુ હતું.

બધી જ કળીઓ ખોલી ચૂકેલું તેનું સંપૂર્ણ દેહસૌંદર્ય પુરુષના મનમાં કામુક આકર્ષણ ઉપજાવે એવું મનમોહક હતું, પણ મજૂરીકામ કરીને તેનો ઘઉંવણો દેહ શ્યામ પડી ગયો હતો. ગરમીમાં સતત કામ કરી ચામડી તડકામાં શેકાઈ ગઈ હતી. પરસેવામાં રગદોળાતા શરીર પર મેલના થર જામી ગયા હતા. પરસેવાથી મહેંકાતું શરીર અને તડકામાં તપતું દેહસૌંદર્ય ગરીબાઈ નીચે દબાઈ ગયુ હતું. જેથી દેખનારની આંખોમાં તેનું દેહસૌંદર્ય ત્વરીત આકર્ષણ જમાવતું નહીં. જે એક રીતે અનાથ જ્યોતિ માટે સારું હતું. તેના ભોળપણનો લાભ ઉઠાવી તે કોઈની વાસનાભરી નજરે વીંધાતી નહતી.

બે વર્ષ બાદ જ્યોતિનો રહ્યાસહ્યા પરિવાર સાથેનો સંબંધ પણ છૂટી ગયો. પટેલ શેઠ ગામડું છોડી સહપરિવાર શહેરમાં વસવાટ કરવા જતાં રહ્યા. તેણે હસતાં મુખે તેની પ્રિય સખીઓને અલવિદા કહી. જ્યોતિનો કોઈ પરિવાર કે ઓળખીતું ગામમાં નહતું કે જે તેને રહેવા સહારો આપે. તે એકલી, અનાથ અને નિરાધાર હતી. તે ગામમાં લોકોના ઘરનું કચરા-પોતું-વાસણ કરીને કમાતી, અને ગરીબવાસના ફળિયામાં પતરાનું ઝૂંપડું બનાવી તેની કામવાળી સહેલીઓ સાથે રહેતી.

એક દિવસ જ્યોતિ કામ કરી સાંજે ગામના પાદરેથી ઘરે જતી હતી. એ વખતે તેની નજર પાંચ વર્ષ પહેલાના નિશાળ મિત્ર, ભરત પર પડી! આંખોમાં તેની ઓળખાણ તાજી થતાં જ અનેક સ્મૃતિઓ તેના મનમાં દોડી ગઈ. ખાખી ચડી પહેરીને ભણવા

આવતો ભરત આજે વ્યવસ્થિત કપડામાં સજ્જ હતો. જ્યોતિએ ભણવાનું છોડ્યે વર્ષો વીતી ગયા હતા. સાત ધોરણ સુધીનું જ્ઞાન એ ભૂલી ગઈ હતી, પણ તેનો ચહેરો... એતો હજુ પણ તેના હૈયાની દીવાલ પર, પહેલા પ્રેમના રેશમી ધાગાથી સાચવીને ગૂંથી રાખ્યો હતો. નિરાશા અને એકલતામાં એનો ચહેરો યાદ કરી તે મનમાં મલકાતી. આજે અચાનક પાંચ વર્ષે એનો પુખ્ત થઈ ગયેલો સોહામણો ચહેરો આંખો સામે આવ્યો હતો. બંનેની નજર એકબીજામાં પરોવાઈ હતી. હોઠ જરાક મીઠું મલકાયાં હતા. એકબીજાના દિલની લાગણીઓ મૂકપણે અભિવ્યક્ત થઈ હતી. ઘરબાઈ રહેલો પ્રેમ બંનેના યુવાન હૈયામાં ફરીથી થનગની ઉઠ્યો હતો.

અઢારનો ઉંબરો ઓળંગતા જ ભરત શહેરમાં ભાડે રીક્ષા ચલાવવા જતો હતો. તેનું રહેવાનું બાજુના ગામમાં હતું, પણ ક્યારેક તે આ ગામમાં તેના બાપુનું ઉધાર ચૂકવવા આવતો રહેતો. જ્યોતિનું મન રાત્રે પ્રેમમય ગુલાબી ખ્યાલોમાં ડૂબેલું રહેતું. ભરતનો શાંત, સરળ અને હસમુખો સ્વભાવ તેના મનમાં વસી ગયેલો. કેમેય કરી તેના વિચારો જંપતા જ નહતા. અંદરખાને એ પણ તેના વિચારોમાં આળોટવા ઈચ્છતી હતી. મનમાં મલકાતી તે વિચારતી : ‘એના પ્રત્યેનું આટલું ગાંડુંધેલું આકર્ષણ કેમ અનુભવાતું હશે? એને જોઈને કેમ બધું સુંદર સુંદર લાગે છે? એનો ચહેરો જોતાં જ આખા દિવસનો થાક અચાનક ઉતરી ગયો હોય એવું કેમ થતું હશે? તેની આંખોમાં જોતાં જ ધબકારા તેજ થઈ જાય છે... શરીરમાં આવા મીઠા મીઠા ગલગલિયા શાના થાય છે? શું આને જ.... પ્રેમ કહેવાતો હશે??’

‘પ્રેમ’નો વિચાર માત્ર જ્યોતિને ખિલખિલ હસતી કરી મૂકતો. ક્યારેક મીઠી ઝણઝણાટી અનુભવતા શરીર પર હાથ ફેરવી લેવાનું દિલ થઈ જતું, પણ... એ વિચારથી મન મૂંઝાઈ જતું.

ભરતને હમણાંથી ઘણી વાર ગામમાં આવવા-જવાનું રહેતું. જ્યોતિનું મન પણ એને જોઈ પુલકિત થઈ ઊઠતું. સાંજની વેળાએ બંને ગામના ગોદરે, પાણીની પરબ પાસે ખાનગીમાં મિત્રો તરીકે મળતાં. એકબીજા સાથે થતી વાતો દરમિયાન તેમના હૈયામાં પ્રેમની કૂંપળો પાંગરતી જતી હતી. જ્યોતિને તેની સાથે વાતો કરવી, એના હસતાં ચહેરાને શરમાતી નજરે નીરખી લેવો, એની હસમુખી વાતો પર દિલ ખોલીને હસી પડવું તેને ગમતું હતું. બંને પ્રેમમય હૈયા રેશમી દોરાથી એકબીજા સાથે અદ્રશ્ય રીતે બંધાઈ રહ્યા હતા.

ભરત બાજુના ગામમાં તેના મોટા ભાઈ, બળવંત સાથે રહેતો હતો. પણ અહીં એ ઉધાર ચૂકવવાના બહાને દર અઠવાડિયે જ્યોતિને મળવા આવતો-જતો. એક દિવસ સમીસાંજે, ભરત તેના ગામે જતાં પહેલા પાણીની પરબે પાણી પીવા ઊભો હતો. પરબ પાછળ છુપાઈને ઊભેલી જ્યોતિએ મોઢું બતાવ્યા વિના ભરતને

દર અઠવાડિયે ગામમાં આવવાનું કારણ પૂછી લીધું. કારણ જાણવા તેનો ચહેરો શરમથી ઝૂકી ગયો. ભરતે તેની નજીક જઈ, તેની હડપચી પર નજાકતથી હાથ મૂક્યો. જ્યોતિએ શરમાતા ચહેરે પાંપણો ઊંચકીને તેની આંખમાં જોયું. ભરતે તેની બંને કીકીઓને વારાફરથી નીરખીને કહ્યું, “ઉધાર તો દર મહિને એક જ દા’ડ ચૂકબ્બાનું હોય સ, પણ...” તેની પાણીદાર આંખોની અંદર ઉતરી, હૈયામાં ડોકિયું કરીને કહ્યું, “...દિલનું ઉધાર ભરવા તો રોજ તન જોવા આબ્બાનું મન થાય સ...”

જ્યોતિ શરમથી જાણે ઓગળી જ ગઈ. મન તેના જવાબ પર ઓવારી ગયું. હૈયું પ્રેમના ગુલાબી વાદળોમાં હીંચકા ખાવા લાગ્યું. સુંદર બગીચામાં ખીલી ઉઠેલા ફૂલોની જેમ તેનું આખું અસ્તિત્વ ખીલીને મહેંકી ઉઠ્યું.

“જ્યોતિ, આપણે નિશાળમો ભણતા ત્યારથી મન તું ખૂબ ગમ સ. મારા વિશે થોડોય તારા દિલમો પ્રેમ હોય તો બોલી દેજે...” ભરતે હૃદયમાં સંગ્રેલી લાગણીઓ જતાવતા કહ્યું.

જ્યોતિનું હૈયું તેનો પ્રસ્તાવ સાંભળીને હરખાઈ ઉઠ્યું. રગેરગમાં મીઠાં ગલગલિયા થવા લાગ્યા. ભગવાને તેની પ્રાર્થના સાંભળી લીધી એનો આભાર મનોમન વ્યક્ત કરી દીધો. પ્રેમયુગ્મમાં ખોવાયેલા, છતાં એકબીજાના હૈયામાં પ્રેમનું પ્રતિબિંબ દેખી, પોતાનું ખોવાયેલું અસ્તિત્વ એકબીજામાં પામી ગયા હતા.

જ્યોતિએ નીચલો હોઠ દાંત વચ્ચે દબાવી, ઝૂકેલી પાંપણે શરમાઈને બોલી, “મનેય તમે ગમો છો. બસ મારાથી એ કેવાતું નતું...”

ભરતે હિંમત કરી મુખ્ય વાતનો પ્રસ્તાવ તેના હૈયા સામે મૂકી દીધો, “તો તું મારી જોડે લગન કરે?”

શું બોલવું એ માટે જ્યોતિને શબ્દો નહતા જડતા. હૈયું સતત હા પાડી રહ્યું હતું, પણ હોઠે શબ્દો નહતા આવતા. તેણે શરમથી ઝૂકેલું માથું હલાવી ‘હા’ પાડી તેની સામે જોયું. તેનો ચહેરો સૂરજમુખીની જેમ ખીલી ઉઠ્યો હતો. આંખોની કીકીમાં ભરતનો હસમુખો ચહેરો જડાઈ ગયો હતો. હૈયામાં આનંદ-ઉમંગ ફૂલ્યે સમાતો નહતો. આજ સુધી તેણે કેટલીયે છોકરીઓના હાથે મહેંદી મૂકી, લગ્ન માટે તૈયાર કરી હતી. હવે તેના ખુદના લગ્નનો સમય પાકી ગયો હતો.

બંનેએ શુભ દિવસ નક્કી કરી, લગ્ન માટે મંદિરના પૂજારી પાસે ગયા. પૂજારીએ બંનેની સંમતિ પૂછી લગ્નની વિધિઓ કરાવી. સાત ફેરાના સાત વચનોમાં બંધાઈ બંને હંમેશા માટે એકબીજાના થઈ ગયા. ભરત એ ખાસ દિવસે શહેરમાંથી રીક્ષા લઈને મંદિરે આવ્યો હતો. લગ્ન પછી એ જ્યોતિને રીક્ષામાં બેસાડી હસતો-હસાવતો એના ગામે જાણે ડોલીમાં બેસાડી લઈ ગયો. એ દિવસે જ્યોતિનું હૈયું

જેટલું આનંદિત હતું એટલું કદાચ ક્યારેય નહતું. જીવન જીવવા વિતાવવા એક પ્રેમાળ જીવનસાથી તેને મળી ગયો હતો.

ભરતે તેના ગામમાં ઈંટો અને માટીથી લીંપેલી ચાર દીવાલો ઊભી કરી, છત પર પતરું મૂકી પોતાનું ઘર બનાવ્યું. ભરતનો મોટો ભાઈ બળવંત પણ તેની બાજુમાં થોડેક દૂર કાચા મકાનમાં એની બીજી કરેલી પત્ની, મંજુ સાથે રહેતો હતો. બંનેએ પરણીને બળવંતના પરિવાર જોડે પરિચય કરાવી મીઠાઈનું પડીકું આપ્યું.

અઠવાડીયા બાદ, તેમના નવા ચણેલા ઘરમાં તેમની પહેલી રાત હતી – સુહાગરાત. જ્યોતિ ખૂબ મૂંઝાયેલી હતી. એનું જોબનવંતુ પુખ્ત શરીર પૂરેપૂરું ખીલી ચૂક્યું હતું, પણ મન હજુ અસમંજસમાં ગૂંચવાતું હતું. હૈયામાં મીઠાં ગલગલિયા થતાં. ગમતી-નગમતી લાગણીઓ સેળભેળ થઈ જતી. અચાનક કોઈ પુરુષના આટલા નજદીક સંપર્કમાં એ ક્યારેય નહતી રહી. હૈયામાં સ્થાન આપેલા પુરુષ સામે શરમાતી, મૂંઝાતી તેને આલિંગી લેતી. ભરત જ્યોતિના સુંવાળા ગાલને અંગૂઠાથી પસવારી તેને ધીરેથી ચૂમી લેતો. તેના જાડા હોઠના ચુંબનથી જ્યોતિના તન-બદનમાં ઝણઝણાટી વ્યાપી ગઈ! હોઠના ભીના ઉત્તેજિત સ્પર્શ માત્રથી તેનું શરીર ગર્ભની જેમ થીરકવા લાગ્યું. વર્ષોથી મૂંઝવણ નીચે દબાઈ દીધેલો શારીરિક આવેગ અદમ્ય તલસાટ સાથે રૂંપેરૂંપે જાગી ઉઠ્યો. ક્યારેય ન અનુભવેલી ઉત્તેજના નસેનસમાં દોડવા લાગી. બંનેના હૈયામાં પ્રેમાગર ઊંચા હિલોળા લેતો ઘૂંઘવતો હતો. ઘણું અનકહ્યું માત્ર સ્પર્શથી જ કહેવાઈ જતું હતું... ભરતે તેના બંને ગાલ પર નજાકત રીતે હાથ મૂકી, તેના અધખુલ્લા થરકતા હોઠ ઉપર પ્રગાઢ ચુંબન ભરી લીધું. ધીરે ધીરે બાહ્ય આવરણો ઉતરતા ગયા... ને બંને એકબીજામાં ખોવાઈ પ્રેમના અફાટ સાગરમાં તરવા લાગ્યા.

*

લગ્નજીવનમાં બંને નવયૌવન હૈયા એકબીજામાં ગૂંથાઈ એક થઈ ગયા હતા. ભરત શહેરમાં જવા સવારે પાંચ વાગ્યે ઘરેથી બસમાં નીકળતો અને સાંજે સાત વાગ્યે પાછો આવતો. રીક્ષા ચલાવવાના કામમાં એ સારું એવું કમાતો અને થોડીક બચત પણ થતી.

આર્થિક જીવનમાં કોઈ બદલાવ વગર તેમના જીવનની યાત્રા સીધી રેખામાં ચાલે જતી હતી. બંનેમાંથી કોઈને ખબર નહતી કે એક દિવસ તેમનું નસીબ એક એવો મોટો વળાંક લેશે કે એમનું જીવન...

ખેર, નસીબનું પુસ્તક ક્યાં હોય છે! નહીંતર પાનાં ફેરવી ભવિષ્ય વાંચી લેત, પણ આ તો જીવન હતું. જેમ જેમ આગળ વધીએ એમ એમ સમયનું પાનું ફરતું, અને

સંજોગો જીવનમાં ભટકાતાં. સારા-નરસા રંગો વર્તમાન ક્ષણમાં વિખેરાતા, અને એ રંગોનું જીવનચિત્ર બંનેએ સાથે મળીને દોરવાનું હતું.

* * *

FOR MORE BOOKS JOIN TELEGRAM CHANNEL [@BOOKHOUSE1]

પ્રકરણ – ૪

પૈસાકીય રીતે ભરતના મોટા ભાઈ, બળવંતના ઘરની પરિસ્થિતિ ઘણી વણસેલી હતી. માંડ બે છેડાં ભેગા કરીને તેનું ઘર તે ચલાવતો. એનું શરીર શૌષ્ઠવ પહેલવાન જેવું કસાયેલું અને ખડતલ હતું, એટલે ખેતરોમાં મજૂરી કરીને તે ઘરનું પૂરું પાડતો. બાળપણથી તેનો સ્વભાવ તામસી અને તોછડો. ગુસ્સામાં આવે ત્યારે અપશબ્દો બોલવામાં કશું બાકી ન રાખતો. જેના લીધે ગામમાં એની મજૂર તરીકેની છાપ ખરડાયેલી હતી. કોઈ વ્યક્તિ એને ઉધાર પૈસા આપવા પણ જલ્દી તૈયાર ન થતું. જ્યારે ભરતનો સ્વભાવ શાંત, સરળ અને સહનશીલ. બંને ભાઈઓનો પૂર્વ-પશ્ચિમ દિશા જેવો સ્વભાવ હોવા છતાં, એકબીજા સાથેના સબંધોમાં સુમેળતા સધાયેલી હતી, જેનું કારણ ભરતભાઈનો નમતું જોખી લેવાનો સ્વભાવ હતો.

મંજુ બળવંતની બીજી કરેલી પત્ની હતી. એની પહેલી પત્ની, ગોમતી, જે સ્વભાવે સરસ સ્ત્રી હતી. એક રાત્રે તે કોઈને કશું કહ્યા વિના ભાગી ગયેલી...

ગોમતી સાથેના લગ્ન જીવનમાં આવનાર એક પણ બાળક છોકરો ન જન્મતાં બળવંતની પુત્ર એષણા હંમેશા અધૂરી જ રહેતી. મધ્યમ બાંધાની ગોમતીએ છ વર્ષમાં ચાર ચાર છોકરીઓને જન્મ આપ્યો હતો. તે શારીરિક રીતે પૂરેપૂરી નિયોવાઈ ગઈ હતી. છોકરાની માંગ કરતાં બળવંતના ત્રાસથી એ માનસિક રીતે ત્રાસી ગઈ હતી. ઓરડો આખો છોકરીઓથી ભરેલો જોઈને બળવંતને ઝાડના થડીયે માથું પછાડવાનું મન થતું. તેના મનમાં સ્ત્રી એ ‘કમજાત’ હોવાની જડબેસલાક માન્યતાનો ગઠ્ઠો જામી ગયો હતો. તેમની સૌથી મોટી છોકરી છ વર્ષની હતી. બાકીની ચાર છોકરીઓને રાખવા ગોમતી છ વર્ષથી ખેતરમાં કામ નહતી કરી શકી. કમાવનાર એક માત્ર બળવંત – અને ખાનાર છ જણ. બળવંતે તેને ઘરમાં ગોંધી રાખી બાળકો પેદા કરવાનું યંત્ર બનાવી દીધેલું. પ્રસૂતિના છ મહિના થાય ને બળવંતમાં પુત્ર એષણા ઉછાળા મારવા લાગતી. ઘરમાં રમતી છોકરીઓને ડોળા કાઢી બહાર રમવા ભગાડી મૂકતો. ખૂણામાં ફફડતા કબૂતરની જેમ ગભરાયેલી ગોમતી બે પગ દબાવી હાથ જોડીને કગરી પડતી. પુત્ર એષણા બળવંતમાં જોર કાઢતી. તે ગોમતીને કાલાવાલા કરી ફોસલાવતો.

“બસ આ છેલ્લી ફેર... એક સોકરો હોય ઈની કલ્પના તો કર ગોડી...!” પ્રેમથી એના ગાલ સહેલાવતા કહેતો, “...મોટો થશે ત્યાર આપડા બેની ચાકરી કરશે. તાર-ક-માર કમાબ્બાયે જવું નઈ પડ! મોટો થઈન પૈણસે ત્યાર ઘરમો વંઉ લાવશે. પસી તો ઘરનું બધું કોમે વંઉ જ કરશે. તાર તો પોણીનું પાલુંયે ભરવું નઈ પડ! હુકમ ઠોકવાનો ન કોમ કરાબ્બાનું! સોકરાનું સુખ હશે તો આપડા બેય ન ઘૈડપણમો નિરોત રે’શે. બસ આ ફેર એક સોકરો આલી દે... ઈન ખભે બેહાડી આખા ગોમ્મો નાચોય.” કહીને તેના દબાવેલા ઢીંચણ ખોલવા હળવું બળ લગાવતો.

ગોમતી બે પગ કસીને દબાયેલા રાખી રડતાં ચહેરે બોલતી, “સોકરો ક સોકરી આલવું મારા હાથમો થોડું સ તે તમન સોકરો આલુ! હોત તો બળ્યું ચચ્યાર સોકરા જ આલ્યા હોત! બાળક પેદા કરવાની વેદના વિશે બળ્યું તમન હુ ખબર!! એક જીવમોથી બીજો જીવ પેદા કરવા સેહવાય ના એવી વેદના ભોગબ્બી પડ સ બાપ! તમાર મને બધું ઠીક સ...”

“આ ફેર તો મી માતાજીની મોનતા મોનેલી સ ગોડી...!” ગાલે પ્રેમથી હાથ પસવારી તેના જિદ્દી મનમાં પડેલી ગાંઠ ખોલવા તે ફોસલાવતો, “...બસ આ છેલ્લી ફેર, મોની જા ક મારી રોણી! આ ફેર તો મી હકીમ ફાયેથી દવાયે દીધી સ. પતી જાય ઈના પસી પડીકામો આલેલી દવા તાર ગરમ પોણી જોડે લઈ લેવાની સ. અન આ ફેર જરાક અલગથી કરોય. હકીમે જુબાન આલી ન કીધું સ ક આ ફેર તો સોકરો જ અવતરશે...” સાંભળીને ગોમતીના જિદ્દી મનની ગાંઠ ઢીલી પડવા લાગી. બળવંત સામે આશાભરી નજરે તાકી રહી કહ્યું, “માતાજીનાં સોગન ખઈન કો હકિમ ફાયે જ્યાં હોવ તો...”

“અલ્યા... માતાજીનાં સોગન ખઈન કૌઉ સુ બસ!” બળવંતે તેની આંખોમાં જોઈને કહ્યું.

ગોમતીને તેમની આંખમાં એક સચ્ચાઈ તરતી હોય એવું દેખાયું. તેના મનની ઢીલી પડેલી ગાંઠની આંટીઓ ખૂલી ગઈ. દબાઈ રાખેલી જાંઘ જરાક ખોલીને બળવંત સામે વિશ્વાસભરી નજરે જોઈ રહી. દબાઈ રાખેલી જાંઘ પર વળેલો પરસેવો સુકાવા લાગ્યો. બળવંત બંધ હોઠમાં ખૂંધુ હસ્યો. બંને હાથ ગોમતીના ઢીંચણ પર મૂકીને ખોલ્યા. શરીર પરના આવરણો ઉતારી નાખ્યા. હકીમે જણાવેલી રીતમાં ગોઠવાઈ, શરીરસુખ એક અધૂરી ઝંખના પૂરી કરવાની આશાથી માણ્યું.

*

બળવંત છ જણાંના પેટ ભરવા આખો દિવસ મજૂરી કરીને થાકી જતો. ક્યારેક ભરતભાઈ પાસેથી ઉધાર પૈસા માંગી, બે ટંકનું ભાણું માંડ પૂરું કરતો. પાંચમું

બાળક છોકરો અવતરે તો ભણાવી ગણાવી મોટો કરશે. આખી જિંદગી મજૂરી નહીં કરવી પડે. છોકરો કમાઈને લાવશે તો હૈયે હાશકારો થશે. ઘડપણના દિવસો આરામથી વિતશે. જીવતર સુધરશે. આ વિચારો મનમાં વાગોળી બળવંત ખુશ થતો, અને જમીને રોજ ખાટલામાં આડો પડી બીડીઓ ફૂંકતો.

ગોમતીને મનમાં ખાતરી હતી કે આ વખતે પણ આવનાર બાળક છોકરી જ અવતરશે. અને જો છોકરી હશે તો બળવંત ફરીથી તેને ફોસલાવી.... એ દર્દની કલ્પના કરતાં જ તેની આંખો મીંચાઈ ગઈ. આંસુ ગાલ પરથી સરી પડ્યું. પોતાની દબાયેલી જાત પર નફરત થઈ આવી. ઝેરીલું થૂંક ગળા નીચે ઉતારી મનમાં મક્કમ નિર્ણય કરી લીધો. એક દિવસ બળવંત સાંજે જમીને પાણત પર ગયો હતો. તે સવારે ચાર-પાંચ વાગ્યે આવશે એવો અંદાજો મનમાં લગાવી, તે ચારેય છોકરીઓને સમજાવી, પેટમાં ફરકતા જીવ સાથે ઘર છોડી અંધકારમાં અદ્રશ્ય થઈ ગઈ.

એ દિવસ પછી ક્યારેય એના ખબર મળ્યા નથી અને બળવંતે તેને શોધવાની ઈચ્છા પણ નહતી બતાવી. એના મને તો પાંચ પથરાનો બોજ ઓછો થયો એની રાહત હતી. પણ આવનાર પાંચમું બાળક તેની કુખમાં છોકરો હશે કે છોકરી? – એ ચિંતા તેનું મન ખોતર્યા કરતું હતું.

આઠેક મહિના પછી બળવંત ક્યાંકથી નવી પત્ની કરી લાવ્યો. મંજુનો સ્વભાવ શાંત અને ઓછાબોલો. કચરા-પોતું સિવાય એ બળવંત સાથે ખેતરોમાં મજૂરી કરવા પણ જતી. એમનું પહેલું સંતાન છોકરી જન્મતાં બળવંતનું મન નિરાશામાં ડૂબી ગયું. સ્ત્રી જાત પ્રત્યે તેના હૃદયમાં ક્યારેય પ્રેમની લાગણી જન્મી જ નહતી. કામવાસના અને નફરત જ તેની આંખોમાં ડોકાતી. સ્ત્રી તો કમજાત કહેવાય. સ્ત્રીઓ પગ નીચે દબાયેલી રહેવી જોઈએ. હુકમની ગુલામ હોવી જોઈએ એવી વિચારસરણી તેના મનમાં ઊંડી કોતરાઈ ગયેલી હતી.

*

ગરીબીમાં ધીરે ધીરે વર્ષો વીતવા લાગ્યા, પણ આર્થિક પરિસ્થિતિ પહેલા જેવી જ ગરીબ હતી. ભરતભાઈ પાસે થોડાક પૈસા ભેગા થતાં, અને નાની-મોટી બીમારીના દવા ખર્ચમાં વપરાઈ જતાં. સરવાળે બધું શૂન્ય થઈ જતું. જ્યોતિ કામે મહેનતું અને કાર્યશીલ હતી. તે કામ કરતી એ ઘરના માલિકની પત્ની વાર-તહેવારે મીઠાઈનું પડીકું અને જૂના ઘસાઈ ગયેલા બ્લાઉઝ અને સાડીઓ આપતા. તેમની નાની દીકરી, નેહા માટે થોડાક ઘસાઈ ગયેલા ફોક આપતા. એવા કપડાં પણ નેહા હરખાતાં ચહેરે પહેરી લેતી. કપડાં અને મીઠાઈ લઈને ઉમંગીત ચહેરે જ્યોતિ ઘરે જતી. સાડી પહેરી તિરાડ પડેલા કાચમાં પોતાને જોતી. ભરતભાઈ ઘરે આવે ત્યારે તેમની સામે હસતાં ચહેરે ફુદરડી ફરીને પૂછતી, ‘કેવી લાગુ સુ આ નવી હાડીમો?’ ભરતભાઈ

તેના વખાણ કરી શરમથી ઓળગોળ કરી મૂકતા. જ્યોતિના પેટ પર તેમના બીજા બાળકનો ત્રણ મહિનાનો ઊભાર ઉપસી આવ્યો હતો. એમના બંનેના પ્રેમનું બીજું પ્રતિક પેટમાં પાંગરી રહ્યું હતું.

*

સમય પાણીની જેમ વહેતો ગયો; અને ગરીબીમાં જીવનના આઠ વર્ષ ઘસાઈ ગયા. બે બાળકોથી તેમનું પરિવાર સંપૂર્ણ થઈ ગયું હતું, પણ જીવન ગરીબીમાં ચીકણું થતું જતું હતું. વસ્તુઓની જરૂરિયાત હોવા છતાં ચલાવી લેવું પડતું. પૈસાની અછતમાં જ્યોતિબેનનું મન તેમને અંદરો અંદર ઝીણું ઝીણું ફોલી ખાતું હતું. વહેલી સવારથી રાત સુધી સૂરજ ક્યાં ઊગ્યો ને ક્યાં આથમ્યો એની ખબર પડતી નહતી. લોકોના ઘરના કામકાજના ઢસરડા કરી તે દિવસે દિવસે થાકતા જતાં હતા. તેમનું હૈયું લોકોના કામકાજ સિવાય કશુંક બીજું કરવા ઝંખતું હતું. જેથી તેમના બાળકો સારું શિક્ષણ મેળવી ઉજ્જવળ ભવિષ્ય ઘડી શકે. પણ એ સમય જ્યારે પાકશે ત્યારે એની સાથે તેમના નસીબમાં અકલ્પ્ય સંજોગોના બીજ પણ રોપાશે એની તો એમને કલ્પના જ ક્યાં હતી...!

* * *

@snehnusarnamu

પ્રકરણ – ૫

ભળભાંખળું થઈ રહ્યું હતું. સૂર્યના કુમળા કિરણો લીલાછમ ખેતરો પર પથરાઈ રહ્યા હતા. વૃક્ષોની ડાળ પર બેઠેલા પક્ષીઓનો કલરવ આહલાદક વાતાવરણમાં મધુર સૂર પૂરી રહ્યો હતો. લીમડાની ડાળીઓ વચ્ચે ગૂંથેલા માળામાં ચકલીએ બચ્ચાંઓને જન્મ આપ્યો હતો. નવજાત બચ્ચાંઓ એમની માને લપેટાઈ ટોળાની હૂંફાશમાં સંકોરાઈને પોઢેલા હતા. ખોરાકની શોધ માટે ચકલીએ માળામાંથી બહાર નીકળવા પાંખો ખોલી. જરાક હલચલ થતાં જ બચ્ચાંઓ અધખુલ્લી આંખે, એમની બચુકડી ગુલાબી ચાંચ ખોલીને ચીં... ચીં... કરી ભૂખ્યા હોવાનું જતાવવા લાગ્યા. કેટલાક માની પાંખોમાં મોઢું સંતાડી હૂંફાશમાં હજુ પોઢી રહેવા ઈચ્છતા હતા. ચકલીએ પાંખો પહોળી કરી માળાની કિનારે બેસી ગઈ. મા ઘેલા બચ્ચાંઓ પીંછા ભરાયા વિનાની નાનકડી પાંખો ફફડાવતાં અને એમની મા તરફ ડોક ખેંચી ચીં... ચીં... કરતાં ફૂદાફૂદ કરવા લાગ્યા.

લીમડાની સામે આઠ વર્ષની નેહા અને તેનો નાનો ભાઈ વિશાલ, ઉભડક બેસીને લીમડાનું દાતણ ચાવતા હતા. દાતણ ઘસતી નેહાની નજર દરરોજની જેમ આજે પણ માળામાં ખેલતા-ફૂદતા બચ્ચાંઓને નીરખી રહી હતી. દરરોજ ચકલી ઉડીને લીમડાની ડાળીએ બેસી જતી. હવે તો બચ્ચાંઓ તેમની આછા પીંછા ભરાયેલી નાનકડી પાંખો ફફડાવતાં અને ઠેકડા મારી ઉડવાના પ્રયત્નો પણ કરતાં. દાતણ ઘસીને નેહા ચકલીના બચ્ચાંઓને ખવડાવવા માટે પતરાવાળા કાચા ઘરમાં દોડી.

ચાર જણાને રહેવા એક ઓરડો અને ખૂણામાં લીંપેલો ચૂલો એ એમનું રસોડું હતું. છાણ-માટીથી ઈંટોની દીવાલો લીંપેલી અને કટાઈ ગયેલા પતરાની છત બનાવી તે રહેતા હતા. છાબડીમાં રોટલો પડ્યો હશે એવી આશાએ નેહાએ છાબડી ખોલી. છાબડીમાં રોટલાનો એક પણ ટુકડો બચ્યો નહતો, પણ રોટલાની નાની કોપટીઓનો જેર જોઈને તેના હોઠ પર સ્મિત રેલાઈ ગયું. કોપટીઓ લઈને તે તરત બહાર દોડી આવી. કોપટીના ઝીણા ટુકડા પથ્થર પર મૂક્યા. પાંચ વર્ષનો વિશાલ દાતણ ચાવતાં બધું કુતૂહલતાપૂર્વક નિરીક્ષણ કરી રહ્યો હતો. ચકલીની નજર કોપટીઓ પડતાં જ એ થોડીક વારમાં ત્યાં ઊડીને આવી. નાનકડો ટુકડો ચાંચમાં

દબાવી માળામાં ઊડી ગઈ. ચકલી ખોરાક લઈને માળાના કિનારે આવીને બેસે ત્યાં તો ભુખાવરા બચ્ચાંઓ તેમની ગુલાબી ચાંચ પહોળી કરી, કકડીને લાગેલી ભૂખ ઠારવા ફૂદાફૂદ કરવા લાગતાં. ચકલી એમના બચ્ચાંઓને ખવડાવતી હતી એ મનોરમ્ય દ્રશ્ય બંને ભાઈબહેન પૂરી વિસ્મયતાથી નિહાળી રહ્યા હતા. એ દ્રશ્ય જોઈને બંને એકબીજા સામે જોઈને હસી પડતાં. કુદરતે એવડા પંખીમાં કેવી સૂઝબૂઝ મૂકી છે એ વિચારી તેમનું બાળમન પુલકિત થઈ ઊઠતું!

ચકલી કોપટીના ટુકડા ચાંચમાં દબાવી હેરાફેરી કરતી ત્યારે એક ભૂખ્યું બચ્ચું પાંખ ફફડાવતું માળાની છેક કિનારે આવી ચડ્યું. હવે એ બચ્ચું ઉડવા લાગશે એ દ્રશ્ય જોવા બંનેની આંખમાં વિસ્મય પુરાયું. નાનકડા વિશાલે ઉત્સાહભેર ઠેકડો મારીને તાળી પડતાં કહ્યું, “દીદી દીદી...! જો પેલું બચ્ચું માળામોથી બા’ર નેકળ્યું...! અવ તો એ ઉડવા મોડશે...! યેય...યેય...!!”

મુસ્કુરાતી નેહા પણ એ દ્રશ્યને પૂરી વિસ્મયતાથી નિહાળી રહી હતી. ચકલી ખોરાકનો ટુકડો લઈને ઊડે એ પહેલા તો બચ્ચાંએ પાંખો ખોલીને ઠેકડો માર્યો! પાંખો ફફડાવી જરાક ઉડવા ગયું એવું જ ગડથોલું ખાઈ ભોંય ખાબકી પડ્યું!

એ દ્રશ્ય જોતાં જ બંનેના નાનકડા હૈયામાં ધ્રાસ્કો પડ્યો. ડરને લીધે મોં પહોળું થઈ ગયું. બચ્ચાંને મદદ કરવા તેમની આંખોમાં અનુકંપા ઉભરાઈ આવી. “દીદી! જો પેલું બચ્ચું તો ઉડવા જતાં જ ઊંધું પડી જ્યું! ઈન તો અજુ ઉડતાયે નહી આવડતું!” વિશાલે ભોળાભાવે ચિંતા વ્યક્ત કરી, “...દીદી આપડ ઈન પાસું માળામો મૂકી દેવું જોવ... જો... બચારું ચેવું ફૂદાફૂદ કર સ...” કહીને મદદ કરવાની ભાવના વ્યક્ત કરી. બંને જણાં એ ઉડવા મથતા તરફડતા બચ્ચાંને વિહવળ નજરે જોઈ રહ્યા હતા.

ચકલી તરત જ તેના ભોંય પડેલા અસહાય બચ્ચાંની પાસે આમતેમ બેબાંકળી થઈ ઉડવા લાગી. બચ્ચું ચાંચ પહોળી કરી ચીં... ચીં... ચીં... કરતું મદદ માટે પોકારતું હતું કે પછી ઘાયલ થઈ કણસતું હતું એ સમજી શકાતું નહતું. આછેરા પીંછાથી ભરાયેલી સફેદ-પીળી પાંખો ઘડી ઘડીએ ફફડાવી સતત ઉડવા મથતું. થાકી જતું ત્યારે સળેકડી જેવા નાનકડા બે પગ પર બેસી જતું ને ચીં... ચીં... ચીં... કરતું ચકોર નજરે સતત ડોક આજુબાજુ ફેરવતું પડ્યું રહેતું. બેબાંકળી થયેલી એની માં તેને માળામાં પાછું મૂકવા કશું કરી શકે તેમ નહતી. માળાના બાકીના બચ્ચાં ભૂખથી તૃપ્ત થઈ એકબીજાની ગરમાશમાં લપેટાઈ, આંખો મીંચી નિદ્રાધીન થઈ ગયા હતા. સવારના શાંત વાતાવરણમાં ચીં... ચીં... ચીં...ના તીણાં અવાજનો શોરબકોર વાતાવરણમાં ફેલાઈ ગયો હતો.

ચકલીનો અવાજ સાંભળી ગલીઓમાં રખડતું કૂતરું હવામાં પૂંછડી લહેરાવતું તરત જ ત્યાં દોડી આવ્યું. દાંત આગળ લાળ ટપકાવતી જીભે તે ધીમા પગે શિકાર કરવા

જમીન પર પડેલા બચ્ચાં પર વીંધતી નજર નાંખી. આકુળવ્યાકુળ બનેલી ચકલી ઊડાઊડ કરીને તેના બચ્ચાંને બચાવવા પૂરા પ્રયત્નો કરી રહી હતી. કૂતરાની લાલચુ નજર જોઈને વિશાલે તરત જ હાથમાં માટીનું ઢેકું લઈ સીધો તેના પર ઘા કર્યો! કૂતરું ચાર-પાંચ ડગલાં ભાગીને આઘું ખસી ગયું. ફરી પાછું નીતરતી જીભે શિકાર તરફ તેણે નજર માંડી પગ ઉપાડ્યા. એ દ્રશ્ય જોઈને બંને ભાઈબહેનની આંખોમાં એ અસહાય જીવ પ્રત્યેનો દયાભાવ ઉભરાઈ આવ્યો. વિશાલે બીજું માટીનું મોટું ઢેકું લઈને કૂતરાને ભગાડવા ઉગામ્યું. નેહાએ મદદ માટે આજુબાજુ નજર દોડાવી. તેના મોટા પપ્પા, બળવંતભાઈ ઘર આંગણે પાથરેલા ખાટલામાં ધાબળો ઓઢી સૂતા હતા. નેહાએ એમના ખભા પર હાથ થપથપાવી ઉઠાડ્યા.

“મોટા પપ્પા, મોટા પપ્પા...! ઉઠો...!!” ઉતાવળા અને ગભરાયેલા અવાજે તેણે કહ્યું.

ધાબળામાંથી ખરબચડા ગાલવાળું મોટું નિકળ્યું, લાલઘૂમ આંખો ઝીણી કરીને તાડૂક્યાં, “હુ સ...!?? ઊંઘવા દે હેડ ઓયથી...! હવાર હવારમો મોડ નીંદર આઈ હોય ન એક તો...”

“પણ મોટા પપ્પા, દેખોક...! આ ચકલીનું બચ્ચું માળામોથી ભોંય પડી જ્યુ સ, તમે ઈન ઉપાડીન પાસુ માળામો મૂકી દોક. નકર પેલું કૂતરું ઈન ખઈ જશે...! મોટા પપ્પા... જલ્દી ઉઠોક...!” તેણે આજીજીભર્યા સ્વરે કહ્યું.

તેમણે ડોક ઊંચી કરી લીબડા નીચે નજર કરી જોઈ. ચકલીનો ચીંચીંકાર અને નિઃસહાય બચ્ચાંનો ફફડાટ વાતાવરણમાં ભળ્યો હતો. તેમણે માથું ઓશિકા પર ઢાળી, ભવાં ચડાવી તંગ અવાજે કહ્યું, “એક ચકલીના બચ્ચાં માટ તી મારી ઊંઘ બગાડી, સાલી કમજાત?! હેડ ઓયથી...!! આઘી જઈન ટળ...! અવ મન ઉઠાડવા આઈ સ તો ખબર સ તારી...! નેકળ ઓયથી...!” કહીને ધુત્કારી કાઢી. ધાબળો ઓઢી મનમાં ગણગણ્યા : એક તો આખી રાત્રીનું પોણાત કરીન આયા હોઈએન આ બલ્યા નિરોંતે લોબો વાંહોયે કરવા નહિ દેતી...!

નેહા કરમાયેલા ચહેરે ત્યાંથી પગ ઉપાડી નિરાશ મને દોડી ગઈ. જમીન પર પડેલા કાંકરા વીણી કૂતરાને ભગાડવા વિશાલની મદદ કરવા લાગી. થોડીક વારમાં સામેથી કેસરી રંગની સાડીમાં તેમની મમ્મી, જ્યોતિબેનને મંદિરેથી આવતા જોતાં જ બંનેની આંખોમાં આશાનું કિરણપૂંજ રેલાયું. નાનકડા હૈયામાં મદદ મળ્યાનો થડકાર મહેસુસ થયો. વિશાલે તરત જ બૂમ પાડી, હાથના ઈશારાથી શક્ય હોય એટલું સમજાવી જલ્દી આવવા કહ્યું. જ્યોતિબેને ઉતાવળા પગે નજીક આવી પુછા કરી. નેહાએ ચકલીના બચ્ચાં તરફ આંગળી ચીંધી બધી વાત જણાવી. તેમણે ચકલીના બચ્ચા તરફ જોઈને તરત જ શાકની થેલી નેહાના હાથમાં થમાવી દીધી. ચીં...

ચીં... કરતાં અસહાય ફફડતા બચ્ચાંને કાળજીપૂર્વક હથેળીમાં લઈ લીધું. વ્યાકુળ ચકલી ઉડીને ઝાડની ડાળખી પર ગભરાયેલા જીવે બેસી ગઈ. તેમણે બાજુમાં પડેલો ખાટલો પાથરી, તેના પર પગ મૂકી, લાંબા હાથે બચ્ચાંને માળામાં સુરક્ષિત મૂકી દીધું. બાકીના બચ્ચાંઓ પણ તેમના ખોવાયેલા બંધુને જોઈને ચીં... ચીં... ચીં... કરતાં તેને હુંફાશમાં ઘેરી લઈ રાજીપો વ્યક્ત કરવા લાગ્યા. તેમની ગભરાઈ ગયેલી મા ઉડીને માળાના કિનારે બેસી બચ્ચાંઓને ચાંચથી પ્રેમ જતાવવા લાગી.

બંને ભાઈબહેનની મદદ ઝંખતી આંખો બચ્ચાંને સુરક્ષિત એમના માળામાં રમતું જોઈને હસી ઉઠી. જ્યોતિબેન ખાટલા પરથી નીચે ઉતર્યા. વિશાલ દોડતો એમની ફરતે બે હાથ વીંટાળી વળગી પડ્યો. “મમ્મી, મમ્મી... પેલું કૂતરું એ બિચારા નાના બચ્ચાંને ખાવા આવતું ’તું... મી ઢેફાં મારી મારીને ઈન દૂર ભાગડ્યું. નકર એ બચારા બચ્ચાંન ખાઈ જાત...” વિશાલે નિર્દોષતાથી ભરેલા અવાજે પોતાનું પરાક્રમ ભેટી પડીને જણાવ્યું.

જ્યોતિબેને તેને તેડી લઈ તેના શ્યામલ ગાલ પર ચૂમી લીધું. “મારો દીકો તો બઉ બા’દુર સ...” કહીને તેનું બાળપરાક્રમ વધાવી લીધું. ઘરમાં પ્રવેશી ચૂલા આગળ ઘસાયેલી, ગોબા પડેલી તપેલીમાંથી દૂધના બે ગ્લાસ ભર્યા. બંનેએ દૂધના ગ્લાસ ગટગટાવી ગયા. વિશાલના ઉપલા હોઠ પર દૂધની મૂંછ જ્યોતિબેને સાડીના છેડાથી લૂછી લીધી. બંનેને નવડાવવા માટે ઘર પાછળ સાડીની દીવાલ બનાવી એના ઓથે બંનેને પથ્થર પર બેસાડી નવડાવ્યા. નાહીને ખિલખિલ હસતો નટખટ વિશાલ નાગડોપુંગડો દોડતો ઘરમાં જતો રહેતો, જ્યારે નેહા રૂમાલ વીંટીને, આજુબાજુ કોઈ જોતું નથી એનો ક્ષોભ મનમાં રાખી, નિરીક્ષણ કરીને ઘરમાં દોડી જતી.

જ્યોતિબેન ડોલ અને સાડી સમેટી ઘરમાં ગયા.

કપડાં પહેરતી નેહાએ પૂછ્યું, “મમ્મી, અમે ગોમમો હનુમોનજીના મંદિરે દર્શન કરી આઈએ...?”

જ્યોતિબેને રજા આપી બંનેને મંદિર જવા મોકલ્યા. બંને ભાઈબહેન થીગડાવાળા કપડામાં તૈયાર થઈ ગયા.

“નેહા બેટા... હેતલ આવતી હોય તો મોટી મમ્મીન પૂછીને ઈનેય ભેગી લઈ જજે...” તેમણે હેતલ વિશે વિચારીને કહ્યું.

હાંકારો ભણી ભાઈબહેન થીગડા મારેલા કપડે વટભેર ઉછળતી પાનીએ બહાર નીકળ્યા. દસેક પગલાં દૂર બાજુમાં બળવંતભાઈનું ઘર હતું. નેહાએ હેતલને ટહુકો પાડી દરવાજે ઊભી રહી. મંજુબેન જોડે ચોટલો બંધાવતી હેતલના થનગની ઉઠેલા બાળમને તરત જ જવાબ છોડ્યો, “એ હા બુન! આ ચોટલો બંધાઈ હાલ જ

આઈ... ઊભા રેજો માર ઓલે...”

હેતલ નેહાથી એક વર્ષ નાની હતી. કસ્સીને ચોટલો બંધાવી, પીળા રંગના ફૂમતાની ફૂલ-ગાંઠ મારી, તે પોપટી રંગના ફોકમાં દોડતી બહાર આવી. ત્રણેય દર શનિ-રવિ આનંદિત ચહેરે ગામમાં હનુમાનજીના મંદિરે દર્શન કરવા જતાં. વિશાલ નેહાની આંગળી પકડી ઠેકડા મારતો ચાલતો. ત્રણેય ત્રિપુટી તેમની કાલીઘેલી બાલિશ વાતોમાં ખિલખિલાટ હાસ્યફૂલો વેરતા તેમનો ધાર્મિક કાર્યક્રમ સાચવતા નિશ્ચાર્યભાવે જતાં.

*

ગામમાં મફત ભણતર હોવાથી ત્રણેય સાથે નિશાળમાં ભણવા જતાં. સાંજે નિશાળથી આવી વિશાલ તેના ભાઈબંધો સાથે ભમરડા ફેરવતો, લખોટીઓ, ગિલ્લી ડંડા, અને માચીસની ભેગી કરેલી છાપો રમતો. નેહા અને હેતલ ઘર આગળ લીંપેલા આંગણામાં બેસી કુકા રમતી અને દોરડા ફૂદતી.

ઉનાળામાં કેન્ડીવાળો ઘંટડી ખખડાવતો આવે ત્યારે વિશાલ તરત જ બહાર દોડી આવતો. કેન્ડીની લારી પર દોરેલા લોભામણા ચિત્રો જોઈને તેના મોઢામાં પાણી વળવા લાગતું. સૂકા હોઠ પર જીભ ફેરવી ભીના કરી દેતો. ઘરમાં જઈને જ્યોતિબેન સામે કેન્ડી ખાવાની જીદ પકડતો. તે ના પાડતા ત્યારે જમીન પર આળોટતો અને જોર જોરથી ભેંકતો. આખરે જ્યોતિબેન ત્રણ રૂપિયા આપી, હેતલને પણ બોલાવી ત્રણેયને એક-એક કેન્ડી અપાવતા. મોટા ઘરના છોકરાઓ નારિયેળનું પાણી પીને સ્ટ્રો સાથે નારિયેળ ફેંકી દેતાં. વિશાલ સાંજે એ ખાલી નારિયેળના ઢગલામાંથી ત્રણ-ચાર મોટા નારિયેળ સ્ટ્રો સાથે ઘરે લેતો આવતો. જ્યોતિબેન નારિયેળ જોઈને તેને વઢતા, ફેંકી દેવાનું કહેતા, તો પણ વિશાલ એના બાળમનની અધૂરી ઝંખનાઓ પૂરી કરી લેતો. સાંજે વિશાલ અને નેહા નારિયેળમાં પાણી ભરી, મીઠું નાંખી ચરપોળાવેળા કરતાં લિજ્જતથી પીતા; ક્યારેક હેતલ પણ એમની સાથે જોડાતી. આર્થિક રીતે ગરીબ છતાં દિલથી અમીર હોય એમ આનંદિત રહીને દરેક દિવસો ઉજવતા અને જિંદગીની મજા ખોબલે ખોબલે લૂંટતા.

*

ભરતભાઈ અને બળવંતભાઈ, બંને સગા ભાઈઓની આર્થિક પરિસ્થિતિ ઘણી ગરીબ હતી, પણ બે ટંકનું ભોજન ગમેતે કરીને મળી રહેતું. કોઈ દિવસ ભૂખ્યા સૂવાનો વારો નહતો આવ્યો એટલું સુખ એમના નસીબમાં જરૂર લખ્યું હતું. જ્યોતિબેન અને મંજુબેન ગામના પૈસાદાર ઘરના કચરા-પોતું-વાસણ કરી થઈ શકે એટલી ઘરમાં આર્થિક મદદ કરતાં. ઉદાર દિલના ઘરમાલિકીનો વાર-તહેવારે જૂના

વઘેલા કપડાં અને મીઠાઈઓ આપી તેમને ખુશ કરી દેતાં. જૂના કપડાંઓને બટન કે થીંગડું મારી છોકરાઓને પહેરાવતા. નિર્ભેળ મનના બાળકો પણ જૂના કપડાને નવા સમજી વધાવી લેતા, અને પૂરા ઉમળકાથી પહેરતાં. વિશાલ તેના પેન્ટ અને બુશર્ટના ખિસ્સા ગણતો. તેના મિત્રો કરતાં વધુ ખિસ્સા થાય તો આનંદમાં ઝૂમી ઊઠતો. પોતાના ખિસ્સામાં વધુ પૈસા અને ચોકલેટ સમાશે એવા પોકળ વિચારો કરી તે આનંદિત થઈ જતો. આ ખુશહાલ પરિવારના જીવનમાં ભવિષ્ય એક નવા સંજોગનું પડળ ખોલવાનું હતું, જેની જાણ એમને સપનેય નહતી.

* * *

@snehnusarnamu

પ્રકરણ – ૬

એક દિવસ જ્યોતિબેન જે ઘરનું કચરા-પોતું કરવા જતા હતા એ ઘરની છોકરી, નિરાલીના લગ્ન થોડાક દિવસોમાં લેવાના હતા. ઘરમાં લગ્નની તૈયારીઓ ચાલી રહી હતી. મહેમાનોની અવરજવર વધી ગઈ હતી. નિરાલીના મમ્મી, તૃપ્તિબેને ઘરના વાસણો અને નાના મોટા કામકાજ કરવા જ્યોતિબેનને કહી રાખેલું. તેમના કહેલાં સમયે જ્યોતિબેન ત્યાં હાજર થઈ જતાં. તેમના બોલકા સ્વભાવને લીધે નિરાલી સાથે સારી એવી મિત્રતા બંધાઈ ગયેલી.

લગ્નના માહોલમાં નિરાલી તેની ત્રણ કઝીન બહેનો સાથે વાતોચીતોમાં મશગુલ થઈ ગઈ હતી. નિરાલી તેની કઝીન્સ સાથે એ.સી રૂમમાં મહેંદીની ડિઝાઇનની બુક્લેટના પાનાં ફેરવતી હતી. ત્રણેય કઝીન્સ એકબીજાના હાથમાં મહેંદી મૂકતી હતી. જ્યોતિબેન રૂમમાં કચરા-પોતું કરવા પ્રવેશ્યા ત્યારે નિરાલીએ મજાકમાં હસીને તેમને પૂછ્યું, “જ્યોતિબેન, તમારે હાથે મહેંદી મૂકવી હોય તો કેજો હોં...”

તેમણે કચરો વાળતાં હસીને કહ્યું, “ના બુન... અમાર તો આખો દા’ડો કોમ કરવાનું હોય ઈ હાથે મેંદી ચો શોભ...!? બે દા’ડામો ભૂખઈ જાય...”

ત્રણેય શહેરીલી કઝીન્સ જ્યોતિબેનની દેશી બોલી સાંભળીને ખડખડાટ હસી પડી.

“...પણ તમાર મેંદી મેલવી હોય તો કેજો હોં...! મું તમન અસ્સલ મેંદી મેલ્યાલોય... તમે ખુશ થઈ જો એવી...” બંને ભ્રમરો ઉછાળીને કહ્યું.

“ઓહો...! તમે તે ક્યાંથી શીખ્યા મહેંદી મૂકવાનું?” નિરાલીએ ટ્રીમ્ડ કરેલી પાતળી આઈબ્રો ઊંચી કરીને આશ્ચર્યભાવ સાથે હસીને પૂછ્યું, “...તમે પહેલા કોઈને મહેંદી મૂકેલી ખરી?”

“મૂકેલી? અર બુન... આખા ગોમમો ચેટલીયે છોકરીયુંના હાથમાં અસ્સલ ડિઝેનવાળી મેંદી મૂકેલી સ... એવી રૂપાળી મેંદી મેલતી ક ખુશ થઈ મન પતાસાની થેલીયું ભરીન આલતા... મેંદી મેલવાનું કોમ તો મને બવ ગમ! આખો દા’ડો મેંદી મેલવાનું કીધું હોયન તોય બુન મુ તો નો થાકું...” પછી હસીને ઉમેર્યું, “...પણ બુન

જાથી મારા હાથમાં મેંદી લાગી સ પસથી તો મેંદીન અડીય નહીં... નવ-દહ વરહ થઈ જ્યો મેંદી મેલ્ય...” તેમણે ક્યરો વાળતા આછો નિઃસાસો નાંખ્યો.

“વા...ઉ!! તો તમે મને મહેંદી મૂકી આપશો?” નિરાલીએ મહેંદી વિનાની કોરી હથેળીઓ બતાવતા પૂછ્યું.

“પણ આ બધી બુનો બેઠી સ એ મેંદી મેલવા નહીં આઈ...” તેમણે ત્રણેય કઝીન્સ સામે નજર ફેરવીને પૂછ્યું.

છોકરીઓ જ્યોતિબેનના દેશી લહેકા સાંભળીને હજુયે દબાયેલાં હોઠમાં હસતી હતી.

“આ બધી તો મારી કઝીન્સ છે; પિતરાઈ બહેનો... મારા હાથમાં મહેંદી મૂકવાના અખતરા કરવા અને લગ્ન પહેલા મને હેરાન કરવા આવી છે...” તેણે એની કઝીન્સ સામે હસીને કહ્યું.

“એવું સ...! મું તો હમજી મેંદી મેલવા આ બુનો આઈ સ...” તેમણે હસીને કહ્યું, “...હાર હેડો તાણ, તમાર એકાદ બુનના હાથમાં મેંદી મૂકું એ જોઈન કેજો ચેવી સ... ત્યો હુધી ક્યરા-પોતું કરી લઉં પસ આવું સુ...” કહીને કામ કરવામાં જોતરાઈ ગયા.

@snehn*sarnamu

થોડીક વારમાં ક્યરા-પોતું પતાવીને જ્યોતિબેન નિરાલીના રૂમમાં આવ્યા. ત્રણેય છોકરીઓ હોઠમાં હસતી એકબીજા સામે જોવા લાગી. નિરાલીએ જ્યોતિબેનને બેડ પર બેસવાનું કહી મહેંદીનો નવો કોન અને નાનકડી કાતર તેમના હાથમાં મૂકી. જ્યોતિબેને કોનની ધાર સાવચેતીથી કટ કરી. ત્રણેય છોકરીઓ બેડની બીજી કિનારે બેઠી હતી.

જ્યોતિબેને મહેંદીનો કોન પ્રોફેશનલ અંદાજમાં પકડીને પૂછ્યું, “તમાર તઈણોમોથી જેન પે’લા મેંદી મેકવી હોય એ નજીક તો આવો, બુન...!” તેમણે હસીને ત્રણેયને કહ્યું.

ત્રણેયે કઝીન્સ બહાના કાઢી મોબાઈલમાં વ્યસ્ત હોવાના દેખાડા કરવા લાગી.

“જ્યોતિબેન, પહેલા મારા હાથે મૂકી આપશો?” નિરાલીએ બંને હથેળી સામે ધરીને કહ્યું, “...એ ત્રણેયના મનમાં એમ છે કે તમે સારી મહેંદી નહીં મૂકી આપો; પણ મને તમારા પર પૂરો વિશ્વાસ છે કે તમે મસ્ત જ મહેંદી મૂકી આપશો...” તેના વિશ્વાસપૂર્ણ શબ્દોએ જ્યોતિબેનમાં નવ વર્ષથી ઢબૂરાઈ પડેલી આવડત અને વિશ્વાસને પુનર્જીવિત કર્યો.

જ્યોતિબેને ઊંડો શ્વાસ લઈને સૌથી પહેલા કાંડાના નીચેના ભાગમાં મેંહદી મૂકવાનું શરૂ કર્યું. કેટલીયે વાર મનમાં દોરાયેલી અને કેટલીયે વાર હાથમાં મુકેલી ડિઝાઈન્સમાંથી સુંદર ડિઝાઈન નિરાલીના ગોરા હાથમાં આકાર લેવા લાગી.

દસેક મિનિટમાં મુકાયેલી મહેંદીની ડિઝાઈન અને ઝીણવટભર્યું કામ જોઈને નિરાલીના હોઠ ખુશીથી હરખાઈ ઉઠ્યા! તેણે વિસ્મયતાભર્યા સ્વરે કહ્યું, “જ્યોતિબેન તમે તો ખરેખર મેંહદી મૂકવામાં હોંશિયાર છો!”

નિરાલીના શબ્દો કાને પડતાં જ ત્રણેય કઝીન્સની આંખો મોબાઈલ સ્ક્રીન પરથી હટી ગઈ. તેમની આંખો હવે મહેંદીની ડિઝાઈન જોવા તલપાપડ બની રહી હતી. મહેંદીની ડિઝાઈન દેખતા જ તેમનું છૂપું હાસ્ય અદ્રશ્ય થઈ ગયું. નજર ઊંચકીને અહોભાવ ભરી આંખે જ્યોતિબેનના શ્યામલ હાથ અને ચહેરાને જોઈ રહ્યા.

“નિરાલીબુન, આતો અજુ શરૂઆત સ... તમે પુણો કલાક ચેડી જુજો... એવી અસ્સલ મેંદી મેલ્યા લોય તે જેટલી ઘડી હાથ જુશો એટલી ઘડી તમે મન યાદ કરશો ક જ્યોતિબુને મેંદી મેલ્યાલી’તી...” તેમણે હસીને વિશ્વાસપૂર્ણ સ્વરે કહ્યું, પછી પાછા ડિઝાઈનની ઝીણવટતામાં નજર ગૂંથી ધ્યાનમગ્ન થઈ ગયા.

“મને તો બિલકુલ ખબર નહતી કે તમને આટલી સરસ મહેંદી મૂકવાની કલા પણ જાણો છો!” નિરાલીએ સહસ્મિત અચરજ પામતા કહ્યું, “તમારી ડિઝાઈન મૂકવાની રીત જોઈને લાગે છે કે આટલા વર્ષો પછી પણ તમારી અંદર મહેંદી મૂકવાની આવડત હજુ પણ જીવંત છે.”

મહેંદી મૂકવામાં પરોવાયેલા જ્યોતિબેને માત્ર સ્મિત કરી જવાબ વાળ્યો.

થોડીક વાર પછી તેમણે કોન બાજુએ મૂકી જરાક ઊંડો શ્વાસ લઈ રિલેક્સ થયા. આંગળીઓના ટચકાં ફોજ્યાં. મહેંદીની ડિઝાઈન જોઈને ત્રણેય કઝીન્સના ચહેરા પર વિસ્મયતાના ભાવ છવાઈ ગયા હતા. જેમાં એક કઝીન્સની ઉત્સુકતા સળવળી ઉઠી. તેણે તરત પ્રશ્ન પૂછી લીધો, “આંટી, તમને નવ વર્ષ પછી પણ બધી જ ડિઝાઈન્સ યાદ છે??”

જ્યોતિબેને કોન હાથમાં લઈને કહ્યું, “બધી ડિઝાઈન તો શની યાદ રે બુન? હાચું કૌ તો મેંદીનો કોન હાથમો લઉં સુ એ ઘડીએ જ ડિઝાઈન ઈની મેળે મનમો બનવા લાગ સ, અન હાથ હુના હેડવા લાગ સ...”

ત્રણેય કઝીન્સે અચરજભરી નજરે એકબીજા સામે જોયું. સવા કલાકની વાતોચીતો બાદ બંને હાથની મહેંદી મુકાઈ ગઈ. નિરાલીના હાથમાં મૂકેલી મહેંદીની ડિઝાઈન જોઈને ત્રણેય કઝીન્સના ચહેરા પરની વિસ્મયતા વધતી જતી હતી. આંખોમાં

અહોભાવ સાથે એ વાતનું આશ્ચર્ય ઉભરાતું હતું કે એક કામવાળી બાઈ આટલી બેનમૂન ડિઝાઈનવાળી મહેંદી મૂકી જ કેવી રીતે શકે...!! દેશી લહેકાથી બોલતા જ્યોતિબેનનો સાવ ગામઠી ગરીબ દેખાવ જોઈને ત્રણેયે શરૂઆતમાં દબાયેલા હોઠમાં તેમની ઠેકડી ઉડાડી હતી. કોઈ બુકલેટની ડિઝાઈન જોયા વિના એક ગમાર સ્ત્રી આટલી સુંદર ડિઝાઈન કેવી રીતે સર્જી શકે?? એ પણ નવ વર્ષ પછી પહેલીવાર...!! જ્યોતિબેનની મહેંદી મૂકવાની અદ્વિતીય કલાત્મક કારીગરીએ ત્રણેયના મનમાં બાંધેલી પૂર્વધારણાની દીવાલ તોડીને એક આદરપૂર્ણ અને હોંશિયાર વ્યક્તિ તરીકેની છાપ ઊભી કરી.

જ્યોતિબેને ઊંડો શ્વાસ ભરી ગર્વીલું સ્મિત ફરકાવતાં પૂછ્યું, “બોલો હેડો અવ...? મેંદીની ડીઝેન ગમી...?”

નિરાલી ખુશખુશાલ થઈને બોલી ઉઠી, “જ્યોતિબેન, તમારી ડિઝાઈન મને ખૂબ ખૂબ ખૂબ જ ગમી...!! જસ્ટ બ્યુટીફુલ...!!” હજુ પણ તેના મનમાં જ્યોતિબેનની નવી કલા જાણ્યા વિશેનું અચરજ વિસરાયું નહતું, તેણે ઉત્સુક અવાજમાં પૂછ્યું, “...તમે આટલી અદભૂત મહેંદી મૂકવાનું શીખ્યા ક્યાંથી...??”

જ્યોતિબેન નમ્રતાપૂર્વક મલકાઈને બોલ્યા, “પ્રભુની મહેરથી જેવી ડિઝેન હુઝી ઈમ ઈમ બનાયે જઈ બુન... તમન મી કીધું 'તું ન ક અસ્સલ મેંદી મેલ્યાલોય...!’ તેમણે હસીને ભ્રમરો ઉછાળતા કહ્યું.

“બિલકુલ, તમે તો આજે મને ખુશ કરી દીધી...”

નિરાલીએ મહેંદી મુકેલી હથેળી તેની કઝીન્સ સામે ધરી, પછી બંને આઈબ્રો ઉછાળીને અદાથી પૂછ્યું, “જોઈ મહેંદી? કેવી મૂકી છે બોલો હવે?”

“દી, આઈ ટોટલી લવ્ઝ ઈટ...!!” બંને હોઠ ગર્વથી દબાવીને માથું ડોલાવ્યું.

“જસ્ટ ઓસમ...!!” બીજી કઝીન્સે વખાણ કર્યા.

“આંટી, મને પણ આવી જ ડિઝાઈન મૂકી આપો છો અત્યારે...?” ત્રીજી કઝીન્સે સીધી જ રિક્વેસ્ટ મૂકી દીધી.

નિરાલીએ હસીને કહ્યું, “જોયું જ્યોતિબેન, તમારી મહેંદી મૂકવાની પ્રતિભાએ તો આજે અમને બધાને અંજાઈ દીધા. તમે તો ખરેખર કલાકાર છો...!”

“અર નિરાલીબુન ઓમો તે વળી શી મોટી કલાકારી કે'વાય...! તમે બધાયે ખુશ થઈ જ્યા એટલ મુયે ખુશ...” તેમણે નમ્રતાથી કહ્યું. મનમાં કશુંક સુજતા તરત જ તેમણે દીવાલ ઘડિયાળ પર નજર કરી, “બાપરે! હાડા પોચ થઈ જ્યા...!! બે ઘડી વાતોમો ટેમ યો નેકળી જ્યો ઈની ખબર્ય નો રઈ...!” તેમણે દરવાજા તરફ પગ

ઉપાડતાં કહ્યું, “...હેડો તાણ બુન, અવ ઘેર જઈ દીવાબત્તી કરીન હજુ રોધવાનું સ... સોકરોયે નેહાળથી છૂટીન આઈ જ્યો હશી... તમાર મેંદી મેકવી હોય તો મન કેજો... એક રૂપિયોય નહ લેતી મુ... આતો મારું મન ગમતું કોમ સ બુન... તમે કેશો ત્યાર ટેમ કાઢીન તમન અસ્સલ મેંદી મેલ્યાલોય... હોં...” કહીને હસતાં હોઠે રૂમની બહાર નીકળ્યા.

“જ્યોતિબેન?” નિરાલી તરત બોલી ગઈ.

તેમણે પાછું વાળીને કહ્યું, “હા બોલો...”

“મહેંદીનો ઘાટ્ટો રંગ લાવવા કોઈ ખાસ રીત ખરી?” નિરાલીએ હસતાં હોઠે પૂછ્યું.

“એતો કેવાનું જ ભૂલી જઈ બળ્યું...” કહીને કપાળે હળવી ટપલી મારીને હસી પડ્યા, “દસ-બાર કલાક ચેડી મેંદી હુકઈ જાય પસ બેય હથેળી એકબીજા પર ઘસીન મેંદી ઉખેળજો... પસી મેંદી ઘાટ્ટી લાબ્બી હોય તો ટાઈગર બામ ક વિક્સ હોય તો વિક્સ ચોપળી દેજો. પસ જોજો તમાર ગોરા હાથમો એવો અસ્સલ રંગ નીખરી આવશ ક તમે ખુશ થઈ જશો...!” દરવાજે ઊભા રહીને બંને ભ્રમરો ઉછાળતા કહ્યું.

નિરાલીએ સ્મિત કરી એમનો આભાર માનીને કહ્યું, “જ્યોતિબેન, આ બે મહેંદીના કોન લઈ જાવ... નેહાના હાથમાં મહેંદી મૂકશો તો એને ગમશે...” નિરાલીના હાથમાં મહેંદી હતી એટલે તેણે કઝીન, કિંજલને ઈશારો કરીને કોન આપવા કહ્યું. કિંજલે બે કોન જ્યોતિબેન સામે ધર્યા.

“ના, ના... નિરાલીબુન... તમાર આ બુનોન કાલ મેકવા હાટુ મજર આવશે... તમે રાખો...” જ્યોતિબેને હસીને બહાર જવા પગ ઉપાડ્યા.

“સાંભળો, જ્યોતિબેન..., બીજા ઘણાંયે કોન પડ્યા છે. તમે લઈ જાવ... નેહા ખુશ થઈ જશે.” નિરાલીએ આગ્રહ કરીને કહ્યું એટલે તેમને કોન લેવો જ પડ્યો. જ્યોતિબેનની મહેંદી મૂકવાની ગજબની પ્રતિભા જોઈને નિરાલીના મનના ખૂણામાં એક વાત ઘોળાવા લાગી હતી. આવતી કાલે એમને ઘરે જતી વખતે કહેશે એમ વિચાર્યું એટલામાં જ રસોડામાંથી ટહુકો પડ્યો,

“છોકરીઓ... ચાલો જમવા....”

મહેંદી બતાવવા નિરાલી સાથે ત્રણેય કઝીન્સ ઉતાવળા પગે બહાર દોડી.

“મમ્મી... દેખ કેવી મહેંદી મૂકી છે?” નિરાલીએ ખુશ થઈને બે હાથ સામે ધરીને કહ્યું.

“ઓ.....હો હો...! આટલી સરસ ફૂને મૂક્યાલી?” આશ્ચર્યભાવે પૂછ્યું, “કિંજલ તો તો નહીં...?”

“ના મમ્મી, જ્યોતિબેને મૂકી આપી... કેટલી સુંદર ડિઝાઇન મૂકી છે નહીં! એકદમ પ્રોફેશનલ...!” નિરાલીએ ડિઝાઇન પર વારી જતાં કહ્યું.

“ના હોય!” આશ્ચર્યથી આંખો પહોળી કરીને કહ્યું, “એમણે આટલી સરસ મહેંદી મૂકી આપી??”

નિરાલીએ હકારમાં માથું હલાવ્યું.

“કાકી, આવી મહેંદી શહેરમાં મૂકાવા જાવ તો અઢીસો રૂપિયા થાય. મારી ફ્રેન્ડની મમ્મી પ્રોફેશનલી મહેંદી મૂકે છે.” કિંજલે કહ્યું, “...આ આંટીએ તો સાવ મફતમાં આટલી સુંદર મહેંદી મૂકી આપી. હું તો કાલે એમની પાસે બંને હાથે સરસ મહેંદી મૂકવાની છું.” તેણે ખુશ થઈને કહ્યું.

“એકદમ અસ્સલ નઈ...!” બીજી કઝીન્સે જ્યોતિબેનના શબ્દની નકલ ઉતારી તાલી આપી સૂર પુરાવ્યો, “આંટી એવું દેશી બોલે છે તે હું તો બિલકુલ હસું જ નહીં રોકી શકતી. શી ઈઝ સો હિલેરિયસ વેન શી સ્પીક...!” પછી તેણે વાત છેલ્લે વાળી લેતા કહ્યું, “...અને પાછા એટલા જ મજાનાં માણસ છે. બિલકુલ નિખાલસ અને વાતોડિયા...!”

“એવા જ માણસ બધાને ગમે... ચોખ્ખા હૃદયના અને નિર્ભેળ મનના. કોઈની રૂપ-બોલી જોઈને એના પર હસવું એના પહેલા એ વ્યક્તિને જાણી લેવી જોઈએ, સમજ્યા?” નિરાલીએ ત્રણેયને છેલ્લે આડકતરી રીતે હળવો ઠપકો આપ્યો. પછી બે હાથ બતાવી કહ્યું, “ચાલો હવે જમવા... કોણ જમાડશે મને? બોલો તો?” તેણે આપેલા ઠપકાને હાસ્યમાં ભેળવીને પૂછી લીધું.

ત્રણેય કઝીન્સ હું...હું...હું... કરતી ખિલખિલાટ હસી પડી!

* * *

પ્રકરણ – ૭

નિરાલીના ઘરેથી જ્યોતિબેન તેમના ઘરે જવા નીકળ્યા.

સમીસાંજે આછી આંચે ઝળહળતો નારંગી સૂર્ય ક્ષિતિજે ડૂબી રહ્યો હતો. કોઈ ચિત્રકારે તેની પીંછીથી આકાશમાં નારંગી-ગુલાબી રંગનો સ્ટ્રોક માર્યો હોય એવું મનોરમ્ય આકાશ દેખાતું હતું. પક્ષીઓ કલરવ કરતાં એમના માળામાં પાછા ફરી રહ્યા હતા. હનુમાનજીના મંદિરમાં સંધ્યા ટાણે આરતીનો નાદ સંભળાઈ રહ્યો હતો. ઘર તરફ જતાં જ્યોતિબેનના ચહેરા પર ખુશીના હાવભાવ રમતા હતા. વર્ષો બાદ પોતાનું ગમતું કામ કર્યોનો મીઠો સંતોષ ભીતરમાં અનુભવતા હતા. હાથમાં પકડેલો મહેંદીનો કોન તેમણે નાકે અડાડી સૂંઘી લીધો. મહેંદીની સુગંધથી હોઠ હરખાઈ ઉઠ્યા. મન થોડીક ક્ષણો પૂરતું લગ્ન પહેલાની જૂની યાદોમાં ફૂટી પડ્યું.

ઘરે પહોંચતા જ વિશાલ દોડતો આવીને તેમને વળગી પડ્યો. તેણે ફરિયાદ કરતાં પૂછ્યું, “મમ્મે, ચમ આટલી મોડી આઈ...? ભૂખ લાગી સ...”

જ્યોતિબેને તેના ગાલે હાથ મૂકી લાડથી કહ્યું, “થોડુક કોમ વધાર હતું તે મોડું થઈ જ્યું બેટા...”

“અન આ હાથમો હુ લાઈ સ?” વિશાલની ચબરાક નજરે નિરીક્ષણ કરતાં પૂછ્યું.

“તાર ઓલે નહીં. દીદીન હાથમો મેં’દી મેકવાનો કોન સ”

નેહા ઉત્સાહિત કંઠે બોલી ઉઠી, “મમ્મી, મારા માટ મેં’દી લાઈ...! મન વતાવ જે...”

તેમણે નેહાને કોન આપીને કહ્યું, “હેડો અવ, ઘરમો હેડો... અંધારામો મસરા ફોલીન ખઈ જસી ઓવ...!”

બંને દોડતા ઘરમાં જતાં રહ્યા. બલ્બની સ્વિચ ઓન કરી. પતરાની છત પર લટકાવેલા બલ્બનો નારંગી પ્રકાશ નાનકડા ઓરડામાં પથરાયો. જ્યોતિબેને કુળદેવીની છબી આગળ ઘીનો દીવો પ્રગટાવી પ્રાર્થના કરી. બંને ભાઈબહેને મહેંદીનો કોન હાથમાં લઈને વિસ્મયભરી આંખે બરાબર જોયો. વિશાલે કોન

હાથમાં લઈને નાકે અડાડી સૂંઘી જોયો. તેના માટે ‘મહેંદી’ શબ્દ નવો હતો. તેનું બાળ જિજ્ઞાસુ મન પ્રશ્નો પૂછવા લાગ્યું, “દીદી, આ મેંકાતું સોણ ચમ ઓમો ભર્યું સ?”

“અરે બુદ્ધુ...! આ સોણ નહી... મહેંદી સ!” નેહાએ જ્યોતિબેન સામે હસીને જોયું.

“તે આ મહેંદીન હુ કરવાન...? ખઈએ તો ભાવ?” વિશાલ અમીઝરતી કાળી આંખોથી ટગરટગર કોનને જોતો રહ્યો.

નેહાએ હસીને એના હાથમાંથી કોન ઝુંટવી લીધો. પછી કહ્યું, “આ ખાવા માટે નહી, ગોડીયા! હાથમો મેલવા માટ સ. કાલ મમ્મી મારા હાથે મેલશે ત્યાર દેખ જે...”

“મમ્મે... મન મેલ્યા લે?” નાનકડી હથેળી બતાવીને પૂછ્યું.

“ઓવ, મેલ્યા લોય... નેહા, એ કોન ગોખલામો મેલજે હેડ જે... અન ભણવા બેહ...! તાર પપ્પા હાલ આયા ભેગા જ સ...” ચૂલા આગળ બેસીને રોટલાનો કણક બાંધતા કહ્યું.

નેહાએ કાપડની થેલીમાંથી ખૂણા વળી ગયેલી ચોપડી કાઢી ભણવા બેઠી. વિશાલ ઊંઘો પડી બે હથેળી હાથપર મૂકી, હનુમાનની જેમ પગ હલાવતો દેશી હિસાબ વાંચવા લાગ્યો. થોડીક વારમાં ઘરનો દરવાજો ખખડ્યો. વિશાલ તરત જ ખિલખિલાટ હસતો બેઠો થઈ ગયો. ઉમંગ-ઉત્સાહથી ભરેલી નાનકડી પાનીઓ હવામાં ઊછળતો દરવાજો ખોલવા દોડ્યો. પપ્પા,...પપ્પા... કરતાં દરવાજો ખોલી બંને હાથ ભરતભાઈની ફરતે વેલની જેમ વીંટી દીધા. પછી નિર્દોષ માંગણી કરતાં પૂછ્યું, “પપ્પા, માર માટ ચોકલેટ લાયા??”

“ઓવ ઓવ લાયો સુ બેટા... હાથપગ તો ધોવા દે...” થાકેલા અવાજમાં ભરતભાઈએ કહ્યું.

નેહાએ કહ્યા વગર પાણીનું ટબ ભરીને તેમના હાથમાં આપ્યું. ટબ લઈને તે બહાર હાથ-મોઢું ધોવા ગયા. ચોકલેટ ખાવા મળશે એ આનંદમાં ઝૂમી ઉઠેલો વિશાલ નેહાને ડીંગો બતાવી નાનકડા ઠેકડા મારી ઓરડામાં નાચવા લાગ્યો. યેય...યેય...યેય...!!

નેહાને ચોકલેટ નહીં મળે એટલે તેણે પોતાનું મન ઠારવા કહ્યું, “ચોકલેટ ખઈએ તો દોત કાળા થઈન બધા પડી જોય...! પસી બોખાં મુઢે ખા જે ચોકલેટ...!”

“દોત પળી જસી તો થોડા દા’ડા ચેડી નવા આવશી... બોખાં તો બઉ મોટા થઈએ ત્યાર થવાય... નૈ કોય મમ્મે...!” છ વર્ષના વિશાલે વળતો જવાબ આપ્યો.

ભરતભાઈ મોઢું લૂછીને અંદર આવ્યા.

મા-બેટીએ એકબીજા સામે દેખીને વિશાલની બાલિશ વાતો પર મૌન સ્મિત વેર્યું. પછી તેમણે હકારમાં માથું હલાવીને કહ્યું, “હેડ અવ... તાર પપ્પા જોડે જમવા બેહી જા...”

બંડી-લુંગી પહેરી ભરતભાઈ વિશાલને ખોળામાં લઈને જમવા બેસી ગયા.

“પપ્પા... ચોકલેટ આલો ક...” વિશાલે પૂરી નિર્દોષતાથી એમની તરફ તાકીને કહ્યું.

“ખાવાનું ખાઈ લોય પસી જ ચોકલેટ મળશે...” કહીને જમવા બાજુમાં બેસાડ્યો.

ડુંગળીનું શાક, રોટલો, મરચું, અને દૂધ પીને ચારેયે ઘરાઈને જમી લીધું. ઓડકાર કાઢી ભરતભાઈ ઊભા થયા. વિશાલ તરત જ એમની બંડી પકડી કૂદકા મારવા લાગ્યો, “પપ્પા...પપ્પા... અવ તો ચોકલેટ આલો...”

ભરતભાઈએ ખીટીએ ભરાવેલા શર્ટના ગજવામાં આંગળીઓ નાંખી ફંફોસી જોયું. વિશાલની કાળી કીકીઓ બલ્બના પ્રકાશમાં ચકળવકળ થતી ચોકલેટ જોવા ઉત્કંઠિત બની રહી હતી. શર્ટના ગજવામાં કશું ન મળતા એમણે પેન્ટના ગજવામાં હાથ નાખી તપાસી જોયું. વિશાલના નાનકડા પગમાં ઉછળકૂદ કરતી આતુરતા ક્ષણે ક્ષણે વધતી જતી હતી. મોઢામાં પાણી વળવાનું શરૂ થઈ ગયું હતું.

પેન્ટના ખિસ્સામાંથી હાથ બહાર કાઢીને કહ્યું, “હા...! આ રઈ તારી ચોકલેટ...!”

યેય...યેય...!! હર્ષાનંદમાં ઘેલો થયેલો વિશાલ ઉત્સાહભેર કૂદકો મારી તાળીઓ પાડવા લાગ્યો, “લાવો લાવો... મન આલો...”

“ઊભો રે ઊભો રે...! કૂદકા મારેન...! તન જ આલોય, હાહ ખા...! ચોકલેટ તોડીન આલુ સુ...” તેમણે શાંત પાડતાં કહ્યું.

વિશાલે અત્યાર સુધીમાં ચોકલેટના ચમકતા કાગળ તો રસ્તામાં રખડતા કેટલાયે જોયા હતા; ભેગા પણ ખાસ્સા કરેલા, પણ ક્યારેય ચોકલેટનો સ્વાદ કેવો હોય! એ તો માત્ર આંખો મીંચીને કલ્પના જ કરેલી. ચોકલેટ જોવા તડપાપડ થતી આંખો અને હવામાં ઊછળતી પાનીઓનો તલસાટ આખરે શમવા આવ્યો હતો. ભરતભાઈએ કેટબરીનો કાગળ તોડી, એ કાગળ સાથે જ ચોકલેટ તેની નાનકડી હથેળીમાં મૂકી. ખુશખુશાલ વિશાલ મુઠ્ઠી બાંધીને મમ્મી પાસે દોડી ગયો.

“મમ્મે...મમ્મે... જો... પપ્પા માર ઓલ શે’રમોથી મોટી ચોકલેટ લાયા...” ખુશખુશાલ ચહેરે તેણે કહ્યું. પછી નેહાને અંગૂઠાથી ડીંગો...ડીંગો... બતાવી ઉત્સાહ પ્રગટ કર્યો. મા-બેટી હસતાં હોઠે ખુશીમાં થનગનતા વિશાલને નીરખી

રહ્યા હતી.

ચોકલેટ જોવા તેની આંખો બેતાબ બની રહી હતી. ચોકલેટનું ચિત્ર મનમાં કલ્પી ચોકલેટને હથેળીમાં લીધી. ઘાટ્ટા જાંબલી રંગની લંબગોળ આકારની ચોકલેટનો પરિચિત દેખાવ જોતાં જ તેના ઝળહળતા ખુશખુશાલ હાવભાવ ઝાંખા પડી ગયા. આંખોમાં અશ્રુબિંદુઓ ઝમવા લાગ્યા. નિર્દોષ ચહેરા પર નિરાશા ઘેરી વળી. આંસુભીની ચમકતી આંખે તેણે ભરતભાઈ સામે જોયું. રડમસ અવાજે મોઢું બગાડી કહ્યું, “આતો ચોકલેટ નહીં... ગળ્યો ટીકળો* સ...” (ટીકળો - ખાંડની ચાસણીમાંથી બનાવેલી સસ્તી ગોળી. પોપિન્સ જેવી.)

ભરતભાઈની છેતરામણ પકડાઈ ગઈ. તેમણે ફોસલાવતા કહ્યું, “ટીકળો નહીં બેટા... આવા કાગળિયામો આવી જ ચોકલેટ આવ...”

“ના.....” લાંબા રડમસ અવાજે લહેંકો ખેંચતા કહ્યું, “...તમે મન બકાવો સો...”, આંખોમાંથી બોર જેવડા આંસુ ટપકવા લાગ્યા, પગ પછાડીને કહ્યું, “...આવા કાગળિયામો આવા ટીકળા ના આવ... આ કાગળિયા પર દોરેલી સ એવી ચોકલેટ આવ... આવા કલરની.... આતો કાળા કલરની સ...” હીબકું ભરી ચોકલેટ નીચે મૂકી દીધી, “માર નહિ ખાવો ટીકળો.... માર તો ચોકલેટ જ ખાવી સ...” કહીને રડતાં ચહેરે જ્યોતિબેનની સોડમાં જઈ લપાઈ ગયો. તેમણે બંને આંખો લૂછી છાતી સરસો ચાંપી દીધો. સાંત્વના આપતા હળવા શબ્દો કહી બરડે હાથ પસવારવા લાગ્યા. હૈયામાં ઉભરાઈ આવેલા માતૃવાત્સલ્યભરી લાગણીથી ચૂમીઓ ભરી નવડાવા લાગ્યા. ડૂસકાં ભરતા વિશાલે તેમની છાતીની હુંફાશમાં રડતું મોઢું સંતાડી દીધું. ઘરની ગરીબ પરિસ્થિતિથી જલ્દી સમજદાર થઈ ગયેલી નેહા દરવાજે ઊભી રહી ચૂપચાપ બધું જોઈ રહી હતી.

ભરતભાઈને ભીતરમાં દુઃખ થયું, પણ દુકાનદારના મોઢે કેટબરીનો ભાવ પાંચ રૂપિયા સાંભળતા એટલી મોંઘી ચોકલેટ ખરીદવા જીવ ન ચાલ્યો. અને જો ખરીદે તો વિશાલ દરરોજ એ ચોકલેટ ખાવાની જ જિંદે ચડે... ચોકલેટનો સ્વાદ એકવાર એની દાઢે ચડે પછી તો સસ્તો ટીકળો હાથમાં પકડવાએ તૈયાર જ ન થાય. ભરતભાઈએ જમીન પર મૂકેલા ટીકળાને હાથમાં લઈ, લુંગી સંકોરીને નીચે બેઠા. જ્યોતિબેન અને ભરતભાઈની મૌન નજર એકબીજાને મળી. પછી તેમણે ડૂસકાં ભરતા વિશાલની પીઠ પર હાથ મૂકી કહ્યું, “ચલ અવ રોયેન... ડાયો થઈ જા... શે’રમો તન લઈ જોય ત્યાર ચોકલેટ લઈ આલોય બસ...!”

“તમે મ....મન બ....બકાવો સો...” હીબકાં ભરી પડખામાં સંતાડેલા મોઢે બોલ્યો.

“હાચું કૌ સુ... આ કાગળિયા પર દોરેલી સ એવી જ લઈ આલોય બસ...” તેમણે

વિશાલનો હાથ પકડીને કહ્યું, “ડાયો હોય તો રોવાનું બંધ કર અન માર ફાયે આઈ જા...”

“નહીં આવું તમાર જોડે... મું મમ્મી ફાયે જ રો’ય... તમે તો જુદા સો...” અબુધ બાળમને નિર્દોષતાથી હીબકાં ભરતા કહ્યું.

જ્યોતિબેને છાતીએ વળગાડેલા વિશાલના બરડે એક હળવી થપાટ મારી. રોષભર્યા અવાજમાં કહ્યું, “શું બોલ્યો...? હં....!! મારું એક ઘોલ...!! તાર પપ્પાન આવું બોલાય? હં...??”

હીબકાં ભરતા વિશાલના મંદ મંદ રુદને વધુ વેગ પકડ્યો. ભરતભાઈને મનોમન વિશાલને આપેલા શબ્દો પાળ્યા નહીં એનો ખેદ થયો. તેમણે જરાક કડક અવાજે કહ્યું, “રોવાનું બંધ કર હેડ અવ...! અન આ ટીકળો ખાવો હોય તો લે, નકર નેહાન આલી દઉં સુ...” કહીને તેમણે આંખ મિચકારી, “લે જે નેહા... તું તાર મુઠામો મેલીન ચગળે જા... એયોં એ હો જોઈ રે’તો...” નેહાએ હાથમાં ટીકળો લઈ લીધો. ટીકળો મોઢામાં હોય એમ ખાલી ખાલી ચગળવાનો અભિનય કરવા લાગી, “હમ્મ... આતો મસ્ત ખટમીઠો લાગ સ... હોં...”

ચોકલેટ ના મળી તો કંઈ નહિ, ખટમીઠા ટીકળાનો સ્વાદ તો ચગળવા મળેશે. એ વિચારની સાથે જ... @snehnusarnamu

વાંદરાના બચ્ચાંની જેમ સોડમાં લપાયેલો વિશાલ તરત જ મોઢું કાઢી ટીકળો લેવા ફર્યો. આસુંભીની આંખે હાથ લાંબો કરી રડમસ અવાજે બોલ્યો, “ના.... ઈન ના આલતા... મારો ટીકળો સ... લાવો મન આલો... મી મૂક્યો તો ઈ...”

કબરમાંથી મડદું ઊભું થાય એમ અચાનક ટીકળો લેવા ઊભા થયેલા વિશાલને જોઈને ત્રણેય ખડખડાટ હસી પડ્યા. નેહાએ હાથમાં રાખેલો ટીકળો હસીને એને આપી દીધો. વિશાલે તરત જ ભીની મુઠ્ઠીમાં ટીકળો દબાવી દીધો. તેની ભીની પાંપણો પર છલકાઈ આવેલા આસું જ્યોતિબેને લૂછી લઈ પાછો ખોળામાં બેસાડી લાડ લડાવા લાગ્યા. હળવી થપાટનો બદલો દસ ગણો સ્નેહ ચૂમીઓ ભરીને વરસાવ્યો. ભરતભાઈએ પેન્ટના ખિસ્સામાં પડેલો એક ટીકળો નેહાને લઈ લેવા કહ્યું. નેહાએ તરત જ ઊભી થઈને પેન્ટનું ગજવું ફંફોસ્યું. ટીકળો હાથમાં લેતા જ નેહાના હોઠ પર સ્મિત ફરકી ઉઠ્યું. તે હસતાં ચહેરે બોલી ઉઠી, “જો પપ્પા માર ઓલેયે ટીકળો લાયા...” કહી મોઢામાં મૂકી નાચતા પગે ચગળવા લાગી. વિશાલ ખોળામાંથી બહાર નીકળી ભરતભાઈ પાસે જઈને ઊભો રહ્યો. તેની ભીની પાંપણો બલ્બના પ્રકાશમાં ચમકતી હતી. તેણે ટીકળો ચગળતા પૂછ્યું, “પપ્પા... તમે હાથું મન શે’રમો લઈ જશો ત્યાર ચોકલેટ લઈ આલ સો...??”

“ઓવ બાપા... ઓવ... લઈ આલોય બસ...!” ભરતભાઈએ તેનું મન મનાવતા કહ્યું, “હેડ મોટા પપ્પા ન ઘેર જઈ બા’ર ખાટલામો બેસીએ...” કહીને ઊભા થતી વખતે મોટા અવાજે પાદ્યા. પાદવાનો વિચિત્ર અવાજ સાંભળી બંને ભાઈબહેન તરત જ ખિલખિલાટ હસી પડ્યા. ભરતભાઈ અને જ્યોતિબેન પણ બંનેને ખખડીને હસતાં જોઈ હસી પડ્યા. નાનકડા રૂમમાં ભરાયેલી ગરીબી પરિવારના ખડખડાટ હાસ્યથી ગભરાઈ ખૂણામાં સંતાઈ ગઈ. બાળકોના નિખાલસ હાસ્યે વાતાવરણ આનંદોલ્લાસ કરી મૂક્યું.

*

બીજે દિવસે જ્યોતિબેન નિરાલીના ઘરે કચરા-પોતું કરવા જતાં અજાણ્યું મુસ્કાન એમના હોઠ પર રમતું હતું. આખા ઘરનું કામકાજ પતાવી નિરાલીના એસી રૂમમાં હસતાં ચહેરે તેમણે પ્રવેશ કર્યો. નિરાલી એના હાથની મહેંદી પૂરા ઉત્સાહથી બતાવીને કહ્યું, “જ્યોતિબેન, જુઓ કેટલી ઘાટ્ટી અને સુંદર ડિઝાઈન નીખરી આવી છે...”

તેમણે બે હાથ જોઈને કહ્યું, “તમારા ગોરા હાથમો તો અસ્સલ મેં’દી શોભ સ નિરાલીબુન... તમે મારા પર વિશ્વાહ મેલ્યો એ બદલામો મી તમન ખુશ કર્યા ક નઈ...!”

@snehnusarnamu

“એકદમ ખુશ થઈ ગઈ...!! હવે આ ત્રણેય તમારી રાહ જોઈ બેઠી છે કે તમે ક્યારે આવો અને એમને મહેંદી મૂકી આપો...” નિરાલીએ હસતાં હસતાં કહ્યું.

આન્ટી આન્ટી કરીને ત્રણેય કઝીન્સ પહેલા મહેંદી મૂકાવડાવાની જીદ કરવા લાગી. જ્યોતિબેને ત્રણેય કઝીન્સને અલગ અલગ સુંદર ડિઝાઈનમાં મહેંદી મૂકી આપી. મહેંદીની બેનમૂન ડિઝાઈન દેખીને ત્રણેયના ચહેરા પર સંતોષકારક સ્મિત ફરકવા લાગ્યું. તેમની આવડતના ત્રણેયે ભર પેટ વખાણ કર્યા. જ્યોતિબેનના ચહેરા પર છલકાતા આનંદિત ભાવો એ તેમનું ગમતું કામ કર્યાના સંતોષ સ્વરૂપે પ્રતિબિંબાતો હતો.

સવા છ વાગી જતાં જ્યોતિબેન નિરાલી સામે સ્મિત કરી ઘરે જવા બહાર નીકળ્યા. નિરાલીના મનમાં ગઈકાલની જે વાત ઘૂંટાતી હતી તે કહેવા નિરાલી એમની સાથે બહાર નીકળી. ત્રણેય કઝીન્સ એ.સીની ઠંડી હવા ખાતી રૂમમાં મહેંદી સુકવવા બેસી રહી.

“જ્યોતિબેન... જરા બે મિનિટ અહીં આવશો....” નિરાલીએ રસોડામાં જતાં કહ્યું. જ્યોતિબેન હાંકારો ભણી રસોડા તરફ ગયા.

નિરાલીએ કહ્યું, “મમ્મી... મીઠાઈના બે બોક્સ આપજો... અને...” તેણે ઈશારો કરીને કંઈક કહ્યું. રસોડામાં મહેમાનોની ભીડભાડમાંથી તૃપ્તિબેન મીઠાઈના બે બોક્સ લઈને આવ્યા. પછી હસતા ચહેરે બે બોક્સ જ્યોતિબેનના હાથમાં આપીને કહ્યું, “નિરાલીના લગનની મીઠાઈ સ. તમાર જેઠાણી મંજુલાન ચે આપજો. જ્યારથી એ કામ છોડાઈમ જઈ એ જઈ... પછી લમણો વાળવા નહીં આઈ... તોયે બળ્યું ઈન એક બોક્સ આપજો... ઈની નેની છોકરી ખુશ થઈ જશે...”

જ્યોતિબેને સહસ્મિત મીઠાઈના બોક્સનો સ્વીકાર કરીને કહ્યું, “જતાં જ ઈન આલતી જાઉં સુ...”

“અન... લો આ સો રૂપિયા...” તૃપ્તિબેને સોની નોટ હાથમાં થમાવતા કહ્યું, “તમે આટલી સરસ મહેંદી મૂકો છો એ તો તમે ક્યારેય કીધું જ નઈ! છોકરીઓ તો ખુશ ખુશ થઈ ગઈ તમારી ડિઝાઈન જોઈન...!”

“એતો બસ શોખ ખાતર મેકી... પણ તૃપ્તિબુન, મેંદી મેલવાનો મું એક રૂપિયોય નહ લેતી...” તેમણે સો-ની નોટ પાછી આપતા કહ્યું.

તૃપ્તિબેન અને નિરાલીએ ખાસ્સું દબાણ કર્યું ત્યારે તેમણે સોની નોટ પરાણે હાથમાં પકડી. પછી હરખાતા ચહેરે તે ઘરે જવા નીકળ્યા. નિરાલીના મનમાં ઉઠેલી વાત હજુ અધૂરી હતી. તે જ્યોતિબેનની પાછળ બહાર ગઈ. તેણે ઓછા લોકોની હાજરી જોઈને ટહુકો પાડ્યો, “જ્યોતિબેન, તમને એક ખાસ વાત કહેવી હતી.”

“હા, બોલો...”

“તમે આટલી સરસ મહેંદી મૂકો છો તો તમારે આ કામ કરવાનું ચાલુ રાખવું જોઈએ.” નિરાલીના અવાજમાં ગંભીરતા હતી.

“નિરાલીબુન તમેય શું...” એમણે હસીને કહ્યું, “અમાર જેવોન કુણ કોમ આલ?”

“કેમ? તમાર જેવાને એટલે?” નિરાલીએ અદબ વાળી શિક્ષકીય ઢબે કડક અવાજમાં પૂછ્યું.

“અમાર જેવા કચરા-પોતું કરવાવાળા ફાયે આ ગોમમો કુણ મેંદી મેલાવ??” તેમણે નિરાશ સ્વરે વેદના ઠાલવતાં કહ્યું, “મેંદી મેકવાના શોખથી તો કોય થોડું પૂરું થતું હશે બુન! ઈન પપ્પા અન મું બેય મેનત-મજૂરી કરીન મોડ મોડ બે સેળા ભેગા કરીએ સીએ. ચાર-પોચ ઘરનો કોમ કરીન બળ્યું આખું શરીર નેચોવઈ જાય સ... અન રોજ હવાર ઉઠીન પાસી એના એજ રણાગત...! દા’ડ દા’ડ થાકતી જાઉં સુ બુન... પણ સુ કરું? પેટ ભરવા મે’નત તો કરવી જ પડ ક...”

“હું તમારી વાત સમજુ છું જ્યોતિબેન, પણ જો તમે મહેંદી મૂકવાનું કામ ચાલુ

રાખશો તો તમે ઓછી મહેનતે સારા એવા પૈસા કમાઈ શકશો. આટલી બધી મજૂરી નહીં કરવી પડે. તમારી પાસે મહેંદી મૂકવાની અદભૂત પ્રતિભા છે. તમે શહેરમાં કામ શોધશો તો તમને નક્કી સરસ કામ મળી રહેશે.” નિરાલીએ એમના ચહેરા પર ઉતરી આવેલા ગરીબ હાવભાવ નીરખી વિશ્વાસ અપાવતા કહ્યું.

“શે’રમો તો બુન ચો જઈન ર’ઈએ? કુણા અમન ઓળખ? દુકોનમો કોમ માગવાનુ કહીએ તો અમારા દેદાર જોઈન જ કાઠી મેલ... બુન, ભાગથી વધુ માતાજી કોઈન એક ફદિયુંય વધ નહીં આલતા. જે આલ્યું સ ઈમો મુ તો ખુશ સુ. ખોટી આશ રાખી હુ કોમ વધુ દખી થવું!” તેમણે ગામઠી દાયરા અંદરની ટૂંકી વિચારસરણીના વિચારો વ્યક્ત કર્યા.

“જ્યોતિબેન, તમે બહુ નાનું વિચારો છો”, તેણે નિરાશાપૂર્વક આંખો મીંચી દીધી. પછી તેમના બંને ખભે હાથ મૂકીને હળવાશથી સમજાવતા કહ્યું, “શહેરમાં તમારા જેવી કેટલીયે સ્ત્રીઓ મહેંદી મૂકવાનું કામ કરે છે, અને એમાંથી આખું ઘર ચલાવતી હોય છે!”

ઘરમાંથી નિરાલીને બૂમ પાડતા તેણે ટૂંકમાં વાળીને કહ્યું, “મેં કહ્યું એના પર શાંતિથી વિચારજો... અને જો તમે શહેરમાં જવા તૈયાર હોવ તો હું તમને મહેંદી મૂકાવવાનું કામ અને રહેવા રૂમની સગવડ પણ કરાવી અપીશ, બસ! કશુંક નવું મેળવવું હોય તો કંઈક છોડવું પડે...” નિરાલીએ એમના ખભા પર હાથ મૂકીને વિશ્વાસ અપાવતા કહ્યું. ઘરમાંથી બીજી બૂમ સંભળાતા જ નિરાલીએ ઘર તરફ જવા પગ ઉપાડ્યા.

નિરાલીએ કહેલું આખરી વાક્ય જ્યોતિબેનના મનમાં ઘોળાવા લાગ્યું. એ વાક્ય વાગોળતાં વાગોળતાં તેમણે ઘર તરફ પગ ઉપાડ્યા...

શું તેમનું નસીબ એક મોટો વળાંક લેવાનું હતું? પણ નસીબે તેમના પંથમાં કેવા કેવા શૂળ ખોસ્યા હતા જો એની એમને જાણ હોત તો કદાચ...? ખેર, નસીબની ફૂંક વાગે પછી જ સમય સંજોગોનું પાનું ઉઘડવાનું હતું...

* * *

પ્રકરણ – ૮

મીઠાઈનું પડીકું મંજુને આપી જ્યોતિબેન ઉતાવળા પગે ઘર તરફ ચાલ્યા. તેમના મનમાં નિરાલીના પ્રેરક શબ્દરવો ગુંજતા હતા.

શહેરમાં તમારા જેવી કેટલીયે સ્ત્રીઓ મહેંદી મૂકવાનું કામ કરે છે, અને એમાંથી આખું ઘર ચલાવતી હોય છે!

તેમની હથેળીમાં સોની નોટ ચોળાઈને પરસેવાથી આદ્ર થઈ ગઈ હતી. મનગમતા કામમાંથી પહેલીવાર કમાયાનો આત્મસંતોષ હૈયામાં અનુભવાતો હતો. સાથે સાથે નિરાલીની શહેરમાં જવાની વાતનો ડર પણ ભીતરમાં ઘૂંટાતો જતો હતો.

તેમણે ચૂલો પેટાવી ફટાફટ જમવાનું બનાવી દીધું. મીઠાઈ જોઈને નેહા અને વિશાલના મોઢામાં પાણી વળવા લાગ્યું. ગટચટી મીઠાઈના બબ્બે કટકા જમવા સાથે થાળીમાં લીધા. બંને ખુશખુશાલ થઈ સૌપ્રથમ મીઠાઈથી જમવાની શરૂઆત કરી. બંને જમીને બહાર રમવા ગયા ત્યારે જ્યોતિબેને ભરતભાઈના હાથમાં સો રૂપિયા મૂકીને કહ્યું, “તૃપ્તિબેને મેંદી મૂકવાના સો રૂપિયા આલ્યા!”

ભરતભાઈએ હરખાઈને કહ્યું, “મેંદી મૂકવાના સો રૂપિયા!?” તેમની આંખોમાં આશ્ચર્ય ડોકાતું હતું.

“એવી અસ્સલ મેંદી મેલ્યાલી 'તી ક ઈમને ખુશ થઈન આલ્યા!” ગર્વીલું સ્મિત ફરકાવતાં કહ્યું.

“તાર ફાયે રાખ, તાર વાપરવા થશી...” કહીને સોની નોટ પાછી આપવા સામે હાથ ધર્યો.

“ના... તમાર ફાયે જ રાખો... માર જોઈશી તારા માગી લોય...” સામે ધરેલો હાથ પાછો વાળીને કહ્યું.

“ના...ના... તાર ફાયે જ રાખ... મુ રાખોય તો ચોક મસાલા-બસાલા ખાવામો વપરઈ જસી...”

“હાય બાપ! તો તો લાવો. માર ફાયે જ રાખું...” તેમણે નોટ લઈને અણગમાભર્યા સ્વરે કહ્યું, “તમે ભૈસા’બ આ વ્યસન ચ્યાંણ સોડસો...!? જ્યાંણ જુઓ ત્યાંણ મુઠું મેં’કાતું જ હોય સ બળ્યું...!”

“હા અવ, ટેમ આવશે ત્યાંણ સોડી દોય...” કહીને ભરતભાઈ બહાર નીકળવા જતાં હતા ત્યાં જ જ્યોતિબેને કહ્યું, “હાંભળો સો...”

“હા... બોલ” પાછા વાળીને કહ્યું.

“તમન એક વાત કે’વી ‘તી...” થોડાક મૂંઝાતા સ્વરે કહ્યું.

“શું વાત હતી?” નજીક આવીને કહ્યું.

“મું..., મું મેંદી મેકીન કમાઉ તો તમન વોધો ખરો!!?” તેમણે ગભરાતા સ્વરે કહ્યું.

“શું?? ગોમ્મો તે કોઈ મેં’દી મેલવાના પૈસા આલતુ હશે? ગોડી થઈ જઈશ ક સુ? આ હો રૂપિયા તો તું ત્યો કોમ કર સ તમો આલ્યા સ... મેં’દી-ફેંદી મેલીન પૈસા કમાબ્બાના અભરખા રાખેન...! કચરા-પોતું કરવાનું સોડાયે તો ભૂખ્યા હુવાના દા’ડા આવશી ઓવ...!” તેમણે કડક અવાજમાં સંભળાવી દીધું.

“તમે જેવું વિચારો સો એવું નહીં ભૈસા’બ... મારી પૂરી વાત તો હોભળો...” ભરતભાઈને ઠંડા પાડતા તેમણે કહ્યું, “તૃપ્તિબેનની છોડી નિરાલીએ મન બધી વાત હમજાઈ ક શે’રમો બૈરો મેં’દી મેલવાના કોમ કરતી હોય સ... અન ઓસી મજૂરીમો હારુ એવું કમાબ્બાયે મળશ... કચરા-પોતું કરતાંયે હારું એવું... અન તમે રોજ શે’રમો જવાની હડિયો કરો સો ઈના કરતો આપણે શે’રમો જ રે’વા જતાં રઈએ તો!? ઓમના ઓમ મજૂરી કરીન આખી જિંદગી ઘહઈ જઈસુ તોય ઊંચા નઈ આઈએ આ કૌ સુ તમન...! ઘોણીના બળદની ગોળ્યે (જેમ) ખૂંટે બંધઈન જીવનભર ગોળ ગોળ ફર્યે જઈશું; અન આ ગરીબીના ગોબરમોથી ચ્યારેય બા’ર નઈ નેકળી હકીશું. શેરમો જઈન માતાજી કૃપા કર અન બે પોદળે થઈશું તો જીવતર સુધરશે બાપ! ઓય કણ્યો તો જીવતર ગરીબીના ગોબરમો જ વેંઢારવું પડશે, મરીશું ત્યો લગી! આપડો બેય સોકરો ન આપડી ગોળ્ય દબઈ દબઈન જીવતર જીબ્બુ પડ એવું ભવિષ માર નહીં આલવું ઈમ્ન. ભણીગણીન ઈજ્જતદાર કોમ કરીન નોમ બનાવ એવું મારો અંતરઆત્મા ઝંખ સ! આપળા ગોળ્ય એ બેયન ગરીબીમો રિબાવા મારો જીવ નહીં મોનતો. ઓય રહીશું તો બેય છોકરોનું ભવિષ અંધારામો ગૂંગળઈ મરશે... કોક કમાબ્બા કોક છોડવુંયે પડ, વગર છોડ્યે કોયે મળતું નહીં...!” મનમાં ઘૂંટાયેલા નિરાલીના શબ્દો અજાણતા જ બોલાઈ ગયા.

ભરતભાઈ મૂક બની જ્યોતિબેન સામે વિચારતી નજરે જોઈ રહ્યા. તેમના અવાજમાં

ક્યાંક સચ્ચાઈનો રણકો ખણકતો હતો એવું ભીતરમાં મહેસુસ થયું.

“તારી વાત હાથી સ... પણ ત્યો જઈન તન કોમ કુણ આલશે?”

“એ બધું નિરાલીબુન ગોઠવી આલ્સી. ઈમને મન કીધું સ...” તેમની ચિંતાનો છેડો કાપતા કહ્યું.

“એકાદ બે મહિનો વાટ જોઈએ પસી કોક ગોઠવીએ... બળવંતભઈન આબ્બુ હોય તો ઈમનયે વાત કરીન પુસી જોઈશું...”

બંને વચ્ચે મૌન પથરાઈ ગયું. મન વિચારોના ચક્રોળે ઘુમવા લાગ્યું.

*

બે દિવસ પછી સાંજે બળવંતભાઈના ઘરે વાતો કરવા ભેગા થયા. બહાર ખાટલો ઢાળી, ઢીંચણ પર પગ ચડાવી બળવંતભાઈ બીડીનો કસ ખેંચી ધુમ્રસેરના ગોટા હવામાં ઓકતા હતા. મંજુ સ્ટ્રીટલાઈટના ઝાંખા પ્રકાશમાં બેસી, તેના પેટ પરના પાંચ મહિનાના ઊભાર પર હાથ પસવારતી હતી. હેતલ ઘર આંગણે એકલી રમી રહી હતી. નેહા અને વિશાલનો કલબલાટ સંભળાતા જ એ દોડતી તેમની સાથે રમવા જતી રહી. જ્યોતિબેને ઓછાબોલા મંજુબેનની તબિયત પૂછી તેમની પાસે પલાંઠી વાળીને બેઠા. @snehnusarnamu

ભરતભાઈએ ખોંખારો ખાઈ બળવંતભાઈને ખાટલામાંથી બેઠા કરવાનો આડકતરીથી સંકેત કર્યો, “જમી લીધું?” ખાટલાની છેડાની દોરીઓ પર બેસીને કહ્યું.

બળવંતભાઈએ આડા પડ્યે પડ્યે જ જવાબ આપ્યો, “હા... ચાર્નુયે. કલાક ચેળી પોણાત કરવા જવાનું સ...”

“મણિલાલના ખેતરમો?”

ધુમ્રસેરનું ઘટ્ટ વાદળ હવામાં છોડીને માથું હકારમાં હલાવ્યું. પછી બીડીનું ઠૂંઠું ફેંકતા પૂછ્યું, “તાર શે’રમો રીક્ષા ચલાબ્બાનું ચેવું હેડશ?”

“ચાલે જાય સ...”

“પૂતરોએ પગાર-બગાર વધાર્યો ક નઈ?” માથા પાછળનું ઓશીકું સરખું કરીને પૂછ્યું.

“ના...ના...” ભરતભાઈએ નિરાશાપૂર્વક માથું ધૂણાવ્યું, “શે’રમો રે’વા જવાનું વિચારું સુ... જ્યોતિ ત્યો જઈન થોડું વધાર કમાય તો થોડોક ટેકો રે... અન લોબા

ગાળે બચતે થાય...”

બળવંતભાઈએ હસીને કહ્યું, “શે’રની મોઘવારીમો ખાવા-રે’વાના ખર્ચામો લુહઈ જય બળધા...! બધયે કાગળા કાળા જ સ... ત્યોનું પોણી નઈ હદ પસ અઠવાડીયામો બધો અટાળો લઈન પાસો આયે તું... આ કૌ સુ તન... ગોમડા જેવી મજા ચોય નઈ...”

“બસ પંદર-વીસ દા’ડા માટ જ ત્યો જવું સ. જોઈએ. ના ગોઠ તો પાસા આઈસુ...” હળવું હસીને કહ્યું.

“મૂરખા આ બધા તો નસીબના ખેલ સ. વિપત કુના મોથ નહીં પડતી! એટલે કોય ઘરબાર છોડીન શે’રમો રે’વા જવાતું હશે? આ લેબળાના ઝાડની ગોળ્ય આપળો મૂળિયો તો ઓયની જમીનમો જ! શે’રમો જઈન પોપટની ગોળ્ય પોખમો સોનું ભરીન ઓય ઑંગણ ઉડીન આયે ઈમ વિચારી બેઠો હોય તો તું થાપ ખોય સ બળધ્યા...!”

“ભઈ તમારી વાત હાચી, પણ આ ફેર સાહસ ખેડી નોખવું સ... રે’વા-ખાવાનું તો ત્યો જઈન બધુ ફોડી લઈશું. માતાજીની મેર હશે તો બે પોદડ થત વાર નઈ લાગ.” ભરતભાઈએ અવાજમાં આછો વિશ્વાસ પુરીને કહ્યું.

@snehnusarnamu
*

દરરોજ રાત્રે જ્યોતિબેન મહેંદી મૂકી રહ્યા હોય એનું સપનું જોતાં. ખાસ્સા પૈસા કમાઈને પૈસાની બચત થઈ રહી છે એવા દીવાસ્વપ્નો કામ કરતાં મનમાં ગૂંથે જતાં. ત્રણેક મહિના પછી તૃપ્તિબેનને ત્યાં નિરાલી થોડાક દિવસો રહેવા આવી ત્યારે જ્યોતિબેન ખુશખુશાલ થઈ ઉઠ્યા. ઔપચારિક વાતોચીતો પાછળ એમના મનમાં મહેંદી માટેના કામની વાત કહેવાની ઈચ્છા જોર કરતી. ઘરનું કામકાજ પતાવી ઘરે જતાં હતા ત્યારે તેમણે પૂછી લીધું, “નિરાલીબુન, પે’લી મેંદી મેકવાની વાત તમે કરી ’તી ના!”

“અરે હા... હા, તમે કંઈ વિચાર્યું કે નહીં પછી?”

“ઘરવાળાએ તો પંદર-વીસ દિવસનું નક્કી કર્યું સ... તમે હારુ એવું કોમ હોધ્યા લો તો આગળ વિચાર્યો...”

“હું મારી એક ફેન્ડને પૂછીને તમને સરનામું લખાવું છું. એક મિનિટ...” કહીને નિરાલીએ ફોન જોડ્યો.

થોડીક વાતચીત પછી મુદ્દાની વાત કરી સરનામું કાગળ પર નોંધી લીધું.

“લો જ્યોતિબેન, આ રહ્યું સરનામું...” કાગળિયું આપીને કહ્યું, “કલ્પના દેસાઈ એ બહેનનું નામ છે જે મહેંદી અને બ્યુટીપાર્લર બંને સાથે ચલાવે છે.”

“મન કોમ તો આલશી ન?” તેમણે ચિંતાગ્રસ્ત અવાજે પૂછ્યું.

“તમે એમને મહેંદીની એક સુંદર ડિઝાઇન બનાવીને દેખાડજો. જો એમને તમારું કામ ગમશે તો તમને કામ માટે રાખી લેશે. તમારે મહેંદીની એકદમ સરસ ડિઝાઇન મૂકવી પડશે પણ...” સ્મિત કરીને કહ્યું.

“નિરાલીબુન, મેંદી તો એવી અસ્સલ મેલોય તે એ ખુશ થઈ જશી...” પૂરા આત્મવિશ્વાસથી તે બોલ્યા.

“તો પછી કોઈ વાંધો નહીં આવે,” નિરાલીએ હસીને ઉમેર્યું, “પણ તમારે મહેંદીની ડિઝાઇનમાં નવું નવું શીખતા રહેવું પડશે...”

“અર બુન, મુ તો નવું નવું શીખવા તૈયાર જ સુ... ચોય પાસી પોની કરું એવી સુ જ નઈ...” તેમના અવાજમાં કામ કરવા પ્રત્યેની ધગશનો રણકો ભળ્યો, પછી છાતી પર હથેળી મૂકીને કહ્યું, “બસ માતાજી પાહે એટલુ જ મોગુ સુ ક કોમ મળી જાય... પસ તો બુન ગંગા નાહ્યા!”

નિરાલીએ હસીને પૂછ્યું, “અને રહેવા માટે કશું નક્કી કર્યું છે?”

“બુન એતો ઈન પપ્પા ગોતી કાઢશી...” હસતાં હોઠે કહ્યું.

“એ કાગળ પર મારો નંબર પણ લખી દીધો છે... જો ક્યાંય સગવડ ના થાય તો મને ફોન કરજો... મારા ઘણા મિત્રો ત્યાં રહે છે. કંઈક ગોઠવણ કરી આપશે.” એક સ્ત્રીએ બીજી સ્ત્રીને સધ્ધર લાવવા સહકાર આપવાની ભાવનાથી કહ્યું.

થોડીક ઔપચારિક વાતચીત કરીને જ્યોતિબેન ત્યાંથી હરખાતા ચહેરે ઘરે નીકળ્યા. તેમના મનઃચક્ષુ આગળ શહેરમાં જવાના અને ત્યાં જઈને વસવાના દીવાસ્વપ્નો ધૂમતા હતા.

*

એ રાત્રે જમીને જ્યોતિબેને એડ્રેસ, નામ અને નંબર લખેલી ચબરખી ભરતભાઈને આપી. તેમણે ચબરખી વાંચીને કહ્યું, “ઓ....હો, આ એડ્રેસના રોડ ફાયેથી તો ચેટલીયે વાર ફેરા માર્યા સ... તરત જળી જશે...”

જ્યોતિબેનની આંખો ખુશીથી ચમકી ઉઠી!

તેમણે ઉત્સાહપૂર્વક પૂછ્યું, “તો પશી તમે દુકોન તો જોઈ જ હશે તાણા...!?”

“ના ના... શોપિંગ કોમ્પ્લેક્સનું બા'ર બોર્ડ મારેલું જ જોયું સ... એય ઉપરસલ્લું...”
તેમણે યાદ કરતાં કહ્યું.

“મોટી દુકોન હશે નઈ...?” ઉત્કંઠિત અવાજે પૂછ્યું.

“એતો અવ તન ત્યો લઈ જોય ત્યાર ખબર પડશે...” તેમના ચહેરાના ખુશીના ભાવો ખોવાયેલા હતા. તેમના મનમાં જ્યોતિને ત્યાં કામ મળશે કે નહીં તેની ચિંતાની વરાળો મનમાં ઉઠતી હતી. એમના ચહેરા પર કળાતા ચિંતાગ્રસ્ત ભાવોને જ્યોતિબેને વાંચી લીધા. તેમણે હૂંફભર્યો હાથ એમના ઢીંચણ પર પસવારી, તેમની આંખોમાં દેખીને કહ્યું, “તમે ચંત્યા ના કરો... માતાજી બધુંએ હેમખેમ પાર પાડશી...”

ભરતભાઈએ મંદ સ્મિત કરીને માથું હલાવ્યું.

“હુ વિચારતા 'તા એતો મન કો? એકલા એકલા જ ચંત્યા કરે જો સો!” તેમણે જરાક હસીને હૂંફાળા સ્વરે પૂછ્યું.

“ચંત્યા તો થાય જ ક... બેય સોકરોન સરકારી નિશાળમો દાખલા કરાબ્બાના, રે'વા ઘર ગોતવાનું, અન મોટી ચંત્યા તો તન કોમ મળશે ક નઈ એ પજવ સ બળી!!” તેમણે મનમાં ઘોળાતી વ્યથા વ્યક્ત કરી.

“મન કોમ મળશે ક નઈ ઈની ચંત્યા તમે ના કરો. તમન ટેકો કરવા મું મારથી થતું બધુંયે કરી છૂટોય... મેંદી મેકવાનું કોમ નઈ મલ તો કચરા-પોતું અન વાહણ ઉટકવાનો કોમેય કરી લોય. તમે મારી લગારેય ચંત્યા ના કરો... માતાજી માર માટ તો હાજરા હજુર બેઠો સ...” તેમના ચહેરા પરથી ચિંતાની ચાદર ખેંચી લેતા કહ્યું.

ભરતભાઈ સ્થિર કીકીએ ઊંડા વિચારોની ગહેરાઈમાં ડૂબી ગયા હતા. પાંપણ મીંચી, ઊંડો શ્વાસ ફેફસામાં ભરી જ્યોતિબેન સામે જરાક હસ્યા. નેહા અને વિશાલ હસતાં-ખેલતા અંદર દોડી આવ્યા. વિશાલ જ્યોતિબેનના ખોળામાં બેસી ઘેનાયેલી આંખે બોલ્યો, “મમ્મે, ઊંઘ આઈ સ...”

“નેહા બેટા, તમાર બેની ગોદળી પાથરી હુઈ જો... કાલ હવારમો વેલા ઉઠવાનું સ... હેડો હેડો... ઝટ હુઈ જશો તો ઝટ ઉઠાશે.” તેમણે વિશાલના માથે હાથ ફેરવીને બેઠો કર્યો.

“ના મમ્મે... કાલ તો નિશાળમો રજા સ... મું તો વેલા નઈ ઉઠું, જા...” વિશાલે પગ પછાડી ઊંઘવા જતાં કહ્યું.

“કાલ આપડ બધોન શે'રમો જવાનું સ...” જ્યોતિબેને કહ્યું.

“શે’રમો?” નેહાએ બંને ભ્રમરો કપાળે ચડાવીને પૂછ્યું એજ સમયે...,

‘યેય...યેય...!! શે’રમો જવા મળશે ન ચોકલેટ ખાવા મળશે... શે’રમો જવા મળશે ન ચોકલેટ ખાવા મળશે... યેય... યેય...’ ગીત ગાતાં વિશાલ હાથ-પગ હવામાં ઉછાળી કળા કરીને થનગનતા મોરલાની જેમ પૂરા ઉત્સાહથી નાચી ઉઠ્યો! તેના નાનકડા હૈયામાં હર્ષાનંદ ઉભરાઈ જતો હતો. આંખોમાં ભરાયેલી ઊંઘ પલભરમાં ગાયબ થઈ ગઈ. બચુકાડા પગે ઠેકડા મારતો ભરતભાઈની પીઠ પર ચડી ગયો. બંને હાથ એમના ગળા ફરતે વીંટી દીધા. ભરતભાઈએ તેના હાથને પકડી તેડી લીધો. ખિલખિલ હસતા તેણે ખાતરી કરતાં પૂછ્યું, “પપ્પા, હાચુકલામો આપડે શે’રમો જવાના સીએ?” ચકળવકળ થતી કાળી માસૂમ આંખો એમના ચહેરાને તાકી રહી હતી.

“હા ભઈ, હાચુકલામો જવાના સીએ... તાર આબ્બુ સ ક પસી ઓય મોટા પપ્પા કણ રે’વું સ...?” તેમણે પૂછ્યું.

“ના.....” જાણે આઘાત લાગ્યો હોય એમ ખેંચીને લાંબી ના પાડી. તેની આંખમાં આસું ભરાઈ આવ્યા. રડમસ સ્વરે કહ્યું, “માર તમાર જોડે જ આબ્બુ સ... મારેય શે’ર જોવું સ...” ભીંજાયેલી પાંપણ પરથી આસુંનું બુંદ ગાલ પર ખરી પડ્યું. તેમના હાથમાંથી સરકીને જ્યોતિબેનની સોડમાં જઈને લપાઈ ગયો. જ્યોતિબેને બચી ભરીને તેને ઊંઘાડવા લઈ જતાં કહ્યું, “રોવાતું હશે ગોડા...! તાર પપ્પા તો ઈમનમ કોય સ...”

“તે ઈમનમ કંઈન મન અમ રોવડાવો સો?” હથેળીથી આંખો લૂછતા કહ્યું, “મન બધી ખબર સ તમે શે’રમો જવાનું જુઠું બોલો સો... તે દા’ડ ચોકલેટ કંઈન મન ટીકળો આલીન બકાયો ’તો ઈમને...” તેના નિર્દોષ મને ભોળા હોવાની વ્યથા વ્યક્ત કરી.

“આ ફેર તાર પપ્પા હાચું કો’ય સ બસ... હુઈ જા અવ...” તેમણે છાતી પર હાથ સહેલાવતા કહ્યું.

“ત્યો જઈન તું મન ચોકલેટ લઈ આલેન મમ્મે...?” બાળ માંગ કરતાં પૂછ્યું.

“ઓવ્વ લઈ આલોય... બસ... હુઈ જા અવ...” એની આંખો પર હળવો હાથ મૂકીને કહ્યું.

ગોદડી પર સૂતા સૂતા વિશાલે તેમનો હાથ આંખો પરથી હટાવીને પૂછ્યું, “મમ્મે, મન મેલીન જતાં તો નઈ રોન?”

શાંત રૂમમાં વિશાલની બાલિશતા સાંભળીને નેહા ખિલખિલ હસી પડી.

“ઓખો મીંચીન હુઈ જય તો લઈ જઈસુ... નકર રે’જે ઓય એકલો...!” તેમણે
ઊંઘાડવાનો અકસીર ઈલાજ વાપરતા કહ્યું.

વિશાલે તરત જ પાંપણો મીંચી તેમની સોડમાં લપાઈ ગયો. જ્યોતિબેન તેની પીઠ
પર હળવો હાથ પસવારતા પસવારતા એમની આંખો પણ મીંચાઈ ગઈ.

* * *

@snehnusarnamu

પ્રકરણ – ૯

સવારે વહેલા ઉઠીને ચારેય જણા તૈયાર થઈ ગયા. બહાર આકાશમાં આછું અજવાળું પથરાયેલું હતું. ગુલાબી રંગના ડ્રેસમાં નેહા ચોટલો ગૂંથતી બહારના ખાટલા પર બેઠી. ગામઠી ભપકાદાર કપડાંમાં પણ તે સરસ નમણી દેખાતી હતી. વિશાલ સ્કૂલની વાદળી ચઢી અને આછા પીળા રંગની જર્સી પહેરી ખુશખુશાલ ચહેરે એની દીદી પાસે બહાર જવા દોડ્યો. નવા-જૂના કપડાં પહેરવાનો ઉમળકો બંનેના દીપી ઉઠેલા ચહેરા પર ઝળહળી રહ્યો હતો. વિશાલના બાળમનમાં હજુ પૂરો વિશ્વાસ નહતો બેઠો કે તેઓ સાચે જ શહેરે જઈ રહ્યા છે. શહેરમાં કેવું કેવું હશે તેની કલ્પના કરતાં બંનેનું મન એ અજાણ્યા વિસ્મયથી થનગનતું હતું. બંને ખાટલામાં બેસીને બાલિશ વાતો કરતાં હતા ત્યારે વિશાલે ખિસ્સામાંથી ચોકલેટનું કાગળિયું કાઢ્યું. તેણે નેહાને કાગળ બતાવતા કહ્યું, “જો દીદી...”

“હેડ ગંધાતા...! ફેંકી દે...! ક્યરો ગજાવામો રાખશ...!” કહીને કાગળિયું ઝૂંટવાનો પ્રયત્ન કર્યો.

વિશાલે તરત જ હસતાં ચહેરે કાગળિયું ખેંચી લેતા કહ્યું, “ગંધાતું નહીં... ધોયેલું સ...”

“પણ એ કાગળિયાનું શું કરે!? શાક બનાઈ ખય?” નેહાએ હસીને બોરિયું ચોટલે બાંધતા કહ્યું.

“શે’રમો જઈસુ ત્યાર ગલ્લાવાળા ભઈન આવી ચોકલેટ રાખતા હોય તો કાગળિયું વતાબ્બા થશે...” ચાતુર્ય વાપરી કાગળિયું સાચવીને ગજવામાં મૂકી બે વાર જોઈ લીધું.

જ્યોતિબેન પોપટી રંગની સાડી સાથે લાલ રંગનું બ્લાઉઝ પહેરી બહાર નીકળ્યા. સેંથીમાં સિંદૂરનો લાલ લિસોટો ખેંચેલો હતો. બગસરાના ઘરેણાં જાણે સોનાના જ પહેર્યા હોય એવો હરખ તેમના ચહેરા પર ઝઘમઘતો હતો. લાલ ચાંદલો બે ભ્રમરો વચ્ચે ચોંટાડ્યો હતો. તેમનો ભપકાદાર દેખાવ માનવ મહેરામણની ભીડમાં પણ

આંખે ઉડીને વળગે એવો ગામઠી હતો. બબ્બે જોડી કપડાં ભરેલો થેલો ખભે લઈને આંગણે આવીને ઊભા રહ્યા. છાતી પરથી ઉતરી ગયેલો છેડો સરખો કરી ઉપર ચડાવ્યો. ભરતભાઈએ સાદા પેન્ટ બુશર્ટમાં તૈયાર થઈ, દરવાજાને તાળું મારી બે વાર ખેંચી જોયું. કેટલાયે વર્ષોથી પહેરતા હતા એ બે જોડી કપડાં આજે થેલામાં દબાયેલા હતા, જ્યારે સંગ્રહ કરી રાખેલા કપડાંનો વારો આજના ખાસ દિવસે આવ્યો હતો. જ્યોતિબેને આવજો-જજો કરવા મંજુના ઘર તરફ પગ ઉપાડ્યા.

દરવાજો ખખડાવીને કહ્યું, “મંજુબેન, અમે અવ નેકળીએ સીએ હો...” મલકાતા ચહેરે કહ્યું.

મંજુ આઠેક મહિનાના ગર્ભવતી પેટ પર હાથ મૂકી બહાર આવી. તેણે ફિક્કું સ્મિત વેરીને કહ્યું, “એ હારું...” કહીને ટૂંકમાં વાળ્યું. તેણે જ્યોતિબેનની સાડી અને ઘરેણાં પર નજર ફેરવી લીધી.

“તબિયત હાથવજો અન અમાર ઘરનું જરા ધ્યોન રાખજો હો...” કહી નીકળ્યા.

“હારું હારું...” બનાવટી સ્મિત ખેંચીને તે મનમાં કશુંક અભેદી ગણગણી.

ભરતભાઈએ ખાટલામાં ધાબળો ઓઢીને પોઢેલા બળવંતભાઈના ઢીંચણ હલાવી ઉઠાડ્યા. ધાબળો મોઢા પરથી હડસેલી લાલગુમ આંખો ચોળતા ઉપર જોયું.

ભરતભાઈએ હરખાતા ચહેરે કહ્યું, “જઈએ છીએ અવ... શે’રમો....”

“ચેટલા દા’ડા માટ જોય સ?”

“જોઈએ સીએ... ત્યો જઈન ચેવું અનુકૂળ આવ ઈના પર આધાર... જ્યોતિન હારું એવું કોમ મળી જાય તો ત્યો ભાડ રાખીન રઈશું...”

બળવંતભાઈએ માથું ઘુણાવી હસીને કહ્યું, “અઠવાડીયામો પાસો નો આવ તો કેજે મન... ત્યોના મોણસો ગોમડાં જેવા નઈ...” કહીને ગરદન ઊંચી કરી ભપકાદાર કપડાંમાં જ્યોતિબેનને નીરખીને જોઈને કહ્યું, “તાર બૈરું તો ઠસ્સાબંધ તૈયાર થ્યું સ...” કહીને લુચ્ચું હાસ્ય વેર્યું.

“શેરમો કોમ ગોતવા જઈએ સીયે તે ઠસ્સો તો કરવો જ પડ ક!” હસીને કહ્યું.

“હારુ હેડ અવ... વધાર કમાઈ જોય તો મનયે થોડા પૈસા આલજે ઓવ...” ઠેકડી ઉડાવતા હસ્યાં.

“શું તમેય હવાર હવારમો મશ્કરી કરો સો... પે’લા મારું ચાર હજાર-ન-સસ્સો રૂપિયાનું ઉધાર તો ચૂકવો,” કહીને ભરતભાઈ સામે હસ્યાં.

“આલી દોય બાપા, હેડ અવ... ઉજાગરો કાઢવા દે...” કહીને ઉધારની વાત ત્યાં જ લણી નાંખી.

ભરતભાઈ ત્યાંથી નીકળ્યા.

મંજુ ઘરના અધખુલ્લા દરવાજાની જાળીમાંથી ચારેયને વીંધતી નજરે જોઈ રહી હતી. ચાળા પાડતા ચહેરે રોષમાં તેના હોઠ ફફડ્યા : ‘અમાર ઘરની જરા ધ્યોન રાખજો હો...’ મોઢું મચકોડીને બોલી, ‘મોય સ શું કિંમતી તે લૂંટઈ જાય!!’ કહીને ઈર્ષાભરી ઝેરીલી નજરે દૂરથી ડંખી લીધું.

*

ગામના બસ સ્ટેશને અમદાવાદ જતી બસની રાહ જોતાં ચારેય ઊભા રહ્યા. વિશાલ અને નેહાનું મન શહેર જોવા થનગનતું આતુર બની રહ્યું હતું. તેમનો ચહેરો ઉમંગ-ઉત્સાહથી ખીલેલો હતો. કપાળ સુધી તાણેલા ઘુંઘટમાં જ્યોતિબેનના ચહેરા પર બેચેનીની લકીરો ખેંચાયેલી હતી. ગામ બહારની દુનિયા તેમણે ક્યારેય દેખી નહતી. પહેલીવાર શહેરમાં જવાના વિસ્મય સાથે ત્યાં જઈને કામ મળશે કે નહીં? તેની તંગદીલી મનમાં ઘૂંટાતી હતી. પેટમાં પતંગિયા ઉડાડી કરતાં હોય એવું મહેસુસ થતું હતું. અમદાવાદનું બોર્ડ મારેલી ખાલીખટ બસ આવીને ઊભી રહી. જ્યોતિબેને વિશાલને તોડી લીધો. ચારેય બસમાં ચડી સરસ બારીવાળી સીટ શોધીને બેસી ગયા. ભરતભાઈ સિવાય ત્રણેયના ચહેરા પર પહેલીવાર બસમાં બેસવાનું વિસ્મય ઊછળતું હતું. બારી બાજુની સીટમાં વિશાલ જ્યોતિબેનના ખોળામાં બેસી ખિલખિલાટ હસતો હતો. આંખોમાં અચરજ આંજી બારી બહાર દેખાતા દ્રશ્યો પૂરેપૂરા વિસ્મયતાથી નિરીક્ષણ કરી રહ્યો હતો. નેહા પણ જ્યોતિબેનના ખભે હાથ મૂકી બારી બહાર દેખવામાં ઉત્સુક બની ગઈ હતી. મસ્ત આહલાદક પવન તેમના ચહેરા પર અફળાઈ રહ્યો હતો. જ્યોતિબેને માથે ઓઢેલો સાડીનો છેડો પવનથી ઊડી જતાં દાંત વચ્ચે દબાવી દીધો.

“મમ્મે, આપડે તો હાચૂકલામો શે’રમો જઈએ સીએ નઈ!” હસતાં મુખે વિશાલે ઉપર તાકીને કહ્યું. બસમાં બેસી આખરે તેના બાળમનમાં વિશ્વાસ બેઠો હતો. જ્યોતિબેને બે હાથની આંગળીઓ તેની છાતી આગળ બાંધી, ખોળામાં ઉપર બેસાડી તેના વાળ સરખા કર્યા. વિશાલના મનમાં ચોકલેટ તો હવે ખાવા મળશે જ, એ વિચાર આવતા જ તેણે ખિસ્સું પહોળું કરી કાગળિયું સુરક્ષિત છે કે નહીં એ તપાસી લીધું. પછી હસતાં ફૂલગુલાબી હોઠે તેની કાળી માસૂમ કીકીઓ બહાર દોડતા દ્રશ્યો પકડવામાં વ્યસ્ત થઈ ગઈ. ખાલીખટ ખખડધજ બસના ખખડાટમાં બંને થોડીક વારમાં જ્યોતિબેન પર માથું ઢાળી નિંદ્રાધીન થઈ ગયા. ભરતભાઈ અને જ્યોતિબેનની આંખો મળી. સ્નેહભર્યું હળવું મુસ્કાન હોઠ પર

રેલાયું. બારીમાંથી ઘસી આવતા પવનના સુસવાટા ધીરે ધીરે તેમની પાંપણોમાં ઊંઘ ભરવા લાગ્યા.

શહેર પહોંચતા જ વાહનોનો ઘોંઘાટ અને પ્રદૂષણની વાસથી ત્રણેય જાગી ગયા. સાથે લાવેલા પાણીના બાટલાનો ઘૂંટ ભરી નેહાએ આંખો ચોળતા પૂછ્યું, “પપ્પા, ક્યારે પહોંચીશુ હજુ?”

“બસ આ પો’થી ગ્યાં. જો હોમે... પેલા લીલા રંગના બોર્ડ પર શું લખ્યું સ?” તેમણે આંગળી ચીંધીને પૂછ્યું.

નેહાએ બોર્ડ વાંચીને સહસ્મિત કહ્યું : ‘અમદાવાદ’.

સર્કલ પર મૂકેલા પૂતળા જોઈને ત્રણેયની આંખોમાં વિસ્મય પુરાયું. જ્યાં નજર માંડો ત્યાં ગાડીઓ, બાઈક્સ, સાઈક્લ્સ, સિસોટી વગાડતા ટ્રાફિક પોલીસ, મોટા કદના પોસ્ટર્સમાં એડ આપતાં રૂપાળા મોડેલ્સ, ચાર-પાંચ માળના શોપિંગ મોલ્સ, વેહિકલ્સ શો-રૂમની અંદર-બહાર ગોઠવેલા કાર-બાઈક્સની લાંબી લાઈનો અને લોકોની ભીડભાડ જોઈને ત્રણેયના મનમાં શહેરની રૂપરેખાનું ચિત્રણ મનમાં કોતરાવા લાગ્યું. શહેર કેવું હોય? એની પરિભાષા તેમના મનમાં ઘડાવા લાગી.

બસસ્ટેન્ડમાં બસ ઊભી રહી. બેગ લઈને ચારેય નીચે ઉતર્યા. વિસ્ફારિત આંખે વિશાળ બસ સ્ટેન્ડનું નિરીક્ષણ કર્યું. નેહાએ આશ્ચર્ય વ્યક્ત કરતાં કહ્યું, “મમ્મે, ચેટલું મોટું બસ સ્ટેન્ડ સ... જોતો ખરી...!!”

જ્યોતિબેને હસતાં ચહેરે બધું નિરીક્ષણ કરી માથું ડોલાવ્યું.

ભરતભાઈએ ત્રણેયના મલકાતા ચહેરા જોઈને કહ્યું, “દરરોજ હવારે મુ ઓય ઉતરું સુ...”

જ્યોતિબેનની આંગળી પકડેલા વિશાળની નજર એક પોસ્ટર પર જઈને ઠરી. તેણે આંગળી ખેંચીને ધીમા સાદે કહ્યું, “મમ્મે, જો પેલું મોટું જોબલી કાગળ...” પછી તેણે ખિસ્સામાં મૂકેલું કાગળ કાઢીને કહ્યું, “મારા ફાયેય એવું જ કાગળ સઅઅ...” લેંહેકામાં કશુંક આડકતરીથી કહેવા સૂચવતો હોય; પણ સીધું કહી ન શકતો હોય એવું જરાક રહસ્યમય મલકાયો.

જ્યોતિબેન એ રહસ્યમય મલકાટનો મર્મ સમજી ગયા, પણ માત્ર મૌન રહી આંધું હસ્યાં.

ભરતભાઈએ કાંડા ઘડિયાળ જોઈ. બાર વાગ્યા હતા. તેમણે કહ્યું, “કકડીને ભૂખ લાગી હશે... હેડો, ઓય બોકડા પર બેહીન જમી લઈએ પસી તમન આપડી રીક્ષા જોવા લઈ જઉં...”

ત્રણેય ખાલી બાંકડો શોધીને બેઠા.

ભરતભાઈએ ત્રણેય સામે જોઈને પૂછ્યું, “ઓય નજીકની લોજમો સરસ દાળ, બે શાક, પૂરી અને સાસ (છાશ) મળશ... ભાવશેન?”

જ્યોતિબેને હા પાડી જમવાનું લેવા મોકલ્યા.

નેહાની આંખો અંગ્રેજી લખેલા શબ્દો વાંચવામાં પ્રવૃત થઈ ગઈ હતી. જ્યારે વિશાલનું બાળમન એક જ રટ લઈને બેઠું હતું : ચોકલેટ. તેણે સાડીનો છેડો ખેંચીને કેડબરીનાં જાંબલી ચમકદાર પોસ્ટર તરફ નાનકડી આંગળી ચીંધીને કહ્યું, “મમ્મે, પેલી ચોકલેટ લઈ આલન...”

જ્યોતિબેને કોઈ પ્રત્યતર આપ્યા વિના મૌન બેસી, આજુબાજુ નજર ફેરવતા રહ્યા.

નેહા વિશાલની બાજુમાં જ ઊભી હતી. તે જ્યોતિબેનના શૂન્ય હાવભાવ જોઈને તરત સમજી ગઈ. તેણે વિશાલના ખભા પર હાથ મૂક્યો. વિશાલે ગરીબ નજરે તેની સામે જોયું. નેહાએ માથું ઘુણાવી ધીમા સાદે કહ્યું, “અત્યારે ના લેવાય...” કહીને હોઠ પર આંગળી મૂકી ચૂપ રહેવા કહ્યું.

વિશાલનું બાળમન જીદ પર ચડી ગયું. તે રડમસ હાવભાવે બોલ્યો, “મમ્મે, અવ તો આપડે શે’રમો આઈ જ્યા. પેલી ચોકલેટ લઈ આલન...” કહીને તેમની સાડી મોઢામાં નાંખી રડવા લાગ્યો.

જ્યોતિબેને મોટી આંખો કાઢીને તેની તરફ ફર્યા. અકળાઈને ઉગ્ર સ્વરે કહ્યું, “જીદ પકડે તો તાર પપ્પાન કઈ દોય...! બરોબરનો ઠોકારશી ઓવ...! ચૂપચાપ ઉભો રે...!! ચોકલેટ લઈ આલોય એકવાર કીધું તો ખરું તન...” વિશાલના મોઢામાંથી સાડીનો છેડો ઝાટકીને ખેંચી લીધો. “...અવ ચોકલેટ લેવા હાડી ખેચીન ઠનઠન કર્યું સ તો હમુદી ચોકલેટ નઈ મલ... આ બસમો જ તન એકલાન બેહાડીન ઘેર મોકલી દોય... પસ ઘેર એકલો રે’જે! ભૂખ્યોટાટ!”

રોષભર્યા અવાજમાં ભ્રમરો સંકોચી વિશાલને તતડાવી નાખ્યો. વિશાલની આંખો આંસુથી છલકાઈ આવી. એનું બાળમન આકરા શબ્દોથી ઘવાઈ ગયું. તે મૌન બની ઊભો ઊભો રડવા લાગ્યો. પાંપણો પલકાવ્યા વિના ખરી પડતાં આંસુ દડદડ ગાલ પરથી વહી જવા લાગ્યા. સ્તંભી ગયેલી નેહાએ હેતથી નાના ભાઈને છાતી સરસો દબાવી દીધો. તેના બરડે હળવી થપકીઓ દેતાં તેને મનાવવા લાગી. વિશાળ બંને હાથ નેહાની પીઠ ફરતે વીંટી દઈ, મૂંગા અવાજે હીબકાં ભરતો રડવા લાગ્યો. કેટલાયે સમયથી સંગ્રહી રાખેલું કેડબરીનું કાગળ તેણે નાનકડી મુઠ્ઠીમાંથી છોડી મૂક્યું. પવનની લહેરમાં કાગળ ફંગોળાતું ઉડીને જતું રહ્યું. કેટલાયે વર્ષોથી

ચોકલેટ ખાવાની ઝંખનાએ તેને હંમેશા નિરાશાનો સ્વાદ ચખાડી, આંખોમાંથી આંસુઓ જ કઢાવતું હતું.

જ્યોતિબેનના મનમાં કામ મળશે કે નહીં? એ વાતનો ઉચાટ ભીતરમાં ઘોળાતો હતો. જેનો ઊભરો વિશાલ પર જરાક વધુ પડતો ઠલવાઈ ગયો હોય એવું થોડીક ક્ષણો બાદ લાગી આવ્યું. તેમણે બૂચકારો બોલાવીને વિશાલના ખભે હાથ મૂકી એમની પાસે લાવવા કાલાવાલા કરતાં કહ્યું, “માર ફાયે આવતો રે... મારો દિક્કો તો બઉ ડાયો સ...”

વિશાલે ખભા ઊંચા-નીચા કરી તેમનાથી આઘો ખસી ગયો. રડમસ અવાજે આંખો ચોળતા કહ્યું, “નહીં આવું જા... તાર જોડે કટ્ટી... અવ કદીયે નહીં બોલું તાર જોડે... ચોકલેટે નઈ માગુ જા...” હીબકું ભરીને નાકમાં વળેલું પાણી ખેંચી લીધું.

નેહા અને જ્યોતિબેનની મૂક નજરે એકબીજાના ચહેરાના હાવભાવ વાંચી લીધા. દૂરથી ભરતભાઈ બે હાથમાં બે ડિશ લઈને આવતા જોઈને નેહાએ કહ્યું, “ભઈલુ, રોયેન અવ. જો પપ્પા જમવાનું લઈન આયા. ચૂપ થઈ જા...” કહીને રુમાલથી એની આંખો લૂછી લીધી.

ભરતભાઈએ બાંકડા પર બે ડીશો મૂકીને કહ્યું, “હેડો જમી લો... ગરમાગરમ સ... નેહા બેટા, તું માર ફાયે બેહી જા. વિશાલ ન એ બવરાઈ દેશે...”

“ના.....” આદ્ર આંખે લાંબી ના ખેંચી, પછી ડૂસકું ભરીને કહ્યું, “મું તમાર ફાયે જ ખોય...” કહીને આંસુ લૂછતો ભરતભાઈ પાસે જતો રહ્યો.

ભરતભાઈ થોડાક અસમંજમાં પડ્યા. તેમણે જ્યોતિબેન સામે જોઈને પ્રશ્નાર્થભાવે ભ્રમરો ઉછાળી. તેમણે હોઠ મૌનમાં ફફડાવ્યા : ચોકલેટની જીદે ચડ્યો સ! ભરતભાઈ એમના હોઠ વાંચીને સમજી ગયા. પછી તેમણે વિશાલને બાંકડા પર બેસાડીને કહ્યું, “હેડો બેટા, જમી લો. પસ તમન બધોન રીક્ષામો બેહાડી બજારમો ફેરબ્બા લઈ જવાનો સુ...”

વિશાલના મનમાં ચોકલેટ લઈ આપશે એનો વિચાર ઝબૂક્યો. પણ એ ઈચ્છા તો તેણે એ કાગળિયા સાથે જ તરછોડી મૂકી હતી. તે ચૂપચાપ લાડુ ભાગીને નાનકડો કટકો મોઢામાં મૂકી જમવા લાગ્યો. ત્રણેયને જમતા જોઈને ભરતભાઈએ પૂછ્યું, “કોય જોઈતું હોય તો કેજે હો... ત્રીસ રૂપિયામો જેટલું ખાવું હોય એટલું આપ સ...”

“ના. આટલું તો ઘણું થઈ જ્યુ” કહીને જ્યોતિબેન મનમાં ગણગણ્યા : ‘તમો તાણ દાળ હાવ પોણી જેવી સ...’

ચારેય જમી લીધા પછી ભરતભાઈ એમના શેઠને ત્યાં રીક્ષા માટે ગયા. તેમણે

પોતાની પત્ની માટે કામ શોધવા જવા રીક્ષાની જરૂર છે એમ કહીને રીક્ષા લેવાની પરવાનગી માંગી. ગોળમટોળ બેઠી દડીના શેઠે ભરતભાઈનું ગામડિયું પરિવાર જોઈને એક દિવસ રીક્ષા લઈ જવાની પરવાનગી આપતા કહ્યું, “રીક્ષા લઈ જવાનો વાંધો નહીં, પણ અઠવાડીયા સુધી દરરોજ બબ્બે કલાકનો ઓવરટાઈમ કરવો પડશે...”

ભરતભાઈએ હા પાડી જરાક હસ્યાં.

શેઠે ચાવી લેવા ઓફિસમાં જવાની છૂટ આપી. પાન ચાવતા લાલચોળ મોંમાંથી શેઠે ખૂણામાં પિચકારીનો દદૂડો કર્યો. નીચલો હોઠ રુમાલથી લૂછી લઈ નેહાને પૂછ્યું, “ક્યા ધોરણમાં ભણે છે, બેટા?”

“પાંચમા ધોરણમાં” નેહાએ શરમાઈને ડોલતા જવાબ આપ્યો.

“અને આ હીરો?” તેમણે હસમુખો સ્વભાવ છતો કરતાં પૂછ્યું.

વિશાલ તેમના પાન ચાવતા લાલ મોઢા સામે ટીકીટીકીને જોતાં બોલ્યો, “બીજીમો...”

નેહાએ હસીને ચોખ્ખું બોલતાં કહ્યું, “એ બીજા ધોરણમો ભણે છે.”

શેઠ પાન-રસથી ભરેલું મોઢું જરાક ઊંચું કરીને હસ્યાં. પછી અછડતી નજર જ્યોતિબેન તરફ નાખીને જોયું. જ્યોતિબેને સાડલો માથે ઓઢી નજર ફેરવી લીધી. ભરતભાઈ ચાવી લઈને બહાર આવ્યા. રીક્ષા બહાર કાઢી. ત્રણેય ઉત્સાહથી રીક્ષામાં ચડ્યા.

“પપ્પા, તમે રોજ આ ર’ઈ એ રીક્ષા ચલાવો સો?” નેહાએ રીક્ષાનું નિરીક્ષણ કરતાં પૂછ્યું.

“ઓવ્વ... ચમ? નો ગમી?” તેમણે ઉપરના અરીસામાં દેખીને કહ્યું.

“ગમીન. સરસ રીક્ષા સ.” તેણે જ્યોતિબેન સામે જોઈને પૂછ્યું, “નઈ મમ્મે?!”

“રીક્ષા તો હારી જ સ, પણ હોભળ્યું?”

“હા.” ઉપરના અરીસામાં નજર નાખીને કહ્યું.

“પેલું સરનોમું તો યાદ સ ન તમન...?”

“ઓવ્વ. યાદ જ સ. ત્યો જ લઈ જઉં સુ...” તેમણે હૈયે ટાઢક અપાવતા કહ્યું.

કામ મળશે કે નહીં એ વાતના વલોપાતમાં જ્યોતિબેનના ભીતરમાં બેયેની લસોટાતી હતી. એ દિવસે કેટલીયે વાર માતાજી સમક્ષ મનોમન પ્રાર્થના કરી હતી.

નેહા અને વિશાલ બહારની દુકાનો અને બાજુમાંથી પસાર થતાં વાહનો જોતાં હરખાતા હતા. વિશાલના મનમાંથી ચોકલેટનું ભૂત વિસરી ગયું હતું. ભરતભાઈએ રીક્ષા સાઈડમાં પાર્ક કરીને કહ્યું, “આ રહ્યું એ શોપિંગ કોમ્પ્લેક્સ... ઈના મોય દુકોન સ...”

આઠેક મહિનાથી જ્યોતિબેને આ ક્ષણની કેટલી આતુરતાપૂર્વક રાહ જોઈ હતી! ગમતું કામ કરવાના સપનાની ખીંટીએ તો જાણે એમનું નવું જીવન ટીંગાયું હતું. રીક્ષામાંથી ઉતરીને તેમણે પૂરી ઉત્સુકતાથી શોપિંગ કોમ્પ્લેક્સનું બોર્ડ નીરખીને વાંચી જોયું. કલ્પના કરીને જે દીવાસખો જોયા હતા એને સાકાર કરવાના સ્થળે એ આવી પહોંચ્યા હતા. વિશાળ શોપિંગ કોમ્પ્લેક્સ મોલની અંદર દેખાતી દુકાનોને દૂરથી જોતા જ તે આભા બની ગયા.

ભરતભાઈએ મજાક કરતાં કહ્યું, “ઓય જ ઊભી રય ક પસી મોય જવું સ?!”

જરાક અછડતું ચિંતિત હાસ્ય વેરીને કહ્યું, “આટલુ મોટું કોમ્પ્લેક્સ!! ખાસ્સી મોટી પાર્લર હશે નઈ...!”

“ઓવ્વ... પણ અંદર જઈને જરાયે ગભરાતી નઈ. તું તાર અસ્સલ મેંદી મેકજે” તેમનો વિશ્વાસ વધારતાં કહ્યું.

“મેંદી તો એવી રૂપાળી મુકોય ક એ બુન છક્ક થઈ જસી ઓવ...!” તેમણે વિશ્વાસપૂર્ણ અવાજે કહ્યું, “હેડો અવ, મન ત્યો લગી મૂકવા આવો... પેટમો પતંગિયો ઊડતો હોય એવું થાય સ...” કહીને હસી પડ્યા.

ભરતભાઈ પણ તેમને જોઈને હસ્યાં. પછી તેમણે જ્યોતિબેનના ખભેથી થેલો લઈને કહ્યું, “નેહા બેટા, તમે બેય રીક્ષામો બેહો. અન વિશાલનું ખાસ ધ્યોન રાખજે. મુ અમણો જ તાર મમ્મીન મેલીન આવું સુ. હોંક...?”

“એ હારુ, મુ ઈનું ધ્યોન રાખોય એતો... તમે ચિંતા ના કરતાં.” નેહાએ વિશાલનો હાથ પકડીને જવાબદારી લેતા કહ્યું.

રોડ ઓળંગી બંને વિશાળ શોપિંગ કોમ્પ્લેક્સમાં પ્રવેશ્યા. U આકારે કન્સ્ટ્રક્ટ કરેલી પાંચ માળની બિલ્ડિંગ સફેદ રંગના મોટા શેડથી ઢંકાયેલી હતી. શોપિંગ કોમ્પ્લેક્સનું મોર્ડન ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર જોઈને જ્યોતિબેનની આંખો વિસ્મયની ચરમસીમાએ પહોંચી ગઈ! ડોક ઊંચી કરી ચારેકોર આંખો ફેરવી જોયું. જાણે નવી જ દુનિયામાં પ્રવેશ્યા હોય એવું કૌતુક તેમની આંખમાંથી ડોકાતું હતું. કેટલાયે લોકો ખરીદી કરી બે-ત્રણ થેલીઓ હાથમાં પકડીને સીડીઓ ઉતરતા હતા. મોટા બેનરોમાં સુટ પહેરેલા પુરુષો અને ભરતકામ કરેલી સાડીઓ પહેરીને

સુંદર મોડેલ્સના આકર્ષક પોસ્ટર્સ લટકાવેલા હતા. કપડાની દુકાનો આગળ મૂકેલા સફેદ-કાળા પૂતળાને પહેરાવેલી સાડીઓ, ચણિયાચોળી, જાંગિયા અને બ્રા જોઈને જ્યોતિબેન જરાક હોઠમાં મલકાયાં. તેમણે ભ્રમરો ઉછાળીને પૂછ્યું, “હોભણ્યું, પેલા પૂતળાં દુકોન બાર મેલ્યા સ તે કોક ઉઠાઈન જતું નો રે?”

“કોઈ નો લઈ જાય. બધ કેમેરા મેલ્યા હોય. લઈ જાય તો તરત પકડાઈ જાય” કહીને તેમણે શહેરની પરિચિતતા કરાવી.

સીડીઓ ચડીને ભરતભાઈ ‘અપ્સરા બ્યુટી એન્ડ મહેંદી પાર્લર’ શોધવા ફર્યા. સાડીઓ, ગિફ્ટ્સ, પરફ્યુમ, મોટા LCD ટીવીઓ, મૂવી એન્ડ મ્યુઝિક સ્ટોર્સ અને લેડિઝ ક્લોથ ટેલર્સ જેવી કેટલીયે દુકાનો આગળથી તે ફર્યા. કાચમાંથી જ્યોતિબેને ક્યારેય જોઈ ન હોય એવી સાડીઓ અને જાત જાતની વસ્તુઓ જોઈને એમની ગામઠી દ્રષ્ટિ અંજાઈને ઝાંખી પડી ગઈ. દુનિયા આટલી મોટી, રંગીન અને વિકસેલી હોય એનો પરિચય આજે તેમના ગામઠી માનસ સાથે થયો હતો. દુનિયાદારીના વિચારો વિશેની માનસિકતા પાંખો જરાક ખુલવા મથી રહી હોય એવું લાગ્યું. બહારની દુનિયાથી અજાણ રહીને અત્યાર સુધી કૂવામાના દેડકાં જેવું જીવ્યા હોય એવું લાગ્યું. દુકાનનું બોર્ડ મળી જતાં ભરતભાઈએ ખુશ થઈને કહ્યું, “આ રઈ દુકોન... જો...”

@snehnusarnamu

દુકાનના બોર્ડ પર બે હાથમાં મૂકેલી મહેંદીની ડિઝાઈનને જ્યોતિબેન અપલક નજરે દેખતા જ રહ્યા. પાર્લરનું બોર્ડ વાંચતા જ પેટમાં ફરફર પતંગિયા ઉડતા હોય એવું બેચેન મહેસુસ થયું. કાચ આગળ પડેલા પાડેલા હોવાથી અંદર કશું દેખી શકાયું નહિ.

ભરતભાઈએ પ્રોત્સાહન આપતા કહ્યું, “બિલકુલ, ચંત્યા કરેન, તું તાર અસ્સલ મેંદી મેકવા સિવાય બીજું કશુંયે વિચારતી નઈ. મું અડધો-પુણો કલાક બેય જણોન ઓય કણ્યો ફેરવીન બેહાડોય. ગભરાયા વિના બસ તારા કોમ મય થઈ જજે હો... જા અવ, તારા હાથની કમાલ દેખાડી આય...!”

* * *

પ્રકરણ – ૧૦

જ્યોતિબેને અસ્વસ્થ હસીને થૂંક ગળા નીચે ઉતાર્યું. દરવાજા નજીક પગ ઊપાડતાં તેમના હાથ પરસેવાથી ઠંડા પડી ગયા. હેન્ડલ પકડીને કંઈ બાજુ ઘડેલવું એની અવઢવમાં તે ગૂંચવાણા. અંદરથી ખૂબસૂરત ડ્રેસ, મેકઅપ, અને સુંદર હેર સ્ટાઈલમાં ગૂંથેલા વાળ સાથે તૈયાર થયેલી પરીઓ જેવી દેખાતી સુંદર છોકરીઓ હસતી બહાર નીકળી. જ્યોતિબેન અધખુલ્લા દરવાજાને ઘક્કો મારી અંદર પ્રવેશ્યા. એ.સીની ઠંડી હવાએ તેમના પરસેવાનો ઢોળ ચડેલા શરીર પર આહલાદકતાની ઠંડી ચાદર પાથરી લપેટી લીધા. શ્વાસ લેતા જ મનમોહનીય સુગંધિત પરફ્યુમની સુવાસ ફેફસામાં રેલાઈ.

“કલ્પનાબુન...બેન?” તેમણે ઘડકતા હૃદયે સુધારીને પૂછ્યું.

ત્રીસેક વર્ષની દેખાતી એક સ્ત્રીએ કહ્યું, “અત્યારે બીઝી છે. પાંચ મિનિટ બેસો. તમારે શું કરાવવાનું છે?” તેણે ઉપરથી નીચે નીરખી લઈને પૂછ્યું.

“ના ના. માર બસ ઈમનું જ કામ સ” કહીને સીટ પર બેસ્યાં. તેમણે નિરીક્ષણ કરતી નજર રૂમમાં ફેરવી.

મોટા કાચની ફરતે સફેદ લાઈટ્સના નાના નાના ગોળાઓ પ્રકાશતા હતા. કાચ આગળ જાતજાતની કેટલીયે વસ્તુઓ પડી હતી. દીવાલ પર જુદી જુદી હેર સ્ટાઈલ્સના ફોટા લગાડેલા હતા. સામે બે કાળી ઊંચી ખુરશીઓ પર બેઠેલી બે બહેનો ચહેરા પર ક્રીમ લગાવી આંખો પર કાકડીના ગોળ ચકદા મૂકી આરામ ફરમાવતી હતી. ફેસિયલ કરતી હસમુખી છોકરીઓ ખુરશીમાં બેઠેલા કસ્ટમર સાથે હસી-મજાક સાથે વાતો કરતી હતી.

પાર્ટેશન પાડેલા બીજા રૂમમાંથી કલ્પનાબેન આવ્યા.

“જી બોલો, મારું કામ હતું?”

જ્યોતિબેને તરત જ ઊભા થઈ જરાક હસીને કહ્યું, “હા, મારું નામ જ્યોતિ. ગોમડેથી આવું સુ. નિરાલીબેને મન ઓય આવવા કીધું 'તું. મેંદી મેકવા. કામ કરવા માટ

આઈ સુ.”

“ઓહ... યસ યસ... હા, તમે ખરેખર મહેંદી મૂકો છો??” તેમણે પાતળી આઈબ્રો ઊંચકી આશ્ચર્યભાવે પૂછ્યું.

“નિરાલીબુનને મી જ મેલ્યાલી ’તી. તમે કો તો અત્યારે જ મૂકીન દેખાડું!”

“જી, બિલકુલ”, કહીને એમણે બાજુમાં બેઠેલી છોકરીના ખભે હાથ મૂકીને કહ્યું, “રોજ અમારે આ નિકિતા બધાના હાથે મહેંદી મૂકે છે. આજે તમે એના હાથમાં મહેંદી મૂકીને મને બતાવો કે તમે કેવી મહેંદી મૂકી શકો છો. આ રૂમમાં આવી જાવ.” કહીને તેમણે એ છોકરી સાથે જ્યોતિબેનને અંદર બોલાવીને બેસાડ્યા. પાણી આપ્યું. પછી એમના હાથમાં કોન મૂકીને કહ્યું, “બિલકુલ બિન્દાસ્ત થઈને મહેંદી મુકજો. ઓકે?” કહીને તે બીજા કસ્ટમર્સને સંભાળવા બહાર ગયા.

જ્યોતિબેને કોન હાથમાં લઈને કાતરથી જરાક કટ કર્યો. પછી ઊંડો શ્વાસ ભરી, કોન પોતાના અલગ અંદાજમાં પકડ્યો. મનઃચક્ષુ સામે મહેંદીની ડિઝાઈન રચાઈ ગઈ. ફરી એક ઊંડો શ્વાસ લઈને છાતીમાં વિશ્વાસ ભર્યો. નિકિતાના કાંડાની નીચેના ભાગથી ડિઝાઈન મૂકવાનું શરૂ કર્યું. ઝીણવટભરી સુંદર ડિઝાઈનનો આકાર તેના હાથમાં આકાર લેવા લાગ્યો. જ્યોતિબેનના ભપકાદાર કપડાં અને ગામઠી દેખાવ જોઈને તેણે મનમાં જે પૂર્વધારણા બાધી હતી એ ધીરે ધીરે વિખેરાવા લાગી. તેના હાથમાં મહેંદીની ડિઝાઈન બનતી જોઈને તેના હોઠ પાછળનો ઉપહાસ ગળા નીચે ઉતરવા લાગ્યો. જ્યોતિબેનની મહેંદી મૂકવાની બેનમુન આવડત અને બારીકાઈમાં ખેલવાની કરામત જોઈને તે હેરતમાં પડી ગઈ! તેની પોતાની મહેંદી મૂકવાની કલા તેને ફિક્કી લાગવા લાગી. તેના હાથમાં મહેંદી મૂકાતી જોવામાં વ્યસ્ત આંખો ઊંચી કરીને જ્યોતિબેનના ચહેરા સામે જોયું. સાવ ગમાર અને શ્યામલ દેખાતા એમના ચહેરામાં એક અલગ ચમક હતી. કશુંક નવું શીખવાની અને નિપૂર્ણ થવાની ભૂખ હતી. મનઃચક્ષુની દીવાલ પર કોતરાયેલી ડિઝાઈન ધીરે ધીરે બંને હાથમાં આકાર લેવા લાગી. દોઢ કલાક બાદ બંને હાથમાં ડિઝાઈન મૂકીને ઊંડો શ્વાસ ખેંચ્યો. પછી સ્મિત કરીને પૂછ્યું, “ચેવી મેકી? તમન ગમી?”

માથું જરાક હલાવીને કહ્યું, “સારી જ છે, પણ કલ્પનાબેનને ગમે ત્યારે ખરું.” તેણે ફિક્કું હસીને વખાણ કરવાનું ટાળ્યું, પણ એના ચહેરાના ઉતરેલા હાવભાવ બધી જ ચાડી ખાઈ જતું હતું.

કલ્પનાબેને અંદર આવીને બંને હાથમાં મૂકેલી મહેંદી જોઈ. પહેલી જ નજરે ધ્યાન ખેંચે એવી અદભૂત અને આકર્ષણ જમાવે એવી બારીકાઈપૂર્વકનું કામ, તેમની મહેંદી મૂકવાની કળામાં પૂરેપૂરી કુનેહતા હોવાનો સબળ પરિચય આપતા હતા.

સુંદર અને અનન્ય ભાતમાં મૂકેલી દરેક નાની મોટી ડિઝાઇન જોઈને તેમણે કહ્યું, “નિરાલીએ તમારા કામ વિશે જે વખાણ કર્યા હતા એ મુજબ તમારું કામ ખરેખર સરાહનીય છે. વેલ ડન! ગૂડ જોબ!” તેમણે કામ વધાવી લેતા કહ્યું.

અંગ્રેજી અને ‘સરાહનીય’ જેવા ચોખ્ખા ગુજરાતી શબ્દોથી મૂંઝાઈ ગયેલા જ્યોતિબેનના મનમાં ગૂંચવણો પડી. ચહેરા પર ચિંતાની લકીરો ખેંચાઈ. મહેંદીની ડિઝાઇન જોઈને ખુશ થઈ ઉઠેલા કલ્પનાબેનના હાવભાવ જોઈને પણ તેમને પાક્કો વિશ્વાસ મનમાં ન બેઠો. તેમણે તરત જ મુંઝવણ દૂર કરવા પૂછ્યું, “બેન, મન કોમ મળી જશે ન? તમન ગમ્યું ખરું?”

“હા, તમારું કામ મને ગમ્યું. તમારામાં મહેંદી મૂકવાની સરસ આવડત છે...” તેમણે હસતાં હોઠે કહ્યું.

જ્યોતિબેને છાતી પર હાથ મૂકી હાશકારો લીધો. વધી ગયેલા હૃદયના ઘબકારા લયબદ્ધમાં ઘબકવા લાગ્યા. ગર્વીલું સ્મિત તેમના સુકાયેલા હોઠ પર ફરકી ઉઠ્યું!

“...પણ કામ માટે મારે વિચારવું પડશે” તેમણે જ્યોતિબેનના ગામઠી ભપકાદાર દેખાવ પર અછડતી નજર ફેરવી જોઈ. પછી કહ્યું, “સોમથી શનિ તમારે નિયમિત અહીં કામ પર હાજરી આપવી પડશે. અહીં ગ્રાહકને એમની ઈચ્છા મુજબનું સંતોષાય એવું કામ કરી આપવું પડશે. કહ્યા વગર રજા પાડશો તો બિલકુલ નહીં ચાલે. તમારે મહેંદીમાં નવી નવી ડિઝાઇન્સ શીખતા રહેવું પડશે. ગ્રાહક અહીંથી ખુશ થઈને જાય એવું કામ કરી આપવું પડશે. બોલો...! કરી શકશો?”

“કલ્પનાબુન, શીખવામો તો મુ લગીરે પાસી પોની નઈ કરું. ગમતા કોમમો નવું નવું શીખવાનો તો મન અંદરથી હરખ જાગ સ. અન મારા કોમમો જરાયે વેઠ નહીં વાળું આ તમન ખાતરી આપું છું. ઘરાક બીજું ઘરકાન બોલાઈ લાવ એવું અસ્સલ કોમ કરી વતાવોય. બુન તમે મન કોમ આલો. તમન ટીકાનો એક મોકોયે નહીં આલુ એવું કોમ કરોય. તમન ઠીક લાગ ઈમ મન કે’તા રેજો. મુ તરત શીખી જોય. બસ તમે કોમ માટ રાખીલો... એક રજાયે નહીં પાડું...” કહેતા તેમના અવાજમાં જરાક ભીનાશ ભળી. બે-ત્રણ વાર પાંપણો પટપટાવી ઘસી આવેલા આંસુનો પાતળો ઢોળ ખાળ્યો.

“તમારી વાત હું સમજુ છું, જ્યોતિબેન. પણ મારે ચોખવટ કરી બધું પૂછી લેવું પડે ને! તમને મહેંદી મૂકવાનો રસ છે અને તમારી એમાં આવડત પણ સારી છે, એટલે હું પંદરેક દિવસ તમને કામ માટે રાખી જોવા ઈચ્છું છું કે તમે કેટલું નવું શીખી શકો છો. પછી હું તમને કાયમી રાખવા વિશે વિચાર નિર્ણય કરી જોઈશ” તેમણે પ્રોફેશનલ અંદાજમાં સ્મિત કરીને કહ્યું.

“કોય વોધો નહીં બુન. તમન અન ઘરાકન ખુશ કરી મૂક એવું કોમ કરી દેખાડોય. કાલે ચેટલા ટેમે આવું?”

કલ્પનાબેન એમની દેશી બોલી પર મનમાં હસ્યાં, પછી કહ્યું, “સવારે દસથી સાંજે પાંચ વાગ્યા સુધી. ફાવશે ને?”

“હા, ચમ નઈ! તમાર દસના ટકોરા પે’લા ઓય હાજર થઈ જોય!” તેમણે હસીને કહ્યું.

“ઓકે, સરસ, તો દરરોજ કામ કરવાના તમને દોઢસો રૂપિયા આપીશું. બરોબરને!” તેમણે ખભા પર હાથ મૂકીને કહ્યું.

ઓછું ભણેલા જ્યોતિબેનનું મન આંકડાની ગણતરી માંડી ન શક્યું. પણ જે મળ્યું એમાં ખુશ એ ભાવે તેમણે કહ્યું, “જે તમન યોગ લાગ એ. મન તો પંદર દા’ડા માટેય કોમ આલ્યું ઈનો વિશેષ આનંદ સ... અવ મુ જઉં. માર ઘેરથી બાર રાહ જોતાં હસી. કાલ મુ ટેમસર હાજર થઈ જોય.” કહીને બે હાથ નમ્રભાવે જોડ્યા.

કલ્પનાબેને જરાક સ્મિત કરીને પૂછ્યું, “તમારા ઘરવાળા તમને મૂકવા આવ્યા છે!”

“ઓવ્વ, પે’લીવાર મન અન બે સોકરોયે હંગાથ શે’રમો લઈન આયા સ.” તેમણે હરખાઈને કહ્યું.

@snehnusarnamu

“સરસ,” કહીને એમને નાનકડા ફીઝમાંથી બે કેડબરી કાઢીને કહ્યું, “લો, ચોકલેટ છોકરાઓને આપજો...”

“અર બુન! તમેય...” કહીને જરાક હસ્યાં. કાચના દરવાજા પર બે હાથ મૂકી વિશાલે અંદર નજર ફેરવી. કલ્પનાબેને ક્યૂટ વિશાલને જોઈને કહ્યું, “આ તમારો બાબો છે?”

જ્યોતિબેને મુસ્કુરાતા હા પાડી. વિશાલ શરમાઈને ખિલખિલ હસતો નાસી ગયો.

કલ્પનાબેને બંનેને અંદર બોલાવ્યા. બંનેની વિસ્મયભરી આંખો રૂમનું નિરીક્ષણ કરવા લાગી. બહાર આટલી ગરમી અને રૂમ આટલો ઠંડો કેમ? એનું વિસ્મય બંનેના ચહેરા પર ઊછળતું હતું. કલ્પનાબેને વિશાલના ગાલ પર હાથ સહેલાવી કેડબરી ચોકલેટ સામે ધરી. પછી બંનેનું નામ પૂછ્યું. બંનેએ નિખાલસતાથી તેમનું નામ કહ્યું. નેહાએ જરાક શરમાઈને ડોલતા કહ્યું, “ના લેવાય”. વિશાલની કાળી કીકીઓ ચમકતા જાંબલી રંગના કાગળ પર ચોંટી ગઈ હતી. મોઢામાં પાણીના ફુવારા છૂટી રહ્યા હતા. ચોકલેટ ખેંચી લેવા હાથ તલપાપડ બની રહ્યા હતા, છતાં તેણે મન સંયમિત કરી માસુમિયતભર્યા ચહેરે જ્યોતિબેન સામે જોઈને પરવાનગી માંગી. તેમણે હકારમાં માથું હલાવી તેના વાળમાં હેતાળભર્યો હાથ ફેરવ્યો. બંને જણા ચોકલેટ લઈને ખુશખુશાલ થઈ નાચી ઉઠ્યા! વિશાલનો ઉત્સાહ તો જાણે સાતમા

ગગને નાચતો-ફૂદતો વાદળોમાં વિહરતો હતો. અત્યાર સુધી ક્યારેય અનુભવ્યો ન હોય એવો અસીમ આનંદ તેના હસતાં ચહેરા પર છલકાતો હતો. સમજુ નેહાએ ચોકલેટ લઈને થેક્યું કહ્યું પછી વિશાલે પણ તૂટેલા અંગ્રેજીમાં લોચા વળી જતી જીભથી ‘થેંટ્યું’ કહી હસી પડ્યો.

જ્યોતિબેન બંનેને લઈને બહાર નિકળ્યા. બંનેએ ઉત્સાહમાં ફૂદકા મારી ભરતભાઈને ચોકલેટ દેખાડી. ભરતભાઈએ ભ્રમરો ઊંચી કરી પ્રશ્નાર્થભાવે ઈશારો કર્યો. જ્યોતિબેને હસીને હકારમાં માથું હલાવ્યું. ચારેય જણા આનંદિત મને રોડ ઓળંગી રીક્ષામાં બેઠા.

“પપ્પા પપ્પા, ચોકલેટ તોડી આલોન” વિશાલે ફૂદકા મારતા કહ્યું.

ભરતભાઈએ કેડબરીનું કાગળ તોડતા ગોલ્ડન કલરનું રેપર નિકાળ્યું.

ચમકતું કાગળિયું જોતાં જ વિશાલ બોલી ઉઠ્યો, “પપ્પા, આ કાગળિયું ફેકી ના દેતા. મન આલ જો. માર જોવ સ...” વિશાલે એ ગોલ્ડન રેપર લઈને સાચવીને ગડી વાળીને ખિસ્સામાં સેરવી દીધું.

જ્યોતિબેને પૂછ્યું, “એ કાગળિયાનું શું કરે તું? નોખી દે...!”

“ના.....” એમના તરફ જોયા વગર લાંબી ના પાડી, “માર રમ્બા માટ કોમનું સ. વેંટી પેરવાં.”

વિશાલની વસ્તુઓ સંગ્રહ કરવાની આદત પર જ્યોતિબેને હસીને કહ્યું, “એક નંબરનો હંગ્રાહખોર સ!”

વિશાલે લાળરસથી તરબતર જીભ હોઠ પર ફેરવી લીધી. મોઢામાં વળેલા લાળરસનો ઘૂંટડો ગળા નીચે ઉતાર્યો. ગોલ્ડન રેપરમાંથી નીકળેલી કચ્છાઈ કેડબરી ચાખવા વર્ષોથી તરસી રહેલું મન ઉત્સાહની ચરમસીમાએ ચડીને ડોલી ઉઠ્યું. ઠંડી ચોકલેટ હાથમાં લઈને વિશાલે એક નાનું બટકું ભર્યું. પછી આંખો મીંચી હરખાતા હોઠે બોલ્યો, “મસ્ત લાગ સ...” કહીને માથું ડોલાવ્યું. પહેલી વારનો કેડબરીનો ગળ્યો સ્વાદ ચાખતા જ જાણે એનું આખું અસ્તિત્વ ભીતરમાં ઝૂમી ઉઠ્યું. રીક્ષામાં જ નાની નાની ઠેકડીઓ મારી ખુશખુશાલ ચહેરે ફુદવા લાગ્યો. નેહાએ મમ્મી-પપ્પા બંનેને નાનકડું બચકું ભરાવ્યું, પણ વિશાલનું બાળમન કોઈ હિસાબે ચોકલેટનો ભાગ વહેંચવા તૈયાર નહતું. આજુબાજુની દુનિયા ભૂલીને તે જ્યોતિબેના ખોળામાં બેસી ધીરે ધીરે હોઠ-મોઢું ખરડતો; અને જીભ ફેરવીને ચાટી લેતો. કેડબરીનો સ્વાદ યાદગાર બનાવી, એ દિવસની એ ક્ષણો દિલ ભરીને પૂરી લિજ્જતતાથી માણી. કેડબરી ખાઈ લીધા પછી પણ ચમકતું રેપર ખિસ્સામાં હોવાનો મીઠો થડકાર તેનું

બાળમન અનુભવતું હતું. જ્યોતિબેને પાણીથી હાથ-મોં ધોવડાવી સાડીના છેડાથી મોઢું લૂછી લીધું.

રીક્ષા ચલાવતા ભરતભાઈએ ઉપરના અરીસામાં નજર નાખીને કહ્યું, “હોભણ્યું... શું કીધું કલ્પનાબુને એતો કે? કોમ ગમ્યુંન તારું?”

“ઓવ, પંદર દા’ડા માટ કોમ આલ્યું સ...” જ્યોતિબેન આગળ બોલવા જાય એ પહેલા જ...

“પંદર દા’ડા જ!!” ચિંતાગ્રસ્ત ચહેરે વચ્ચે બોલી ઉઠ્યા.

“હોભળો તો ખરા પણ, મારું કોમ પંદર દા’ડા જોશી... મુ નવી નવી મેંદીની ડીઝેનો બનાઈન દેખાડોય અન જો માતાજી કર ન ઈમન મારું કોમ ગમી જ્યુ તો એ કાયમી રાખી લેશી. અત્યાર તો દરરોજ કોમના ડોડસો રૂપિયા આલશી...” કાયમાં ભરતભાઈનો ચહેરો દેખતાં કહ્યું.

“તો તો હારુ કે’વાય લે. તાર હાથની કમાલ તો કમાબ્બા માટ હારી એવી મજર આઈ... બસ દિલ લગાઈન પંદર દા’ડા અસ્સલ કોમ કરીન કલ્પનાબુનન ખુશ કરી દેજે...”

“પંદર દા’ડા જ શું કોમ??” ભ્રમરો ભેગી કરીને કહ્યું, “મું તો જ્યો હુદી કોમ કરોય ત્યો લગી અસ્સલ કોમ કરોય.”

ભરતભાઈએ હસીને અરીસામાં જોઈને કહ્યું, “તું તો એક દા’ડામો શે’રની હવામોં રંગઈ જઈ... હં...! કેવું પડ હો...!”

જ્યોતિબેન હસી પડ્યા.

“મી તમન કીધું તુંન ક માર માટ તો માતાજી હાજરા હજુર બેઠો સ... જિંદગીમો આરેય વિચાર્યું ન’તું ક મેંદી મેકવાના ગમતા કોમ મોથી પૈસા કમાબ્બા મલશી. માતાજીની મે’ર સ બધી...” તેમણે પૂરેપૂરા શ્રદ્ધા અને વિશ્વાસથી કહ્યું.

ભરતભાઈએ હસતાં ચહેરે સહમત થઈ માથું હલાવ્યું.

નારંગી સૂર્ય ક્ષિતિજે ડૂબી રહ્યો હતો. અંધારું ધીરે ધીરે શહેરને ભેટવા આવી રહ્યું હતું. પહેલી વાર આખો દિવસ મુસાફરી કરીને થાકેલો વિશાલ ખોળામાં જ ઊંઘી ગયો અને નેહા એમના ખભા પર માથું મૂકીને સૂઈ ગઈ હતી.

“હોભણ્યું, રે’વા ઘરની વ્યવસ્તા કરી તમે?”

“ઓવ, કરી સ... ત્યો પોકવા જ આયા સીએ” તેમણે અસ્વસ્થ અવાજે કહ્યું.

થોડીક વારમાં તેમણે રીક્ષા એક નાકામાં વાળીને ઊભી રાખીને કહ્યું “આઈ જ્યું ઘર”

જ્યોતિબેને ઊંઘેલા વિશાલને તેડી લઈ, નેહાને ઉઠાડીને બેઠી કરી. રીક્ષામાંથી બહાર નીકળ્યા. આછા નારંગી રંગની સ્ટ્રીટ લાઈટોનો પ્રકાશ આખા રોડ પર પથરાયેલો હતો.

“અહીં રે’વાનું સ આપડ...” ભરતભાઈએ હાથ લાંબો કરીને કહ્યું.

“ઓય?? આવા મોં??” તેમણે અધકચરુ બાંધકામ ચાલતા મકાનને જોઈને કહ્યું, “કો’કના બનતા મકોનમો રે’વા તું હશે?”

“તું ચંત્યા કરેન. કોઈ નહીં રે’તું ઓય. તઈણ મહિનાથી બધું બોંધકોમ અધૂરું જ પડ્યું સ. બસ્સો રૂપિયા આલીન વીશ દા’ડા રે’વાની પરવોનગી લઈ લીધી સ, મફત નહીં રે’વાનું... તારું કોમ કાયમી થઈ જાય પસી રે’વા રૂમ હોધી લઈશું...” તેમણે ઘર તરફ પગ માંડતા કહ્યું, “હેડ અવ...”

જ્યોતિબેને નેહાના માથે હાથ મૂકી નવા ઘર તરફ ચાલ્યા.

બારી બારણાં વગરનું અને ભોંયતળિયે સફેદ ટાઈલ્સ પાથરેલા ઘરમાં દાખલ થયા. જ્યોતિબેને રુમાલ ભીનો કરીને ભોંયતળિયા પર દબાઈને પોતું મારી દીધું. થેલો ખૂણામાં મૂકી ગોદળીઓ પાથરી. આડા પડી આખા દિવસનો થાક ઉતાર્યો. નિંદ્રાધીન વિશાલ અમળાઈને પડખું ફેરવી જ્યોતિબેનની હુંફ ભરી છાતીમાં મોટું સંતાડી સૂઈ ગયો.

“પપ્પા, ભૂખ લાગી સ...” નેહાએ થાકેલા ચહેરે કહ્યું.

“બેટા, તમાર ત્રણેય માટ જમવાનું લેવા જ જઉં સુ હો... અડધો કલાકમો દાળ સમોસા લઈ આવું સુ. ભાવશેન?”

ઉત્સાહીત થઈ ગયેલા ચહેરે નેહાએ કહ્યું, “દાળ સમોસા?”

“ઓવ, તાર મમ્મેન કોમ મળ્યું ઈની ખુશીમોં... પેટ ભરીન ખોવ એટલી લાવોય હો...” કહીને બહાર નીકળ્યા.

ભરતભાઈએ રીક્ષા શેઠને ત્યાં મૂકી, દાળ સમોસા બંધાવી ચાલતા ઘરે આવ્યા.

જ્યોતિબેને વિશાલને ઉઠાડી બેઠો કર્યો. પુર્ણિમાના પ્રકાશમાં ચારેય બહાર ઓટલા પર બેઠા. આછા સફેદ પ્રકાશમાં છાપું પાથરી પેટ ભરીને દાળ સમોસા જમ્યા. વિશાલ અને નેહા પૂરા ઉત્સાહથી ઘર આગળ રમવામાં મસ્ત થઈ ગયા. ઉનાળુ વેકેશન હતું એટલે બંનેનો નિશાળમાં દાખલો કરાવવાની ભાંજગડમાં પડવાનું નહતું.

ભરતભાઈ અને જ્યોતિબેન ઓટલે બેસી, આંખોમાં ઉજળા ભવિષ્યની આશા
આંજી આભમાં ઉગેલા પૂનમના ચંદરમાને નિહાળી રહ્યા હતા. આહલાદક પવનની
છાલકો મોં પર લસરી રહી હતી. બંને શહેરના પહેલા દિવસના અનુભવ વિશેની
વાતો કરવા લાગ્યા. ગામડાની ગરીબ જીવનશૈલીમાં ખદબદતો પરિવાર પાંખોમાં
કેટલાયે સપનાઓ દબાવી શહેરમાં ઉડીને આવ્યો હતો. ધીરે ધીરે તેણે પોતાનો
માળો ગૂંથવાની શરૂઆત કરવા માંડી હતી.

* * *

@snehnusarnamu

પ્રકરણ – ૧૧

વિશાલ અને નેહા જ્યોતિબેન સાથે બ્યુટી પાર્લર પર જતાં. સરસ સ્વભાવના કલ્પનાબેન મોકળાં મને બંનેને બેસાડી ચોકલેટ્સ આપતા. બંને જણાં એ.સીની ઠંડકમાં શાંત બેસી બધું જ નિરીક્ષણ કરતાં. કંટાળતા ત્યારે બહાર નીકળી, આખા શોપિંગ કોમ્પ્લેક્સના ખૂણે ખૂણે ફરી વળતાં. નવી નવી વસ્તુઓ દેખી શહેરની નવીનતા અને રંગીનતાનો ઢોળ એમના વિચારો પર ચડાવતા. સાંજે ચારેય માળામાં પાછા આવતા. ભેગા મળીને જમતાં. બંને ભાઈબહેન જમીને ઘર આગળ એકબીજા સાથે ખેલતા. આમ ધીરે ધીરે દિવસો પસાર થવા લાગ્યા.

પંદર દિવસ પછી,

@snehnusarnamu

જ્યોતિબેનનો નવું કામ શીખવાનો ઉત્સાહ અને રસ-રૂચિ જોઈને કલ્પનાબેન ખુશ હતા. સરસ કુશળ કામદાર મળ્યાનો સંતોષ હતો, પણ જ્યોતિબેનનો સાવ દેશી દેખાવ અને એમની ગામઠી બોલી કસ્ટમર્સના મનમાં અવ્યવસાયિક વ્યક્તિની છાપ ઊભી કરતું હતું. કલ્પનાબેને સાલસતાથી જરાક સ્મિત સાથે જ્યોતિબેનને ખાનગીમાં બોલાવીને જણાવ્યું, “જ્યોતિબેન, તમારું કામ ખરેખર સુંદર અને એકદમ ચીવટભર્યું છે. મને ખૂબ પસંદ પડ્યું. આજે તમારા અહીં પંદર દિવસ પૂરા થાય છે. તમને કાયમી રાખવા કે નહીં એ વાતની ગૂંચવણ મારા મનમાં પહેલા દિવસથી પડી છે. એ ગૂંચવણ માત્ર તમે જ સુલજાવી શકો છો.”

આ સાંભળીને એકાએક જ્યોતિબેનના ઘબકારા વધી ગયા. બિસ્તરા-પોટલાં લઈને પાછા ગામડે કચરા-પોતું કરવા જવાના વિચારો તેમને ઘેરી વળ્યા. રૂમની ચાર દીવાલો વચ્ચે પોતે ભીંસાઈ રહ્યા હોય એવું લાગવા લાગ્યું. એ.સીની ઠંડી હવામાં પણ કપાળ પર પરસેવાના નાના બુંદ ઝમવા લાગ્યા.

“કલ્પનાબુન, તમ તમાર જે ગૂંચ હોય એ મન ખુલ્લા મને ક’ઈ ધો. મુ લગીરે માઠું નઈ લગાડું.” તેમના અવાજમાં લાચારી સાથે પોતાની ભૂલ સ્વીકારવાની તૈયારી દેખાતી હતી.

“મને કેટલાક ગ્રાહકોના પ્રતિભાવો પરથી લાગ્યું કે તમારે શહેરની રહેણીકરણી મુજબ બદલાવું પડશે. બોલવાની ભાષા ચોખ્ખી કરવી પડશે. પહેરવેશમાં બદલાવ લાવવો પડશે. ગામઠીપણું ઉતારી શહેરના રંગમાં રંગાવું પડશે. તમારા ગામઠીપણાને લીધે હું તમારી કાર્યકુશળતાને ગુમાવવા નથી ઇચ્છતી, પણ અહીંની રીતભાત મુજબ તમે બદલાશો તો જ ટકી શકાશે.”

“મું પ્રયત્ન કરોય કલ્પનાબેન. તમારી વાત બિલકુલ હાથી...સાચી છે.” તેમણે જરાક હસીને સુધાર્યું, “...પણ, તમને ખબર જ છે કે અમે પૈસાટકે...” તેમના અવાજમાં ગરીબાઈ છલકાતી હતી, “...નવા લૂગડાં ખરીદવાના તો સપના જ જોયા છ બેન...” આગળ બોલવા જાય એ પહેલા કલ્પનાબેને એમના ખભા પર હાથ મૂકીને કહ્યું,

“તમે એની બિલકુલ ચિંતા ના કરો. મારી પાસે જૂની સાડીઓ-બ્લાઉઝ્સ અને ડ્રેસ પડ્યા છે. લગ્ન પછી વજન વધ્યું એટલે હવે બધા ફિટ પડે છે.” તેમણે જ્યોતિબેનનો બાંધો જોઈને કહ્યું, “...પણ તમને બરાબર થઈ રહેશે. રવિવારે હું તમને મારા ઘરે લઈ જઈશ. તમને સુંદર લાગે એવા ડ્રેસ અને સાડીઓ કાઢીને બતાવીશ. તમને ગમે એ રાખી લેજો...” તેમણે સ્મિત કરીને કહ્યું.

“કલ્પનાબેન, તમન ભગવાન હંમેશા ખુશ રાખે એવી પ્રાર્થના કરું છું. તમે ઘણા દયાળુ છો. તમારા લીધે હું ઓય ફાણો આઈ સુ. નિરાલીબેને મન તમારા ત્યો આંગળી ચીંધી નો હોત તો હજીયે મું અન માર બે સોકરો ફૂવામોના દેડકા જેવું જીવી એટલી ટૂંકી દુનિયામો જ જીવતા હોત. તમાર જોડે મળવાના આ સંજોગ વિધાતાએ ઘણા હશી તમો તમે મારો હાથ ઝાલી શહેરમો રાખી. તમારું ઋણ ક્યારેય નઈ ભૂલું...” તેમણે ભાવુક થઈ જતાં સ્વરે કહ્યું.

“જ્યોતિબેન, દયા ખાઈને મેં તમને અહીં નથી રાખ્યા. તમારી કામ કરવાની ઘગશ અને કલાકૌશલ્યને લીધે તમને કાયમી કર્યા છે. તમારામાં રહેલી પ્રતિભા અને નવું શીખવાનાં ઉત્સાહે મને આકર્ષી છે. જે તમને અહીં કામ કરવા લાયક બનાવે છે.” તેમણે નમ્રભાવે સત્ય કહ્યું.

*

રવિવારે કલ્પનાબેન એક્ટિવા લઈને જ્યોતિબેનને પાર્લર પરથી લઈને ઘરે ગયા. કપડાં પહેરવાના શોખીન કલ્પનાબેને એમની જૂની સાડીઓ, બ્લાઉઝ અને ડ્રેસીસનો પિટારો ખોલ્યો. જાણે કપડાની દુકાન હોય એટલી વિવિધ જાતના કપડાં જોઈને જ્યોતિબેનની આંખો આશ્ચર્યથી પહોળી થઈ ગઈ! બંને એકબીજા સામે જોઈને હસી પડ્યા. કપડાં સાથે જોડાયેલી યાદો ઉખેળતા કલ્પનાબેને વાતોનો પિટારો પણ સાથે ખોલ્યો. નવા જેવી જ સાડીઓ, બ્લાઉઝ્સ અને ડ્રેસીસ જ્યોતિબેન માટે

ખાસ અલગ કર્યા. ફોરવર્ડ અને ખુલ્લા વિચારવાળા કલ્પનાબેનના સ્લીવ લેસ, શોર્ટ સ્લીવ, પીઠ ઉપર દોરી બાંધવાની ડિઝાઈન્સ જેવા બ્લાઉઝ્સ જોઈને જ્યોતિબેને મનમાં જરાક ક્ષોભ અનુભવ્યો. કલ્પનાબેને તેમના ચહેરાના હાવભાવ વાંચીને જરાક હસ્યાં. પછી તેમના ખભે હાથ મૂકીને કહ્યું, “તમને શરૂઆતમાં આ પ્રકારના બ્લાઉઝ પહેરવામાં અજુગતું લાગશે, પણ પછી તમને ફાવી જશે.”

જરાક હસીને સંકોચ અનુભવતા જ્યોતિબેને કહ્યું, “પણ બગલોમાં...” આગળ બોલતા એમની જીભ ન ઉપડી.

કલ્પનાબેને એમનો સંકોચ ભાંગતા કહ્યું, “તમે બિલકુલ ચિંતા ના કરો. હું તમને તૈયાર કરી દઈશ.”

કપડાની બેગ ભરીને કલ્પનાબેને સ્ત્રીનો સામાન એક બોક્સમાં ભરીને આપ્યો. બપોરનો ચા-નાસ્તો કરી બંને હસતાં મુખે છૂટા પડ્યા. જ્યોતિબેન રીક્ષા કરીને ઘરે નીકળ્યા.

એક ગામડાની સ્ત્રીને કામ આપીને ખુદાર બનાવી એનો મીઠો થડકાર કલ્પનાબેને ભીતરમાં અનુભવ્યો. શહેરમાં આવીને ગમતું કામ કરવા મળ્યું એનો હરખ જ્યોતિબેનના હૈયામાં સમાતો નહતો. રીક્ષામાં ઘરે જતાં જતાં પણ તેમના ચહેરા પર આનંદિત મુખભાવ છવાયેલા હતા. વર્ષોથી તેમની ભીતરમાં ગૂંગળાઈ રહેલું હુન્નર યોગ્ય વ્યક્તિના સાનિધ્યમાં રહી ઉછરી રહ્યું હતું. ગરીબીમાં રૂંધાયેલી જિંદગીને ખીલવી રહ્યું હતું. તેમણે નવી જિંદગી જીવવાનો હસતાં મુખે સ્વીકાર કર્યો હતો. તેમનામાં ઢબૂરાઈ પડેલું હસ્તકૌશલ્યનું બીજ શહેરની હવામાં ફૂંપળો ખોલવા લાગ્યું હતું. ગામઠીપણાની ગાંઠ છૂટવા લાગી હતી. શહેરી જીવન ધીરે ધીરે વિચાર-વર્તન-બોલીમાં ભળવા-ભીંજવા લાગ્યું હતું. તેમના હાથની કાર્યકુશળતા ધીરે ધીરે તેમની આંખોમાં આંજેલા સપનાને વાસ્તવિકતામાં ફેરવવાની શરૂઆત કરી રહ્યું હતું. નવું નવું શીખવાની ઘગશ અને ઉત્સાહ તેમણે માત્ર મહેંદી સુધી જ સીમિત ન રાખ્યો, પરંતુ તેમનામાં રહેલી કાર્યશીલતાને કલ્પનાબેને એક જોહરીની જેમ પારખી. તેમણે બ્યુટીકની ટ્રેનીંગ આપી નેઈલ કટિંગ, નેઈલ પોલિશ, પેડિક્યોર, મેનિક્યોર કેવી રીતે કરવું એ શીખવતા ગયા અને જ્યોતિબેન એ બધું હોંશે હોંશે શીખતા રહ્યા.

*

માણસ જન્મે છે ત્યારે જીવનનો સ્પર્શ પામતો હોય છે. તેને દુનિયાદારીનું સ્પષ્ટ ભાન હોતું નથી. પણ જ્યોતિ પૂરેપૂરા ભાન સાથે જાણે ફરીથી જન્મી હતી. તે શહેરી જીવનનો તાજો સ્પર્શ અનુભવી રહી હતી. પહેલા તે એક ઈયળ હતી; ગરીબીના અંધારામાં વર્ષો સુધી કોશેટામાં પુરાઈ રહી હતી. બાળકોના ઉજળા ભાવિ અને

સારા જીવન માટે તેણે કોશેટાના બંધનો તોડી દીધા હતા. તે ઈયળમાંથી પતંગિયું બનીને નવા શહેરની નવી હવામાં ફૂદી પડી હતી. આઝાદીની પાંખો ફેલાવી ગગનમાં વિહરવા લાગી હતી. તેનામાં ઢબૂરાઈ પડેલી કાર્યક્ષમતાને ખિલવવા યોગ્ય વાતાવરણ મળ્યું હતું.

જ્યોતિબેનને કાયમી કામ મળી ગયું એનો આનંદ ભરતભાઈના હૃદયમાં ઊછળતો હતો. હવે શહેરમાં જ રહેવાનું છે એ વાતની જાણ થતાં જ વિશાલ અને નેહાએ તેમનો ઉત્સાહ નાચીને વ્યક્ત કર્યો. બંનેના ખિલખિલાટ હસતાં ચહેરા જોઈને ભરતભાઈ અને જ્યોતિબેને એકબીજા સામે જોઈને હુંફાળું સ્મિત વેર્યું. અઠવાડિયામાં ભરતભાઈએ પોષાય એવું ભાડું નક્કી કરી એક નાનો રૂમ રાખી લીધો. રસોડાનો અને ઘરનો સામાન ધીરે ધીરે વસાવ્યો. નાનકડી રૂમમાં એમનો હુંફાળો માળો ગૂંથાવા લાગ્યો. નેહા અને વિશાલને સરકારી સ્કૂલમાં દાખલા કરાવી ભણાવા મોકલ્યા.

શહેરમાં આવ્યાના દોઢ મહિના પછી ભરતભાઈએ ગામડે બળવંત સાથે વાત કરવા પાડોશમાં ફોન કર્યો. ભરતભાઈએ જ્યોતિને કાયમી કામ મળ્યાની ખુશખબર જણાવી. પ્રગતિના સમાચાર સાંભળીને બળવંતના ખરબચડા ચહેરા પર ઈર્ષાના આછા ભાવ ઉપસી આવ્યા; પણ તેની વર્ષોની પુત્ર ઝંખના પૂરી થઈ એની ખુશી તેના ચહેરા પર વધુ ઊછળા મારી રહી હતી. જ્યોતિને કામ મળ્યાના અભિનંદન આપ્યા વિના બળવંતે કહ્યું, “હોભાળ ભરતા, મંજુએ સોકરાન જન્મ આલ્યો સ સોકરાન...! આખર લાજ રઈ...” તેના અવાજમાં ખુશીનો રણકો સંભળાતો હતો.

“અર વાહ વાહ...!! સરસ હમચાર આલ્યા...! જ્યોતિન વાત કરોય તો ખુશ ખુશ થઈ જશે...!” તેમણે હરખ લેતા કહ્યું.

બળવંતે તેના છોકરાને રમાડવા તેમને ગામડે બોલાવ્યા. ભરતભાઈએ આવતા રવિવારનું ગોઠવી વાતચીત પૂરી કરી. રિસીવર મૂકીને બળવંતનો લાલચુ ચહેરો અભેદી વિચાર સાથે ખૂંધુ હત્યો.

*

ભરતભાઈએ ઘરે આવીને સમાચાર કહ્યા. જ્યોતિબેનનું હૈયું ખુશીથી હરખાઈ ઉઠ્યું. થેલામાં કપડાં મૂકી ચારેય સવારે વહેલા ઉઠી ગામડે જવાની બસમાં બેઠા. ગામડે પહોંચતા જ બંને ભાઈઓ એકબીજાને હરખભેર ભેટ્યા. ખાટલામાં બેસી બળવંતે એકસો-પાંત્રીસનો મસાલો હથેળીમાં મસખ્યો. જ્યોતિબેને ગામડામાં પગ મુકતા જ માથે ઓઢી લાજ કાઢી. લીલા-આસમાની રંગની સાડી સાથે મેચ થતા શોર્ટ સ્લીવવાળા મોરપીંછ રંગના બ્લાઉઝમાં જ્યોતિબેન સારા ઘરની વહુ

જેવા વ્યવસ્થિત દેખાતા હતા. બળવંતની આંખોએ એ બધું નિરીક્ષણ કર્યું. ભરતભાઈના બરડે ઘબ્બો મારી લુચ્ચું હસીને કહ્યું, “તાર બૈરીના લટકા-મટકા તો જબરા થઈ જ્યા સ...! ત્યો જઈન શે’રનો પાક્કો રંગ ચડ્યો લાગ સ. વાને ઊજળી થઈ સ...”

ભરતભાઈએ હસીને કહ્યું, “ત્યોનું પોણી તઈણોન હદી જ્યુ સ...”

જ્યોતિબેન સાથે નેહા અને વિશાલ ઘરમાં પ્રવેશ્યા. જ્યોતિબેનને ઘણા સમયે જોઈને હેતલ ખુશખુશાલ થઈને એમને વળગી પડી. મંજુએ ઔપચારિક સ્મિત કરીને તેમને આવકાર્યા. તેના ખોળામાં નવજાત બાળક સફેદ બાળોતીયામાં લપેટાયેલું હતું. તે બે હાથની નાનકડી કુણી કુણી મુઠ્ઠીઓ વાળી, આંખો મીંચીને નિંદ્રાધીન થયેલું હતું. ગુલાબી પગની કોમળ આંગળીઓ અને નાનકડી પગલીઓ પર નેહાએ વહાલભર્યો સ્પર્શ કર્યો. નાનકડા બાળક જોવાનું અને તેને સ્પર્શવાનું કૌતુક તેનામાં સાહજિકપણે જન્મતું. તેણે બાળકના પોચા પોચા હાથપગ અને રેશ્મિ રુવાંટીદાર માથા પર હળવો સ્પર્શ કરી રમાડ્યું. નિદ્રામાં ખલેલ પડતાં બાળક મોઢું બગાડી ઉંવા ઉંવા... કરતું બે હાથની મુઠ્ઠી ભીડીને હાથપગ વીંઝતું રડવા લાગ્યું. મંજુએ પગ હલાવી માથે હાથ ફેરવી તેને સુવાડાવવા મથી, પણ તેનું રડવાનું બંધ ન થયું. મંજુ બાળકને સાડલા નીચે લઈને સ્તનપાન કરાવા લાગી. બાળક તરત જ સાડલા નીચે ચૂપ થઈ, જીભ હલાવતું સ્તનપાન કરવા લાગ્યું. રડવાનો અવાજ તુરંત બંધ થઈ જતાં નેહા અને હેતલ ખીં ખીં... કરતી હસી પડી. સ્તનપાન કરતાં હાથ-પગ હલાવે જતા બાળકને જોઈને વિશાલની આંખોમાં વિસ્મય પૂરાતું. સાડલા નીચે રમતું બાળક શું કરતું હશે એ જોવા તે માથું ઊંચુંનીચું કરી તેની બાળજિજ્ઞાસા તૃપ્ત કરવા મથતો. જ્યોતિબેન તેના માથે ટપલી મારીને છોકરીઓ સાથે બહાર રમવા મોકલી દીધો.

બહાર ખાટલામાં ભરતભાઈ અને બળવંતભાઈ શહેરની વાતો કરતાં હતા. જ્યોતિનો મહિને પિસ્તાલીસો પગાર સાંભળીને બળવંતને ઉધાર માંગવાની ખણ હાથમાં ઉપડી. વાતો ફેરવી ફેરવીને એના મનમાં ક્યારનીયે ધૂમરાઈ લેતી મુખ્ય વાત પર આવીને કહ્યું,

“શે’રમો જઈન તાર બૈરાંનું નસીબ હવળું પડ્યું હોં...” વખાણ કરીને કહ્યું, “...માર અમણો પૈસાની જરૂર સ. બે-તઈણ હજાર હોય તો આલજેક...”

“એટલા બધા રૂપિયા માર પાહે ચોથી હોય? હજુ તો ત્યો રૂમનું ભાડું ચૂકબ્બા માટ રૂપિયા જોવશી ક...”

“અલ્યા બાપ, ભેગા થશી ત્યાર આલી દોય...! આલન બે-અઢી હજાર જેવા...”

તેમણે જક્કી થઈને કહ્યું.

“ચાર હજાર ન સસ્સો હજુ તમાર આલવાના બાકી સ... પે’લા એતો ચૂકવો. તઈણ વરહથી ટલ્લાવો સો તમે... આલોય આલોય કરીન એક ફદિયુંય નહીં આલ્યું...” તેમણે જરાક કડક અવાજે, પણ હસતાં મુખે મનમાં ખટકતી વાત કહી દીધી.

“અલ્યા...! બધું ભેગું ચૂકવી દોય મારા બાપ. તારા પૈસા લઈન મુ યો નાહી જવાનો સુ તે!? આ સેલ્લી ફેર ઉધાર લઉં સુ બસ! છોકરાન પે’રવા લૂગડા ઓલે તો આલ. તાર વ્યેવારમો આવ...!”

“વ્યેવાર માટ તો પચાની કળકળતી નોટ આલુ સુ બસ!” કહીને પાકીટ કાઢ્યું.

બળવંતે માથું ડોલાવી લાગણીના બંધનમાં ફસાવવાની રીત વાપરતા કહ્યું, “શે’રમો જઈન તારા પર શે’રનો પાક્કો રંગ ચડી જ્યોં સ...! બૈરું કમાતુ થઈ જ્યુ એટલ લોભમો એક રૂપિયો સૂટતો નહિ...! રેવાઘે હેડ અવ! રાખ તાર પૈસા તાર ફાયણ...!!”

મોટા ભાઈના શબ્દો સાંભળીને ભરતભાઈ થોડાક ઢીલા પડ્યા, નિસાસો નાંખીને કહ્યું, “એવું નહીં ભઈ, ભગવોનની સોગન જો ખોટું બોલતો હોવ તો. પાકીટમો હાડા તઈણ હજાર જ સ... ઘર ભાડાના, સોકરોની નિશાળનો ગણવેશ લાબ્બા, ફી ભરવાના, ભણવા ચોપળીયો ખરીદવા, ઘરખર્ચ માટ રૂપિયા જોવક નઈ...!?”

“હારું હેડ અવ...! બે હજાર તો આલ!”

“તમાર પીવા ક જુગાર રમ્બ્બા માંગતા હોય તો એક રૂપિયો નહીં આલવાનો આ અગઉથી ક’ઈ દઉં સુ...” તેમણે ઉધાર માંગવા પાછળનો હેતુ પારખી લેતા કહ્યું.

“જુગાર તો અવ હાવ સોડી દીધું સ લ્યા... અન પીવામો ખાસ્સું ઓસું કર્યું સ... લાવ જે આલજે અવ... ભીખ મોગતો હોય એવું માર ફાયે કરાવ્સ તું તો... એક વરહમો તાર ઉધાર ચૂકવી દોય બસ! લખવું હોય તો લખી રાખ...” કહીને પૈસા લેવા હાથ લાંબો કર્યો.

ભરતભાઈએ મજબૂર થઈને પંદરસો રૂપિયા આપવા પડ્યા. દસ-બાર દિવસની વધેલી સફેદ-કાળી દાઢીમાં બળવંત લુચ્ચું હસ્યો. સો-સોની નોટો વાળીને બંડીના પેટ આગળના ગજવામાં સેરવી દીધી. તેણે મનમાં આજ રાત બોટલની ગોઠવણી માટેનું વિચારી લીધું. પછી વાતોમાં ભરતભાઈના ખોબલે ખોબલે વખાણ કરી ખડખડાટ બંને હસ્યા.

જ્યોતિબેન બપોરે જમીને નિરાલીના મમ્મી, તૃપ્તિબેનને પણ મળતા આવ્યા. નિરાલીના સમાચાર પૂછ્યા. પછી શહેરમાં સરસ કાયમી કામ મળી ગયું એના શુભ

સમાચાર આપી આભાર પ્રગટ કર્યો. તૃપ્તિબેને ખુશ થઈને પ્રોત્સાહનભર્યા મીઠા શબ્દો કહ્યા. નવી સાડીમાં તેમના બદલાયેલા સુંદર દેખાવના પણ વખાણ કર્યા.

સાંજ ઢળે એ પહેલા ચારેય જણા થેલો લઈને શહેર જવા તૈયાર થઈ ગયા. ચાદરના ઘોડિયામાં ઢબૂરાયેલું બાળક આંખો મીંચી નિદ્રામાં ગરકાવ થયેલું હતું. ચારેયે એના સુંવાળા માથા પર હાથ ફેરવ્યો. નેહાએ તેના રતુંબડા ગાલ પર બચી ભરી લીધી. બહાર નીકળી તેમના તાળું મારેલા ઘરને બહારથી લાગણીભરી નજરે જોયું. ચારેયને ગામના બસ સ્ટેન્ડે મૂકવા જવાની ફરજ બળવંતે ખાટલામાં પડ્યે પડ્યે માત્ર હાથ હલાવીને પૂરી કરી, એમને ત્યાંથી રવાના કર્યા. તેના સળવળાટ કરી રહેલા મનમાં હતું કે ક્યારે સૂરજ આથમે ને ક્યારે ગામમાં બાટલીનો જુગાડ કરી આજની રાત રંગીન બનાવે. તેના અંદર દારૂ પીવાની લત આળસ મરડીને બેઠી થઈ હતી.

* * *

@snehnusarnamu

પ્રકરણ – ૧૨

સમયની પાંખોમાંથી દિવસો અને મહિનાઓનાં પીંછાઓ ખરતાં રહ્યા. જોતજોતામાં ચાર વર્ષ શહેરમાં ક્યારે વીતી ગયા એની પણ ખબર ન પડી. એ ચાર વર્ષમાં એમનું જીવન કેટલું બદલાઈ ગયું હતું! જીવનમાં પરિવર્તનની ક્ષણ અણધારી જ આવતી હોય છે. ગરીબાઈની કાંચળી તેમના જીવન પરથી ઉતરી ગઈ હતી. શહેરમાં આવી તેમનો નવો જન્મ થયો હતો.

નેહા અને વિશાલ તરુણ અવસ્થાના ઉંબરે પહોંચી ગયા હતા. જ્યોતિબેન એમના કામમાં જેમ જેમ પાવરધા બનતા ગયા એમ એમનો પગાર વધતો ગયો. આખા શોપિંગ કોમ્પ્લેક્સમાં ‘અપ્સરા બ્યુટી એન્ડ મહેંદી પાર્લર’નું નામ લોકોના હોઠે ચડતું ગયું. વેડિંગ મેકઅપ અને મહેંદી માટે એક્ઝાન્સ અપોઈન્ટમેન્ટ લેવા લોકોના ફોન કોલ્સ આવવા લાગ્યા. જ્યોતિબેન જેમ દૂધમાં સાકર ભળી જાય એમ શહેરી જીવનશૈલીમાં ભળી ગયા હતા. સાકર દૂધમાં ભળી પોતાનું અસ્તિત્વ ગુમાવી દે છે, પણ તેની મીઠાશ સમગ્ર દૂધમાં પ્રસરાવી અદ્રશ્ય રૂપે પોતાનું અસ્તિત્વ કણ કણમાં ધારણ કરી લે છે, બિલકુલ એવી જ રીતે જ્યોતિબેને એમનું ગામઠીપણ છોડી પોતાનો સરળ અને નમ્ર સ્વભાવ તેમની શહેરી જીવનશૈલીમાં ઓગાળી દીધો હતો. તેમણે દિલથી કામમાં મન પરોવી દીધું હતું. જેના લીધે એમનું જીવનધોરણ ઘણું સુધરવા લાગ્યું હતું. કામની ગુણવત્તા જોઈને ધીરે ધીરે જ્યોતિબેનનો પગાર વધીને દસ હજારે પહોંચ્યો. ભરતભાઈ કરતાં પણ જ્યોતિબેન વધુ કમાતા થયા. ભરતભાઈ જ્યોતિની સફળતા જોઈને તેમની છાતી ગર્વથી ફૂલતી.

પાંચ-છ વર્ષની બચત પછી તેમણે પોતાની નવી રીક્ષા ખરીદી. ભાડે લીધેલા એક રૂમમાં ચારેય ખુશહાલ અને આનંદિત જીવન જીવતા હતા. શહેરી જીવન તેમને સરસ ગોઠી ગયું હતું. વાતચીત માટે સસ્તો મોબાઈલ ફોન જ્યોતિબેન અને ભરતભાઈએ વસાવ્યો. ભરતભાઈએ તેમને ફોન ઉપાડવાનું અને લગાવવાનું શીખવ્યું. જ્યોતિબેન સવારે જમવાનું બનાવી દસ વાગે સાડી પહેરી તૈયાર થઈ જતાં. આછું પરફ્યુમ શેવ કરેલી બગલમાં છાંટી, પર્સમાં મોબાઈલ મૂકી, તે રીક્ષા કરીને કામે ઉપડી જતાં. સાંજે છ વાગે ઘરે આવી નેહાના હાથની ચા પીતાં.

ક્યારેક નેહા સાંજનું જમવાનું બનાવવામાં તેમને મદદ કરાવતી. ક્યારેય સપનેય નહતું વિચાર્યું એવા સુખી નવજીવનનો છોડ પાંગરતો મોટો થઈ રહ્યો હતો.

*

ઉનાળાની ગરમીના દિવસો શરૂ થયા હતા,

સાંજે નિશાળનું લેશન પતાવી વિશાલે પુખ્તવયના અવાજમાં પૂછ્યું, “મમ્મે... અમે ધાબા પર ઊંઘવા જઈએ...?”

જ્યોતિબેને માથું ઘુણાવતા તરત જ બોલી ઉઠ્યા, “ના હો...! બિલકુલ નઈ! તાર હગલા મચ્છરો ફોલીન ખઈ જશી ઓવ...! ઘરમો જ ઊંઘવાનું સ...”

શહેરમાં આવીને તેમની બોલી શુદ્ધ થઈ ગઈ હતી, પણ ઘરમાં આપમેળે મોંમાંથી દેશી બોલી સરી પડતી, જે તેમને પોતીકાપણાનો અહેસાસ કરાવતી.

નેહાએ મોઢું બગાડી સ્પષ્ટ બોલીમાં કહ્યું. “પણ મમ્મી ઘરમાં બહુ જ ગરમી લાગે છે. અને અમે મચ્છરદાની લઈને ઉપર ઊંઘવા જઈએ છીએ, બસ!”

ભરતભાઈના મનમાં રંગીન વિચારો ફૂટ્યા.

તેમણે કહ્યું, “ધાબા પર ઊંઘવાનો વોધો નહીં, પણ મચ્છરદોની બરોબર ખોસીન ઊંઘજો... એક મચ્છર મોય રહી ના જાય ઈનું ધ્યોન રાખજો, શું કીધું?”

ધાબા પર ઊંઘવા જવાની છૂટ મળતા જ બંને ઉત્સાહભેર ફૂદકા મારીને નાચી ઉઠ્યા. ખાટલો, ગોદડું અને મચ્છરદાની લઈને બંને ધાબા પર ચડ્યા.

ભરતભાઈએ જરાક રંગીન મિજાજે, મલકાતા હોઠે દરવાજાની સ્ટોપર વાખી. બાજુના સ્વિચ બોર્ડ પર આંગળી મૂકી લાઈટ બંધ કરી. રૂમની બારીમાંથી પૂર્ણિમાના ચંદ્રનો ઝાંખો પ્રકાશ ચળાઈને ઓરડામાં પથરાતો હતો. પ્રેમમય આંખે તે પ્રેયસીની નજીક સરક્યાં. જ્યોતિબેને લજ્જાયેલી પાંપણો ઢાળી દીધી. હસતાં-મલકાતા અવાજે ધીમેથી ટહુક્યા, “તમારી બધી ચાલોન હું બરોબર હમજુ છું હોં...! બેયન ઉપર ઊંઘવા મોકલીન તમે...” બોલતા જ ચહેરો શરમના ભારથી ઝૂકી ગયો.

“તમે શું?? આગળ તો બોલ... મારી લજોમણી...!” તેમણે પ્રેયસીના બંને હાથ હાથમાં લઈને કહ્યું.

લજાઈને ઢળી પડેલા ચહેરાના શર્મિલા હાવભાવ નિહાળવા તેમણે પ્રેયસીની હડપચી પર હાથ મૂકી ચહેરો ઊંચો કર્યો. આછા અજવાળામાં તેની આંખોમાં યુવાનીની ચમક અખંડ દિવાની જેમ ટમટમતી હતી. મલકાતાં હોઠ જરાક મર્માળું

હસી પાંપણો ઢાળી દેતાં હતા.

ભરતભાઈએ હસતાં મુખે તેના ચહેરાના હાવભાવ નીરખતા કહ્યું, “આટલું તો તું આપડા લગનની રાતેય ન’તી શરમઈ...! તું કોક કે’વા જતી ’તીન? બોલન આગળ...!”

“નહીં કે’વું જો...! તમે તો હાવ એવા છો...!” કહીને શરમથી પલડી જતો ચહેરો તેમની વાળથી ભરેલી છાતીમાં સંતાડી આલિંગી લીધું. તેમની છાતીમાં ઘડકતાં હૃદય પર માથું ઢાળીને કહ્યું. “અવ એ બધુ ના શોભ. છોકરોયે સમજણો થઈ ગ્યો છ. મન પર લગોમ મેકવી પડ!”

“વાહ ભઈ વાહ...! આવી રીતના બે હાથ વીંટીન તું મન વળગી પડ તો પસી મું ચોથી લગોમ રાખું...?” કહીને બંધ હોઠમાં હસું દબાવી દીધું.

પ્રેયસીએ મોં ફુલાવી તરત જ આલિંગન છોડી દીધું. હળવી મુઠ્ઠીમાં મીઠો રોષ ઘોળી, પ્રિયની છાતી પર મુક્કો માર્યો, ને નારાજગીથી પીઠ ફેરવી પગ ઉપાડ્યા. આલિંગનમાંથી સરકીને જતી રહેતી પ્રેયસીનો હાથ તેમણે પકડી લીધો. પ્રેયસીને પોતાની છાતી નજદીક ખેંચીને કહ્યું, “અલ્યા, મુ તો અમસ્તું જ કેતો’તો. એટલી વાતમો મુઠું ફુલાઈ દીધું! માર હોમું જોઈન જરાક તો હસ...” કહીને તેની હડપચી પર હાથ મૂક્યો.

@snehnusarnamu

ખીલેલા ગુલાબની પાંખડીઓ જેવું રેશમી સ્મિત તેના હોઠ પર લસરી પડ્યું. આંખોમાં હળવો રોષ ભરી બંને હાથ તેમની ફરતે વીંટીને ભેટી પડી.

ભરતભાઈએ બંને હાથ પ્રેયસીની કમર ફરતે મૂકી, ધીરેથી તેની પીઠ ઉપર નજાકતથી આંગળીઓ સરકાવી. બંને હાથ તેની સુંવાળી પીઠ ફરતે વીંટી, પ્રગાઢ આલિંગનમાં સમાવી લીધી. ઘડકતા હૈયા એકબીજાની છાતી પર ભીંસાવા લાગ્યા. બંનેના હૈયામાં ફરીથી નવયુવાનીની ફૂંપળો ફૂટવા લાગી. એકબીજાના અત્યંત નજદીકી સ્પર્શને લીધે શરીરમાંથી માદક મહેંક ફોરતી પ્રસ્વેદની સુંગંધ ફેફસામાં ઘોળાવા લાગી. શ્વાસોશ્વાસ ભારે અને ઊંડા થવા લાગ્યા. હરેક શ્વાસ સાથે ઉત્તેજનાનો નશો નસેનસમાં રેલાવા લાગ્યો. પ્રેમમય વાતાવરણને અનુકૂળ વિચારવાદળો મનમેઘમાં બંધાવા લાગ્યા. વર્ષોથી તરસેલા બંને હોઠ એકબીજાની તરસ છિપાવવા નજીક પહોંચી, ચુંબન ભરે ત્યાં જ તો... દરવાજો ખખડ્યો...!

“મમ્મી....” વિશાલનો અવાજ કાને પડતા જ બંનેના ઘડકતાં હૈયા ઘબકારો ચૂકી ગયા! તરત જ એકબીજાથી છૂટા પડી ગયા. ફફડાટભર્યા હૈયે દરવાજા સામે જોયું. દરવાજાની સ્ટોપર બરાબર વાખેલી હતી, પણ બારીઓ તો ખુલ્લી હતી! જોકે બારીની મચ્છર જાળી અને રૂમના અંધારાને લીધે અંદરનું કશું દેખાય એવું નહતું

એમ વિચારી બંનેના ગભરાઈ ગયેલા જીવે હાશકારો લીધો.

દરવાજે ફરીથી ટકોરા પડ્યા...

“મમ્મી... રાતે પાણી પીવા લોટો ભરી આપજે...” વિશાલે દરવાજા આગળ ઊભા રહી રાહ જોતાં કહ્યું.

જ્યોતિબેને અવાજ સ્વસ્થ કરીને કહ્યું, “હા બેટા, તું-તું તાર ઉપર જા, હું લોટો લઈને આવું છું. હોં!” કહીને વિશાલના ઉપર જવાનો પગરવ સાંભળ્યો, પછી ઝાંખી બત્તી કરી માટલાંમાંથી લોટો પાણી ભર્યું. ભરતભાઈ સામે નજર કરી, શરમાતી આંખે જરાક મોઢું મચકોડી મીઠો રોષ ઠાલવતાં કહ્યું, “કમાડ ઉઘેડું રઈ ગ્યું હોત 'તો?? બળ્યો દા'ડો ઉઠી જાત!!”

“વાખ્યા વના કદી કરતો હશુ?” તેમણે લુચ્ચું હસીને કહ્યું, “જા હેડ અવ...! જલ્દી પોણી આલતી આય...”

જ્યોતિબેન મલકતા હોઠે પાણી આપવા ગયા. નીચે સીડીઓ ઉતરતા એમનું હૈયું ઝડપથી ધબકતું હતું. હોઠ પર નિતાંત મુસ્કાન છવાયેલું હતું. મન વિચારોના હીંચકે હિલોળા લેતું હતું. ઘરમાં પ્રવેશી દરવાજાની સ્ટોપર મારતા જ ઉત્તેજના રૂંવે રૂંવે પ્રસરવા લાગી. ભરતભાઈએ શીતળ પ્રકાશમાં ગોદડું બિછાવી પથારીઓ કરી. બંનેની મૂક નજરો એકબીજાને મળી. ઘડકતા હૈયાના તળિયે ઢબૂરાઈ પડેલી ભીની લાગણીઓ – ચહેરા અને આંખોથી બધું જ બયાન કરી રહી હતી. જ્યોતિબેન ચૂપચાપ પથારીમાં જઈ, પીઠ ફેરવીને આડા પડ્યા. વર્ષોથી ભુલાઈ ગયેલું એકબીજાનું હૂંફાળું આલિંગન, તન-બદનમાં ઝણઝણાટી પ્રસરાવી મૂકે એવો ઉત્તેજક સ્પર્શ, ભીના તસતસતા ચુંબનો ભર્યે વર્ષો વીતી ગયા હતા. કામાંધ વિચારોમાં આળોટતા બંનેના હૈયા ફરી નવયુવાન થઈ થનગની ઉઠ્યા હતા.

ભરતભાઈ જરાક પ્રેયસીની પીઠ પાછળ સરક્યા. ચંદ્રના પ્રકાશમાં તેની ઘઉંવર્ણી પીઠ બ્લાઉઝમાં સ્પષ્ટ દેખાતી હતી. તેમણે નજાકતથી તેની સુંવાળી પીઠ પર આંગળીઓ સહેલાવી. ગલીપચીની મીઠી ઝણઝણાટી ટાળવા તેનાથી પીઠ-ખભા સહેજ ઊંચા-નીચા થઈ ગયા. તે બંધ હોઠોમાં મૌન મુસ્કુરાઈ ગઈ. તેમના હોઠ પણ જરાક મલકાઈ ઉઠ્યા! મુસ્કુરાહટનો મૌન ઈશારો પારખી જઈ તે પ્રેયસીની નજીક સરક્યાં. સુંવાળી પીઠ પર બંને હોઠ મૂકી નજાકતભર્યા અંદાજમાં ચૂમી લીધું. હોઠનો ભીનો સ્પર્શ થતાં જ પ્રેયસીના મલકાતા હોઠ વચ્ચેથી અજાણતા શર્મિલું હાસ્ય સરી પડ્યું! પીઠ પર ભીના ચુંબનો સાથે હૂંફાળા શ્વાસની ચાદર પથરાવા લાગી. શ્વાસોશ્વાસ તેજ અને ઉત્તેજિત થવા લાગ્યા. પ્રેયસીના ખભા પરના બ્લાઉઝમાં સહેજ આંગળીઓ ખોસી, આવરણ દૂર કરવા ગયા ત્યાં જ તો...

પ્રેયસીએ તરત જ તેમના હાથ પર હળવી ટપલી મારીને મલકાઈ ગઈ :

“ઊંઘવા દોને હવે...! સવારે વિશાલને સ્કૂલે મોકલવા મારે વે’લા ઉઠવાનું છે.”

પ્રેયસીના શબ્દોને અનસૂના કરી, હૂંફાળા શ્વાસે તેમની પીઠ પર ચુંબનોની ચાદર પાથરવા લાગ્યા. ક્વાકારે વળેલી કમર પર ઉત્તેજક સ્પર્શ કરતી હથેળી ફેરવી. પીઠ પર ચુંબન ભરીને કમર પર ફરતી હથેળી પેટ આગળ નજાકતથી સરકાવી. ઉત્તેજનાનું લખલખું પ્રેયસીની કરોડરજ્જૂમાંથી આખા શરીરમાં પ્રસરી ગયું! હૃદયના ઘબકારા બમણા વેગે ઘબકવા લાગ્યા. માદક સ્પર્શની છલોછલતા નસેનસમાં પ્રસરવા લાગી. ભરાવદાર ઉરોજનો સ્પર્શ કરવા જતી આંગળીઓ પ્રેયસીના હાથમાં પકડાઈ ગઈ...!

તેણે અંગડાઈ લઈ, હસતાં ગુલાબી હોઠે તેમની સામે મદહોશ નજરે જોયું. બંને પ્રેમાસક્ત આંખો એકબીજામાં ડૂબી રહી હતી. અંતરમાં ઉઠેલી ચૌવનની ભરતીથી હોઠ થરકવા લાગ્યા. પ્રેયસીએ શરમાઈને તેમની છાતી પર માથું મૂકીને બાઝી પડી. સાથે વિતાવેલી પહેલી રાતની યાદો તેના મનમાં દોડી આવી. તેણે પ્રિયના હાથનો તકિયો બનાવી, એના પર માથું મૂક્યું.

પ્રિયએ પ્રેયસીના કપાળને ચૂમી લઈને કહ્યું, “શે’રમો આઈન તું ઘણી બદલઈ જઈ સ હોં...” તેના નમણા ચહેસને પૂરી મુગ્ધતાથી નીરખીને જોયો.

ઢળેલી પાંપણો ઊંચકી, મોઢું ફુલાવીને તેણે પુછા કરી, “ચમ? તમન અવ હું નહિ ગમતી??”

“મન તો ઉપરથી તું વધાર ગમવા લાગી સ...” પ્રેયસીના મુસ્કુરાતા ગાલ પર પ્રેમથી ચીમટો ભરીને કહ્યું.

પ્રેયસી લજામણીની જેમ ફરી લજાઈ ગઈ.

તેણે કહ્યું, “હેડો હેડો અવ...! મન ફોસલાવા તમે મારી મશ્કરી કરો છો...”

“હાચું કંઉ સુ! એ.સીમો કોમ કરી વાને તું તો ખાસ્સી ઊજળી થઈ જઈશ. નવી નવી હાડીયો અન ડ્રેસમો પિચ્ચરની અદાકારો તો હુ લાગ એવી સરસ રૂપાળી લાગ સ તું. તેલ નોખીન સરસ ગૂંથેલા વાળ, કબ્જા હાથે મિચિંગ થતા બોરિયાં, રંગબેરંગી બંગડીઓ, નાકે નથણી, કોનોમો વાળી...” તેમણે બગલમાં ગલીપથી કરતાં કહ્યું, “બોયો વગરના કબ્જા, અન ઈમોય તું તો અવ પેલું એ પે’રતી થઈ જઈશ. બ્રેસિયર! અસ્સલ શે’રમો ભળીન શે’રીલી થઈ જઈ સ. તું તો મારા દિલની રોણી સ રોણી...!” વખાણ કરી પ્રેમમય લાગણીનું અત્તર છાંટ્યું. મનમોહક સુંગંધ બંનેના હૈયામાં રેલાઈ. પ્રેયસી તેના પ્રિયના શબ્દો સાંભળીને લજામણીની જેમ લજાઈ ગઈ;

પછી મલકાતા હોઠે તે બોલી, “એતો શે’રમો આયા પછી બદલાવું પડ...! હાવ ગોમડિયા-ગમાર જેવા રઈએ તો કોઈ ભાવે ના પુછ...”

“એ વાત તો હાથી...” પ્રેયસીના ગાલ પર લસરી આવેલી વાળની લટ કાનની પાછળ સેરવતા પ્રિયએ કહ્યું, “ઓય આઈન મારા કર્તાયે વધાર કમાબ્બા મંડી તું તો...!”

ગાલ પર એમના મીઠા સ્પર્શથી જ્યોતિના હોઠનો મલકાટ વધ્યો. પાંપણો ફરી ઢળી પડી.

તેમણે હડપથી જરાક ઊંચી કરીને પૂછ્યું, “મન છોડીન ચ્યોક જતી તો નઈ રે ન?”

“હાય બાપ! એવું શું કામ બોલો છો...??” જ્યોતિબેને તેમના હોઠ પર હથેળી દબાઈ દીધી, પછી તેમની આંખોની ગહેરાઈમાં ઉતરીને કહ્યું, “તમાર વગર હું ક્યોય જવાની નહીં. તમારી છૂટ વગર હું થોડી કોય આટલું કમાવાની હતી? તમે મન બા’ર કોમ કરવા જવાની છૂટ આપી એટલે આ બધું શીખી શકી છું... ઘરમો ગોંધી રાખી હોત તો આખી જિંદગી રોટલા જ થેપતી રોત...! અન હું મારી એકલી માટે થોડું કમાઉં છું? જે છ એ તમારા અન છોકરાંઓ માટે જ છ... તમન બધાન હસતાં ખુશ જોઈન જ મારા હૈયે ટાઢક થાય છ! માર તો આનાથી વધુ ભગવાન આપન તોયે નહીં જોવતું...” કહીને સ્ત્રી હૃદયના અંતલ ઊંડાણની ભાવનાઓ વ્યક્ત કરી...

“તારા જેવી હમજણી અન હુંશિયાર સોકરીન પૈણીન મારા તો ભાગ ખૂલી જ્યા સ...” પ્રેયસીના ગાલ પર આંગળીઓ મૂકી ચૂમી લેવા નજીક સરક્યાં.

પ્રેયસીએ તરત જ પ્રિયની છાતી પર હળવી મુઠ્ઠી મારી દીધી.

તે હસી પડતાં બોલી, “તમે તો ભૈ’સાબ સાવ એવા છો...”

“ચમ? ચેવો સુ?” તેમણે હડપથી પર અંગુઠો મૂકીને પૂછ્યું, “...બોલ તો ખરી મારી લજોમણી?”

“નહીં કે’વુ જો...!” મોઢું ફુલાવીને કહ્યું.

“બોલક્ન... નકર હોઠ પર...” કહીને ચૂમી લેવાની મીઠી ધમકી આપી.

“તમેય શે’રમો આઈન સાવ રંગીલા થઈ ગ્યાં છો...” મલકાતા હોઠે કહી દીધું.

પ્રેયસીએ પ્રિયની આંખોમાં આંખો પરોવી, તેમના ભરાવદાર જાડા હોઠ પર નજર કરી લીધી. આડકતરીથી અજાણતા જ સંકેત અપાઈ ગયો. તે નીચલો હોઠ દાંત વચ્ચે દબાવી મલકાઈ ગઈ! બંને એકબીજાની આંખોની અંદર ઉતરી, હૈયાના અફાટ પ્રેમાગરમાં તરવા લાગ્યા. પ્રિયએ પ્રેયસીની પીઠ પાછળ નજાકતથી

હાથ ફેરવી નજદીક ખેંચી. ભરાવદાર વક્ષ:સ્થળો તેમની વાળ ભરેલી છાતી પર ભીંસાયા. ઉત્તેજનાથી થરકતા મલકાતા હોઠ જરાક ખૂલી ગયા. બંને હોઠ એકબીજા પર બિડાઈ, એકબીજાના ચુંબનરસથી ભીંજાઈ ગયા. ઉત્તેજિત હૂંફાળા શ્વાસોશ્વાસ એકબીજાના ચહેરા પર અફળાવા લાગ્યા. બંનેની મીંચેલી આંખોમાં પ્રેમાગ્નિની પેટાવા લાગ્યો. એક પછી એક તન-મનના આવરણો ઉતરતા ગયા અને એકબીજાના પ્રેમમાં પરોવાતા ગયા.

*

મહિને એકાદવાર ભરતભાઈની બળવંત સાથે ફોન પર વાતચીત થતી રહેતી. તહેવારો પર બળવંત પરિવાર સહિત શહેરમાં ઉપડી જતો. એક રૂમનું પાકું ઘર, પંખો, પલંગ, બબ્બે મોબાઈલ ફોન, વીજળી અને રસોડાનો સામાન જોઈને મંજુના મનમાં ઈર્ષાની જ્વાળાઓ ઉઠતી. શહેરમાં આવી તેમના જીવનમાં થયેલી પ્રગતિ જોઈને બળવંતનું ભીતર પણ ઈર્ષાની આગમાં દાઝતું. ઉધાર પૈસા માગી લેવાની ઈચ્છા મનમાં જોર કરતી.

સાંજે જમીને બે ભાઈ બહાર આંટો મારવા નીકળ્યા. પાનનાં ગલ્લે જઈને બળવંતે એકસો પાંત્રીસનો મસાલો બંધાવ્યો, અને ત્રણ-ચાર કુબેરની પડીકીઓ લીધી. મસાલામાં ચૂનો ભેળવી હથેળીમાં મસળતા કહ્યું, “શે’રના અન ગોમડાના મસાલામો રાત-દાડાનો ફેર સ...” ખૂંધુ હસીને પૂછ્યું, “...ઓમોથી અડધો લય ક આખો!?”

“અવ મુ મસાલો નોમેય નહીં ખાતો...” કહીને પૈસા ચૂકવવાનો ઈશારો કર્યો.

બળવંતે ખાલી ખિસ્સા પર હાથ ફેરવીને કહ્યું, “પાકીટ તો ઘેર ભૂલીન આયો સુ. અત્યાર તું આલી દે, પસી તન આલી દોય...”

ભરતભાઈએ વધુ રકઝકમાં ઉતર્યા વિના પૈસા ચૂકવી દીધા. બંને ઘર તરફ વાતો કરતાં ચાલ્યા.

“તું તો શે’રમો આઈન હારો એવો ગોઠવઈ જ્યો સ.” બળવંતે ગલોફામાં મસાલાનો ડૂયો ભરી, જરાક ઊંચું જડબું રાખીને કહ્યું, “હારા એવા પૈસાએ કમાબ્બા મંડ્યો સ...”

“મે’નત કરીન તૂટી જઈએ સીએ ત્યાર મોડ બચત થાય સ, ભઈ...”

“તાર બૈરું ચેટલા લાવ સ?” બળવંતે ઘૂણાજનક રીતે પૂછી લીધું.

જ્યોતિને ‘બૈરું’ કહીને સંબોધી એનો અણગમો ભરતભાઈના ચહેરા પર ઉતરી આવ્યો. પણ મોટા ભાઈ સમજી ગમ ગળી જવો પડ્યો : “ગયા મહિનાથી બારેક

હજાર જેવા થ્યા સ...”

પગારનો આંકડો સાંભળી બળવંત ઈર્ષાની જ્વાળામાં દાઝી ગયો. પાનરસથી ભરેલા મોંએ પૂછ્યું, “અન તું ચેટલા કમોય સ?”

“દસ હજાર જેવું...”

બળવંતે બાજુમાં પિચકારી મારીને અટ્ટહાસ્ય કર્યું, “ઓય આઈન તો તાર બૈરું તારથી વધુ કમાબ્બા મોજ્યું સ. ઘરમો બૈરાંનું રાજ ચાલ સ તમો મસાલો સોડી દીધો લાગશ! હં... અવ વાતનું મૂળ હમજોણું!”

“એવું નહીં. મસાલાની ટેવ વધાર પડી જઈ 'તી તમો સોડી દીધો...” તેમણે અણગમાથી કહ્યું.

“રેવાઘે હેડ અવ! તન નેનપણથી ઓળખું સુ બળધા! મરદ કરતો કમજાત વધુ કમાય એટલ બૈરું કે' એ મરદે વોકા રઈન કરવું જ પડ!” તોછડી ભાષામાં ખડખડ હસતાં કહ્યું.

ભરતભાઈ બળવંતના અવાજમાં ભળેલો ઈર્ષાનો રણકો સમજી ગયા. પણ સ્વભાવવશ તે ચૂપ રહ્યા. તેમણે વાતનો વિષય બદલતા કહ્યું, “અવ તમાર શે'રમો આઈ જવું જોવ. ગોમડા કરતાં ઓય હારું એવું કમાબ્બા મળશે. હેતલ અન મંજુ કચરા-પોતું કર્શી તો બચતે થશે. અત્યાર હુધી ગોમ્મો ર'ઈન આર્થિક રીતે કશું વધુ નો હોય તો અવ ત્યો રે'વાનો શું ફાયદો!?”

બળવંતે બાજુમાં પિચકારી મારીને કહ્યું, “તારી વાત બરોબર સ, પણ મું ઓય કોમ હુ કરું?”

“મારા જેમ રીક્ષા ચલાવો. હવારે છાપો નોખવા જશો તો ઈનાયે બે-અઢી હજાર મળશી.” તેમણે વિકલ્પો આપતા કહ્યું.

“ટેક્ટર ચલાયેલું એટલે રીક્ષા તો ફાઈ જાય, પણ આટલી ભીડમો સાહસ નો થાય...” માથું ઘૂણાવી બાજુમાં પિચકારી મારી, “સાઈકલ પર છાપો નોખવાનું ઠીક લાગ સ...”

“અન બપોરે લારી લઈન પસ્તી લેવા જશો તોયે હારા એવા પૈસા મળશી...” પછી તેમણે કહ્યું, “અન મારું હાડા દસ હજારનું ઉધાર ચૂકબ્બાનું તો યાદ સન...!!?”

“ઓવ ઓવ બાપ... ભેગા થશી ત્યાર આલી દોય... આખો દા'ડ હુ માગ માગ કરશ...” મોઢા પર તોબારો ચડાવી ક્યારેય ઉધાર ન ચૂકવવાનું વલણ તેમના ચહેરા પર હંમેશની જેમ ઊછળી આવ્યું. તેમના મનમાં હજુ જ્યોતિના પગારનો બાર

હજારનો આંકડો કાંટાની જેમ ચુભતો હતો. પુરુષ કરતાં સ્ત્રી વધુ કમાય એની ઈર્ષા ભીતરમાં સહન નહતી થતી.

*

શહેરી જીવનમાં રંગાઈ ગયેલા જ્યોતિબેનને સવારે સરસ તૈયાર થઈ, પરફ્યુમ છાંટી નીકળતા ત્યારે પરફ્યુમની સુવાસ આખા રૂમના ખૂણે ખૂણે પ્રસરી જતી. બહાર ખાટલો ઢાળીને બીડીનો કસ ખેંચતા બળવંતના નાકમાં એ સુગંધ પ્રવેશતી. સરસ ગૂંથેલો ચોટલો, સાડી સાથે મેચિંગ થતાં શોર્ટ સ્લીવ બ્લાઉઝ, અને ખભે પર્સ ચડાવી જ્યોતિબેનને કામ પર જતાં જોઈને બળવંતની આંખમાં નફરતભાવ ઘૂંટાતો. ગામઠી બૈરું આવા ઠાઠ-ઠસ્સાથી શહેરમાં બાર.... હજાર.... કમાય એ વાત એના પુરુષત્વના અહમને ઘાયલ કરતું હતું. મનમાં ઈર્ષાની વરાળો ઉઠતી. સુધરેલી અને પગભર બનેલી સ્ત્રી જાત પ્રત્યે તેમના ભીતરમાં શૂળ ભોંકાતી હતી.

* * *

@snehnusarnamu

પ્રકરણ – ૧૩

ભરતભાઈએ કહેલી વાત પર બળવંતે વિચારણા કરી. એક મહિના પછી તે સહપરિવાર શહેરમાં રહેવા માટે આવ્યો. ભરતભાઈએ બે-ત્રણ કિલોમીટરના અંતરે એક સસ્તા ભાડાની એક રૂમ શોધી આપી. ‘મોટો ભાઈ શહેરમાં સારું કમાશે પછી પોતાનું ઉધાર ચૂકવી દેશે’ એવી આશા મનમાં સેવીને નાની બચતમાંથી ભરતભાઈએ એક્ઝાન્સ ભાડું ભરી આપ્યું.

મોટી થઈ ગયેલી હેતલને સાત ધોરણ પછી નિશાળમાંથી ક્યારની ઉઠાડી મૂકી હતી. તેને ત્રણ ઘરના કચરા-પોતું-વાસણ બંધાવી કામે મોકલતા. મંજુ પણ એની સાથે ચારેક વર્ષના મનુને સાચવવા લઈ જતી, અને ત્યાં બેસી નાનું મોટું કામ કરતી. બળવંત સવારે સાયકલ લઈને છાપું નાખવા જતો. બપોરે લારી લઈને પસ્તી લેવા જતો. થોડાક દિવસોમાં પસ્તી માટે લોકોની રકઝકથી કંટાળીને એ કામ છોડી દીધું, અને લાકડા વહેરવાના બેન્સામાં લાકડા ફાડવાનું કામ શરૂ કર્યું. સખત મજૂરી કરીને બે છેડાં ભેગા થતાં. શહેરમાં આવી તેને મહિને બસ્સો-ત્રણસોની થોડીક બચત થતી.

ચારેક વર્ષનો મનું બોલતો ચાલતો થઈ ગયો હતો. જેનો આનંદ બળવંતના હૈયામાં હિલોળા લેતો હતો. સાંજે જમીને ખાટલામાં બેસી મનુને પેટ પર બેસાડીને રમાડતા. મનુને કાલુકાલું બોલતા સાંભળીને તેનું હૈયું ખુશખુશાલ થઈ જતું. તેને ખોળામાં લઈને બચીઓ ભરીને નવડાવતાં. આખરે પુત્ર સુખની ઝંખના લાંબા સમયે પણ તેને સાંપડી હતી. સાંજના પહોરે હેતલ નાના ભાઈને કાંખમાં તેડીને નજીકના મંદિરે ફેરવવા લઈ જતી. દુકાનેથી સસ્તી ચોકલેટ ખરીદી તેના બે કટકા કરી એક કટકો મનુનાં મોંમાં મૂકતી. ગળ્યો સ્વાદ મોંમાં લાગતાં જ મનું ખિલખિલ હસી પડતો. ઘરે જતી વખતે હેતલ તેની સામે પહેલી આંગળી ધરીને કહેતી, “આંગી...”

ચકળવકળ થતી મોટી કાળી કીકીઓમાંથી મનું આંગળીને તાકી રહેતો; પછી નાની કુમળી આંગળીઓની ગરમાશ હેતલની આંગળી ફરતે વીંટળી દેતો. સોટી જેવા બે પાતળા પગ ઢીંચણમાંથી ફંટાઈ ગયેલા હોય એમ તે ડગુમગુ ધીમું ધીમું

ચાલતો. થોડુંક ચાલીને તે થાકી જતો. પગમાંથી તાકાત ઓસરી જતી ત્યારે તેના પગ લંગડાતા. નાની ઠેસ આવતા જ ગડથોલું ખાઈ જમીન પર લાંબો થઈ જતો. રડતાં મનુને હેતલ ઊભો કરીને ચૂપ રખાવતી. તેના ધૂળથી ખરડાયેલા કપડાં ખંખેરી તેને તેડીને ઘરે લઈ જતી.

*

શહેરમાં આવ્યે મહિનાઓ વિતવા લાગ્યા. બળવંત ઘરે આવતો ત્યારે મનુ પહેલા તો ઉત્સાહથી દોડતો આવીને તેમને વળગી પડતો, જ્યારે હવે તે ઘરના આંગણા આગળ બેઠા બેઠા જ તેમની તરફ દેખી ખિલખિલ હસી પડતો. મનુનું ચાલવા-બોલવાનું બદલાયેલું વર્તન જોઈને બંનેના મનમાં ચિંતાની નાની ચિનગારી સળગવા લાગી. બળવંત જમીને તેને બહાર ફરવા લઈ જવા આંગળી સામે ધરતો, ત્યારે મનુ તેમની તરફ બે હાથ ઊંચા કરી તેડી લેવાનું કહેતો. ચાલવામાં મનુને બહુ તાકાત પડતી. થોડુંક ચાલતા તો તેનાથી હાંફી જવાતું. જમીન પર બેઠેલા મનુને ઊભા થવામાં તકલીફ થતી. ઘરડા માણસોની જેમ બે પગ પર ઉભડક બેસી, બે હાથ જમીન પર મૂકી, પગ સીધા કરી તે ઊભો થતો. ક્યારેક ઊભા થતી વખતે લચી પડતાં પગ પર શરીરનું સંતુલન ન જળવાતા તે ગડથોલું ખાઈ જતો. પછી થાકી જઈ થોડીક વાર ત્યાં જ બેસી રહેતો અને ફરીથી ઊભો થવા મથતો.

@snehnusarnamu

મહિનાઓ વિતતા ગયા. મનુને ક્યારેક અચાનક તાવ ચડી જતો. પરસેવાથી શરીર ઠંડુ પડી જતું, પણ મનુને અંદર ખૂબ ગરમી લાગતી હોય એવી ફરિયાદ કરતો રડતો રહેતો. કોઈ દવા વગર અચાનક તાવ ઉતરી પણ જતો. ઘરમાં બધાએ મનુના તાવને સામાન્ય લક્ષણ લઈને કશું ગણકાર્યું નહીં. તાવ સાથે મનુની શારીરિક અશક્તિ વધતી ગઈ. તાવને લીધે તે હતાશ રહેતો. થોડુંક જમીને ઊંઘી જતો. બહાર હરવા-ફરવાનું સાવ ઘટી ગયું. મનુને એકની એક જગ્યાએ સૂનમૂન બેઠેલો રહેતો જોઈને મંજુના મનમાં શંકાનો કીડો સળવળતો. એની જેટલી જ વયના બીજા બાળકો દોડતા-કૂદતા હોય અને મનું બોલ્યા ચાલ્યા વિના આંગણામાં બેઠો બેઠો આવતા જતાં લોકોને દેખતો જતો.

મંજુ ઘરના કામ પરવારી સાંજે મનુના બે હાથ પકડી ઊભો રખાવતી. મનુ ડગુમગુ ડોલતો હોય એમ મૂંગો ઊભો રહી ચકળવકળ આંખે તેના ચહેરા સામું જોઈ રહેતો. મંજુ તેના પાતળા બે હાથ પકડી એક ડગલું ચલાવવા જતી અને તે સંતુલન ગુમાવી લથડી પડતો! ચાલી ન શકવાની વેદનામાં તે અંદરો અંદર મૂંગા મોઢે રડતો. પાતળી સોટીને બે બાજુથી દબાવતા જેવો આકાર થાય એવો આકાર મનુના પગનો થતો જતો હતો. તેના પગ ઢીલા અને કમજોર પડતાં જતાં હતા. બંને પગની આંગળીઓ અને પાવલા ડાંઢા થઈ જઈ વિચિત્ર આકારે મરડાવા લાગ્યા હતા. દિવસે દિવસે મનુ

પગ પર ઊભો રહેવા પણ અસક્ષમ બનવા લાગ્યો. બોલવાનું ઓછું અને અસ્પષ્ટ થતું ગયું. બોલતો ત્યારે મોઢામાંથી લાળ લસરી પડતી. મનુ હાથ-પગ હલાવ્યા વિના એક જગ્યાએ પડ્યો રહેતો. મનુની દિવસે દિવસે બગડતી જતી હાલત જોઈને ઘરમાં બધાને ચિંતા થવા લાગી.

ગામઠી માનસિકતા ધરાવતી મંજુ અને બળવંતે મનુને લઈને ભૂવા પાસે ગયા. ભૂવાએ જાતજાતની વિધિઓ કરવાનું કહ્યું. પંદર-વીસ દિવસ તંત્ર-મંત્રમાં વીતી ગયા. મનુની બીમારી તેના શરીરને ભરખવા લાગી હતી. મનુનું શરીર વધુ કમજોર પડતું જતું હતું. ભૂવાની વિધિઓનો કોઈ ફરક ન પડતાં તેમણે નિરાશ મને બધું પડતું મૂક્યું. આખરે તેમણે નજીકના ડોક્ટર પાસે મનુને લઈ જવો પડ્યો. ડોક્ટર મનુની શારીરિક સ્થિતિ જોઈને તરત સમજી ગયા. ‘મસ્ક્યુલર ડિસ્ટ્રોફી નામની બીમારીના લક્ષણો દેખાય છે. આનો કોઈ જ ઈલાજ નથી. દરરોજ તેલની માલિશ કરી કસરત કરાવજો. ખવડાવા-પીવડાવામાં કાળજી રાખજો.’ એટલું કહીને તેમણે મુંબઈના સારા દવાખાનાનું સરનામું લખી, ત્યાં કસરત માટેની સારવાર લેવાનું જણાવ્યું.

‘ડોક્ટરે મનુને માત્ર તપાસવાના અને સલાહ આપવાના અઢીસો રૂપિયા લઈ લીધા, તો પછી મુંબઈના સારા દવાખાનામાં સારવાર લેવાના કેટલા રૂપિયા થશે?’ – આ વિચારમાં જ બંનેનું દુઃખદ હૈયું મોટી દ્વિધાના સમુદ્રમાં ડૂબી ગયું! કશું જ સમજાતું નહતું કે હવે શું કરવું? ક્યાંથી રૂપિયા લાવવા? એકનો એક છોકરો ભગવાને આપ્યો હતો, જેનું શરીર હવે વિકલાંગ બની ચૂક્યું હતું.

*

મનુનાં સમાચાર મળતા જ ભરતભાઈ અને જ્યોતિબેન રીક્ષા લઈને તેની ખબર લેવા પહોંચ્યા. સુકાઈ ગયેલા મનુની શારીરિક હાલત જોઈને બંનેના ચહેરા પર આઘાત લાગ્યાના ભાવ ઉપસી આવ્યા. જમીન પર પાથરેલી ગોદળીમાં મનુનાં પાતળા હાથ-પગ પર બંનેએ સ્પર્શ કર્યો. ચકળવકળ ફરતી કીકીઓમાં તેની નિઃસહાયતા તરતી હતી. ફિક્કા પડી ગયેલા ચહેરા પર શૂન્યતા વ્યાપી ગઈ હતી. અધખુલ્લા મોઢામાંથી સતત લાળ ઝરે જતી હતી. બાજુમાં બેઠેલી હેતલ રુમાલથી તેનું મોં-ગળું લૂછી લેતી. કબાટમાંથી તેલની બાટલી લઈને તે મનુનાં હાથપગ પર તેલની માલિશ કરવા લાગી.

મનુને એવી દુઃખદ હાલતમાં રિબાતો જોઈને મંજુના હૈયામાં માતૃવાત્સલ્યના ભાવ સાથે, પોતાના બાળક પ્રત્યેની વેદના તેની આંખોમાંથી નીતરી આવતી. જ્યોતિબેન સાંત્વનાભર્યા શબ્દો કહેવા એમની પાસે બેઠા. ભરતભાઈ બહાર ખાટલામાં બેઠેલા બળવંત પાસે બેસવા ગયા. બળવંતે બીડીનો છેલ્લો કસ ખેંચી ઠૂંઠું ફેંક્યું. ધુમ્રસેરના ગોટા હવામાં છોડ્યાં. ઉઘરસ ખાઈ વાતચીત કરવા તે બેઠો થયો.

બળવંત પૈસાની ભીખ માંગતો હોય એવા મુખભાવ સાથે બોલ્યો, “ભરતા, મારા મનુની હાલત તો દા’ડ દા’ડ બગડતી જાય સ. દાક્તરન વતાયુ તો સાલો કે’ સ ક, આ બીમારીનો કોઈ ઈલાજ જ નહીં! મોડ તઈણસોની બચત થઈ ’તી ન સાલાએ અઢીસો રૂપિયા હાવરી લીધા. દવાની બાટલી ક ટીળીયોઓ યે ના આલી. મારી ઈચ્છા બીજા હારા દાક્તરન વતાબ્બાની સ. ઈના માટ મનુ ન મુંબઈ લઈ જવો પડશે. ચાલી-પિસ્તાળી હજાર ઉધાર આલ તો...”

“એટલા બધા રૂપિયા મારા ફાયે ચોથી હોય, ભઈ? રીક્ષા ચલાઈન મુ કોય પૈસાદાર નહીં થઈ જ્યો! સાત-સાત વરહથી બચત કરી સ ત્યાર અવ પોતાની રીક્ષા લાયો સુ. પેટ્રોલ ભરાબ્બા, ઘર ચલાબ્બા, ભાડા માટયે રૂપિયા જોવ ક!”

“હાચું બોલ ભરતા! મન બધીયે ખબર સ તારા ફાયે રૂપિયા પડ્યા સ. તાર બૈરું ઘણુયે કમાય સ!” તેમણે તોછડાઈભર્યા શબ્દે કહ્યું, “મારા પર વિશ્વાહ રાખ, તારું ઉધાર મુ ચૂકવી દોય.”

બળવંતભાઈના શબ્દો સાંભળીને ભરતભાઈ મનમાં રોષે ભરાયા. તેમણે ઠંડા કલેજે કહ્યું, “ઉધાર તો અવ ચૂકવી ’ર્યા તમે! ખોટા વાયદા આલીન અત્યાર હૂધી મન ડફોળ બનાવતો આયો સ તું. ભાડું ભરવા દર મહિને તું મારા ફાયેથી બબ્બે હજાર લઈ જોય સ. કુલ એકવીસ હજારનું ઉધાર ચણું સ તારા મોથે. એક ફદિયુંયે તી આજ હુધી મન નહીં આલ્યું - એક ફદિયુંયે!! અમે બેય મહેનત મજૂરીન કરીન તૂટી જઈએ સીયે ત્યાર બચત થાય સ. મારા સોકરોના ભવિષ માટ તો બચત કરવી પડ ક નઈ! કાલ ઉઠીન મારા ઘરમો કોઈ તકલીફ આવ તો મન પૈસાની મદદ કુણ કરશે?” પરિવારની ચિંતા વ્યક્ત કરતાં તેમણે કહ્યું.

“મુ સુ ક! મુ તારી પડખ ઊભો રોય!”

ભરતભાઈ મનમાં હસ્યાં. ખાટલામાંથી ઊભા થઈ ધીમા અવાજે ગણગણતા બોલ્યા : ‘હગા ભઈની પ્રગતિ જોઈન જે ઈર્ષામો બળતો હોય એ શું તંબૂરો પડખ ઊભો રે!’

બળવંતના ચહેરા પર તોબારો ચણ્યો. આંખો ઝીણી કરીને તપેલા અવાજમાં પૂછ્યું, “હુ બોલ્યો??”

“કોય નઈ! અવ ઘેર નેકળવું સ.” ખિસ્સામાંથી ચાવી કાઢીને કહ્યું.

ઘાસના પૂળામાં તણખો પડે એમ બળવંત ગુસ્સામાં ભડભડ સળગી ઉઠ્યો. ઉગ્ર અવાજમાં અપશબ્દો ભસીને ભરતભાઈનું અપમાન કરતાં બોલ્યો, “..... તારા પૈસા રાખ તારા જોગીયામો. માર છોકરાન કોય થશેન તો ઈનો જવાબદાર તું જ થય

એટલું યાદ રાખ જે!”

“બકવાસ કરવાનું રેવાદે! તું ઈનો બાપ સ, તારી જવાબદારી બન તારા ઘરનોન હચબ્બાની! અન દરેક જણ પોતપોતાનું હાથખું લઈન જનમ્યું હોય સ. ઈમો તું અન મું કશુયે નો કરી શકીયે એટલું યાદ રાખ!” ઘૂંઘવાયેલા અવાજે ભરતભાઈએ ઘરે જવા જ્યોતિબેનને બૂમ પાડી.

બળવંતે અભદ્ર શબ્દોમાં ગાળનો ગોફિયો માર્યો, “તારી કમાઉ રંડને હાથવજે...! ઠાઠ-ઠસ્સા કરીન ફર સ તે કોક ભગાડી લઈ જશે એ દા’ડ મુઠું કાળું મેષ કરી મેલશે ઓવ...! મરદ કરતાં કમજાત ઓસું કમાતી હોય તો જ ઘરમો શોભ... અન તારા ઉધાર-બુધાર લેવાનો સપનો અવ ભૂલી જજે!” અપશબ્દ બોલીને અંદર ઉછાળા મારતો ઈર્ષાનો લાવારસ ઠાલવ્યો.

બળવંતના મુખેથી કરવતની ધાર જેવા નીકળતા શબ્દે-શબ્દે ભરતભાઈનો જીવ વહેરાતો હતો.

“એક દા’ડ તું આવી નાગઈ કરે ઈની મન ખાતરી જ હતી. છતાયે તન ભઈ હમજી મદદ કરી એ મારી મોટી ભૂલ થઈ જઈ! અવ એ ભૂલ ચ્યારેય ફરી નઈ કરું એટલું યાદ રાખજે...” તેમણે વલોવાતા કાળજે ધ્રૂજતા અવાજે કહ્યું. ગળામાં દર્દનો ગઠ્ઠો જામી હતો.

@snehnusarnamu

“પોતાના માટ જ કમાતા હોય એવા લૂખ્ખાંની જરૂરે નહીં માર...” કહીને બળવંતે દરવાજા તરફ નજર કરી,

જ્યોતિબેન ઘરમાંથી બહાર આવ્યા.

“જો... તારી રંડ એક્કી બુમે હાજર થઈ જઈ! રાતેય હાડી પે’રીન ઊંઘ સ ક મુઠ્ઠીભર કપડોમો?” લુચ્ચું હસીને જ્યોતિબેનને ઉપરથી નીચે ગંદી નજરે નીરખીને જોયું.

પોતાની પત્ની માટેના અભદ્ર શબ્દો સાંભળીને ભરતભાઈની અંતઃલાગણીઓ ઘવાઈ ગઈ. આંખોના ખૂણા ભીંજાઈ ગયા. પલક ઝબકાવ્યા વિના ભરતભાઈએ ચૂપ રહીને ત્યાંથી નીકળી જવાનું નક્કી કર્યું. બચપણથી તે બળવંતનો તામસી સ્વભાવ ખૂબ સારી રીતે જાણતા હતા. જો પોતે વધુ એક શબ્દ બોલશે તો કાન પાકી જાય એવી ગંદી ગાળો ભાંડવા લાગશે. સુષુપ્ત વાત મોટા ઝઘડાનું સ્વરૂપ ધારણ કરી લેશે. મારામારી પર ઉતરી પડશે. તેમણે બળવંતના અભદ્ર શબ્દો એક કાનેથી સાંભળી બીજા કાનેથી કાઢી નાંખ્યા. બંને જણા રીક્ષામાં બેસી ઘરે જવા નીકળ્યા. જ્યોતિબેન રીક્ષામાં બેઠા ત્યાં સુધી બળવંત વીંધતી નજરે તેને તાકી રહ્યો. રીક્ષાને જતી જોઈને મોઢામાંથી અપશબ્દોના તીર છોડ્યાં.

રીક્ષા ચલાવતા ભરતભાઈના મનમાં બળવંતના અભદ્ર શબ્દો પડઘાયે જતા હતા. ઉધાર આપેલા પૈસા ગયા એના કરતાં વધુ દુઃખ તો જ્યોતિને અપશબ્દો બોલીને અપમાનિત કરી એ વાતનું લાગ્યું હતું. ગુસ્સામાં તેમના નસકોરા ફૂલી રહ્યા હતા. છાતીમાં દર્દ ઘૂંટાયે જતું હતું.

મનુની દયનીય શારીરિક હાલત જોઈને જ્યોતિબેન એના વિચારોમાં ખોવાઈ ગયા હતા. પલક ઝબકાવી વર્તમાન ક્ષણમાં આવ્યા, ઉપરના કાચમાં જોઈને કહ્યું, “સાંભળ્યું, બિચારો મસ્ત રમતો-ચાલતો મનુ અચાનક કેવો થઈ ગયો નઈ! એના મૂંગા મોઢાની નિઃસહાયતા એના ચહેરા પર ચોખ્ખી દેખાઈ આવતી ’તી. બળ્યું ભગવોને આવળા નેના બાળકના ભાગ્યમો આવું દુઃખ શું કરવા લખતો હશે?” ઉનો નિઃશ્વાસ નાંખતા કહ્યું, “...એની આંખો જોઈન મારું તો કાળજું ચિરાઈ જાય છ. પણ બળ્યું આપડેય શું કરીયે! પારકાનું દુઃખ લઈ શકાતું હોય તો બળ્યું શું જોઈતું ’તું!” એક સ્ત્રી તરીકે બાળક પ્રત્યેની વેદના વ્યક્ત કરી.

“બચારા છોકરા પર તો મનેય ઘણી દયા આવ સ, પણ શું કરીએ! ભાગ્યમો વિધાતાએ લખ્યું હોય ઈન કુણા ટાળી શક્યું સ!” તેમણે સ્વસ્થ અવાજે સહમત થતાં કહ્યું.

@snehnusarnamu

“સાચી વાત છ. આપડે તો શું કરી શક્યે, કરમની કઠણાઈ, બીજું તો શું! કુદરત આગળ બધાયે લાચાર છ.” જ્યોતિબેને નિરાશામાં માથું ધૂણાવતા કહ્યું.

થોડીક ક્ષણો બંને વચ્ચેથી કોરી વહી ગઈ.

જ્યોતિબેને પૂછ્યું, “મંજુ કહેતી ’તી કે બળવંતભાઈ કંઈક મુંબઈ જવાનું નક્કી કરતાં હતા??”

અચાનક જ ભરતભાઈના મનમાં ગુસ્સો ઊછળી આવ્યો. દાઢ ભીંસીને ઉગ્ર અવાજમાં તાડૂક્યા, “એ નાલાયકનું નામ ના લે તું...!!”

ઓચિંતો પ્રહાર કર્યો હોય એમ જ્યોતિબેન એકાએક સહમી ગયા.

“સાલા હરામખોરને આટઆટલી પૈસાની મદદ કરી, કમાબ્બા શે’રમો લાયો, કોમ અલાયું, ભાડે ઘર રખાયું, એના ઘરનું ભાડુંયે મું ભરું સુ તોયે નાલાયક તુમાખીભર્યું વર્ત સ. મનુની સારવાર માટે મુંબઈ જવા પિસ્તાળીસ હજાર મારા ફાયેથી માંગ્યા! મેં ના પાડી તો વાહિયાત અપશબ્દો ભાંડવા લાગ્યો!” છાતીમાં ટાંકણીની જેમ ચૂભતી બળતરા કાઢતાં બોલી કાઢ્યું.

“એટલા પૈસા તો આપણે ક્યાંથી આપી શકીએ! બચત કરીને માંડ નવ-દસ હજાર

ભેગા થયા છ.”

“એકવી હજારનું ઉધાર અવ નઈ આલ એવી ચોખ્ખી નાગાઈ કરી સાલાએ....!
આવાન તો ભઈ કે’વામોયે શરમ આવ એટલો નમાલો નેકળ્યો...!” ભરતભાઈએ
મનમાં ભરાઈ રહેલો ઊભરો ઠાલવ્યો. જ્યોતિને અપમાનિત કરી એ વાત કહેવા
તેમની જીભ ઊંચી થઈ.... પણ અરીસામાં જ્યોતિનો વિહવળ ચહેરો જોઈને હોઠ
અંદર વાત દબાઈ દીધી.

જ્યોતિબેન કંઈ બોલ્યા વિના ચૂપ બેસી વિચારતા રહ્યા. ત્યાં દરવાજામાંથી નીકળતા
કાને પડેલો એ અભદ્ર શબ્દ કોને સંબોધીને કહ્યો હતો એનો ખ્યાલ મનમાં ગોઠવાતા
જ તેનું નામ બોલ્યા પર ચીડ થઈ આવી! બીમારીની પીડામાં ભીંસાતા મનુ અને તેના
દુઃખમાં દળાતાં મંજુનો ચહેરો માનસપટ પર ઉપસી આવતા જ તેમનું મન ચિંતાની
ભઠ્ઠીમાં શેકાવા લાગ્યું.

* * *

@snehnusarnamu

પ્રકરણ – ૧૪

ચાર મહિના વીતી ગયા. મંજુ મનુની સારસંભાળ રાખવા ઘરે જ રહેતી. હેતલ ત્રણ ઘરના કામકાજ કરી કમાતી, અને થોડુંક ઉધાર લઈને ઘર ભાડું ચૂકવવા મદદ કરતી. બળવંત છાપું નાખવાનું અને લાકડા ફાડવાના કામથી ઘરખર્ચ પૂરો પાડતો. મનુનું શરીર દિવસે દિવસે ખૂબ કમજોર પડતું જતું હતું. તેણે ખાવાનું પણ ઓછું કરી દીધું હતું. જેની ચિંતામાં મંજુની આંખોમાંથી ઊંઘ ખોવાઈ ગઈ હતી. બળવંત સાંજે ઘરે આવીને પહેલા મનુના સમાચાર પૂછતો. મનુને તેડીને બહારની ખુલ્લી હવામાં ફેરવવા આંટો ખવડાવવા લઈ જતો. છેલ્લા કેટલાક મહિનાથી મનુની બગડતી જતી હાલત જોઈને એ માનસિક રીતે ભાંગી ગયો હતો. મહિનાના અંતે બસ્સો-ત્રણસોની બચત થતી. જેમાંથી મનુના હાથ-પગે તેલની માલિશ કરવા બાટલી ખરીદીને લેતો આવતો. મનુ પ્રત્યે તેનો ગાઢ લાગણીનો સેતુ જોડાઈ ગયો હતો. મંજુ દરરોજ રાત્રે મનુના હાથ-પગની માલિશ કરી ગોદળીમાં સુવડાવી દેતી. તેના ખાંડાં હાથ-પગને આદ્ર આંખે જોયે જતી, તેના માથા પર વહાલપભર્યો હાથ ફેરવીને ચૂમી લેતી. મનમાં દુવાઓની માળા જપતી. ધીમા ધીમા શ્વાસથી ઊંચું-નીચું થતું મનુનું પેટ જોઈને તે ઊંડા વિચારોના પ્રવાહમાં તણાઈ જતી.

સતત તાવથી ઘખતા નાનકડા શરીરમાં મનુનો મૂંગો જીવ ભૂંજાતો હતો. ધીમું ધીમું રડતો ત્યારે વેદનાના આસું આંખોમાંથી સરી પડતાં. રડી રડીને તેનું નિર્બળ શરીર થાકી જતું ત્યારે તે ભૂખ્યા પેટે જ ઊંઘી જતો. અધખુલ્લા રહેતા મોઢામાંથી સતત લાળ વહ્યા કરતી. અચાનક ચડી જતા તાવનું કારણ જાણવા મંજુનો જીવ ભીતરમાં ચૂંથાતો રહેતો. બળવંત પાસે સારા ડોક્ટરને બતાવવા ફી અને દવા ખરીદવાના પૂરા પૈસા નહતા. મનુનું બંધ ન થતું રુદન જોઈને મંજુના હૈયામાંથી નર્યો વેદના ટપકતી.

પૈસા માટે બળવંતનું મન ભરતભાઈના વિચારોમાં અટવાયું. અપશબ્દો બોલીને તેમનું અપમાન કર્યું. ઉધાર ન ચૂકવવાની નાગાઈ કરી એના પસ્તાવામાં બળવંતનું મન છોલાવા લાગ્યું. સંબંધ બગાડી એણે મોટી ભૂલ કરી હોય એવી શૂળ તેના ભીતરમાં ભોંકાવા લાગી. ભરતભાઈ સિવાય એને શહેરમાં બીજું કોઈ ઓળખતું નહતું, એટલે ઉધાર પૈસા લેવા દબાયેલી પૂંછડીએ ભરતભાઈ પાસે જઈને માફી

માંગવી પડશે, અને એના પછી પણ એ ઉધાર પૈસા આપશે કે નહીં એની સંભાવના પાછળ તો મોટું પ્રશ્નાર્થ ચિન્હ લટકતું હતું. ભૂલ કર્યાની માફી માંગવી એ તેના સ્વભાવમાં નહતું. છાતી કાઢીને ગામમાં ફરતા બળવંતની છાતી પર પરિસ્થિતિએ મુક્કો મારીને મજબૂરીનો ગોબો પાડી દીધો હતો.

રાત્રે જમતી વખતે સતત રડતાં મનુને જોઈને મંજુનું હૈયું વેદનામાં વલોવાઈ રહ્યું હતું. હેતલ તેને છાનો રાખવા તેડીને બહાર લઈ ગઈ. ખીચડીમાં દૂધ રેડી, મરચું અને રોટલો લુસ લુસ ખાતા બળવંતને જોઈને મંજુના તપેલા ચહેરા પર તોબારો ચડ્યો. શેકેલો રોટલો છાબળીમાં નાંખીને કહ્યું, “મનુની લગારે ચંત્યા સ તમન?? ખઈન ખાટલામો પડ્યા રો’ સો. પૈસા ચોકથી ઉધાર લાવો તો મનુન દાક્તર ફાયેણ વતાઈએ તો તાવની દવા થાય! બચાડો જીવ આખો દા’ડ દખી થાય સ, ન તમે ખાટલા મઈ પડ્યા પડ્યા બીડીઓ ફૂંકે રાખો સો તે...!”

“તે હુ કરું?? આખા દા’ડાનો થાક લાજ્યો હોય તો મોણાહન આરોમ જોવ ક નઈ!! તારા બાપે ખજોનો દાટ્યો સ તે ખોદીન પૈસા લેતો આવું!! છોનીમોની રોટલો થેપ નકર બે અડબોતાની મેલોય તો મોય ચૂલામો જઈન પડે!!” તીખાશથી ભ્રમરો તગતગવાતા કહ્યું.

ઉગ્ર વાકશબ્દોના પ્રહારથી રૂમમાં થોડીક વાર શાંતિ છવાઈ ગઈ.

ગુસ્સામાં ધૂંધવાયેલી મંજુ બબડતી હોય એમ ચૂલામાં પાણી રેડતા કહ્યું, “ખજોનો તો દાટેલો જ સ. પણ તમારા ભેજામો એ વાત હમજાય તોન!” કહીને બળાપો કાઢ્યો.

બળવંતની લાલઘૂમ આંખોમાં ક્રોધનો લાવારસ ફૂટી નીકળ્યો. ચૂલા આગળ બેઠેલી મંજુ બળવંતની ભાલા-નજરથી છેદાતી હતી. મંજુએ ગભરાયેલી નજરે આંખના ખૂણેથી તેની તરફ જોઈ લીધું. ભીંસેલી દાઢ, અંગારા જેવી આંખો અને તગતગીને ફૂલી ઉઠેલા નસકોરાં જોઈને તે થથરી ગઈ! બળવંતે હાથ ધોઈને થાળી હડસેલી મૂકી. સાતમા આસમાને ચડેલો ક્રોધનો ઊભરો ઠારવા બળવંત ઊભો થયો. મંજુને વીંધતી નજરે જોઈને લુંગી ઢીંચણ ઉપર સંકોરી. દરવાજાની સ્ટોપર વાખી. મંજુની પાંસળીઓના પીંજરામાં પુરાયેલું હૃદય ભયભીત થઈ જોરજોરથી ઘડકવા લાગ્યું. ઊભા થવા તેના પગમાંથી તાકાત ઓસરી ગઈ. ઢીંચણ સાંધામાંથી ઢીલા પડી ગયા.

તે પગે પડી રડતાં રડતાં બોલી, “મારી ભૂલ થઈ જઈ. માફ કરીધો. મનુની સારવાર કરાબ્બા તમે જ્યોતિ ફાયેથી પૈસા લેતા આવો બસ એટલું જ કે’વું તું માર...” તેણે પગે પડી છલકાતી આંખે ઉપર જોયું. ગુસ્સામાં ભભૂકી રહેલા બળવંતે તેના વાળ

ખેંચીને ઊભી કરી. મજબૂત કસાયેલા હાથની પક્કડમાં કબૂતરની જેમ તે ફફડતી હતી. દીવાલે ભટકાવી તેનું ગળું પંજામાં લઈને ભીંસ્યું. મંજુ બળવંતનો હાથ છોડાવા તરફડવા લાગી. ગૂંગળાયેલા ગળામાંથી તેનો દબાયેલો અવાજ નિકળ્યો, “જ્યોતિ... બપોરે... એક થી... બે...” બોલતા બળવંતે હાથની આંગળીઓ જરાક ઢીલી કરી. ઊંડો શ્વાસ લઈને તે તરત જ બોલી ઉઠી, “...એક થી બે સુધી એ એકલી જ ઘેર હોય સ. મકોન માલિકેનું ઘરેય ખાલીખટ સ...” બળવંતની આંખોમાંથી ક્રોધ ઓગળવા માંડ્યો. ઉગ્ર ક્રોધિત વિચારો ફંટાઈને જ્યોતિના ઘરમાં ફરવા લાગ્યા. ભીંસેલા ગળાની પક્કડ ઢીલી કરી મંજુને છોડી મૂકી. તેણે ગળા ફરતે હાથ ફેરવી રૂંધાયેલા ફેફસામાં ઊંડો શ્વાસ ભર્યો. તેના ગૂંગળાયેલા જીવને રાહત થઈ. તે ધડકતા હૈયે હાંફતા બોલી, “બપોરે ત્યો જઈન તમાર દેવઘરની નીચે એક પેટી સ. ઈમો એ કમાઉ રંડી પૈસા ભેગા કરશ...”

બળવંતનું મન મંજુની વાતમાં ખોવાઈ ગયું. મનઃચક્ષુ સામે સિનેમાની જેમ આખી વાત ચાલવા લાગી. તેણે જિજ્ઞાસાવશ પૂછી લીધું, “પેટીની ચાવી ચો મૂક સ??”

“ચાવી તો ઈના પાકીટમો જ હોય સ...” તેના સ્વરમાં નિરાશા સાથે ડર ભળ્યો.

બળવંતનું મન એ પૈસાની પેટીમાં પુરાઈ ગયું. ‘ગમે તે કરીને એ પેટી ખોલવી’ એના જ વિચારોમાં ગૂંચવાયેલો બળવંત માથું ખંજવાળવા લાગ્યો. મંજુની અંગારાની જેમ તગતગતી આંખોમાંથી લ્હાયા ઝરતી હતી. ઈર્ષામાં ભડકે બળતી નજર તેણે બારણાંની ફાંટમાં ભરાવી. આંગળીઓ ફાંટમાં ખોસી કોઈએ બારણું બેરહેમીથી ઘબ્બ દઈને વાખી દીધું હોય ને ચહેરા પર જે વેદનાના સોળ ઊપસી આવે એવા મુખભાવથી, ભીંસાયેલી દાઢે તે બોલી, “સાલી સ્વાર્થી રંડીમુંડી...! જોણ હાચુકલો જીવ બળતો હોય એવું દુખિયારું બોલીન જતી રઈ! એટલો જીવ મનુ પર બાળતી હોય તો એક ફદિયું તો ઈના દહ હજારના પગારમોથી આલ્યા હોત તો મારો મનુ આટલો રિબાતો ના હોત! ગોમડાની ભિખારણ શે’રમો આઈન રંગ દેખાડવા લાગી સ. રૂપાળી હાડિયોમો ભિખારણ જેવું મુઠું હોય એવી હાવ ભૂંડી લાગ સ! ઠાઠ-ઠસ્સા કરીન શી ખબર્ય ચોથી આટલા પૈસા કમાઈ લાવ સ!?? ઈનું નમાલું મુઠું જોવું સુન મોય આગ લાગી જાય સ. સાલી રંડ નરકમો મર તો પાર આવ...!!”

જ્યોતિબેનની પ્રગતિ જોઈને ઈર્ષામાં ભડકે બળતી મંજુએ સળગતા ભીતરની આગ બહાર ઠાલવી.

“તું ચંત્યા કરેન... મુ મારી રીતે એ પેટીમો ભરેલા બધા પૈસા ગજાવામો ભરી લાવોય. પસી આપાડા મનુન હારા દાક્તર ફાયે વતાઈન સરસ સારવાર કરાઈશું. આપડા મનુન કોય નઈ થવા દઉં. વચન આલુ સુ તન...!” કહીને બળવંતે પુત્રપ્રેમ પ્રત્યેની લાગણી અને ચિંતા વ્યક્ત કરી. પછી ભ્રમરો તગતગાવી ઊંચા અવાજે કહ્યું,

“આજ પસી કદી ઊંચા અવાજે ક ઓખ્યો મિલાઈન મારા હોમે વાત કરી સ તો...,” આગળ બોલે એ પહેલા જ... મંજુ બે હાથ જોડી રોઈ પડી. તેને રડતી-કડકડતી જોઈને બળવંતના મનમાં વાસનાનો કાંટો ફૂટ્યો. લુંગી હાથમાં લઈને ઉપર ઉઠાવે એ પહેલા જ... દરવાજે ટકોરો પડ્યો. હેતલનો ધીમો અવાજ સંભળાયો, “મમ્મે, મનુ હુઈ ગ્યો સ... દરવાજો ખોલજે... ઈન હુવડાઈ દઉં...”

અધમણનો નિસાસો નાખી લુંગી સરખી કરી. મંજુએ વાળ અને સાડી સરખા કર્યા. બળવંત પાણી પીને બહાર નીકળ્યો. હેતલના ખભા પર આંખો મીંચી, માથું ઢાળીને લાળ ઝેરતા મનુનાં માથા પર હળવો હાથ ફેરવ્યો. પછી તે આંગણામાં ખાટલો ઢાળી આડો પડ્યો. બાકસથી બીડી સળગાવી ઊંડો કસ ખેંચ્યો. જ્યોતિ પાસેથી કેવી રીતે પૈસા પડાવવા એના વિચારોમાં મન યોજનાઓ તૈયાર કરવા લાગ્યું.

*

બપોરે દોઢ વાગે જ્યોતિ જમવા માટે રીક્ષામાં આવી. ઘર ખોલીને દીવાલ ઘડિયાળમાં સમય જોઈને મનમાં ગણગણી : નેહાની રિશેષ પડવામાં હજુ ત્રીસ મિનિટની વાર છે. ફટાફટ રોટલી બનાવી દઉં તો એને મોડું ના થાય.

જ્યોતિબેન રસોઈ કરતાં હતા ત્યારે આડો કરેલો દરવાજો જરાક ખૂલ્યો. દરવાજા વચ્ચેની ફાંટ મોટી થઈ, એમ બહારના પ્રકાશનું અજવાળું ઘરમાં ફેલાયું. જ્યોતિબેને તરત જ ડોક દરવાજા તરફ ફેરવી. દાઢીયાળો ખરબચડો ચહેરો ઘરમાં પ્રવેશતો જોઈને જ્યોતિબેનનું હૃદય ધબકારો ચૂકી ગયું. જાણે ભૂત જોયું હોય એમ તે ભડકી ઉઠ્યા! હાથમાં પકડેલું વેલણ અચાનક છૂટી ગયું. બળવંતે ચૂપચાપ અંદર આવી દરવાજો વાખી દીધો.

જ્યોતિએ ભયભીત અવાજે પૂછ્યું, “ત-તમે અ...હીં? અત્યારે? શું-શું કામ છે? દ-દરવાજો કેમ વાખ્યો??”

બળવંતે આગળ વધીને કહ્યું, “મનુની સારવાર માટ પૈસા લેવા આયો સુ...”

“પૈસાની વાત ઈના પપ્પા ફાયે કરજો મારા ફાયે નઈ...” માથું ઘુણાવી સ્થિર અવાજમાં કહ્યું.

“ભરતે જ મન કીધું સ તારા ફાયેથી પિસ્તાળી હજાર રૂપિયા લેવાનું. મનુ વધુ બીમાર પડ્યો સ. અન ઈન અત્યારે જ દવાખોન લઈ જવાનો સ. તમો ઉતાવળમો પૈસા લેવા આયો સુ.” જુઠું બોલીને સાચું કહેવાનો પ્રયત્ન કર્યો.

“એમણે કહ્યું??” જ્યોતિએ બંને ભ્રમરો ઊંચકીને આશ્ચર્યથી પૂછ્યું.

“ઓવ ઓવ... અમાર અમણો હાલ જ વાત થઈ...” કહેતા ચહેરા પર જૂઠ્ઠા મુખભાવ તરી આવ્યા.

જ્યોતિબેન એ બનાવટી મુખભાવની જુઠ્ઠી લકીરો પારખી ગયા. તેમણે પર્સ હાથમાં લીધું. બળવંત મનમાં હરખાયો. પર્સમાંથી ફોન કાઢ્યો. એકાએક બળવંતનો ચહેરો ફિક્કો પડી ગયો! જ્યોતિબેન ફોન લગાવવા જાય એ પહેલા જ બળવંતે લવું મારી ફોન ઝૂંટવી લીધો! જ્યોતિબેન અચાનક ભડકીને બે કદમ પાછળ હટી ગયા.

“ફોન કરવાની જરૂર નહિ. તું બસ પૈસા કાઢીને આપી દે. તન અડ્યા વગર ચૂપચાપ ઓયથી જતો રોય બસ...” બળવંતે ફોન હાથમાં ફેરવતા કહ્યું.

જ્યોતિએ સ્થિર અવાજે કહ્યું, “એમને પૂછ્યા વગર એક રૂપિયો નહિ આપું. તારા જુઠ્ઠાણાના રૂપિયા અમે વર્ષોથી ચૂકવતા આવ્યા છીએ” જ્યોતિએ હાથ લાંબો કરીને કહ્યું, “ફોન પાછો આપ!”

“પૈસા ક્યાં સંતાડ્યા સ એ બોલ સાલી રંડી...!” અપશબ્દો ભાંડી ઝડપભેર તેની પર ખૂંખાર જાનવરની જેમ ઘસ્યો.

જ્યોતિ બાજુમાં પડેલું ચપ્પુ ઉઠાવવા જાય એ પહેલા જ બળવંતના જાનવરી પંજામાં તેનું ગળું ભીંસાયું. ભયને માર્યો જ્યોતિની આંખો પહોળી થઈ ગઈ. હાથ વીંઝીને બળવંતને થપ્પડો મારવા ઝનૂન ચડી ઉઠ્યું! બળવંતના ભાલા જેવા હાથ પર તે જોરજોરથી મુક્કા મારવા લાગી. ચીસ પાડવા જતી પણ અવાજ ગળામાં જ રુંધાઈ જતો હતો. તેનું આખું શરીર બળવંતના પંજામાં કબૂતરની જેમ તરફડતું હતું. બળવંતે તેની ગળચી પકડી બાજુની દીવાલ પર જોરથી ભટકાવી. જ્યોતિનું માથું દીવાલ પર અથડાતાં આંખોમાં અંધારા છવાઈ ગયા. આંખોમાંથી આંસુધારા વહેવા લાગી. રડતાં ચહેરે તેણે કહ્યું, “અમારી... મહે...નતની કમાઈ....માંથી બચત કરી છે. મહેર...બાની કરીને... છો...ડી દે મને...” બળવંતે ગળું ભીંસીને ઢીંગલીને જેમ એ જ્યાં જતો ત્યાં ઢસેડતો. તેણે પાકીટ ઉઠાવી ઊંઘું કરીને ખંખેર્યું. રૂપિયાના સિક્કા અને વીસ-પચાસની નોટો જમીન પર પડી. ચાવી ન મળતા તેણે ગળાની પક્કડ ઢીલી કરીને દાંત ભીંસીને પૂછ્યું, “ચાવી ચો સંતાડી સ...? ભસ મૂઢથી...!!”

“તારા જેવા નાલાયકોને તો ક્યારેય નહીં...” આટલું સાંભળતા જ બળવંતે જોરથી તેનું ગળું ભીંસ્યું. દીવાલ પર દબાવી એક તમાચો ઝીંક્યો. જ્યોતિ લથડિયું ખાઈ ભોંય પટકાઈ પડી! ડોળા ચકળવકળ ઘુમવા લાગ્યા. આંખો આગળ અંધારું છવાઈ ગયું.

ચાવી શોધવા બળવંતે આખું ઘર ફંફોસી માર્યું. પણ ક્યાંય ચાવી ન મળી. જ્યોતિ ચકરાઈ ગયેલી કીકીઓ કાબુમાં લઈને બેઠી થઈ. તેની આંખમાંથી વેદના નીતરતી

હતી. રડતાં ચહેરે પોતાની ગરીબી વર્ણવી તેને બે હાથ જોડીને ત્યાંથી જતો રહેવા વિનવ્યું. પણ પથ્થર દિલ બળવંત એની સંવેદનાથી જરાયે સ્પર્શ્યો નહીં. તેણે જ્યોતિને ગળામાંથી પકડી દીવાલ પર દબાવી. શહેરી સાડીમાં જ્યોતિનો આકર્ષક દેખાવ, નમણો ચહેરો જોઈને બળવંતની આંખોમાં વાસનાવૃત્તિ ઉભરાઈ આવી. છાતી પરથી લસરી પડેલો સાડીનો પાલવ તેની ભરાવદાર છાતીને ઉજાગર કરતાં હતા. એ જોઈને બળવંતના ચહેરા પર લુચ્ચું સ્મિત ખેંચાયું.

જ્યોતિએ આંસુ નીતરતી આંખે હાથ વીંઝી બળવંતને જોરથી થપ્પડ ઝીંકી દીધી. બળવંતે ડાઘીયા કૂતરાની જેમ ગુસ્સે ભરાઈને દાંત ભીંસ્યા. તેનું ગળું ભીંસીને ચૂપ રહેવા ડોળા કાઢ્યા. તેની આંખમાં વ્યાભિચારી હાસ્ય નૃત્ય કરતું હતું. તે લુચ્ચું હસીને બોલ્યો, “બૈરોની ખાસ જગ્યાએ તો ચાવી હોધવાનું જ ભૂલી જ્યો...!” કહીને તેણે બેશરમીથી ત્યાં હાથ નાખવા ઊંચો કર્યો. જ્યોતિએ તરત જ બ્લાઉઝમાંથી ચાવી કાઢીને તેને આપી દીધી. બળવંતે તેનું ભીંસેલું ગળું છોડી મૂક્યું. શારિરીક અને માનસિક રીતે નિયોવઈ ગયેલી પરિસ્થિતિમાં જ્યોતિ દીવાલના ટેકે પીઠ મૂકી મૂંગી રડતી નીચે ફસડાઈ પડી.

બળવંતે લુચ્ચું હસીને પેટી ખોલી. પેટી ખોલતા જ તેના ચહેરા પરનું લુચ્ચું સ્મિત ઉતરી પડ્યું. પેટીમાં કશું જ નહતું. તેની ધારદાર નજર જ્યોતિ તરફ ફરી. આવેશમાં આવીને તેની તરફ પગ ઉપાડ્યા. “પૈસા ચો હતાડ્યા સ? ભસ સાલી કમજાત...!” કહી ફરી તેનું ગળું ભીંસીને ઊભી કરી.

તેનો હાથ છોડાવવા જ્યોતિ માથું ધૂણાવતી, બંધ મુઠ્ઠીએ તેના હાથ પર મુક્કાના પ્રહાર કરતી તરફડવા લાગી. આંસુઓથી એનો આખો ચહેરો ખરડાઈ ગયો હતો. ભીંસાયેલા ગળામાંથી રૂંધાયેલો તુટક તુટક અવાજ નીકળ્યો, “બેં...કમાં મૂ...મૂક્યા...”

“હાથું બોલ...!! નકર પીંખી નોખોય...!!” તેણે ગળથી દબાવી દીવાલ પર માથું ભટકાવ્યું.

“માતાજીનાં...સોગન...” હથોડા જેવા હાથની આંગળીઓથી તેનું ગળું રૂંધાતુ હતું. શ્વાસ લેવામાં હાંફી જતી હતી. ખીંટીએ લટકાવેલા કપડાની જેમ તે દીવાલ પર ટિંગાઈ રહી હતી. મજબૂત હાથની ભીંસમાં તે પોતાની જાતને નિઃસહાય અને કમજોર મહેસુસ કરી રહી હતી. વેદનાની શૂળ તેના રૂંવે રૂંવે ભોંકાઈ રહી હતી. તે ભીંતરમાં ઘવાતી જતી હતી. કાંટાળું ઝુંમખું તેના કાળજાને ચારેકોરથી ઘાયલ કરી લોહીના ટશિયા ફોડી રહ્યું હતું.

બળવંતે નિરાશ થઈ ગળું ભીંસેલા હાથથી ઘક્કો મારીને તેને ખૂણામાં હડસેલી

મૂકી. જ્યોતિ કોકડું વળીને નિઃસહાય ત્યાં રડતી પડી રહી. પરસેવાથી તેનું ગળું ભીનું-ગરમ થઈ ગયું હતું. પાંચ આંગળીઓની છાપ તેના ગળા પર પડી ગઈ હતી. રુંધાઈ ગયેલા ફેફસામાં હવા ભરવા તેણે ઊંડા શ્વાસ લીધા. તેનું ભીતર દર્દથી કણસતું હતું. મન વિચાર કરવા બહાર મારી ગયું હતું. તેની સંવેદનશીલ લાગણીઓ ચૂંથાઈ ગઈ હતી.

બળવંતે વીસ-પચાસની નોટો ગજવામાં સેરવી છૂટ્ટુ પાકીટ તેના મોઢા પર માર્યું. આખરી શબ્દોમાં ધમકી આપવા દાઢ ભીંસી, અભદ્ર શબ્દોથી સંબોધતા કહ્યું, “....., તારી હેંસીયતમો રેજે, અન જો ઓના વિષે કોઈન કીધું સ ન, તો એ દા’ડાથી તારા મોતના દા’ડા ગણવાનું શરૂ કરી દેજે... તારી જવોન થઈ જેલી સોળીનો લૂગડો ઉતારીન ખોળામો રમાડોય આટલું યાદ રાખજે સાલી મારો છોકરો તાવમો ભૂંજાઈન મરી રહ્યો સ! એ નેના જીવ પર તો દયા કર! ઈન દવાખોન વતાબ્બા તારા ફાયે પૈસા લેવા આયો સુ!”

નિષ્ઠુર હૃદયના બળવંતની મનઃચક્ષુ સામે મનુનો ફિક્કો પડી ગયેલો અને લાળ ઢોળતો નિઃસહાય ચહેરો તરવરી આવ્યો. તેની આંખો પર આદ્રતાનો ઢોળ ચડી ગયો. તેણે દાઢ ભીંસીને કહ્યું, “મારા એકના એક સોકરાન જીવતો રાખવા જો બેન્કમોથી પૈસા કાઢીન બે દા’ડામો મન નઈ આલ તો તન નાગી કરીન કાપી નોખોય! તારા જેવી હલકી જાતનો ગોમઠી બૈરો પગ નેચ દબાયેલો જ રે’વો જોવ. બે રૂપિયા વધાર હુ કમાતો થઈ જ્યો તે મરદથી ચડિયાતો પોતાન જાતન હમજતો થઈ જ્યો! બે દા’ડ ચેડી આવોય મુ. પૈસા બેન્કમોથી કાઢીન તૈયાર રાખજે! નકર નાગી કરીન ઈજજત લૂંટી લોય એ વાત તારા ભેજામો ઉતારી દેજે... અન આ વાત વિશે તારા હોઠ સિવેલા જ રાખજે, નકર તારી હાલત તી વિચારી નઈ હોય એવી ભૂંડી કરીન મેલોય...!!” કાળજું થથરી જાય એવી ધમકી આપી બળવંત ત્યાંથી નીકળીને બળબળતા તડકામાં અદ્રશ્ય થઈ ગયો.

રૂમની બાજુની બારી પાછળ કોઈક સંતાયેલું હતું. બે હાથથી મોઢું દબાવી ચોંધાર આંસુએ રડી રહ્યું હતું. થોડીક વારમાં ચોરીછૂપા પગે નેહા રડતાં ચહેરે ઘરમાં દોડી આવી. રૂમના ખૂણે કોકડું વળીને પડેલી જ્યોતિને જોતાં જ... ‘મમ્મી...’ કહીને તરત જ રડતી રડતી એમને જઈને ભેટી પડી. નેહા તેમના ખભે મોં મૂકી છુટ્ટા મોંએ રડી પડી. જ્યોતિના મનમાં ઘૂંઘવાતી આગની બળતરા આંખોમાં ભરાઈ આવી. હૈયું અંતઃવેદનાથી પોકારી ઉઠ્યું. સ્ત્રી જાતની મજબૂરીમાં પોતે અસહાય હોવાની લાગણી ભીતરમાં ડંખ દેવા લાગી. તેણે રડતાં ચહેરે નેહાને બાથમાં લઈ લીધી.

નેહાએ રડતાં રડતાં કહ્યું, “મમ્મી, સાંજે પપ્પા આવશે ત્યારે એમને હું બધું જ કહી દઈશ...”

જ્યોતિ માથું ઘુણાવી તરત જ બોલી ઉઠી, “ના બેટા! તારે કશું જ બોલવાનું નથી.”
“પણ મમ્મી, તને કંઈક થઈ જશે તો...!!” તેની આંખો આંસુથી નીતરી રહી હતી.
“કશું જ નહીં થાય. અને તારે પપ્પાને કશું જ નથી કહેવાનું. હું એમને કહીશ...”
“મોટા પપ્પાએ ધમકી આપી છે... મને બીક લાગે છે મમ્મી. તને કંઈક કરશે તો...?”
ડૂસકાં ભરતા તે બોલી.
“કંઈ નહીં કરે. અને તને પણ હું કંઈક નહીં થવા દઉં, બેટા...” તેના આંસુ પોછતા જ્યોતિએ કહ્યું.

નેહા તેમને ભેટી પડી રડતાં રડતાં કહ્યું, “હું એટલી ગભરાઈ ગઈ હતી મમ્મે, કે....”
બોલતાં તેનો અવાજ ડૂસકાંમાં ખેંચાઈ જતો, “...હું દરવાજો ખોલી ના શકી. એમણે મારા જોડે...” બંને હાથ તેમના ગળા ફરતે વીંટીને ઘ્રુસકે ઘ્રુસકે રડી પડતાં કહ્યું,
“...એવું સાંભળીને હું બહુ ડરી ગઈ હતી... એટલે હું બારી પાછળ સંતાઈ ગઈ... સોરી મમ્મી...” કહીને હૃદયની લાગણીઓ નિયોવી રડી પડી.

જ્યોતિબેને તેની પીઠ પર હાથ ફેરવી શાંત રાખી. ઘડિયાળમાં સમય જોઈને તે ઊભા થયા. તલવાર વીંઝતા વિચારો સામે નારીત્વની ઢાલ ધરી વિચારો સામે મનમાં લડતા રહ્યા. જવાબદારી હાથમાં લઈ ગેસ પેટાવ્યો. મન મક્કમ કરી લીધું હોવા છતાં ઘાયલ થયેલી નારીત્વની લાગણીઓ અને સંવેદનાઓ તેની આંખોમાંથી અશ્રુધારા રૂપે વહી જતી હતી. શહેરમાં આવીને ભીતરમાં ઢબૂરાયેલા નારીત્વને તેમણે ખીલવ્યું હતું. તેના પર પુરુષ પ્રધાન સમાજની તલવારો વીંઝાતા તેનું ભીતર ઘાયલ થઈ ગયું હતું.

નેહાને જમાડી, તેને ભેટી લઈ નિશાળે મોકલી. નેહાના ગયા બાદ જ્યોતિબેન દિલ ખોલીને ઘ્રુસકે ઘ્રુસકે રડી પડ્યા. ગંદા હાથથી પોતે ખરડાઈને અપવિત્ર થઈ ગયા હોય એવી લાગણીઓ છાતીમાં સતત ઘૂંટાતી હતી. થોડીક વારમાં કલ્પનાબેનનો ફોન આવતા જ તેમણે આંખો લૂછી લીધી. ફોન ઉપાડી સ્વસ્થ અવાજમાં જવાબ આપી, તરત જ ત્યાંથી રીક્ષા કરી પાર્લરે જવા નીકળી ગયા.

* * *

પ્રકરણ – ૧૫

સાંજે જમીને પછી વિશાલ અને નેહા ધાબા પર સુવા ગયા. આખા દિવસના થાકેલા ભરતભાઈ જમીન પર ગોદળી પાથરી આડા પડ્યા. પાસું ફેરવીને સૂતેલી જ્યોતિની આંખો ભીની હતી. નાકમાં વળેલુ પાણી સાડીના છેડાથી લૂછી લીધું. તેના ડહોળાઈ ગયેલા વિચારોને લીધે તેના મનની સ્થિતિ વિશ્લુબ્ધ થઈ ગઈ હતી. બળવંતના ભૂંડા અપશબ્દો તેમના કાનમાં પડઘાઈ રહ્યા હતા. એનો રાક્ષસી ચહેરો આંખ સામે તાદ્રશ્ય થતાં જ છાતીમાં શૂળ ભોંકાઈ હોય એવી તીવ્ર વેદનાની ટીસ ઉઠતી. એનો જાનવરી સુલુક અને ઘાકધમકીભર્યા શબ્દોનું તોફાન મનમાં ઘુમરાવા લાગ્યું. તેણે દાઢ ભીંસીને ગુસ્સો પીસી નાખ્યો. તે અંદરથી ઢીલી પડી રહી હોય એવું મહેસુસ કરી રહી હતી.

@snehnusarnamu

બપોરનો બનાવ ભરતભાઈથી ખાનગી રાખી તેનો અંતરઆત્મા તેને સતત ડંખી રહ્યો હતો. તે માનસિક રીતે અંદરોઅંદર ઘવાતી જતી હતી. પોતાના ઘરમાં પણ શારીરિક અસુરક્ષિત મહેસુસ કરતી હતી. એ ઘટના મનઃચક્ષુ આગળથી ખસતી જ નહતી. એના ભૂંડા અપશબ્દો અને ઝેરીલો વ્યાભિચારી સ્પર્શ જવલંતશીલ તેજાબની જેમ તેના નાજુક કાળજા પર રેડાતો હોય એમ ભીતરમાં દઝાતી જતી હતી. હૈયું ફરી પાછું વેદનાથી ભરાઈ જતું. મનમાં સતત એક ડરનું બોઝીલપણું મહેસુસ થતું. જ્યોતિ ભરતભાઈ સામે પાસું ફેરવી રહી પડી. તેનો રડતો અવાજ સંભળાતા જ ભરતભાઈની આંખો ખૂલી ગઈ. તેમના ચહેરા પર ગંભીર ભાવ ખેંચાયા. જ્યોતિના ગાલ પર હાથ મૂકીને એમણે તરત જ પુછ્યા કરી. વેદનાભર્યું હૈયું ખાલી કરવા જ્યોતિએ બપોરની આખી ઘટનાનું વર્ણન, શારીરિક બળજબરીના ઉલ્લેખ વિના કર્યું.

બળવંતનું જુઠ્ઠાણું સાંભળીને ભરતભાઈના ભવાં ખેંચાયા. દાંત કચકચાવીને કહ્યું, “સાલો નાલાયક, મારા નોમનું જુઠું બોલીન રૂપિયા મોગવા આયો તો...!? શરમ વગરનો...!! તને અડ્યો નહતો એટલું હારુ સ. નકર સાલા હરામીન લાકડીયે લાકડીયે ભાંગી નોખોત!”

જ્યોતિએ આંખો લૂછતા કહ્યું, “તમે હવેથી બપોરે બહાર ના જમતા. ઘરે આઈ જજો. આપડે સાથે જમીશું.”

“હાથી વાત સ તારી. ઘેર તન એકલીન રાખવામો જોખમ ભરેલું સ. એ નાપાક ગમે ત્યારે ઘરમાં ઘૂસી જાય એવો સ... સાલા ન ભઈ કે’તાય શરમ આવ સ...” નિસાસો નાંખી માથું ઘૂણાવ્યું.

“હું તમને ફોન કરું ત્યારે તમે નીકળી જજો. પછી જ હું પાર્લર પરથી રીક્ષા કરીને નીકળીશ.” જ્યોતિએ સમયની ગોઠવણી કરતા કહ્યું.

ભરતભાઈએ માથું હલાવી હા પાડી.

બંને જણા એકબીજા સામે પાસું ફેરવી ઊંઘમાં સરી પડ્યા.

*

એ રાત્રે ઘૂંઘવાયેલા બળવંતનું મન હડકાયા કૂતરાની જેમ રઘવાયું થયેલું હતું. તે એક પછી એક બીડીઓના કસ ખેંચતો રહ્યો. બે દિવસની રાહ તેને બે મહિના જેટલી લાંબી લાગતી હતી.

આખા દિવસનું કામ કરીને થાકેલી હેતલ, મનુની ગોદળીની બાજુમાં તેની સામે પડખું ફેરવીને સૂઈ જતી હતી. ગોદળીમાં હાથ-પગ હલાવ્યા વિના મનુ છત પર ખટ્ક... ખટ્ક અવાજ કરતો પંખો જોયે જતો. મંજુ તેના કપડાં બદલતી ત્યારે તેની નાનકડી છાતી પર સ્પષ્ટ ગણી શકાય એટલી હદે પાંસળીઓ ઉપસી આવી હતી. જાણે હાડપિંજર પર ચામડીનું પડ ચોંટી ગયું હોય! મંજુ તેને ખોળામાં લઈને ચમચી વડે પ્રવાહી ખોરાક આપતી. મનુ જીભ હલાવી લાળ રસ સાથે અડધું બહાર કાઢી દેતો. બાકીનું એના પેટમાં જતું એ ઉલ્ટી કે ઝાડા વાટે થોડીક વારમાં જ નીકળી જતું. તેના પેટમાં ખોરાક ટકતો નહતો. રાત્રે અચાનક તાવ ચડતો ત્યારે તેના પાતળા હાથ-પગ ઘૂંચતા. તાવથી તપતું શરીર સહન ન થતાં તેની આંખોમાંથી આંસુ વહેવા લાગતાં. મંજુ તેની છાતી પર હળવો હાથ ફેરવી શાંત પાડવા મથતી. મનુની શુષ્ક આંખોમાં તરવરતી નિઃસહાયતા જાણે બે હાથ જોડીને તેની શારીરિક વેદનામાં ભરાયેલા જીવને મુક્ત કરવાની ભીખ માંગી રહી હોય એવું કંઈક મુકપણે કહેતી. મનુ શાંત થઈ મંજુની આંખો અને ચહેરાને જાણે પહેલીવાર જોતો હોય એમ અપલક નજરે તાકી રહેતો. ઓળખીતો ચહેરો પારખવા તેનું બાળમન મથતું; અને એ પ્રયત્નોમાં તે આંખો મીંચી, નિદ્રામાં ખાબકી પડતો.

*

બે દિવસ વીતી ગયા. બળવંતે તર્કનો ઘોડો દોડાવ્યો. તે દરરોજ બપોરે જ્યોતિના

ઘરની પાસે આવેલા રોડ બાજુની દુકાનો પાસે ઊભો રહી બધું નિરીક્ષણ કરતો. જ્યોતિ રીક્ષામાંથી ઉતરી સાંકડી ગલીઓમાં થઈને ઘરે જતી. ભરતભાઈ બે-ત્રણ મિનિટ પછી તરત જ રીક્ષા લઈને ગલીમાં પ્રવેશતા. બળવંત જ્યોતિની ચાલાકી પારખી ગયો. તેણે દાંત ભીંસી મોંમાંથી ગાળ કાઢી.

દસ-પંદર દિવસો નિરીક્ષણમાં વીતી ગયા. બે શનિવારમાંથી એક શનિવાર ભરતભાઈ જમવા નહતા આવ્યા. બીજા શનિવારે અડધો કલાક મોડા આવ્યા હતા. બળવંતે ત્રીજા શનિવારનો મોકો જોઈને ઘરનો ઝાંપો અવાજ વગર ખોલ્યો. દરવાજે ટકોરો પાડી ઠગારા અવાજમાં પહેલીવાર તેના મોઢામાંથી શબ્દ નીકળ્યો : ‘જ્યોતિ!’

જ્યોતિએ રોટલી વણતા કહ્યું, “એ હા, આવું છું...”

બળવંતે કસીને મુઠ્ઠી બાંધી. ગુસ્સામાં દાઢ ભીંસી. થોડુંક મોડું થતાં ફરીથી દરવાજે ટકોરા માર્યા.

“હા હા આવું છું...” કહીને તેણે દરવાજો ખોલ્યો.

બળવંત જાનવરની જેમ ઘરમાં ઘસી આવે એ પહેલા જ સ્તબ્ધ થઈ ગયો! અડધું ડગલું ભરીને તેના પગ ત્યાં જ દરવાજે ખોડાઈ ગયા. દરવાજાથી દૂર રહીને જ્યોતિએ ચાલાકીથી પગના અંગૂઠાથી દરવાજો ખોલી, હાથમાં ધારદાર ચપ્પુ લઈને ઊભી હતી. કોપાયમાન થયેલી દેવી જેવા વિકરાળ ભાવો તેના ચહેરા પર તગતગી રહ્યા હતા. તેનું સ્વરૂપ જોઈને બળવંતની હિંમત બે ડગલાં પાછી પડી ગઈ. જ્યોતિના ભીતરમાં ભરાયેલી વેદના એકાએક ઈંધણ બની સળગી ઉઠી. વિક્કેરેલી સિંહણની જેમ તેણે ત્રાડ નાંખી, “નીકળ....!! નીકળ મારા ઘરમાંથી સાલા નરાધમ હિંજડા....!! નરકમો જઈને ભૂંડી મોતે મરે તું સાલા નીચ જાનવર...! સ્ત્રી પર હાથ ઊપાડતાં પહેલા હજાર વાર વિચાર કરજે...! ઉપાડ તારા પગ અહીંથી અને નીકળ...!”

જ્યોતિની ગર્જનાથી બળવંતનું ભીતર આરપાર વીંધાઈ ગયું. તેણે ગુસ્સામાં દાંત કચકચાવી દરવાજા પર મુક્કો માર્યો. જ્યોતિનો શૌર્યતાથી ભરેલો અવાજ વીજળીની જેમ ફરીથી ત્રાટક્યો, “નીકળ હરામખોર...!” બળવંત પગ પાછળ વાળી જ્યોતિના રૌદ્ર સ્વરૂપને જોઈ રહ્યો. તેનું હૃદય પહેલી વાર સ્ત્રીની ગર્જનાથી થથરી ગયું હતું. બીજી ગલીમાં ઘૂસી ગયેલા કૂતરાની જેમ બે પગ વચ્ચે પૂંછડી દબાવી તેણે પગ પાછા વાળ્યા. રીક્ષા લઈને ભરતભાઈ દરવાજે આવી પહોંચ્યા. બળવંત ઉપર નજર પડતાં જ તેમના હાથની મુઠ્ઠી ગુસ્સાથી બંધાઈ ગઈ : ‘અહીં ફરી પગ મૂકવાની તારી આ હિંમત, સાલા બેશરમ...!!’

જાણે અચાનક જળવિહીન આકાશમાંથી વીજળી ત્રાટકી હોય એમ બળવંતના પગ

ભયથી જમીનમાં જડાઈ ગયા! બંને બાજુથી ફસાઈ જતાં તેના બંને પગ વચ્ચેથી તાકાત ઓસરી ગઈ. તેના ગોઠણ ઢીલા પડી ગયા. વીલા મોઢેથી એક શબ્દ બોલવાની હિંમત તેનામાં નહતી બચી. જ્યોતિએ ચપ્પુ બાજુમાં નાખી, વિફરેલી સિંહણની જેમ તરાપ મારતા પંજે બહાર ઘસી આવી. બળવંતના ચહેરા પર, માથા પર થપ્પડોની બોછાર વરસાવી હલકા શબ્દોથી ધુતકાર્યો! જ્યોતિ તેની પર તલવારની જેમ હાથ વીંઝતી અને છલકાતી આંખે ભીતરમાં ગહો થઈ ગયેલી વેદનાને આંસુ રૂપે ઉલેચવા લાગી.

આજુબાજુના પાડોશીઓએ તમાશો જોવા ઘરની ડેલીઓ અને બારીઓ ખોલીને ડોકા બહાર કાઢ્યા.

ભરતભાઈએ બળવંતનો કઠલો પકડી દાંત કચકચાવીને બોલી ઉઠ્યા, “તાર જેવા ચરિત્રહિન ભઈ કરતા તો નો હોય એ હારુ! આજ પસી આરેય આ ઘરમો પગ મેલ્વાની હિંમત ના કરતો, નાલાયક! તારો અન મારો સંબંધ આજથી પૂરો થઈ જ્યો! હેડ...! નેકળ ઓયથી...!!” કાઠલો ઝાલીને દરવાજા બહાર ફંગોળ્યો, “...પ્રામોણિક બની ચોખ્ખું જીવતા શીખ, હરોમખોર...!!”

છેલ્લા વાક્યો બળવંતના માનસ પર કોતરાઈ ગયા. ઝાંપા બહાર ગડથોલું ખાઈને ભોંય પડેલા બળવંતે ઊભા થઈને કપડાં ખંખેર્યા. દાઢમાં ગુસ્સો ભરાવી ફૂંફાડો માર્યો, “જે દા’ડ પ્રોમોણિક બનોય એ દા’ડ તારું જીવતર રોળઈ જશે એટલું યાદ રાખજે...!” આખરી શબ્દો બોલીને એ ત્યાંથી ગાયબ થઈ ગયો.

જ્યોતિ જમીન પર ફસડાઈ પડીને રડતી હતી. ભરતભાઈએ તેને ઊભી કરી ઘરમાં લઈ ગયા. દરવાજો બંધ થતાં તે ભરતભાઈની છાતી પર માથું મૂકી ઘ્રુસકે ઘ્રુસકે રડી પડી. ભરતભાઈની આંખોમાં પણ આંસુ ઉભરાઈ આવ્યા. જ્યોતિની પીઠ થાબડી તેને અળગી કરી, એની આંખો લૂછી. ડૂસકાં ભરતી જ્યોતિના ચહેરા પર વેદનાની તોર તણાઈ આવી હતી. તેનું શરીર થાકીને લોતપોથ થઈ ગયું હતું. માનિસિક રીતે નિયોવાઈ ગઈ હતી. ભરતભાઈએ તેને પલંગમાં બેસાડી આરામ કરવા કહ્યું.

વિશાલ અને નેહાની શનિવારે બપોરની સ્કૂલ હોવાથી તે બંને બપોરની ઘટનાથી બિલકુલ અજાણ હતા. છ વાગે નેહા સ્કૂલેથી ઘરે આવતી એના પછી જ્યોતિબેન કામ પરથી ઘરે આવતા. જ્યારે આજે તેમને પલંગમાં સૂતેલા જોઈને નેહાના મનમાં ‘આજે બપોરે શું બન્યું હશે?’ એનો અણસાર આવી ગયો. વિશાલ ઘરે આવી, ખૂણામાં દફતરનો ઘા કરી સ્કૂલના કપડાંમાં જ ક્રિકેટ રમવા નાસી ગયો. નેહા કપડાં બદલી, મોઢું ઘોઈને પલંગની કિનારે બેસી. જ્યોતિબેને આંખ ખોલી હસવાનો પ્રયત્ન કરતાં કહ્યું, “આવી ગઈ, બેટા...!”

નેહા તેમના હાવભાવ વાંચીને બધુ જ સમજી ગઈ.

“મમ્મી, આજે એ આવ્યા હતા ને...??”, નેહાએ તેમનો હાથ હાથમાં લઈ, લાગણીશીલ અવાજે પૂછ્યું, “તને કશું કર્યું હતું...??”

જ્યોતિબેને માત્ર માથું હલાવી ના કહી.

“મમ્મી, એ તને કંઈક કરશે એનો મને બહુ ડર લાગે છે... આપડે ક્યાંક બીજે જતા રહેવું જોઈએ.” બોલતા તેની આંખો નીતરવા લાગી.

જ્યોતિબેને બેઠા થઈ તેને બાથમાં લઈને ગળે લગાવી. તેની પીઠ પર હાથ ફેરવતા કહ્યું, “હવે એ ક્યારેય આપણાં ઘરમાં પગ મૂકે... તું બિલકુલ ચિંતા ના કર બેટા... એ આપણને હવે ક્યારેય હેરાન નહિ કરે.”

આલિંગનમાંથી છૂટા પડી, નેહાએ ભીની આંખે પૂછ્યું, “મમ્મી, એક વાત પૂછું?”

જ્યોતિબેને તેના આંસુ લૂછીને માથું હલાવ્યું.

“મનુની સારવાર માટે આપણી પાસે સાચે જ એટલા રૂપિયા નથી ને!?”

જ્યોતિબેને નકારમાં માથું હલાવી કહ્યું, “ના બેટા, આપડી બધી બચત કરેલી એમને આપી દઈએ તો પણ મનુની સારવાર થાય એમ નથી. અને એની બીમારીનો પણ કોઈ ઈલાજ નથી.”

“તો પછી એ કેમ પૈસા માંગવા આવે છે!?” નેહાએ રડમસ સ્વરે પૂછી લીધું.

“આપડે એમના કરતાં વધુ કમાઈએ છીએ એ એમને નથી ગમતું. તારા પપ્પા પાસેથી ઉધાર માંગેલા પૈસા પણ એમણે ચૂકવ્યા નથી. તમારા બંનેના સુરક્ષિત ભવિષ્ય માટે અમારે પૈસાની બચત પણ કરવી પડેને બેટા...” જ્યોતિબેને તેનો ગાલ પસવારતા કહ્યું.

“તમે બંને હંમેશા અમારી સાથે જ છો એનાથી મોટી બીજી કોઈ સુરક્ષા અમારે નથી જોવતી, મમ્મી...” નેહાએ ભાવવિભોર થઈ જઈને કહ્યું.

જ્યોતિબેને તેની આંખોમાં જોઈને માતૃવાત્સલ્યની લાગણી રેડીને હુંફાળું સ્મિત કર્યું.

“મમ્મી, ગામડાંમાંથી અહીં આવીને આપણું જીવન કેટલું બદલાઈ ગયું છે નહીં! તમે અમારી નાની-મોટી બધી જરૂરિયાતો પૂરી કરો છો. ક્યારેય વિચાર્યું પણ નહતું કે આપણને આટલું સરસ જીવવા મળશે. મને તો એમ હતું કે હું પણ તારા જેમ જ ઘરના કચરા-પોતું-વાસણ કરીશ. પણ અહીં આવીને બધું જ બદલાઈ ગયું. ખૂબ સારું લાગે અહીં આવીને. જો આપણે અહીં ના આવ્યા હોત તો હજુ લોકોના

ઘરના કામકાજ જ કરતાં હોત. મમ્મી, તારા વગર આ બધું ક્યારેય શક્ય બન્યું ન હોત. થેંક્યું!” નેહાએ દિલમાં સંગોપાયેલી મા પ્રત્યેની લાગણી નમ્રભાવે અદા કરી.

જ્યોતિબેનનું હૈયું નેહાના પરિપક્વ વિચારો સાંભળી ગદગદ થઈ ગયું. સમજદાર થઈ ગયેલી નેહાના નમણા ચહેરાને મુગ્ધતાથી નીરખતા કહ્યું, “બેટા, તારા પપ્પાએ મને આગળ વધવા પ્રોત્સાહન ન આપ્યું હોત તો આ બધું શક્ય ન બનત. તારા પપ્પાનો પણ એટલો જ ફાળો છે, બેટા. અહીં આવીને મને ઘણું શીખવા મળ્યું છે. દરરોજ ગમતું કામ કરવાનો એક અલગ આનંદ મળે છે. તું મનમાં કદાચ વિચારતી હોઈશ કે મમ્મી તો અહીં આવી કેટલી બદલાઈ ગઈ છે!” ગંભીર વાતના અંતે જ્યોતિબેન રમૂજ વેરતા જરાક હસ્યાં.

નેહા પણ એમની વાત સાંભળી હસી પડી. હસતાં હસતાં તેણે કહ્યું, “એ વાત તો સાચી જ છેને મમ્મી. તું અહીં આવી દેખાવે પણ બિલકુલ બદલાઈ ગઈ છે. પાર્લર પર કામે જાય છે ત્યારે સાડીઓ અને ડ્રેસમાં તું બહુ મસ્ત લાગે છે. એક વાત કહું મમ્મી!” નેહાએ મનમાં ઘૂંટાતી વાત પૂછી લેવાની ઈચ્છા થઈ.

જ્યોતિબેને સહસ્મિત હકારમાં માથું હલાવ્યું.

“મારે પણ તારા જેવું જ બનવું છે. મને પાર્લરનું કામ શીખવાડીશ?!”

હસીને જ્યોતિબેને નેહાની આંખોમાં પોતાના બચપણનો ચહેરો પ્રતિબિંબાતો જોયો. તેમણે આંખો મીંચીને માથું હલાવતા કહ્યું, “હા શીખવાડીશ. પણ ઉનાળા વેકેશનની રજાઓમાં. અત્યારે તારે ભણવામાં ધ્યાન રાખવાનું છે.”

નેહાએ ખુશ થઈ જ્યોતિબેનને ભેટી પડીને થેંક્યું કહ્યું.

જ્યોતિબેને તેની પીઠ થપથપાવી. મા-બેટી બંને લાગણીભીના ભાવુક આલિંગનમાંથી છૂટા પડ્યા. જ્યોતિબેને નેહાના બંને હાથને હાથમાં લઈને, ગંભીર સ્વરે કહ્યું, “બેટા, હું જે કહું એ વાત હંમેશા યાદ રાખ જે.” નેહાએ હકારમાં માથું નમાવ્યું, “તું તારી જાતને ક્યારેય ઓછી ન આંકતી. લોકો કહેશે કે સ્ત્રીઓ હલકી જાતની હોય છે, પણ એ બિલકુલ ખોટું છે. એ કહેવાવાળા લોકોના વિચારો હલકા હોય છે. સ્ત્રી ધારે તો કંઈ પણ કરી શકે છે અને બની પણ શકે છે! એવા ખરાબ લોકોની સંગતથી હંમેશા દૂર રહેવાનું. અને જીવનમાં ક્યારેય નવું શીખવામાં પાછી પાની ન કરતી. ગમતા કામમાં નવું નવું શીખતું રહેવાનું. તારી મમ્મીએ જીવનમાં ઘણા ઉતાર-ચઢાવ જોયા છે એટલે એના પરથી કહું છું બેટા. જીવનમાં ક્યારેય નાસીપાસ નહીં થવાનું. સારા-ખરાબ દિવસો તો આવેને જાય...” જ્યોતિબેને જીવનનું અનુભવામૃત દીકરીને વહેંચ્યું. સશક્ત સ્ત્રી હોવાની માન્યતા તેના મનમાં પ્રસ્થાપિત કરી.

મા-દીકરી વચ્ચેના અણીશુદ્ધ પ્રેમનું ઝરણું બંનેના હૃદયમાં નિતાંત વહેતું રહ્યું. બંને વચ્ચેની મૌનની ક્ષણોને ભંગ કરવા વાવાઝોડાની જેમ વિશાલ દોડતો ઘરમાં ઘસી આવ્યો. “મમ્મે, ચા-નાસ્તો બનાવજે જલ્દી... જોરદાર કક્કીને ભૂખ લાગી છે...” કક્કીને કપડાં બદલવા લાગ્યો.

જ્યોતિબેન પલંગમાંથી ઊભા થાય એ પહેલા જ નેહાએ એમના ખભા પર હાથ મૂકીને કહ્યું, “તું આરામ કર... હું ચા-નાસ્તો બનાવું છું.”

જ્યોતિબેને હુંફાળું સ્મિત ફરકાવી તેની સામે જોયું. નેહાને ચા-નાસ્તો બનાવતા જોઈને મનમાં વિચાર દોડી આવ્યો: ‘નાની તોય આખરે સ્ત્રીનું હૈયું! માના હૈયાનો વલોપાત દીકરી જ જાણે!’ તેને કોઈની નજર ન લાગે એટલે તેમણે મનોમન નેહાના ઓવારણાં ઉતારી લીધા.

કપડાં બદલીને વિશાલ જાણે વલ્લ કપ જીતી આવ્યો હોય એટલા ઉત્સાહથી કહ્યું, “મમ્મે, આજ તો જોરદાર મજા આઈ ગઈ...! સામેની ટીમની જે ધૂલાઈ કરી છે બાકી...! આહાહા...! છ બોલમો છ છગ્ગા ફટકારી મેચ જીતાડી દીધી બોલ!”

જ્યોતિબેને હસતાં ચહેરે તેની પીઠ થાબડીને શાબાશી આપી. પછી પૂછ્યું, “રમીને આયા પછી હાથ-મોઢું ધોયું તે??”

વિશાલે માથું ધૂણાવ્યું. @snehnusarnamu

બરડા પર થપાટ મારીને કહ્યું, “ઉઠ! જા...! નાહી લે...! એકલો પરસેવો મેં’કાય છે!”

વિશાલ ઊભો થઈ તરત જ બાથરૂમમાં નાહવા દોડ્યો.

“રૂમાલ લઈને જજે...” તેમણે યાદ અપાવતા કહ્યું.

ભોંઠો પડી પાછો ઘરમાં આવ્યો. કબાટમાંથી રૂમાલ લઈને ગળા ફરતે વીંટ્યો. ભોંઠી નજરે ખડખડ હસતો બાથરૂમમાં ઘૂસ્યો. જ્યોતિબેને માથું ધુણાવી મીઠો રોષ ઠાલવતાં પલંગમાં આરામ કરવા આડા પડ્યા. આજ બપોરની ઘટના બાદ તેમના હૈયે થોડીક હળવાશ વળી હતી. વિચારોના ચક્કોળને શાંત પાડી, આરામ કરવા તેમણે આંખો મીંચી...

* * *

પ્રકરણ – ૧૬

સમયના કેલેન્ડરમાંથી મહિનાઓના પાનાં ખરતા ગયા. ઋતુઓ બદલાતી ગઈ. વર્ષાઋતુના આગમનનાં એંધાણ કાળાડિબાંગ વાદળો પરથી મળી રહ્યા હતા. વાતાવરણના બફારાથી લોકો ત્રાસી ગયા હતા. ગોરંભાયેલા વાદળો ચારેકોર પથરાઈ કોઈ રિસાયેલા બાળકની જેમ જરાક ઝરમર ઝરમર વરસીને વિખેરાઈ જતાં. જેથી બફારો અને લોકોની અકળામણ વધી જતી. વરસાદ ક્યારે મન મૂકીને વરસે, અને વાતાવરણમાં ઠંડક પ્રસરે, એની રાહ જોઈ રહ્યા હતા.

જ્યોતિબેન દરરોજ પાર્લરથી ઘરે રીક્ષા કરીને આવતા અને જતાં. તેમના મનમાંથી બળવંત વિશેના વિચારો ઝાંખા થઈ લગભગ ભૂંસાઈ ગયા હતા. રીક્ષામાં ઘરે જતી વખતે ચિલ્ડ્રન હોસ્પિટલનું બોર્ડ વાંચતાં મનુનો ચહેરો તેમની આંખો સામે દોડી આવતો. તેની શારીરિક સ્થિતિમાં સુધારો આવ્યો હશે કે નહીં!? એના વિચારો આવતા તેમનું હૈયું મનુ પ્રત્યેની હમદર્દીથી ભરાઈ જતું. વિચારોના ચક્રોળમાં અચાનક વિશાલના જન્મદિવસ માટે ગિફ્ટ લઈ જવાનો વિચાર મનમાં આવ્યો. આજે સવારે એણે નવા કપડાં પહેરી, પગે લાગીને બર્થડે ગિફ્ટ માટેની ઈચ્છા વ્યક્ત કરી હતી. તેમણે મોબાઈલમાં સમય જોયો. સવા છ વાગવા આવ્યા હતા. ઘનઘોર વાદળોને લીધે જલદી અંધારું પ્રસરી ગયું હતું. જ્યોતિબેને રીક્ષા ઘડિયાળની શોપ આગળ ઊભી રખાવી. બહાર ઉતરીને ઘરે ફોન કર્યો કે, ‘ઘરે પહોંચતા હજુ કલાક થશે.’

શોપમાં જઈને તેમણે કેટલીયે ઘડિયાળો કઢાવી. ભાવતાલ કરાવી વિશાલ માટે સરસ વંચાય એવા આંકડા વાળી ઘડિયાળ ખરીદીને ચમકતા રેપરમાં પેક કરાવી. રીક્ષામાં બેસી તે ઘરે પહોંચ્યા. ભરતભાઈ મોટી બે સફેદ થેલીમાં ગરમાગરમ પાઉંભાજી પેક કરાવીને લાવ્યા હતા. પાઉંભાજીની સુગંધ નાકમાં પ્રવેશતા જ વિશાલ અને નેહાના મોઢામાં પાણીના ફુવારા છૂટ્યા. વરસમાં બંનેના જન્મદિવસ તેમના માટે યાદગાર બની રહેતા. બર્થડે ઉજવવાની આઝાદી છેલ્લા બે વર્ષથી એમને મળી રહી હતી. જ્યોતિબેને બર્થડે ગિફ્ટ પર્સમાં સંતાડી રાખી છેલ્લે આપવાનું વિચાર્યું. નેહાએ થાળીમાં પાઉંભાજી પીરસી. ચારેય પેટ ભરીને જમ્યા.

છાશનો એક-એક ગ્લાસ પીને ઓડકાર કાઢ્યા.

જ્યોતિબેને પર્સમાંથી ગિફ્ટ કાઢી. હસતાં ચહેરે વિશાલ સામે ગિફ્ટ ધરીને કહ્યું, “હેપ્પી બર્થડે! બેટા”. વિશાલના ચહેરા પર એકાએક ખુશખુશાલ ભાવ ઊભટી પડ્યા. ગિફ્ટ લઈને તરત જ મમ્મીને ભેટી પડ્યો. તેરમાં વર્ષમાં પ્રવેશ કરતાં વિશાલની ઊંચાઈ જ્યોતિબેનના ખભા કરતાં પણ વધી ગઈ હતી. હસતાં ઉત્સાહિત ચહેરે તેણે આભાર પ્રગટ કર્યો. ગિફ્ટમાં શું છે એ જોવા તેની ઉત્કંઠા ઉછાળા મારતી હતી. રેપર તોડીને બોક્સ ખોલ્યું. ઘડિયાળ જોઈને તેના ચહેરાની ખુશાલીના ભાવો બેવડાયા. ખીલી ઉઠેલા હસતાં ચહેરા પર આનંદિત ભાવ છવાઈ ગયો.

નેહાએ ઘડિયાળ હાથમાં લઈને જ્યોતિબેનની પસંદગીના વખાણ કર્યા. બંનેના ખિલખિલાટ હસતાં ચહેરા જોઈને તેમણે ભીતરમાં સંતોષનો થડકાર મહેસુસ કર્યો. મેહનત કરીને પોતાના બાળકોની જરૂરિયાત પૂરી પાડી, તેમને એક ખુશહાલ જીવનનો અનુભવ કરાવ્યો એ બદલ તેમણે ભગવાનનો મનોમન આભાર વ્યક્ત કર્યો. તેમની કામ કરવાની પ્રતિભાએ ગરીબીને ભૂતકાળમાં ધકેલી મૂકી હતી. તેમનું વર્તમાન સુધર્યું હતું અને ભવિષ્યને ઉજળું બનાવવા હજુ ઘસાવાનું હતું. ઘડિયાળ પહેરીને વિશાલ ભરતભાઈને ભેટી પડ્યો. તેમણે વિશાલના માથા પર હાથ ફેરવીને આશીર્વાદ વરસાવ્યા. આજનો દિવસ યાદગાર રહ્યો એનો આનંદ ચારેયના ચહેરા પર છલકાતો હતો.

*

રાત્રે સૂતી વખતે જ્યોતિબેનનું મન મનુનાં વિચારોના વમળમાં ધૂમતું હતું. મનુના સમાચાર લેવાની ઈચ્છા તેમના મનમાં ઉઠતી હતી. તેનું સુકાઈ ગયેલું શરીર, ખાંગાં થઈ ગયેલા હાથપગ, સતત વહ્યે જતી લાળ અને ચકળવકળ ઘુમે જતી કાળી કીકીની નિઃસહાય દુઃખદ યાદો તેના મનપ્રદેશમાં દોડી આવી. તેમનું હૈયું સહાનુભૂતિથી છલકાઈ ગયું. તેમણે મનમાં નક્કી કર્યું કે આવતીકાલે એ સાંજે મંજુના ઘરથી દૂર ઊભી રહી એકવાર મનુને જોઈ લેશે તો તેમના હૈયામાં ઉઠેલી વરાળ બેસી જશે. મનમાં ભય પણ સતાવતો હતો કે બળવંતની નજર મારા પર પડી જશે તો! વિચારોના પ્રવાહમાં તેમની ઘેનાયેલી પાંપણો મીંચાઈ ગઈ.

જ્યોતિ ખાલી રૂમમાં ગાઢ નીંદરમાં ગરકાવ થયેલી હતી. અવાજ વગર અડધો દરવાજો ખૂલ્યો. પડછંદ દેહ બિલ્લી પગે અંદર પ્રવેશ્યો. દુષ્ટ ચહેરામાં અંગારાની જેમ ભભૂકતી લાલઘૂમ આંખો તેને એકીટસે દેખી રહી હતી. જાનવરી હાથના પંજા તેની નજીક વધી રહ્યા હતા. ભૂતકાળની વિસરાઈ ગયેલી વેદના ફરી પાછી જ્યોતિના શરીરમાં જાગૃત થઈ. ભૂતકાળ જાણે તેના વર્તમાન પર બાળત્કાર કરવા

ત્રાટક્યો હોય એમ તેનું શરીર થથરવા લાગ્યું. શ્વાસ ટૂંકા અને ઝડપી થવા લાગ્યા. પાંપણોમાં લદાયેલી અસ્થિર કીકીઓ આમતેમ રઘવાઈ થઈ અથડાતી હતી. હૃદયના ધબકારા હણહણતા ઘોડાની જેમ વેગીલા બન્યા હતા. પાંસળીઓના પિંજરાની અંદર જાણે જંગલી જાનવર પુર્યું હોય એવું જોરજોરથી ધબકતું હૃદય હમણાં પાંસળીઓ તોડી બહાર નીકળી પડશે એવું જોર કરતું હતું. પરસેવાથી તેનું આખું શરીર ઠંડુ પડી ગયું હતું.

અચાનક વજનદાર કોથળાની જેમ એના શરીર પર કોઈક પડ્યું! તે ચીસ પાડી ઊઠે એ પહેલા તો હથોડા જેવો વજનદાર હાથ તેના મોં પર જોરથી દબાયો. તે શ્વાસ લેવા માટે તે વલવલી ઉઠી! અંગારા જેવા આંખોના ડોળા જોઈને જ્યોતિની આંખો ફાટી ગઈ! જાનવરી કદાવર પંજા તેના પાતળા ગળા પર જોરથી ભીંસાયા. શ્વાસ રૂંધાવા લાગ્યો. હાથ-પગ ફફડવા લાગ્યા. ભીંસ વધુ મજબૂત બનતી ગઈ. લાલઘૂમ અંગારામાંથી આગ વરસાવતા તણખાઓ તેના ચહેરા પર ઝર્યા! તેની પાંપણો ખૂલતાં જ તે ચમકીને બેઠી થઈ ગઈ! હાંફતા શ્વાસે ગળા ફરતે ધ્રૂજતો હાથ ફેરવી લીધો. ફાટેલા ડોળે આજુબાજુ બેબાંકળી નજર ફેરવી. ગભરાયેલા જીવે તેણે તરત દરવાજા પર તરફ નજર કરી. દરવાજો બંધ હતો. બાજુમાં ભરતભાઈ ઊંઘતા હતા. મનના પડદા પર ભજવાયેલા દુઃસ્વપ્નથી તેનું શરીર પરસેવાથી ભીંજાઈને ઠંડુ પડી ગયું હતું. છાતી પર હાથ મૂકી ઊંડા શ્વાસ લીધા વધી ગયેલા ધબકારા ધીમા પડી લયમાં ધબકવા લાગ્યા...

*

બીજે દિવસે જ્યોતિ બ્યુટી પાર્લરમાંથી બહાર નીકળી. વરસાદી વાતાવરણને લીધે સાંજ જલ્દી ઢળી પડી હોય એવું લાગતું હતું. રીક્ષામાં બેસીને જ્યોતિ રીક્ષાવાળાને મંજુના ઘર તરફ જતો રસ્તો બતાવતી ગઈ. નજરે ના ચડે એ જગ્યાએ રીક્ષા તેમના ઘરથી દૂર ઊભી રખાવી. અંધારું થઈ ગયું હતું. સ્ટ્રીટ લાઈટો ચાલુ થઈ ગઈ હતી. રીક્ષાવાળાને પૈસા ચૂકવીને તે બહાર ઉતરી. માથે સાડલો ઓઢીને તે ગલીઓમાંથી પસાર થઈ. મંજુના ઘર આગળથી પસાર થતી વખતે સાડલો મોઢા આગળ ખેંચી ત્રાંસી આંખે બધું નિરીક્ષણ કર્યું. મંજુનું ઘર ખુલ્લું જ હતું. અંદર લાઈટ ચાલુ હતી. ખુલ્લા દરવાજા આગળથી પસાર થતી વખતે તેણે પગની ગતિ જરાક ધીમી કરી. ત્રાંસી નજર દરવાજા અંદર દાખલ કરી.

એક બાળક ખિલખિલ હસતાં અવાજે દોડતું દરવાજાની બહાર નીકળી, ખાટલા પાછળ સંતાઈ ગયું. જ્યોતિના પગ એકાએક થંભી ગયા! ચહેરા પર આશ્ચર્યના ભાવો તણાયા. હાથમાં થાળી અને ચમચી લઈને એક સ્ત્રી બહાર આવી. અંધારાને લીધે ખાટલા પાછળ સંતાયેલું બાળક અને એ સ્ત્રીનો ચહેરો સ્પષ્ટ

ઓળખી ન શકાયો. સ્ત્રીએ ખાટલા પાછળ સંતાયેલા બાળકને શોધી કાઢ્યું. બાળક તરત જ ખિલખિલ હસી પડ્યું. આ અવાજ મનુનો હતો!!? એ સ્ત્રી મંજુ હતી!!? બાળકના મોઢામાં ચમચી મૂકી તેને ખવડાવા લાગી. બીજી ચમચી ભરે એ પહેલા જ બાળક દોડતું ઘરમાં નાસી ગયું. એ બાળક અને સ્ત્રી કોણ હતું એ જાણવાની ઉત્કંઠામાં જ્યોતિએ માથું ઓઢેલા સાડલે એ ઘર તરફ પગ ઉપાડ્યા. એ સ્ત્રી ઊભી થઈને ઘરમાં જવા જતી હતી ત્યાં જ જ્યોતિએ કહ્યું, “મંજુ?”

“જી કોણ?” એ સ્ત્રીએ બહારની લાઈટ કરીને પૂછ્યું, “કોનું કામ છે?”

લાઈટમાં તેનો ચહેરો સ્પષ્ટ દેખાયો. શારીરિક બાંધો મંજુ જેવો જ હતો, પણ એ મંજુ નહતી.

જ્યોતિએ માથા પરથી સાડલો ખસેડી લઈને પૂછ્યું, “અહીં મંજુબેન રહેતા હતા એના વિશે તમે જાણો છો?”

“અમે તો અહીં નવા રહેવા આવ્યા છીએ, બેન. તમે મકાન માલિકને પૂછી જુઓ.” ઘરમાંથી બાળકનો અવાજ આવ્યો, “મમ્મી હું ક્યાં છું?” સાંભળતા જ તેણે ઘરમાં જતાં કહ્યું, “એ અહીં બાજુમાં જ રહે છે...”

જ્યોતિએ પગથિયાં ચડીને મકાન માલિકનો દરવાજો ખટખટાવ્યો.

ટાલ પડી ગયેલા ઉંમરલાયક વૃદ્ધ દરવાજો ખોલ્યો, “કોનું કામ છે?”

ભાડાના ઘર તરફ આંગળી કરીને જ્યોતિએ પૂછ્યું, “આ ઘરમાં મંજુબેન કરીને રહેતું હતું એ ક્યાં ગયા?”

વૃદ્ધ તરત જ કહ્યું, “એની સાથે નાનો અપંગ બાબો હતો એમની વાત કરો છોને?”

“હા હા એમની જ વાત કરું છું” બે-ત્રણવાર માથું હલાવીને રસ દાખવ્યો.

દાંત ખોતરવાની સળીથી દાઢમાં ભરાયેલો કચરો સાફ કરતાં કહ્યું, “એતો અહીંથી બીજે જતાં રહ્યા છે.”

“ક્યાં? કેટલો સમય થયો?” જ્યોતિએ તરત જ પૂછ્યું.

“ક્યાં ગયા એની ખબર મને ક્યાંથી હોય બેન!” કહેતા જરાક ખભા ઊંચક્યા, પછી સળીથી દાંત સાફ કરતાં કહ્યું, “સાત-આઠ મહિના જેવું થયું હશે. પાકું યાદ નથી. તમે એના શું થાવ?” દાંત વચ્ચે ભરાયેલો કચરો બાજુમાં થૂંકતા પૂછ્યું.

શું કહેવું એ વિચારમાં જ્યોતિનું મન મૂંઝાયું. પછી તરત જ કહ્યું, “બહેનપણી થાઉં...”

“તો ઠીક છે. એ બહેન ઝાઝું બોલતા નઈ, પણ એનો પતિ...” કશુંક કિંમતી લૂંટાઈ ગયું હોય એવા તંગ ભાવો તેમના ચહેરા પર ખેંચાયા, પછી નિસાસો નાંખીને વાત ફેરવતા કહ્યું, “...એમનો નાનો બાબો ઓફ થઈ ગયો એના બીજે દિવસે જ ઘર છોડીને જતાં રહ્યા...”

સમાચાર સાંભળતા જ જ્યોતિને છાતીમાં ઘ્રાસકો પડ્યો! વિશ્વાસ ન બેસતા તેણે ફરીથી પૂછ્યું, “ઓફ થઈ ગયો!!! ક-ક્યારે??”

“સાત-આઠ મહિના થયા હશે,”

મનુનો ચહેરો જ્યોતિના મનઃચક્ષુ સામે તરવરી આવતા જ તેની આંખો ભીંજાઈ ગઈ. મનુનાં વિચારો વાગોળતાં તેનું ભીતર વલોવા લાગ્યું. હૈયામાં સહાનુભૂતિનું પૂર ઉમટી આવ્યું.

વૃદ્ધે દાંત સાફ કરવાની સળી ફેંકીને કહ્યું, “...રાત્રે ચારેક વાગે એમનો બાબો ઓફ થઈ ગયેલો. એ ભાઈ તો મૃત બાળકને છાતીએ વળગાડી જે રોતો હતો... બચારો સાવ ભાંગી પડ્યો હતો. બિચારા નાનકડા બાળકે પણ ઘણી વેદના વેઠી. એની બગડતી જતી હાલત જોઈને મેં સારા ડોક્ટરની ઓળખાણ કાઢાવી એને દવાખાને દેખાડવા હું પણ એમની સાથે ગયો હતો. ડોક્ટરે કહ્યું કે એના આખા શરીરમાં મસ્ક્યુ કોફી...” અઘરું નામ યાદ ન આવતા તેમણે માથું ખંજવાળ્યું, “બળ્યું આ ઉંમરે હવે ઓછું યાદ રહે છે... કંઈક એમ.ડી જેવી કોઈ બીમારી ફેલાઈ ગઈ હતી. એટલે સારવારમાં કંઈ ઝાઝું થાય એવું નહતું. બચારી એની મોટી બેન પણ એને ઘણું સાચવતી. માલિશ કરી આપતી, બહાર ફેરવવા લઈ જતી. બહુ ડાહી છોકરી હતી.”

ઘરમાંથી માજીએ ઘરડા અવાજે ટહુકો કર્યો, “કુના જોડી વાત્યો કરો છો...??” શક કરતાં હોય એવા અવાજે પૂછ્યું.

“એ આવું છું....” કહીને બોખી દાઢે હસ્યાં, “એ છોકરી એની બાના એકી ટહુકે દોડતી ટોપું (મદદ) કરવા આઈ જતી. એમની પરિસ્થિતિ જોઈને દયા આવતી, પણ શું કરીએ બેન? બધા કર્મના ખેલ છે. આપડે તો કઠપૂતળી છીએ. ઉપરવાળો જેમ નચાવે એમ નાચવાનું.”

જ્યોતિએ સહમત થઈ માથું હલાવ્યું. આંખના ભીંજાયેલા ખૂણા લૂછતાં કહ્યું, “હવે હું નિકળું દાદા. બસ એટલું જ પૂછવું હતું.”

“કંઈ વાંધો નઈ.” કહીને કરચલીવાળો હાથ ઊંચો કરી આશ્વાસન આપતાં કહ્યું, “જરા કાઠુ કાળજું રાખવું બેન... બધું આપણા હાથમો હોત તો પછી ભગવોનન

કોણ માન?”

હકારમાં માથું હલાવી ભારે હૈયે જ્યોતિએ ત્યાંથી પગ ઉપાડ્યા. રીક્ષા કરીને તે ઘરે પહોંચી. જમીને તેણે આખી વાત આદ્ર સ્વરે વર્ણવી. મનુના દેહાંતની વાત સાંભળી બધાને ભારે આંચકો લાગ્યો. થોડીક વાર પછી ભરતભાઈએ કહ્યું, “મનુની વિધિ પતાવી એ ત્યાંથી ગામડે પાછો જ ગયો હશે.” ભરતભાઈએ ખાતરી કરવા ગામડે પડોશીને ફોન કર્યો. વાતચીત પરથી તેમણે કહ્યું કે ‘બળવંત ત્યાંથી ઘર છોડ્યું એના પછી પાછો આવ્યો જ નથી. બંનેના ઘર તોડીને ત્યાં નવા મકાનનું બાંધકામ ચાલુ થયું છે’ – એવા સમાચાર મળ્યા. ભરતભાઈએ છાપાવાળા અને લાકડા વહેરવાના બેન્સામાં પણ પૂછ્યું. ત્યાંથી પણ કામ છોડી દીધું એવો જવાબ મળ્યો. ભરતભાઈ અને જ્યોતિબેનના મનમાં એક જ પ્રશ્ન સતત ઘૂંટાતો હતો : બળવંત કામ છોડીને એના પરિવારને લઈને ક્યાં ગયો હશે??

* * *

@snehnusarnamu

પ્રકરણ – ૧૭

એક મહિનો વિત્યો. ચોમાસાની ઋતુ બેસી ગઈ હતી. રાતનો શરૂ થયેલો ઝરમર ઝરમર વરસાદ સવારે પણ એજ વેગથી સતત વરસી રહ્યો હતો. જ્યોતિ સવારે વહેલા ઊઠીને તૈયાર થઈ ગઈ. ભરતભાઈ સવારે આઠ વાગે ચા-નાસ્તો કરી રીક્ષા લઈને કામે ઉપડી ગયા. વરસાદને લીધે નેહા અને વિશાલને વહેલા જમાડી, રેઈનકોટ પહેરાવીને સ્કૂલે મોકલ્યા. વરસાદી વાતાવરણને લીધે જ્યોતિ ડ્રેસ પહેરી તૈયાર થઈ ગઈ. છત્રી લઈને તે બહાર નીકળી. દરવાજે તાળું મારી ચાવી પર્સમાં મૂકી. છત્રી ખોલીને તેણે ગોરંભાયેલા આકાશ તરફ ઝીણી આંખે મીટ માંડીને જોયું. ઘેરા કાળા ડિબાંગ વાદળોએ ઘનઘોર વાતાવરણ કર્યું હતું. સતત વરસતા વરસાદની ધાર જોઈને તે મનમાં ગણગણી : ‘વરસાદે તો ભારે કરી છે. આખી રાતનો હજુ બંધ જ નથી થયો!’

કાળી છત્રી માથે કરી સાચવીને બહાર પગ મૂક્યા. રીક્ષા કરીને તે પાર્લર પહોંચી, એના પછી તરત જ ધોધમાર વરસાદ વરસવાનો શરૂ થઈ ગયો. બપોરના એક વાગ્યે કલ્પનાબેને જ્યોતિને ઘરે જમવા જવા કહ્યું. પણ બહાર વરસતા તોફાની વરસાદમાં બિલકુલ નીકળાય એવું નહતું. જ્યોતિએ ભરતભાઈને ફોન કરીને કહી દીધું કે ચાલુ વરસાદમાં ઘરે જઈ શકાય એવું નથી એટલે બહાર જમી લેજો. બ્યુટી પાર્લરમાં વરસાદના કારણે ઘરાકી જેવું નહતું, એટલે કલ્પનાબેને નાસ્તો મંગાવી ભરપેટ બધાને જમાડ્યા. પછી કૂથલીમાં કલાકો ક્યાં ફરી ગયા એનીયે ખબર ન પડી.

બહાર વીજળીની ચમકતી તલવાર વાદળો પર વીંઝાતી, ને બારે મેઘ ખાંગાં થઈ મુશળધાર વરસી પડતાં હતા. મેઘગર્જના સંભળાતાં જ અચાનક હૃદયના ઘબકારા વધી જતાં.

સાંજના પાંચ વાગી ગયા. કલ્પનાબેને પાર્લર બંધ કરી બધાને ઘરે જવા કહ્યું. રેઈનકોટ ચડાવી, એક્ટિવાની ચાવી લઈને એમણે જ્યોતિને પૂછ્યું, “તમે ઘરે પહોંચી જશોને!”

“હા, તમે ચિંતા ના કરતાં. રીક્ષા મળે એટલી જ વાર...” સ્મિત કરીને કહ્યું.

“ઓકે, પણ ઘરે પહોંચીને મને મિસ કોલ કરી દેજો.” રેઈનકોટની ચેન વાખતા કહ્યું.

“ચોક્કસ” કહીને જ્યોતિએ છત્રી ખોલી. સીડીઓ ઉતરીને ગ્રાઉન્ડ ફ્લોર પર પહોંચી. વરસાદને કારણે હમણાં જ અંધારું થવાનું હોય એવું દેખાતું હતું. ઠંડા પવનની વાછટને લીધે તેમના શોર્ટ સ્લીવ ટ્રેસમાં વધુ ઠંડી લાગતી હતી. તેણે દુપટ્ટો ગળા અને ખભા પર વીંટ્યો જેથી ઓછી ઠંડી લાગે. બરાબર કસ્સીને છત્રી પકડી કોમ્પ્લેક્સની બહાર નીકળી. પવન સાથેનો વરસાદ હોવાને લીધે તે અડધી ભીંજાઈ ગઈ હતી. નિસાસો નાંખી મનમાં બબડી : ‘બાપ રે! આજ તો વરસાદે કંઈ માઝા મૂકી છે! જરાયે જંપવાનું નામ નથી લેતો રોયો!’

રોડની બાજુમાં ઊભા રહી રીક્ષા શોધવા આજુબાજુ નજર ફેરવી. જાણે શહેરમાંથી એકાએક રીક્ષાઓ ગાયબ થઈ હોય એમ એક પણ રીક્ષા દેખાતી નહતી. જ્યોતિએ રોડ ઓળંગી સામેની દુકાનોના છજા નીચે જઈને ઊભી રહી. દુકાનદારો ઘરાક વગર નવરા બેસી બહાર પડતો વરસાદ દેખી રહ્યા હતા. જ્યોતિએ પર્સમાંથી મોબાઈલ કાઢીને ભરતભાઈને ફોન જોડ્યો, પણ રિંગ ન વાગી. મોબાઈલની સ્ક્રીનમાં નેટવર્કના એક પણ ટાવર બતાવતા નહતા. નિસાસો નાંખી મોબાઈલ પર્સમાં મૂક્યો. રીક્ષાની રાહ જોવામાં અડધો કલાક વીતી ગયો.

અંધારું વધુ ઘટ્ટ થતું જતું હતું. વરસાદ એજ ગતિ જાળવીને સતત સાંબેલધાર વરસી રહ્યો હતો. છ વાગી ગયા. દુકાનદારોએ મીણબત્તીઓ પેટાવી દુકાનમાં અજવાળું પાથર્યું. રીક્ષાનો અવાજ સંભળાતાં જ જ્યોતિએ તરત જ છત્રી ખોલી દીધી. ટ્રેસ કે પાયજામો પલડી જશે એની પરવા કર્યા વિના તે ફ્લાફ્ટ પગથિયાં ઉતરી ગઈ. પગની પિંડી ઉપર વહેતા પાણીમાં પગ મૂકી તે રોડની કિનારે જઈને ઊભી રહી ગઈ. હાથ લાંબો કરીને બૂમ પાડી : “રીક્ષા... રીક્ષા...”

રીક્ષા થોડીક આગળ જઈને ઊભી રહી. રસ્તા પર વહેતા પાણીમાં ઉતાવળા ડગ ભરી તે પહોંચી ગઈ. રીક્ષામાં બેસી, છત્રી સમેટી લઈ ઘરનું એડ્રેસ કહ્યું. રીક્ષા ચાલકે મીટર ઓન કરી રીક્ષા ચાલુ કરી. વરસાદના છાંટા રીક્ષામાં આવતા હતા એટલે તેણે બંને બાજુના પડદા ઉતારી દીધા. રીક્ષા ચાલકે ગરમ ટોપો અને મોઢે રૂમાલ બાંધી ઠંડી ન લાગે એની આગોતરી તકેદારી લઈને ચલાવતો હતો. જ્યોતિએ ભીંજાયેલા ટ્રેસ, ખભા અને ગળા પર દુપટ્ટો ફેરવી શરીર લૂછી લીધું. રીક્ષા ચાલકે ક્ષણભર પૂરતી નજર ઉપરના અરીસામાં નાંખી, જ્યોતિને દુપટ્ટાથી શરીર લૂછતાં નીરખી લીધી. જ્યોતિની નજર અરીસા પર પડતાં જ તેણે તત્ક્ષણ નજર ફેરવી લીધી. જ્યોતિએ ચહેરા પર કરડાકી ધારણ કરી, અને દુપટ્ટાથી છાતી સરખી ઢાંકી દીધી.

બહાર અંધારઘોટ વતાવારણ થઈ ગયું હતું. મુશળધાર વરસાદમાં રોડ સ્પષ્ટ દેખાતા નહતા. રીક્ષાની લાઈટોનો પ્રકાશ ધૂંધળો થઈ જતો હતો. દરરોજ રીક્ષામાં પાર્લરથી ઘરે જતાં પંદરેક મિનિટ થતી. આવા વરસાદમાં પણ રીક્ષા મળી ગઈ એ બદલ માતાજીનો આભાર મનોમન માની લીધો. આજે વરસાદને કારણે પહોંચતા થોડુંક મોડું થશે એમ વિચારી તેણે પર્સમાંથી મોબાઈલ કાઢ્યો. એક પણ ટાવર ન બતાવતા તેણે નિરાશામાં માથું ધૂણાવ્યું. ઉપરના અરીસામાં જોઈને પૂછ્યું, “કેટલી વાર લાગશે પહોંચતા?”

રીક્ષા ચલાવનારે અરીસામાં જોઈને પાંચ આંગળિયો બતાવી.

છ-સાત મિનિટ પછી રીક્ષા ઊભી રહી. રીક્ષામાં જ તેણે પૈસા કાઢીને પર્સ ખભે કર્યું. પડદો ઊંચો કરી, છત્રી ખોલીને બહાર નજર કરી. વરસાદ હજુ બંધ નહતો પડ્યો. બહાર અંધારું છવાયેલું હતું. વરસાદ પડવાના અવાજ પરથી લાગતું હતું કે વરસાદ થોડોક ધીમો પડ્યો હતો. જ્યોતિ છત્રી માથે કરી બહાર નીકળી. બે-ત્રણ સ્ટ્રીટ લાઈટ્સના આછા પ્રકાશમાં તેણે આજુબાજુ દૂર નજર ફેરવી, પણ કશુંયે પરિચિત દેખાયું નહીં. અધકચરા બાંધકામ થયેલા મકાનોની મોટી સાઈટમાં તે ઊભી હતી. છેક ખૂણાના છેલ્લા મકાન પાસે રીક્ષા ઊભી હતી. રીક્ષા ચાલક ગરમ કપડામાં ભીંજાતો બહાર નીકળ્યો.

@snehnusarnamu

જ્યોતિએ ભ્રમરો ભેગી કરીને રીક્ષા ચાલકને પૂછ્યું, “ઓ ભાઈ! આ કઈ જગ્યાએ મને ઉતારી??”

“કેમ?”

“અરે! આ ખોટું એડ્રેસ છે! મેં કહ્યું એ એડ્રેસે મૂકી જાવ મને. મારે મોડું થાય છે... ચાલો, રીક્ષા ચાલુ કરો.” જ્યોતિએ રીક્ષામાં બેસતા કહ્યું.

કશું બોલ્યા વિના એ વરસાદમાં ભીંજાતો ત્યાં ઊભો રહ્યો.

“અરે ઓ ભાઈ! મેં કહ્યુંને મારે મોડું થાય છે! ઘરે બધા મારી રાહ જોતાં હશે. તમારે જે પૈસા થતાં હોય એ લઈ લેજો બસ! મહેરબાની કરીને રીક્ષા ચાલુ કરો...” જ્યોતિએ અકળાયેલા અવાજમાં આજીજી કરતાં કહ્યું.

રીક્ષા ચાલકને ચાલુ વરસાદમાં પલડતો જોઈને જ્યોતિને અજાણ્યો ડર લાગવા લાગ્યો. તેણે ત્યાં જ ઉભેલો જોઈને જ્યોતિએ ફરીથી અકળાઈને કહ્યું, “અરે ઓ ભાઈ...! બહેરા છો કે શું...! રીક્ષા ચાલુ કરોને...! બમણું ભાડું લઈ લેજો બસ...!”

વરસાદમાં પલડતો રીક્ષા ચાલક જાણે ખરેખર બહેરા હોય એમ સાંભળ્યા વિના ઘર તરફ ચાલ્યો. તેનું અજીબ પ્રકારનું વર્તન જોઈને જ્યોતિના ઘબકારા વધી ગયા.

આવા સુમસાન સ્થળે પોતે એકલી હોવાનો ડર તેની કરોડરજૂમાંથી પસાર થઈ ગયો. જ્યોતિએ બૂમ પાડીને તેને ઊભો રાખવા કોશીશ કરી, પણ એકે શબ્દ તેના કાને પડ્યો ન હોય એમ સાંભળ્યા વિના એ અંદર જતો રહ્યો. રીક્ષામાં બેઠેલી જ્યોતિ તેને આગળના કાચમાંથી જતો જોઈ રહી. ધૂંધવાયેલા મને તે રીક્ષામાં બેસી રહી. પાંચેક મિનિટ રાહ જોઈ, પણ એ પાછો ન આવ્યો. આખરે તે છત્રી ખોલીને બહાર ઉતરી.

થોડુંક ચાલીને તે આર.સી.સીના રોડ પર જઈને ઊભી રહી. વરસાદને લીધે વિશાળ કન્સ્ટ્રક્શન સાઈટ્સનો દૂરનો રસ્તો ધૂંધળો દેખાતો હતો. બે-ત્રણ સ્ટ્રીટ લાઈટ્સ ચાલુ હતી. પણ ક્યાં જવું? ક્યાંથી બહાર નીકળવું? એની કશીયે ખબર પડતી નહતી. તેણે ફરીથી એ રીક્ષા ચાલકના મકાન તરફ નજર કરી. રૂમમાં ઝાંખો પ્રકાશ બળતો દેખાતો હતો. તેણે ઘડકતા હૈયે મકાન તરફ જવા પગ ઉપાડ્યા. છજા નીચે આવી છત્રી નીચે મૂકી, દરવાજા પાસે ઊભી રહીને કહ્યું, “ક્યાં ગયા...? ઓ રીક્ષાવાળા ભાઈ?”

ખોંખારો ખાઈને અંદરથી જવાબ આપ્યો.

જ્યોતિએ ઊંડો શ્વાસ ખેંચી અંદર પગ મૂક્યો. અજાણ્યો ભય ભીતરમાં ઘૂંટાવા લાગ્યો. બેઠકખંડમાં એક ફાનસ મૂકેલી હતી, જેમાં બળતા દીવાની જ્યોતનો નારંગી-પીળો પ્રકાશ આખા રૂમમાં પથરાતો હતો. ઘડકતા હૈયે જ્યોતિ બેઠકખંડની વચ્ચે આવીને ઊભી રહી. ખભે ભરાવેલું પર્સ બગલમાં દાબી, રીક્ષાવાળાને શોધવા નજર ફેરવી. તેણે મકાનનું નિરીક્ષણ કર્યું. દરવાજા વગરના રૂમ, માટી-સિમેન્ટમાં ખરડાયેલું ભોંયતળિયું. બારી અને દીવાલ પર ખીલી મારીને વચ્ચે દોરડું બાંધ્યું હતું. જેના પર ભીના કપડાં સુકવેલાં હતા. બીજા રૂમમાંથી રીક્ષા ચાલક બંડી અને લુંગી પહેરી વાળ ખંખેરતો બેઠક રૂમમાં પ્રવેશ્યો. પડછંદ શરીર શૌષ્ઠવ, મહિનાની વધેલી ગુચ્છેદાર દાઢી, અને વાંકડિયા વાળમાં ખરબચડા ચહેરાનો પરિચય થતાં જ જ્યોતિના હોશકોશ ઊડી ગયા! લુચ્ચું હાસ્ય ખેંચી બુલંદ અવાજ ખાલી રૂમમાં પડઘાયો, “ઓળખોણ પડી!??”

બળવંતને જોઈને જ્યોતિનું લોહી થીજી ગયું. ચહેરા પરથી નૂર ઊડી ગયું. જુબાન લથડવા લાગી. ફાટેલા ડોળે અપલક નજરે તેને જોઈ રહી. મનઃચક્ષુ આગળ તેને ઘર આગળ પીટ્યો હતો એ દ્રશ્યો દોડી આવ્યા. તેને ધુત્કારેલા શબ્દો મનમાં પડઘાવા લાગ્યા. બળવંત એક ડગલું આગળ વધ્યો. જ્યોતિ ગભરાયેલા જીવે બે ડગલાં પાછળ ખસી ગઈ. જ્યોતિના ગળામાંથી ધ્રૂજતા અવાજે શબ્દો વિખરાયા, “તમે...? અહીં... કેવી રીતે...?”

બળવંતના લુચ્ચા અટ્ટહાસ્યથી ઓરડો ગુંજી ઉઠ્યો. ગુચ્છાદાર દાઢી પર હાથ

ફેરવતાં બોલ્યો, “મન ‘તમે’ ક’ઈન ઈજ્જતથી બોલાયો, હં...?” ફરી પાછું અટ્ટહાસ્ય ઓરડામાં પડઘાયું. “એ દા’ડ તી જે શબ્દોએ મન ઘૂંટકાર્યો ‘તો એ હજુયે મન બરોબર યાદ સ...”

જ્યોતિનું ઘડકતું હૃદય ભયને માર્યું પાંસળીઓ પર ભીંસાઈ રહ્યું હતું. તેનું ભીતર થથરી રહ્યું હતું. જાણે ઝેરીલા સાપના રાફડામાં ભૂલથી ઉંદર ઘૂસી ગયો હોય એવી સ્થિતિમાં તે મુકાઈ ગઈ હતી. વાતનો દોર ફેરવવા તે બોલી, “મનુના સમાચાર સાંભળીને ઘણું દુઃખ થયું અમને...”

મનુનો મૃત ચહેરો બળવંતના મનઃચક્ષુ સામે તરવરી આવ્યો. વિષાદભાવ તેની આંખોમાં આંસુ બની બાઝી ગયો. ઉદાસીનતા એના ચહેરા પર છલકાઈ આવી. ગમગીન ચહેરે તેણે માથું ઘૂણાવી દુઃખદ યાદો ખંખેરી નાંખી. ફાનસમાં બળતા દીવામાં નજર પરોવીને કહ્યું, “તારા જેવા પારકોન તો મેઠી મેઠી વાતો જ કરતાં આવડ સ. તારો એટલો જીવ બળતો’તો તો રૂપિયા ચમ નો આલ્યા?? એ દા’ડ તી રૂપિયા આલ્યા હોત તો મારો મનુ આજ હેડતો હોત!”

“મનુની બીમારીનો કોઈ ઈલાજ નહતો બળવંતભાઈ. ડોક્ટરે પોતે જ કહ્યું હતું. અને અમારી પાસે ખરેખર એટલા બધા પૈસા નહતા. માતાજીની સોગન ખાઈન કહું છું” જ્યોતિ ગળગળા સ્વરે બોલી ગઈ.

“સાલી જુઠ્ઠી રંડ...!” બળવંતે ઉગ્ર અવાજમાં તેને અપમાનિત કરીને તાડૂક્યો, ધીરેથી વાઘની જેમ જ્યોતિ તરફ પગ ઉપાડી, વીંધતી નજરે બોલ્યો, “મુંબઈનો ડોક્ટર મારા મનુન હેડતો કરી દેત જો તી એ દા’ડ મન રૂપિયા આલ્યા હોત તો.”

“મનુની બીમારી આખા શરીરમાં ફેલાઈ ગઈ હતી. અને અમને ખબર હતી પડી ગઈ હતી કે મનુની સારવારનું કહીને એકવાર પૈસા લઈ જશો તો પછી...” જ્યોતિએ હિંમત કરીને વાક્ય અધૂરું છોડી દીધું.

તેના શબ્દો સાંભળીને બળવંતના હાથમાં ખુન્નસ ઉભરાઈ આવ્યું. મોટા ડગલાં ભરીને તે જ્યોતિ પર ઘસ્યો. તેનું ગળું ભીંસીને દીવાલે દબોચી દીધી. દાઢ પીસીને ગુસ્સો કાઢ્યો, “હરામઝાદી કમજાત રંડી...! મારા હોમું બોલશ તું...!!”

ભીંતે માથું ભટકાતાં જ્યોતિને તમ્મર ચડી ગયા. વિસરાઈ ગયેલી વેદના ફરી પાછી તેના શરીરમાં પગપેસારો કરી જીવંત થઈ ઉઠી. રડમસ ચહેરે દાંત કચકચાવી તેણે બળવંતના મોઢા પર બે-ત્રણ થપ્પડો વીંઝી દીધી. તે ત્રાડ પાડીને બોલી ઉઠી, “છોડ મને...! હું તારા તાબામાં ક્યારેય નહિ આવું! છોડ મને...! સાલા હરામખોર હિજડા...!!”

બળવંતનો અહમ ઘવાતા જ તેણે હાથની ભીંસ વધુ મજબૂત કરી. જ્યોતિએ સિંહણના પંજાની જેમ તેના વધેલા નખ બળવંતના ચહેરા પર ખોસીને ઊંડા ઉઝરડા પાડી દીધા. દર્દથી બળવંતે તરત જ ગળાની ભીંસ છોડી મૂકી. બંને હાથ ચહેરા પર મૂકી કણસતા ચહેરે તેણે દાંત કચકચાવી નાખ્યા. દબાયેલા ગળાની ભીંસ છૂટતા જ જ્યોતિ પર્સ લઈને તરત જ ત્યાંથી ભાગી ગઈ. બળવંતના ચહેરા પર લોહીના ટશીયા ફૂટી નીકળ્યા. ચહેરા પર દબાવેલી બંને હથેળીઓ દેખી તો લોહીથી ખરડાઈ ગઈ હતી. દર્દથી કણસતાં અને લોહીથી ટપકતા તેના ચહેરા પર વિકરાળ ભાવોના કાંટા ફૂટી નીકળ્યા. હથેળીઓમાં પોતાનું લોહી જોઈને તેની રગેરગમાં ઝનૂન ચડી ઉઠ્યું. લમણાની નસો ઉપસીને ફાટફાટ થવા લાગી. લોહીના રેલા ચહેરા પરથી ગળે ઉતરવા લાગ્યા. મુઠ્ઠી ભીંસી પાશવી પંજાએ તે તરત જ બહાર ભાગી ગયેલી જ્યોતિની પાછળ ભાગ્યો. વિફરેલા બળવંતને પાછળ આવતો જોઈને જ્યોતિ વધુ ઝડપથી દોડવા લાગી. મકાન બહાર અસ્તવ્યસ્ત પડેલા પથ્થરોની ઠેસ આવતા જ તે જમીન પર ફસડાઈ પડી! હાથ-પગ છોલાઈ ગયા. અચાનક તેના પર્સમાં ફોનની રિંગ રણકી ઉઠી...!

* * *

@snehnusarnamu

પ્રકરણ – ૧૮

સતત વરસી રહેલા વરસાદને કારણે વીજપ્રવાહ કપાઈ ગયો હતો. ભોંય તળિયે મૂકેલી મીણબત્તી લગભગ પીગળીને રેલો થઈ ગઈ હતી. તેની ફરફરી રહેલી જ્યોત બુઝાવાની તૈયારીઓ કરી રહી હતી. વિશાલ જમીન પર ઊંઘો પડી એ મીણબત્તીનું સુકાઈ ગયેલું મીણ ઉખાળીને માટીના કોડિયામાં ભેગું કરતો હતો. એણે બાજુમાં પડેલા બોક્સમાંથી બીજી મીણબત્તી કાઢી. તેણે બુઝાઈ રહેલી જ્યોતમાંથી નવી મીણબત્તી પ્રગટાવી. બીજા કોડિયામાં મીણના ટપકા પાડી મીણબત્તી ઊભી રાખી. વિશાલ નોટબુક ખોલી લેશન કરવામાં પરોવાઈ ગયો. ઓરડામાં બેઠેલી નેહા વારે વારે દીવાલ ઘડિયાળના કાંટા સામે તાકી રહેતી. સમયનો કાંટો જાણે ખસતો જ ન હોય એવું લાગતું હતું. તેના ચહેરા પર વ્યગ્રતા છવાયેલી હતી. કશુંક અઘટિત બનવાના ભણકારા તેના ભીતરમાં વાગતા હતા. ભરતભાઈ બહાર લોબીમાં આંટો મારતા જ્યોતિની આવવાની રાહ જોતાં હતા. નેહા અજંપિત મને ઊભી થઈ દરવાજે આવી.

“પપ્પા, પોણા આઠ વાગી ગયા! મમ્મી હજુ પણ કેમ નથી આવી?” નેહાએ ચિંતાગ્રસ્ત અવાજે કહ્યું.

“આઈ જશે બેટા. વરસાદના લીધે મોડી રીક્ષા મળી હશે. રસ્તામો જ હશે...”

“ના પપ્પા, મને ડર લાગે છે. મોડું થવાનું હોય તો મમ્મી પહેલાથી ફોન કરીને જાણ કરી દે છે. આટલું મોડું થઈ ગયું તો પણ એનો ફોન પણ નથી આવ્યો!” નેહાનું મન બેચેની અનુભવવા લાગ્યું.

“વરસાદી વાતાવરણમો નેટવર્ક નઈ પકડાયું હોય બેટા, તું ચંત્યા કરેન. જમવાનું બનાવાનું શરૂ કરી દે. નેટવર્ક પકડાય તો ફોન કરું સુ... હોં...!” મોબાઈલ કાઢીને તેમણે ફોન લગાવ્યો. રિંગ વાગતા જ છાતીમાં હાશકારો થયો. લોબીમાં આંટો મારતાં જ્યોતિ ફોન ઉપાડે એની રાહ જોવા લાગ્યા. રીંગો વાગતી રહી એમ એમ અકળામણ વધતી ગઈ. નેહાએ દરવાજે આવીને પૂછ્યું, “રિંગ જાય છે પપ્પા...?”

“રિંગ જાય સ... પણ ઉપાડતી ચમ નહી...!!?” ચિંતાની આછી રેખાઓ કપાળે ખેંચાઈ આવી, ચિંતિત મનને હિંમત અપાવવા બુદ્ધિએ તર્ક લગાવ્યો, “...કદાચ પર્સમો મૂક્યો હશે તમો રિંગ નઈ હંભળાતી હોય...”

“મમ્મીના પર્સમાં મોબાઈલ હોય તો પણ રિંગ તો સંભળાય જ છે...” નેહાએ તેમનો તર્ક વીંધ્યો.

“સાઈલેન્ટ પર મૂક્યો હોય તો કદાચ...” તેમણે બીજો તર્ક કર્યો.

“મમ્મીને ફોન સાઈલેન્ટ પર મૂકતા જ નથી આવડતું, પપ્પા...” કહેતા વિશ્વબ્ધભાવો તેના ચહેરા પર ખેંચાયા.

“અવાજ ઓસો કરવાની સ્વિચ પર્સમો દબઈ જઈ હોય એવુંયે બનક...!” જાતને દિલાસો આપવા તેમણે આખરી તર્ક છોડ્યો.

“હા, એવું કદાચ બની શકે.” નેહાએ વિચારમને કહ્યું.

ઘરમાંથી અચાનક વિશાલનો અવાજ આવ્યો, “દીદી, આ જો... ગેસ પર કશુંક બળવાની વાસ આવે છે... જલ્દી જા...” તે લેશન કરતાં બોલ્યો.

નેહાએ તરત જ દોડીને ગેસ બંધ કરી દીધો. સાણસીથી તપેલી ઉપાડી બાજુમાં મૂકી દીધી. કપાળ પર હથેળી મારી નિસાસો નાખ્યો : હત્તારી...! બળી ગયેલી ખિચડી ચમચાથી ઉખેળતી હતી ત્યારે અચાનક તેના મનમાં એક વિચાર સ્ફુર્યો! તેણે તરત જ બહાર દોડીને કહ્યું, “પપ્પા, કલ્પનાઆંટીને ફોન કરો. મમ્મી નીકળી છે કે નહીં એનો તરત ખ્યાલ આવી જશે”

નેહાનો વિચાર સાંભળતા જ ભરતભાઈની આંખો અંધારામાં ચમકી ઉઠી. એમણે બીજી જ ક્ષણે કલ્પનાબેનને ફોન લગાવ્યો. વાતચીત પરથી જાણ્યું કે, જ્યોતિ અને બીજા સ્ટાફ મેમ્બર્સ તો સાડા પાંચ વાગે ત્યાંથી નીકળી ગયા હતા. ભરતભાઈના ચહેરા પર ફરી પાછી ચિંતિત ભાવની રેખાઓ ઉપસી આવી. નેહાએ એમનો ચહેરો વાંચીને તરત કહ્યું, “મમ્મી ક્યારનીયે નીકળી ગઈ છેને પપ્પા!”

વિચારોની ગર્તામાં ડૂબી ગયેલા ભરતભાઈએ માત્ર માથું હલાવી ‘હા’માં જવાબ આપ્યો.

“પપ્પા, મને ઠીક નથી લાગતું. તમે અત્યારે ને અત્યારે જ રીક્ષા લઈને ત્યાં જતાં આવો. મમ્મી ક્યાંક મુશ્કેલીમાં હોય એવું મને લાગે છે. પ્લીઝ પપ્પા...!” નેહાએ ભીના અવાજે કહ્યું.

“બેટા, તું ગભરઈશ નઈ. હારું વિચાર. તાર મમ્મીને કશુયે નઈ થ્યું હોય. ભગવોન

પર વિશ્વાસ રાખ.” ભરતભાઈએ સાંત્વના આપતા કહ્યું.

આંસુ ટપકાવતી આંખે તે બોલી, “મને અંદરથી ખૂબ ડર લાગે છે, પપ્પા.” આંખો લૂછી તેણે દર્દઘૂંટ્યા સ્પરે કહ્યું, “મમ્મી તકલીફમાં હોય એવું મને કેમ લાગ્યા કરે છે?”

નેહાને રડતી જોઈને ભરતભાઈનું ભીતર હલી ગયું. તેમણે ઠપકો આપતા હળવા અવાજમાં કહ્યું, “નેની છોકરીન જેમ હુ રડશ! રીક્ષા લઈને હમણો જ જઈ સુ બસ! તાર મમ્મીને લઈને આવોય... હેડ અવ, રોવાનું બંધ કર અને ભગવોનનું નોમ લે... અન ખાવા બનાવાનું અત્યાર રે’વા દેજે... બધા હાથે બેહીન જમીશું. શું કીધું?” ભ્રમરો ઉછાળીને રમૂજ અંદાજમાં કહેવાની કોશિશ કરી.

નેહાએ આંખો લૂછી.

દિલાસો આપવા ભરતભાઈએ બે હાથ ખુલ્લા કર્યા. નેહા દરવાજા બહાર નીકળી તેમને ભેટી પડી. છલકાઈ આવેલા આંસુ તેમની છાતી પર લૂછાઈ ગયા. નેહાની પીઠ પર હાથ મૂકી કપાળ ચૂમી લઈને કહ્યું, “આટલી બધી ચંત્યા તું કર સન તમો તારું શરીર નહી બનતું. ચલ હેડ અવ, તાર ભઈ જોડે બેહીન લેશન કર. મુ અમણો શેઠોણીન ખભે કરીન લેતો આવો સુ. પસ આપડે ઈની ખબર કાઢી શું...” નેહાનો ડર ભાંગવા ગમ્મતભર્યા શબ્દો ઉચ્ચાર્યા. નેહા રડતા રડતા ખિલખિલ હસી પડી. આંખો લૂછતા કહ્યું, “હા અવે, જાવ હવે જલ્દી...”

ભરતભાઈ રેઈનકોટ પહેરી, રીક્ષા લઈને નીકળ્યા.

નેહા ઘડિયાળમાં વારે વારે નજર કરી લેતી. સાડા આઠ થયા. નવ વાગ્યા. સાડા નવ થયા. નેહાનું મન વધુને વધુ વિશ્લુબ્ધ થવા લાગ્યું. મન નકારાત્મક વિચારોના ઝંઝાવાતમાં બેકાબૂ બની ફંગોળાવા લાગ્યું. ભીતરમાં અઘટિત લાગણીઓ ચૂંથાવા લાગી. વિશાલના ચહેરા પર પણ ચિંતાની લકીરો ખેંચાઈ આવી. તેણે દીવાલ ઘડિયાળ સામે જોઈને કહ્યું, “દીદી, દસ વાગી ગયા તો પણ પપ્પા હજુ મમ્મીને લઈને નથી આવ્યા??”

“રસ્તા પર પાણી ભર્યું હોય એટલે થોડીક વાર લાગે... મમ્મીને લઈને આવતા જ હશે...” નેહા જાણે પોતાના વિહવળ મનને જંપી જવાનું કહેતી હોય એમ સાંત્વના આપતાં બોલી.

ઓરડાની ચારેય દીવાલો વચ્ચે નેહાનું વિચલિત મન અનિષ્ટ વિચારોમાં ભીંસાઈ રહ્યું હતું. જીવ ચૂંથાતો હોય એવી વિચિત્ર લાગણીઓ ભીતરમાં ખદબદતી હતી. ડહોળાઈ ગયેલા મનના અમંગલ વિચારો શાંત પાડવા તે તરત જ ઊભી થઈ.

રસોડામાં જઈને માતાજીનાં દેવઘરમાં ધીનો દીવો પ્રગટાવ્યો. ભીની આંખો મીંચીને તેણે પ્રાર્થના કરી. દીવાની ફરફરતી જ્યોત સાથે તેનું મન પણ કંપી ઊઠતું હતું. મનમાં પ્રાર્થનાની માળા ફેરવતી તે બહાર લોબીમાં જઈને આંટાફેરા મારવા લાગી. વરસાદ પડવાના અવાજ પરથી વરસાદ ધીમો પડી ગયો હોય એવું લાગતું હતું.

થોડીક વારમાં રીક્ષા આવવાનો અવાજ સંભળાયો. વિશાલ તરત જ બહાર દોડી આવ્યો. નેહાનું અજંપિત હૃદય થડકી ઉઠ્યું! રીક્ષા ઘર આગળ આવીને ઊભી રહી. લાઈટ વગર બહાર બધું જ અંધારઘોટ દેખાતું હતું. વીજળીના ચમકારામાં મોતી પરોવી લેવાની વાતની જેમ નેહાએ ક્ષણાર્ધના વીજ-ચમકારામાં રીક્ષાની પાછલી સીટ જોઈ લીધી. છતાંયે જે જોયું એના પર મનમાં વિશ્વાસ ન બેઠો. તેના વિશ્લુબ્ધ મને આશાકીય ટહુકો કર્યો, “મમ્મી...!”

વિશાલ તરત મીણબત્તી લેવા ઘરમાં દોડ્યો.

ભરતભાઈ લોબીમાં આવીને ઊભા રહ્યા. વિશાલ મીણબત્તી આગળ હાથ આડો કરી બહાર આવ્યો. તેમના ચહેરાના હાવભાવ વાંચીને નેહા રોવા જેવી થઈ ગઈ. ભીના સ્વરે બોલી, “મમ્મી ક્યાં છે??”

નિરાશામાં માથું ઘુણાવી ભરતભાઈએ કહ્યું, “બેટા, મુ બધી જગ્યાએ તપાસ કરતો આયો સુ તમો આટલું મોડું થ્યું. પણ તાર મમ્મી ચોંચ દેખઈ જ નઈ!”

“આટલા વરસાદમાં એ ક્યાં ગઈ હશે?? કેવી હાલતમાં હશે એ??” નેહાએ રડમસ અવાજે, વિચારમને બોલી.

વિશાલે વિચાર દોડાવીને પૂછ્યું, “તમે કોમ્પ્લેક્સની અંદર જઈને જોઈ આવ્યા હતા?”

“બેટા, બધેય જોઈ આયો. રોડ હોમેની દુકોનોવાળાનેય તાર મમ્મીનો પરિચય આલીન પૂછી જોયું. કોય સ ક તાર મમ્મી તો રીક્ષામો યાર્ની નેકળી જઈ સ.” ભરતભાઈએ હૈયું કાઠું કરીને કહ્યું.

“હવે શું કરીશું પપ્પા? મમ્મીને શોધવા ક્યાં જઈશું??” વિશાલે ચિંતિત અવાજે પૂછ્યું.

ભરતભાઈના મનમાં વિચારોનો વંટોળ ચડ્યો હતો. ભીતરમાં અજીબ પ્રકારની લાગણીઓ ડંખી રહી હતી. મોઢા પર હાથ ફેરવી પાણી સાથે વળેલો પરસેવો લૂછી લીધો. મનમાં વિચાર કરી લીધો. ગળા નીચે થૂંક ઉતારીને કહ્યું, “પોલીસ સ્ટેશને ફરિયાદ નોંધાવી પડશે.”

“પોલીસ સ્ટેશને!??” બંને જણાં ચોંકી ઉઠ્યા.

તેમના અવાજમાં ડરનો રણકો ભળ્યો.

“બેટા, ફરિયાદ તો લખાવી જ પડ. જેટલી જલ્દી ફરિયાદ લખાઈએ એટલું વે’લું તાર મમ્મીન ખોળવાનું શરૂ કર એ. તમે બે જરાયે ચંત્યા નો કરતાં. મુ બેઠો સુન. તમે દરવાજો વાખીન મોય બેહો...” તેમણે દિલાસો અપાવતા કહ્યું.

“પપ્પા,” નેહાએ રડું માંડ માંડ દબાવી રાખતા બોલી, “...મમ્મી ખરેખર કોઈ મોટી મુસીબતમાં ફસાઈ ગઈ હશે તો?” અઘટિત વિચારો તેના મન ફરતે વીંટાઈ વળ્યા હતા. તે ગભરાઈ ગઈ હતી.

“નેહા બેટા, તાર મમ્મીન કોય નઈ થાય! માતાજી ઈના માટે તો હાજરાહજૂર બેઠો સ. મુસીબતમો હશે તોયે માતાજી ઈન ઉગારી લેશી...” કહીને સંવેદનશીલ દીકરીના હૈયાને હળવું પાડ્યું.

નેહાના રડમસ હોઠ જરાક રાહતભર્યા શબ્દોનો દિલાસો લઈ આંછું હસ્યાં.

ઘરમાં મમ્મીના સુનકારે બંનેના ભીતરમાં ખાલીપો ભરી દીધો હતો. બંને ભીની આંખે અને ડૂમો બાઝેલા કંઠે ભરતભાઈની છાતીએ બાઝી પડ્યા.

“મુ પોલીસ સ્ટેશને ફરિયાદ લખાઈ અમણો જ આવું સુ. હોં...” તેમણે બંનેના માથે વાત્સલ્યભર્યો હાથ ફેરવી ત્યાંથી નીકળ્યા.

ભૂખ્યા પેટે બંનેય ઘરમાં જઈ, દરવાજો વાખી વિહવળ મને બેઠા. વરસાદ બંધ થઈ ગયો હતો. મીણબત્તીના પ્રકાશની જ્યોતમાં જીવજંતુઓ ઉડીને બળી મરતાં હતા. ઘડિયાળના કાંટાનો કટ્ટ... કટ્ટ... કટ્ટ... અવાજ શાંત ઓરડામાં સંભળાતો હતો. સમય જાણે ગોકળગાયની માફક ધીમે ધીમે વિતતો હતો. નેહા દીવાલનો ટેકો લઈ, બે પગ છાતીએ દાબી, એક જગ્યાએ કીકીઓ સ્થિર કરી વિચારોની ઊંડી ગર્તામાં સરી પડી...

*

વરસાદ બંધ થઈ ગયો છે એ દેખીને ભરતભાઈએ રીક્ષા લઈને ફરી એકવાર શોપિંગ કોમ્પ્લેક્સના રસ્તે જઈને જોઈ લેવા નક્કી કર્યું. તેમની વિહવળીત નજરમાં માત્ર જ્યોતિનો ચહેરો જ ઘૂંટાતો હતો. નિરાશા હાથે મળતા, તેમણે ભારે હૈયે નજીકના પોલીસ સ્ટેશન તરફ રીક્ષા વાળી લીધી. રસ્તાની આજુબાજુ ચાલતા વ્યક્તિઓમાં પણ જ્યોતિનો ચહેરો દેખાઈ જાય એવી આશા સેવતા પોલીસ સ્ટેશને પહોંચ્યા.

જિંદગીમાં ક્યારેય પોલીસ થાણાના પગથિયે તેમણે પગ પણ નહતો મૂક્યો; માત્ર દૂરથી જ લાલ-જાંબલી રંગનું બોર્ડ જોયેલું. વિકટ પરિસ્થિતિએ આજે પહેલી વાર

તેમને પોલીસ સ્ટેશનના પગથિયા ચડાવવા મજબૂર કર્યા હતા. સામેની દીવાલ ઘડિયાળમાં પોણા બાર વાગ્યા હતા. તેમણે ઘડકતા હૈયે અંદર પ્રવેશ કર્યો. પહેલી વાર ખાખી વર્દીમાં સજ્જ પોલીસોને જોઈને તેમનું મન ગભરાવા લાગ્યું હતું. ઈન્સ્પેક્ટર ખુરશી પર બેસી, બે હથેળીઓ એકબીજા પર ઘસી ઉત્સાહિત ચહેરે ટેબલ પર પીરસાતો નાસ્તો જોઈ રહ્યા હતા. બે હવાલદાર કાગળની ડીશમાં ગરમાગરમ ગોટા અને રકાબીમાં ચા રેડી રહ્યા હતા. હોઠ પર જીભ ફેરવી ત્રણેય નાસ્તા પર તૂટી પડવાની અધીરાઈ બતાવતા હતા. ભરતભાઈ ટેબલ આગળ આવીને ઊભા રહ્યા.

ઉતરી ગયેલા ચહેરે કહ્યું, “સાહેબ, ગુમ થયાની ફરિયાદ લખાવાની છ...”

ઈન્સ્પેક્ટરે હાથથી ઈશારો કરી ઘરપત રાખવા ઈશારો કર્યો : “લખીએ છીએ... થોડી વાર બેસો.”

ગળા નીચે થૂંક ઉતારી ભરતભાઈ ખુરશીમાં બેઠા.

“ગોટા સાથે તળેલા તીખા મરચાં લાયો ક નઈ...??” ઈન્સ્પેક્ટરના બંને ભવાં ભીંસાયા.

“સાહેબ લયો છું. આર્યા...” હવાલદારે મરચાં ઢાંકીને મૂકેલી ડિશ ખોલતાં કહ્યું.

“દસ-બાર મરચાં મારી ડીશમાં મૂક...!” ઈન્સ્પેક્ટરે હુકમ કરી, મોઢામાં વાળેલું પાણી ગળા નીચે ઉતાર્યું.

ગરમાગરમ વરાળ નીકળતાં કકરા ગોટાનો ડૂયો ભરી, ચાની ચૂસ્કી લીધી. આંખો મીંચતા જ તેમનો ચહેરો હરખાઈ ઉઠ્યો. મોઢું હલાવતા બોલ્યા, “આહાહા...! ચોમાસામાં ગરમાગરમ ગોટા સાથે ચા પીવાની મજા જ કંઈક ઔર છે.”

“બિલકુલ સાહેબ, ટેસડો પડી જાય...!” બાજુના ટેબલ પર બેઠેલા હવાલદારે સહમતીનો સૂર પુર્યો.

ગોટાની ફોરમ આખા રૂમમાં પ્રસરી ગઈ હતી. ભરતભાઈના મોઢામાં પાણી વળ્યું, પણ ભીતરની વિહવળતાએ એમની ભૂખ ભાંગી નાખી હતી. એ નીચું મોઢું કરી ચૂપ બેસી રહ્યા.

“શું નામ તમારું?” ઈન્સ્પેક્ટરે ચૂસ્કી લેતા કહ્યું.

“ભરતભાઈ...”

“નાસ્તો કરવો હોય તો આઈ જાવ...” ગોટાની ડિશ ખસેડતા કહ્યું.

“ના ના સાહેબ, માર છોકરોન ઘેર ભૂખ્યો રાખીન મુ ઓય ચોથી ખઈ હકુ!”, ઉતરેલા ચહેરે કહ્યું, “સાહેબ, માર પત્ની આજ કોમ પરથી ઘેર નહીં આઈ... સાહેબ... જલ્દી માર પત્નીન હોઘવા કોક કરોન...”

“પે’લા નાસ્તો તો કરી લેવા દો સાહેબને...!” બીજો હવાલદાર મોઢામાં ગોટો ઠૂસાવતા બોલ્યો.

ઈન્સ્પેક્ટરે મરચું મોંમાં મૂકી, ગોટાનો ડૂયો ભર્યો. પછી હાથથી ઈશારો કરી ભરતભાઈને ઘરપત રાખવાનું કહ્યું. ભરતભાઈ ચૂપ થઈ, ગળા નીચે થૂંક ઉતારી, દીવાલ પર ટિંગાડેલા ફોટાઓ તરફ જોઈને બેસી રહ્યા.

ઈન્સ્પેક્ટર નાસ્તો કરી, ટેબલ સાફ કરાવી ખોંખારો ખાઈને બોલ્યા, “હા, બોલો હવે, શું ફરિયાદ નોંધવાની છે?”

ઈન્સ્પેક્ટરે જે પ્રશ્નો પૂછ્યા એ બધાના જવાબો ભરતભાઈએ આપ્યા. જ્યોતિનું આખું નામ, ઉંમર, ઊંચાઈ, વાન, કપડાં કેવા પહેર્યા હતા, નોકરી શું કરતી હતી, ક્યારે ખોવાયા, ખોવાવા પાછળનું કારણ, છેલ્લી વાર ક્યારે જોયા હતા એના વિશે માહિતી લખાવી. જ્યોતિની વસ્તુઓ જેવી કે, પર્સ, મોબાઈલ અને આંગળીમાં ગુલાબી પથ્થરની વીંટી પહેરેલી છે એ વિશેની વિગત લખાવી. ભરતભાઈ સવારે કામ પર વહેલા નીકળી ગયા હતા એટલે જ્યોતિએ શું પહેર્યું હતું એ કહી ન શક્યા, પણ જ્યોતિના હાથે મહેંદી મૂકેલી હતી એના વિશે પણ કહ્યું. તેમણે ઘરનું એડ્રેસ અને ફોન નંબર પણ લખવ્યો. ઈન્સ્પેક્ટરે ફરિયાદ લખીને ચોવીસ કલાકની સમય મુદતમાં તપાસ હાથ ધરવાનું કહ્યું. પહેલી વાર આ પ્રકારની પરિસ્થિતિનો અનુભવ થતાં ભરતભાઈની આંખમાંથી આસું પેન્ટ પર ખરી પડ્યું. ભીંજાયેલા ખૂણા લૂછી, બાકીના આંસુનો ઢોળ પાંપણો પલકાવી અંદર ખાળી લીધા. બે હાથ જોડી ઈન્સપેક્ટરને વિનંતી કરી ત્યાંથી બહાર નીકળ્યા.

રીક્ષા ચાલુ કરી રોડ પર લીધી. જ્યોતિના વિચારો આંખો સામે દોડવા લાગ્યા. જ્યોતિ પ્રત્યેનો સ્નેહ, લાગણી, આત્મીયતા, સહાનુભૂતિ જેવી અત્યંત નિકટ અંતરભાવોનું ઘસમસતું ઘોડાપૂર હૈયામાં ઉભરાઈ આવ્યું. જ્યોતિનો ચહેરો જોવા મન બેબાંકાળું બની રહ્યું હતું. છાતીમાં વેદનાનો ગહો જામી ગયો હતો. ગળામાં લાગણીઓનો ડૂમો બાઝી ગયો હતો. થૂંક ગળે નીચે ઉતારતા જીભ કણસતી હતી. આંખો છલકાયે જ જતી હતી. ઘરે જતાં પહેલા તેમણે પાણીની પરબ આગળ રીક્ષા ઊભી રાખી. પરબ જોઈને યુવાનીની યાદો તેમના માનસપટ પર તાજી થઈ ગઈ.

આંસુભીનો ચહેરો ઘોઈને ભરતભાઈ રીક્ષામાં બેઠા. ઊંડો શ્વાસ લઈને ઘસી આવતી લાગણીઓને કાબુમાં લીધી. ઘર આગળ રીક્ષા ઊભી રહી એનો

અવાજ સાંભળતા જ વિશાલ અને નેહા બહાર દોડી આવ્યા. ભરતભાઈએ બંનેને સમજાવી હિંમત અને ધીરજ રાખવા આશ્વાસન આપ્યું. નેહાની આંખોમાં વિહવળતા ઝળહળતી હતી. એ ચૂપ હતી, પણ તેનું મન વિચારોની ગહેરાઈમાં ડૂબી ગયું હતું. ભરતભાઈએ બંનેને જમી લેવાનું કહ્યું. પણ બંનેએ માથું ઘુણાવી ‘ભૂખ નથી’ એમ કહી પથારીમાં આડા પડ્યા.

ત્રણેયની આંખોમાં ઊંઘ ખોવાયેલી હતી. આંખોમાં ભીનાશ છવાયેલી હતી. ભીતરમાં વિચિત્ર પ્રકારનો ભય જીવ કોરી ખાતો હતો. અમંગલ વિચારો લક્કડખોદની જેમ લાંબી ચાંચથી હૈયું ટોચી ટોચીને પીડાના ડામ દેતા હતા. ત્રણેયના મન સતત એક જ ચહેરાને કલ્પી રહ્યા હતા. આજે એ ચહેરો એમની વચ્ચે ગેરભૌજૂદ હતો, પણ તેના સ્નેહનો દરિયો તેમના હૈયામાં હિલોળા લેતો ઘૂઘવતો હતો... અને દરિયો પોતે?

* * *

@snehnusarnamu

પ્રકરણ – ૧૯

વરસતા વરસાદમાં જંગલી જાનવરનો આકાર તેની તરફ દોડતો આવતો જોતાં જ જ્યોતિ પર્સ લઈને તરત ઊભી થઈ ગઈ. પર્સમાંથી મોબાઈલ ફંફોસતી ચીસ પાડતી દોડવા લાગી. અચાનક જ તેની પાછળ તરાપ મારતા જાનવરી પંજા તેની ગરદન પર પડ્યા. અજગરની જેમ મજબૂત ભુજાઓ તેની પાતળી ગરદન ફરતે વીંટળાઈ વળી. મજબૂત ભીંસમાં તેની ગરદન દબાવા લાગી. ફફડતા કબૂતરની જેમ તે હાથ-પગ ઉછાળતી તરફડવા લાગી. ખુલ્લા પર્સમાં રણકતો મોબાઈલ પર્સ સાથે પડી ગયો. વરસાદમાં ભીંજાતા મોબાઈલની રિંગ થોડીક વારમાં બંધ થઈ ગઈ. બળવંત બેરહેમીથી ચાલુ વરસાદમાં જ્યોતિને ઢસેડી મકાનમાં લઈ ગયો. જ્યોતિ તેની મજબૂત ભુજાઓમાં ઉછળ-ફૂદ કરતી હતી. રડતાં ચહેરે તે બળવંતના હાથ પર નખોરિયા ભરી છૂટવા મથતી હતી.

સિંહ હરણને ગળામાંથી દબોચી ઘસડીને લઈ જાય, એમ બળવંતે તેને ઘસેડીને બેઠક રૂમમાંથી બીજા રૂમમાં લઈ જઈ ખૂણામાં ફેંકી. ફાનસનું આછું અજવાળું એ રૂમમાં પથરાતું હતું. જ્યોતિ રડતી કકડતી બે હાથ જોડીને માફી માંગી છોડી મૂકવાની આજીજી કરી રહી હતી. બળવંતની નસોમાં ખુન્નસ ઘૂંટાતું હતું. ચહેરા અને હાથ પર ભરેલા નખોરિયા સૂજવા લાગ્યા હતા. લોહીના લીસોટામાં દર્દઘૂંટ્યા લબકારા થતાં હતા. તેની લાલચોળ રાક્ષસી આંખોમાં અંગારા વરસાવતી આગ ભભૂકતી હતી. ખોપરી અંદર ક્રોધનો જ્વાળામુખી ફૂટી નીકળ્યો હતો. આંખોમાંથી ઈર્ષાનો લાવારસ ઉછળતો હતો. જંગલી સૂવરની જેમ દાંત ભીંસી, ભાલા જેવી ધારદાર નજરે તે જ્યોતિને વીંધી રહ્યો હતો. હાથની મુઠ્ઠી મજબૂત બાંધીને તે કરાજ્યો, “મુ હરોમખોર હીજડો?? મુ નાલાયક?? ભસ ફરીથી...!!”

ધ્રુસકે ધ્રુસકે રડતી જ્યોતિ ગૂંચળું વળીને છોડી દેવાની ભીંજ માંગતી હતી. માથું ધૂણાવી તૂટતાં અવાજે શબ્દો વિખરાયા, “ના... ના... માફ કરી દે મને... ઘરેથી ફોન કરીને મારી બધા રાહ જોવે છે... મે’રબાની કરીને મને જવા દે... તારા રસ્તે ક્યારેય પગ નહીં મૂકું... છોડી દે મને... દયા કર મારા પર... મેં તારું શું બગાડ્યું છે? હાથ જોડીને તારી માફી માંગુ છું... મારા પર દયા કર...”

મનુનાં મૃત્યુ પછી બળવંતનું હૃદય સંવેદનાહીન બની ચૂક્યું હતું. જ્યોતિના દર્દઘૂંટ્યા શબ્દો સાંભળવા જાણે એ બહેરો બની ગયો હતો. તે રાડ પાડીને કરાજ્યો, “સાલી ગોમઠી કમજાત!! શે’રમો આઈન તું આટલું કમાતી ચોથી થઈ જઈ?? હં...?? હલકી જાતનું બૈરું મરદ કરતો વધુ કમાતું થઈ જ્યું ઈમો તો તું હવામો ઉડવા લાગી... તારી આઝાદીની પોખો મારા અંદરના મરદન હલકો પાડ સ. પૈસા કમાબ્બાની મારી લાયકાત તારા જેટલી નહીં એવું કહીન તી મન તારા ભૂંડા મુઠે ધૂત્કાર્યો! એ દા’ડ બધો વચ્ચે મન નાલાયક, હિજડો કહીન ઉતારી પાડ્યો તોન! આજ તન અસલી મરદનો હવાદ કરાવોય સાલી કમજાત રંડીમુંડી...! મરદ અન કમજાત વચ્ચેનો ભેદ તન સમજાવોય... તારી હેંશીયતની તન બતાવોય!”

પગભર બનેલી સ્વતંત્ર સ્ત્રીને આઝાદ બનીને ઊડતી જોઈને બળવંતના ભીતરમાં ઉભરાયેલી ઈર્ષાનું જ્વલંત ઈંધણ તેના ખોખલા મર્દપણાને ભડકે બાળીને ખાખ કરી રહ્યું હતું. તેના શબ્દો તેની કટાઈ ગયેલી ગામઠી વિચારસરણીને ખુલ્લી પાડી રહ્યું હતું. સ્ત્રીને તાબામાં રાખવાની તેની જડબેસલાક સંકુચિત માન્યતામાં સ્ત્રીનું સ્થાન મર્દ કરતાં ઉતરતું હતું. જ્યોતિની સોળે કળાએ ખીલી રહેલી નારીત્વની પાંખો જોઈને તે ભીતરમાં ગુંગળાઈ મરતો હતો. જ્યોતિના જીવનની અને પરિવારની પ્રગતિ તેનાથી જોવાતી નહતી. જ્યોતિનો વધતો પગાર અને શહેરીલો દેખાવ તેને અંદરથી ચીરી નાંખતો હતો. તેની માનસિકતામાં ગામઠી સ્ત્રીનો દાયરો એક ચોક્કસ કુંડાળામાં સ્થિત હતો. જ્યારે જ્યોતિ આઝાદ બની હતી.

ભરતભાઈએ તેને ઉડવા તેના પગમાંથી સમાજ અને રિવાજોની બેડીઓ છોડીને સ્વતંત્રતા આપી હતી. મનગમતું કામ કરવામાં પ્રોત્સાહન આપ્યું હતું... કોશેટાનું બંધન તોડી તે રંગબેરંગી પતંગિયું બની હતી. તેમનું જીવન ધોરણ સધ્ધર થયું હતું. આ વાસ્તવિકતા બળવંતનું કુંઠિત મન સ્વીકારી શકતું નહતું. મનુના મૃત્યુ કરતાં પણ વધુ અસહ્ય બળાપો જ્યોતિને ગામઠી સ્ત્રીમાંથી શહેરીલી સ્વતંત્ર સ્ત્રી બનતી જોઈને થતો હતો. પગભર અને આઝાદ બનેલી જ્યોતિને જોઈને તેનું ભીતર ક્યડાઈ જતું હતું. ખોખલું મર્દપણું કમજાતના કુંડાળામાં પુરાઈ પોતે કમજાત બની ગયું હોય એવી ઝેરીલી લાગણીઓ ડંખતી હતી. મર્દપણું એના ખુદના જ ઝેરમાં ઘૂંટાઈ મરતું હતું હોય એવું એને લાગતું હતું...

જ્યોતિ ખૂણામાં ગૂંચળું વળીને રડતી હતી. ફાનસનું આછું અજવાળું બળવંતના ખડતલ શરીર પર પથરાતું હતું. તેનો વિશાળકાય કાળો પડછાયો સામેની દીવાલ પર પડતો હતો. જ્યોતિ બે હાથ અને પગ છાતીએ વાળીને ઘ્રૂજતી રડતી હતી. બળવંતે કપડાં ઉતારી નાંખ્યા. તેની આંખોમાં વાસનાવૃત્તિ ઉભરાઈ આવી. મોટો થતો પડછાયો નિઃસહાય જ્યોતિને ચારેકોરથી ઘેરી વાળ્યો. લુચ્ચું હાસ્ય વેરતો

બળવંત તેની નજીક સરક્યો. જ્યોતિએ તેના મોઢા પર થૂંકી લાતો મારી દૂર હડસેલ્યો. થૂંકથી ખરડાયેલું મોઢું લૂછતાં તેને દર્દ થયું. તે દાઢ ભીંસીને ઓરડામાંથી બહાર નીકળી બેઠકખંડમાં ગયો.

કપડાં સુકવાતું દોરડું ઝટકો મારીને ખેંચી કાઢ્યું. બળવંતે ઓરડામાં પડેલી બંડી ચીરી નાંખી. જ્યોતિના વાળ ખેંચતા જ તેનું મોં ચીસ સાથે ખૂલતાં જ ડૂચો અંદર ઠૂસાવી દીધો. બંડીની કિનારીઓથી તેનું મોઢું કસ્સીને બાંધી નાંખ્યું. જ્યોતિ હાથ પગ વીંઝી તેનાથી છૂટવા ધમપછાડા કરતી, પણ બળવંતના ભાલા જેવા હાથ અને થાંભલા જેવી જાંઘો સામે જ્યોતિનું જોર ફંગોળાઈ જતું. દોરડાથી જ્યોતિના બંને હાથ કાંડેથી બાંધી દીધા. તેની માનસિક સ્થિતિ ચૂંથાઈ ગઈ હતી. તે બસ ત્યાંથી ભાગી છૂટવા ઈચ્છતી હતી. નર્કના હેવાનથી દૂર દૂર...

પણ નિષ્કુર બળવંતનું ભીતર ઈર્ષાની આગમાં સળગતું હતું, ઘવાયેલા પુરુષત્વના અહમનો બદલો લેવાની ભાવના તેની રંગેરંગમાં ખુન્નસ ઘૂંટી રહ્યું હતું. તેના બંને હાથ દોરડાથી બાંધી દીધા. જ્યોતિ હાથ-પગ ઉછાળી તેના તાબામાં ન આવવાના પ્રયત્નો કરતી. પગથી લાતો મારી તેને હેડસેલી મૂકતી. નગ્ન અવસ્થામાં ઉભેલો બળવંત લુચ્ચું હાસ્ય વેરતો તેની નજીક સરક્યો. જ્યોતિએ લાત મારવા પગ ઉગામ્યો ને બળવંતે તેનો પગ પકડી લીધો. વિક્કરેલી જ્યોતિએ બીજો પગ ઉગામી લાત મારી... જેમ મદારી સાપનું પૂંછડું અને મોઢું પકડી કાબુમાં લઈ લે એમ બળવંતે તેનો બીજો પગ પકડી તેને પૂરેપૂરી કાબુમાં લઈ લીધી. બંધાયેલા હાથ અને ડૂચો ઠૂસાવેલા મોઢાથી જ્યોતિ કશું કરી શકે તેમ નહતી. તે નિઃસહાય હતી. બળવંતે તેના બે પગ ખોલી કદાવર જાનવરની જેમ તેની વચ્ચે ત્રાટક્યો. એકલું એકલું દાણા ચણાતું બેખબર કબૂતર ડાઘીયા કુતરાના મોઢામાં દબોચાઈ ગયું હતું...

બળવંતે મોઢામાંથી વ્યાભિચારની લાળ ટપકાવી ઝનૂનતા પૂર્વક તેના કપડાં ફાડી નાંખ્યા. દોરડાથી બંધાયેલા તેના બંને હાથ પકડી તેના પર હેવાનિયતભર્યો બળાત્કાર આચર્યો. જ્યોતિની આંખો અને ચહેરા પર નર્યી વેદના ઉભરાઈ આવતી હતી. બળવંત તેનું ગળું દબાવી બળાત્કાર કરવા લાગ્યો. જ્યોતિનો શ્વાસ રૂંધાવા લાગ્યો. તેના પગ છટપટવા લાગ્યા. જ્યોતિ બાંધેલા હાથથી બળવંતના ચહેરા પર ઘા કરતી. કાંડે બાંધેલું દોરડું ઢીલું પડીને ખૂલી ગયું! તેણે તરત જ બળવંતના ખભા અને પીઠ પર નખ બેસાડી ઊંડા ઉઝરડા પાડી દીધા.

દર્દમાં ચિલ્લાતો બળવંત વધુ પાસાવરી જોર કાઢતો. જ્યોતિના બંને હાથ કાંડામાંથી પકડી જમીન પર દાબી દીધા. જ્યોતિ તેના નીચે બિલકુલ નિઃસહાય હતી. તેના કદાવર શીલા જેવા શરીર નીચે જ્યોતિનું કોમળ શરીર ભીંસાતું, ચગદાતું હતું. તેના ચહેરા પર હૈયાફાટ રુદન ચીલ્લાઈ રહ્યું હતું. ગળામાંથી ઉઠતો ચિત્કાર મોઢામાં

હૂસાવેલા કપડામાં અટવાઈ જતો. તેનું મન નબળું પડતું જતું હતું. અસહ્ય વેદનાથી તેનું શરીર મીણની જેમ પીગળતું જતું હતું. આંખોમાંથી સતત અશ્રુધારા વહ્યે જતી હતી.

કોઈ જાતની સંવેદના કે લાગણીથી સ્પર્શ્યા વિના, પથ્થર દિલ બળવંત જાનવરની જેમ તેના પર હાંકતો રહ્યો. વ્યાભિચારની ગંદી લાળ તેના ઉઘાડા સ્તનો પર ટપકાવતો લુચ્ચું હસતો રહ્યો. અપશબ્દોથી તેને ઘૂંટાર્તો. હલકી જાત હોવાનો બળજબરીથી અહેસાસ કરાવતો. ઓરડાના ભોંય તળિયા પર પડેલી માટી, કાંકરા જ્યોતિના ઉઘાડા બદન પર ઘોંચાતા હતા. અસહ્ય દર્દની ભઠ્ઠીમાં તે ભૂંજાતી હતી. ચારેયકોરથી કાળ તેને પંજામાં દબોચી ભક્ષી રહ્યો હતો, શોષી રહ્યો હતો.

બળવંતની આંખોમાંથી કામવાસનાનો લાવારસ રેડાઈ રહ્યો હતો. તેણે જ્યોતિના હાથ છોડી તેનું ગળું જોરથી ભીંસ્યું. ઓચિંતા પ્રહારથી જ્યોતિના ડોળા ફાટી પડ્યા. તેનું ગળું અસહ્ય ભીંસ અનુભવવા લાગ્યું. ફેફસા રૂંધાવા લાગ્યા. શ્વાસ તૂટવા લાગ્યાં. ફાટેલા ડોળા પર લાલ દોરા ઉપસી આવ્યા. લમણાની નસો ફૂલવા લાગી. આખા ચહેરા પર લોહી ઘસી આવ્યું. લાલઘૂમ ચહેરો જાણે હમણાં ફાટી પડશે એવું લાગતું હતું.

દર્દથી કણસતું શરીર તરફડિયાં મારવા લાગ્યું. પગ ઊછળ-ફૂદ કરવા લાગ્યા. હાથ ઊંચો કરવા શક્તિ ઓસરતી જતી હતી. વેદનાના થર લાલમાંથી જાંબલી પડી ગયેલા ચહેરા પર થિજવા લાગ્યા. બળવંતની આગ વરસાવતી આંખોમાં કામવાસના, ક્રોધ અને ઈર્ષાનું ઈંધણ તેને ભીતરમાં ભડકે બાળી રહ્યું હતું. અને એ ભીષણ આગમાં દોષહીન જ્યોતિ આહુતિ રૂપે હોમાઈ રહી હતી.

જ્યોતિના હાથ જમીન પર પછડાતા, પાછા હવામાં ઉછળતા વીંઝાતા... પગ ઢીંચણમાંથી છટપટતા, તરફડતા... તેની ફાટી પડેલી આંખો સામે પરિવારજનોની ખુશહાલ યાદોની લહેરખી દોડી આવી... વિશાલનું નિર્દોષ સ્મિત, કાળી માસૂમ આંખો અને તેને ભેટી પડતા જ હૈયામાં ઉભરાઈ આવતો સ્નેહ. સમજદાર નેહાની પરિપક્વતા, નમણો મુસ્કુરાતો ચહેરો, શાંત, માયાળું અને ચિંતાશીલ સ્વભાવ – બિલકુલ પોતાના જેવો જ. બંધનોની બેડીઓ ખોલી ખુલ્લા ગગનમાં વિહરવાની છૂટ આપી એવા પતિનો હસમુખો ચહેરો અને તેમના પ્રેમાળ સ્વભાવની સ્મૃતિઓ તેના મનઃચક્ષુ સામે તાજી થઈ ગઈ.

ગળાની જોરદાર ભીંસ...અને હવામાં ઉઠેલા હાથ-પગ જમીન પર ફસડાઈ પડ્યા. ફાટી પડેલી આંખોમાંથી આંસુનું છેલ્લું બુંદ સરકીને વિખરાઈ ગયેલા વાળમાં અટવાઈ ગયું. પાણીમાંથી બહાર કાઢેલી માછલીની જેમ તેના હાથ-પગ થોડાક તરફડ્યાં, ધ્રૂજ્યા, અને શાંત પડી ઠરી ગયા. આંખો સામેની રેલાયેલી યાદગાર

સ્મૃતિઓ લોહીમાં થીજી ગઈ....

બે હાથથી ગળું ભીંસી હેવાનિયતભર્યો બળાત્કાર કરતા બળવંતની આંખો જ્યોતિના જાંબલી પડી ગયેલા ચહેરા પર પડી. જ્યોતિનાં સ્થિર થઈ ગયેલા ફાટેલા ડોળા જોઈને તેના વિકરાળ ચહેરા પર દુષ્ટ હાસ્ય ખેંચાયું. જ્યોતિના નિશ્ચેતન ચહેરા પર વેદનાના થર જામી ગયા હતા. બહાર નીકળી પડેલા આંખોના ડોળા પર લોહી ઘસી આવ્યું હતું. ડૂચો ઠૂસાવેલું મોઢું ખુલ્લુ પડી ગયું હતું. હોઠ સુકાઈ ગયા હતા. બળવંત તેના બિહામણા દેખાતા ચહેરા પર થૂંક્યો. ઊભો થઈ ભીતરમાં ભરેલો ઊભરો ઠાલવ્યો, “સાલી કમજાત રંડી! અવ દેખાડ તારા હાથની કમાલ જોવું મું. શે’રમો આઈન કમાબ્બા પોખો ખોલીન ઊડતી ’તીન તું! ઊડ અવ...! આખા ઘરન લઈન ઊડ...! સાલી કમજાત થઈન મરદ કરતો ઊંચી ઊડતી ’તી. મન ગાળો ભોંડતી ’તી. બોલ અવ તારા ફાટી પડેલા મૂઢથી...” તેનું લુચ્ચું રાક્ષસી હાસ્ય રૂમમાં પડઘાયું. લાત મારી તેનું નિશ્ચેતન શરીર ખૂણામાં કચરાની જેમ ઘડેલી માર્યું.

રૂમના ખૂણે પડેલી દારૂની બોટલ ઉઠાવી ઘૂંટડા ગળા નીચે ઉતાર્યા. આછા અજવાળામાં જ્યોતિનું નિશ્ચેતન શરીર નગ્ન અવસ્થામાં પિંખાઈ પડ્યું હતું. એ રૂમ છોડીને તે બેઠકખંડમાં પ્રવેશ્યો. દારૂ ઢીંચતો તે રૂમની બારી પાસે જઈને ઊભો રહ્યો. એક-બે ટ્યૂબલાઈટ્સ લબૂકઝબૂક થઈ રહી હતી. વરસાદ જંપી થઈ ગયો હતો, પણ આકાશમાં વીજળીના ચમકારા થતાં હતા. મકાન આગળ ચોરી કરીને ઊઠાવી લાવેલી રીક્ષા જોઈને તે ખૂંધુ હસ્યો. દારૂની ખાલી બોટલ બારી પર મૂકી, રૂમમાં બળતી ફાનસ બુઝાવી જમીન પર પડ્યો.

એક નિર્દોષ જીવ ઈર્ષાની આગમાં ભરખાઈ ગયો હતો. ઈર્ષાના વિકરાળ સ્વરૂપે ક્રોધ અને કામવાસના સાથે ભળી, અમાનુષી અધમ કૃત્ય કરાવી એક સુંદર જીવનને છિન્નભિન્ન કરી મૂક્યું હતું.

એજ સમયે થોડેક દૂર, ત્રણ હૈયા જ્યોતિ સાથેની મીઠી યાદોનો ખજાનો ખોલીને બેઠા હતા... તેના નિર્ભેળ અને નિશ્ચાર્ય સ્નેહના ધોધ નીચે નાહવા તરસી રહ્યા હતા... તેનો ચહેરો ફરીથી જોવા ઝંખતા હતા... માતૃવાત્સલ્યભર્યા સ્પર્શ અને હુંફાળા આલિંગનમાં ઓગળી જવા તેમનું હૈયું ઘેલું બની રહ્યું હતું.... તેમની નીતરતી આંખોમાં માત્ર એનો જ મુસ્કુરાતો ચહેરો રમતો હતો... તેની સાથે ગૂંથાયેલી યાદોને વાગોળતું મન દુભાતું હીબકાં ભરતું હતું... આશાઓની વેલ લીલીછમ રાખી, તેની ફરતે વીંટળાઈ વળવા મળશે એવી અધીરાઈ, ઉત્સુકતા, ઈંતેજારી તેમના વિહવળ મનને ખોતરી રહ્યું હતું...

ચહેરા, હાથ અને ખભા પર પડેલા ઉઝરડાના લબકારાને લીધે બળવંત કણસતો પડ્યો રહ્યો. દારૂના નશામાં દર્દ વિસરાઈ ગયું. આંખો મીંચાઈ ગઈ. રાત્રે બે વાગ્યે અચાનક કશુંક ફૂટવાનો અવાજ સંભળાયો. બળવંત અચાનક ચમકીને સફાળો બેઠો થઈ ગયો. અંધારામાં કશું જ દેખાતું નહતું. જ્યોતિનો વિચાર આવતા જ તેનું હૃદય ક્ષણાર્ધ માટે ઘડકી ઉઠ્યું! તેણે માચીસ શોધી ફાનસ પેટાવી. રૂમમાં પ્રકાશ પથરાયો. પાછળ નજર કરીને જોયું તો... બારી પર ચડી બેઠેલી ભદાળી કાળી બિલ્લીએ મીંચાઉ...! કર્યું. હાશકારો લઈ બળવંત ઊભો થયો. પેલા રૂમમાં જઈ નિશ્ચેતન દેહને લાત મારી ઢંઢોળ્યું. જ્યોતિનું શરીર ઠંડુ પડી ગયું હતું. જાંબલી ચહેરો ઘાટ્ટો પડી વધુ ડરામણો બની ગયો હતો. ફાટી પડેલી આંખોમાં લોહી ઘસી આવ્યું હતું.

દારૂનો નશો ઉતરી ગયો હતો. તેના ચહેરા, હાથ અને ખભા પર ભરેલા નખોરિયામાં લબકારા થતાં હતા. લોહી ગંઠાઈને કાળું પડી ગયું હતું. દર્દને અવગણી બળવંત કપડાં પહેરીને બહાર નીકળ્યો. તેના મનમાં ભૂતકાળમાં ઉચ્ચારેલા શબ્દો પડઘાતા હતા. રીક્ષાની સીટ પર શૂન્યમનસ્ક અવસ્થામાં થોડીક વાર બેસી રહ્યો. મનમાં વિચાર-નિર્ણય કરી તેણે રીક્ષા ચાલુ કરી. રીક્ષા ચલાવતા તેના ચહેરો બિલકુલ ભાવહીન હતો. મન વિચારોની ખાઈમાં ફૂદી પડ્યું હતું. પોતે આચારેલા દુષ્ટ કૃત્યનો કોઈ પસ્તાવો તેના મન કે ચહેરા પર ડોકાતો નહતો. રોડ પાણીથી ભરેલો હતો. વાહનોની અવરજવર નહિવત જેવી હતી. નક્કી કરેલું સ્થળ આવતા જ રીક્ષા વાળી લીધી.

નજીકના પોલીસ સ્ટેશને પહોંચી તેણે રીક્ષા ઊભી રાખી. રીક્ષાના અવાજથી ઊંઘી રહેલા હવાલદાર જાગીને સજાગ થઈ ગયા. અંદર લાઈટ ચાલુ હતી. ઈન્સ્પેક્ટર અને કોન્સ્ટેબલ્સ વાતો કરી રહ્યા હતા. રૂમમાં દાખલ થતાં જ ત્રણેય જણા બળવંતના ગુંડા જેવા ચહેરા સામે જોઈને સચેત થઈ ગયા. મોઢા પર નખના ઉઝરડાને લીધે બળવંતનો ચહેરો વધુ બિહામણો લાગતો હતો.

બળવંતે ઈન્સ્પેક્ટર સામે ખૂન કર્યાની કબૂલાત કરી દીધી. તેણે આચારેલા દુષ્ટ કૃત્યનું વર્ણન સાંભળી બંને કોન્સ્ટેબલનું કાળજું કંપી ઉઠ્યું. ઈન્સ્પેક્ટરે તરત જ આદેશ આપી તેના હાથમાં હાથકડી પહેરાવી દીધી. તેણે કરેલી કબૂલાત સાચી છે કે ખોટી એ વાતની તપાસ કરવા ઈન્સ્પેક્ટરે ફોન કરી સબ ઈન્સ્પેક્ટર સાથે ત્રણ કોન્સ્ટેબલને ઘટના સ્થળે રવાના કર્યા.

બળવંત ખુરશીમાં શૂન્યમનસ્ક બેઠો હતો. ઈન્સ્પેક્ટર પૂછતા એના સાચા જવાબ આપતો એને સાંભળીને ઈન્સ્પેક્ટરને મનમાં અચરજ ઊછળતું. ચહેરા પર આક્રોશ ફૂંફડા મારતો. ડંડા મારી મારીને ચામડી ઉતારી નાખવા મન કોપાયમાન થઈ ઊઠતું.

કબૂલાત દરમ્યાન ટેબલ પર પડેલો ફોન રણક્યો. બળવંતે કરેલી કબૂલાત સાચી હતી એ સાંભળતા જ તેમના ભવાં આખલાના શિંગડાની જેમ એકબીજા પર ભીંસાયા. હવાલદારને બૂમ પાડી તેને જેલમાં પૂરી દેવા આદેશ ફેંક્યો. બળવંત કોઈ જાતની હિલચાલ કર્યા વિના હવાલદારને વશ થઈ જેલના સળિયામાં કેદ થઈ ગયો.

બે કલાક બાદ બોડીને નજીકની સિવિલ હોસ્પિટલમાં ખસેડાઈ. મડદા ઘરમાંથી બોડીનો રિપોર્ટ અને ફોટોગ્રાફ્સની ફાઈલ તૈયાર કરીને પોલીસ સ્ટેશને પહોંચાડી. ઈન્સ્પેક્ટરે ફાઈલમાં લખેલી વિગતો ઝીણવટભરી નજરે વાંચી. ઝીણી આંખો કરી ફોટોગ્રાફ્સ જોયા. ફાઈલમાં લખેલી વિગતો અને ફોટોગ્રાફ્સ જોઈને ઈન્સ્પેક્ટરના મનમાં તરત એક ઝબકારો થયો. પાંચેક કલાક પહેલા એક સ્ત્રી ગુમ થયાની ફરિયાદ નોંધી હતી. બળવંતે કબૂલાતમાં જેના પર બળાત્કાર કર્યો એ સ્ત્રીનું નામ જ્યોતિ કહ્યું હતું એ યાદ આવ્યું. તેમણે ટેબલ પર પડેલા કમ્પ્લેન પેજમાં લખાવેલી વિગતો વાંચી. નામ, અટક અને પતિનું નામ બિલકુલ મળતું આવતું હતું. તેમના ચહેરા પર અડધો કેસ સોલ્વ કર્યાની ખુશી ઝળકી ઉઠી. ગુમ થયાની વિગતો આ કેસ સાથે લગભગ બધી રીતે સુસંગત બેસતી હતી. ગુલાબી પથ્થરવાળી વીંટી અને હાથમાં મહેંદી એ બંને તો નક્કર સબુતો બેસતા હતા. ઈન્સ્પેક્ટરે ઘડિયાળમાં જોયું. સાડા પાંચ વાગ્યા હતા. બહાર હજુ અંધારું છવાયેલું હતું. ભરતભાઈનો નંબર શોધી ફોન કર્યો... @snehnusarnamu

* * *

પ્રકરણ – ૨૦

રિંગ વાગી... બીજી જ રીંગે ફોન ઉપાડ્યો...

“હલ્લો...” અસ્વસ્થ અવાજ રેલાયો.

“ભરતભાઈ, તમારે અત્યારે જ પોલીસ સ્ટેશને આવવું પડશે.” ઈન્સ્પેક્ટરે સ્થિર અવાજમાં કહ્યું.

ઈન્સ્પેક્ટરના શબ્દોએ જાણે છાતીમાં મુક્કો માર્યો એમ ભરતભાઈ સહમી ગયા.

ફફડાટભર્યા અવાજે પૂછ્યું, “કો-કોઈ ખબર મળી સાહેબ??”

“અત્યારે હું પૂરેપૂરી ખાતરી સાથે કશું કહી ના શકું. તમે અત્યારે પોલીસ સ્ટેશને પહોંચો” ટૂંકમાં પતાવતા કહ્યું.

“જી સાહેબ...”

સામે છેડે ફોન મુકાઈ ગયો. ભરતભાઈના હૃદયના ઘબકારા કાને સંભળાય એટલી હદે તેજ થઈ ગયા હતા. શા માટે મને બોલાવ્યો હશે? જ્યોતિના ખબર મળી ગયા છે એવું કેમ નઈ કહ્યું હોય? ના ના... જ્યોતિ મળી જ ગઈ હશે. ત્યાં મારી રાહ જોતી ઊભી હશે. પણ જ્યોતિને ફોન આપી વાત કેમ ન કરાવી?? જ્યોતિને કંઈ થયું તો નહીં હોય ને...!?!? મન વિચારોના ચક્રડોળમાં ગોથા ખાવા લાગ્યું. જીવ ગભરાતો હતો. અજંપો વ્યાકુળ મનને ઘેરી વળ્યો હતો. બાજુમાં સૂતેલી નેહા પહેલી જ રીંગે જાગીને બેઠી થઈ ગઈ હતી. ફોન મૂકાતાં જ તેણે તરત જ પૂછ્યું, “પપ્પા, મમ્મીના કોઈ સમાચાર મળ્યા??”

બાજુમાં નજર ફેરવીને કહ્યું, “બેટા, તું ઉઠી જઈ!”

નેહાએ આંખો ચોળી ફરીથી પૂછ્યું, “મમ્મીના કોઈ સમાચાર મળ્યા?? કોનો ફોન હતો??”

“પોલીસ સ્ટેશનથી ફોન હતો બેટા. મન ત્યો બોલાયો સ. તું જરાયે ચંત્યા ના કરતી.

મું અમણો ત્યો જઈન આવું સુ હો.” કહીને તે ઊભા થયા.

શર્ટ પેન્ટ પહેરી, રીક્ષા લઈ પોલીસ સ્ટેશને જવા નીકળ્યા. સારા-ખરાબ વિચારો વચ્ચે રહેંસાતા ભરતભાઈ ત્યાં પહોંચ્યા. તેમના ભીતરમાં વિચિત્ર ઉચાટ ઘૂંટાતો હતો. શાના માટે બોલાવ્યો હશે? એ વાતનો મનમાં રઘવાટ થતો હતો. અંદર પ્રવેશ કરતાં તેમની અધીરતા છૂટી પડી, “સાહેબ મારી પત્નીના કોય ખબર મળ્યા??”

ઈન્સ્પેક્ટરે ઊભા થઈ ભાવહીન ચહેરે હકારમાં માથું હલાવ્યું. તેમના ચહેરાના શૂન્યભાવ વાંચીને ખુશ થવું કે દુઃખી એની સમજણ ન પડી. ભરતભાઈનું વ્યગ્ર મન આંટીઓમાં પડી ગૂંચવાઈ ગયું. ઈન્સ્પેક્ટરે નજીક આવી તેમના ખભા પર હાથ મૂકી ખુરશીમાં બેસવા કહ્યું.

ઈન્સ્પેક્ટર સાહેબના હાવભાવ અને નર્મ વર્તન જોઈને અજીબ લાગણીઓ છાતીમાં ઘૂંટાવા લાગી. ભીતરમાં આવેરાટ થતો હતો. મનમાં વિચારોનો વલોપાત હતો.

ઊંડો શ્વાસ ખેંચી ઈન્સ્પેક્ટરે ફાઈલ હાથમાં લઈને કહ્યું, “ભરતભાઈ, જરાક કઠણ કાળજું રાખજો. આ ફાઈલમાં કેટલાક ફોટોગ્રાફ્સ છે, જે હું તમને બતાવીશ. તમારે નક્કી કરવાનું છે આ ફોટોગ્રાફ્સ તમારી પત્નીના છે કે નહીં...”

ભીતરમાં વેદનાની તલવારો વીંઝાવા લાગી. વિચિત્ર ઝેરીલું દર્દ રગેરગમાં પ્રસરવા લાગ્યું. રૂંવેરૂંવે વલવલાટ થવા લાગ્યો. ઈન્સ્પેક્ટરે ફાઈલમાં પડેલા ત્રણ-ચાર ફોટોગ્રાફ્સમાંથી એક ફોટો તેમની સામે ટેબલ પર મૂક્યો.

મનમાં વિચારોનો વંટોળ ફરી વળ્યો. ઘડકતા હૃદયે ભરતભાઈએ ફોટો હાથમાં લીધો. ફોટામાં નગ્ન અવસ્થામાં ઉંઘી પડેલી જ્યોતિને જોતાં જ... જાણે તેમના હૃદયની આરપાર વીંધી નાખતો ભાલો સોંસરો ઉતરી ગયો. હાથ-પગ થથરી પડ્યા. હમણાં જ જીવ ખોળિયામાંથી છૂટો પડી જશે એવો ધ્રાસ્કો છાતીને વીંધી ગયો. ફોટો જોતાં જ આંખોમાં ઝળઝળિયા આવી ગયા.

બીજો ફોટો ટેબલ પર મૂક્યો. જાંબલી પડી ગયેલો ચહેરો અને ફાટી પડેલી આંખો જોતાં જ ભરતભાઈનું આખું શરીર ધ્રૂજવા લાગ્યું. ઘડકતું હૃદય હમણાં પાંસળીઓ ફાડી બહાર ફૂટી પડશે એવો થથરાટ થવા લાગ્યો. ગળામાં લાગણીઓનો ડૂમો ભરાઈ આવ્યો. ‘ના ના ના... આ મારી જ્યોતિ નથી. કોઈ બીજું છે...’ કહીને ભાંગી પડેલું મન ફોસલાવતું. માથું ઘુણાવી તેમણે ફોટોગ્રાફ્સ ટેબલ પર ફેંક્યાં. રડતાં ચહેરે તે બોલી ઉઠ્યા, “ના સાહેબ... આ મારી જ્યોતિ નથી સાહેબ... એ જીવતી સ... મારી જ્યોતિ આવું ગોબરુ કોમ આરેય નો કર... આ બીજા કોકના ફોટા હશે સાહેબ... તમન ભૂલ થઈ સ સાહેબ... મારી જ્યોતિન હોધી કાઢો તમે... એ જીવતી

સ... મારો સોકરો ભૂખ્યો-તરસ્યો ઘેર ઈની વાટ જોતો રોવ સ સાહેબ... મારી જ્યોતિ જીવતી સ..." કહીને તે નીચું મોઢું કરી રડી પડ્યા.

ઈન્સપેક્ટરે ટેબલ પર જ્યોતિના હાથની મહેંદીનો ફોટો મૂક્યો.

કંપતા હાથે તેમણે ફોટો ઉપાડ્યો. આંખો લૂછી જ્યોતિના હાથની મહેંદી અને તેની વીંટી જોઈ આંખોમાં વેદના ઉભરાઈ આવી. લુચ્ચું મન હા પાડીને ‘આ જ્યોતિ જ છે. તારી જ જ્યોતિ. જો એના હાથમાં મહેંદી મૂકેલી છે’ કહીને ટાંકણીઓ હૈયાને ઘોંચતું. વિલાપ કરતું હૈયું આંખો સામેનું સત્ય સ્વીકારવા તૈયાર નહતું થતું. ફોસલાવા, મનાવવા મનને સમજાવતું, પણ લુચ્ચું જિંદી મન આ જ જ્યોતિ છે કહીને વેદનાની આગમાં હૈયાને ઘકેલી મૂકી બાળી રહ્યું હતું. હૈયું આશાઓ બાંધતું. મન સબૂતની તલવાર વીંઝી આશાઓ ખેરવી નાંખતું.

માથું નીચું કરી ઘ્રુસકે ઘ્રુસકે ભરતભાઈ વિલાપ કરવા લાગ્યા. મનની વિચાર કરવાની ક્ષમતા જાણે હણાઈ ચૂકી હતી. છાતીમાં વિચિત્ર લાગણીઓ ડંખી રહી હતી. વેદનાનું ઝેર તેમની નસેનસમાં ઘોળાઈ રહ્યું હતું.

તેની ઢબૂરાયેલી પ્રતિભાએ તેમને ગામડામાંથી શહેરમાં ખેંચી લાવ્યા હતા. ગરીબીનો અંધકાર દૂર કરી આશાનું કિરણપુંજ તેમના જીવનમાં પાથર્યું હતું. સધ્ધર થતાં જીવનમાં તેણે નવા નવા રંગોની રંગોળીઓ પૂરી હતી. નેહા અને વિશાલ માટે એ વહાલનો દરિયો હતી. ભરતભાઈ માટે એ સંપૂર્ણ હતી. ઘરનો એક મજબૂત ટેકો અને કેન્દ્રબિંદુ હતી. કાશ... કાશ આ એક દુષ્ટ સપનું હોય તો! આંખો ખૂલતાં જ તૂટી જાત. અને બાજુમાં સૂતેલી જ્યોતિને કસ્સીને બાહોમાં ભરી આલિંગી લેત. ક્યારેય એને એક પળ માટેય વિખૂટી ન થવા દેત. હૈયું ભરીને ફરીથી તેને ચાહી લેત. કેટલો પ્રેમ તેને કરે છે, કેટલી લાગણી તેના પર ઢોળે છે, કેટલી કાળજી તેમનું હૈયું કરે છે, એ બધું જ તેને જતાવી તેના હોઠ ચૂમી લેત.

આજે તેમના જીવનનું કેન્દ્રબિંદુ તેમનાથી વિખૂટું પડી ગયું હતું. ઈર્ષાની આગમાં ભરખાઈ ગયું હતું. હૈયું હજુ એ કડવી વાસ્તવિકતા સ્વીકારવા તૈયાર નહતું. આ એક દુષ્ટ સપનું જ છે. હમણાં આંખો ખોલીશ ને જ્યોતિનો હસતો ચહેરો આંખમાં રમવા લાગશે. હમણાં જ ‘ગરમ પાણી કાઢ્યું’નો ટહુકો પાડી ઢંઢોળીને ઉઠાડવા આવશે. પણ મન વાસ્તવિકતાના ફોટા બતાવી હૈયાને ઘ્રુસકે ઘ્રુસકે રડાવી મુકતું.

ઈન્સપેક્ટરે ટેબલ પર પડેલા ફોટોગ્રાફ્સ ભેગા કરી ફાઈલમાં મૂકતાં કહ્યું, “તમારી પત્ની પર બળાત્કાર થયો હતો. પછી એનું ગળું દબાવી...” બંને હોઠ દબાવી માથું ધૂણાવ્યું.

બળાત્કાર શબ્દ કાનના પડદા પર અથડાતાં જ તેમની છાતીમાં ધ્રાસ્કો પડ્યો. કાળા

કાળે જાણે બે ધારી તલવારથી તેમને ઉભે ઊભા જ રહેંસી નાખ્યા હોય એવો પ્રાણઘાતક આઘાત સોંસરવો ઉતરી ગયો. રડતાં ચહેરે તેમણે દાંત કચકચાવી નાખ્યા. ક્રોધાવેશમાં આવી ઊભા થઈ મુઠ્ઠીઓ ભીંસી ઝનૂનપૂર્વક પૂછ્યું, “ક્યા રાક્ષસે મારી જ્યોતિનો જીવ ઝૂંટવી લીધો સ બોલો...! એ કાળમુખાન મુ નહીં છોડું...! બોલો સાહેબ કુણ સ એ નરાધમ રાક્ષસ...!”

“શાંત થાવ...! પોલીસ સ્ટેશન છે આ...!” ઈન્સ્પેક્ટરે ઊંચા અવાજમાં હાકોટો કર્યો, “...તમારી પત્નીનો હત્યારો પકડાઈ ગયો છે. એણે સામે ચાલીને ગુનો કબૂલ કર્યો છે. અહીં જેલમાં એને પૂરેલો છે.”

“સાહેબ મન ઈના ફાયે લઈ જો... માર એ રાક્ષસનું કાળું મુઠું જોવું સ...” ભરતભાઈએ ઝનૂનભર્યા અવાજમાં જિદ્દ પકડી. તેમના રોગેરગમાં આગ વળગી હતી.

ઈન્સ્પેક્ટરે બૂમ પાડી બે હવાલદારોને અંદર બોલાવ્યા. “કોઈ જાતનું તોફાન ના જોઈએ મારે, શું કીધું?” ઈન્સ્પેક્ટરે ચોખવટ કરી.

ભરતભાઈએ થૂંક ગળે ઉતારી માથું હલાવ્યું. ઈન્સ્પેક્ટરે બંને કોન્સ્ટેબલને ઈશારો કરી લઈ જવા કહ્યું. બંને હવાલદારોએ ભરતભાઈને બગલમાંથી પકડી ગુનેગારની જેલ સામે લઈ ગયા. @snehnusarnamu

જેલમાં પૂરેલા ચાર કેદીઓમાંથી એક કેદી પર નજર પડતાં જ ભરતભાઈનું હૃદય ઘબકારો ચૂકી ગયું. જાણે કોઈકે તલવાર છાતીની આરપાર સોંસરવી ઉતારી નાંખી હોય એવો જીવ ઝૂંટવી લેતો આઘાત લાગ્યો. દાંત કચકચાવી ભરતભાઈએ જેલના સળિયા ઝનૂનથી પકડી લીધા. સળિયા પહોળા કરી, અંદર ઘૂસીને બળવંતનું ગળું ભીંસી નાખવાની અદમ્ય ઈચ્છા સળગી ઉઠી.

“સાલા રાક્ષસ...!! હરામખોર...!! હુ કરવા તી આવું કર્યું ઈના જોડે!?? હુ કરવા!!?” બે સળિયા પર માથું પછાડી પોક મૂકી રડી પડ્યા, “...હુ કરવા મારી જ્યોતિનો જીવ લૂંટી લીધો, કાળમુખા...?? હુ બગાડ્યું તું તારું ઈને...??” ભીતરની બળતરા ઠાલવતા તેમનો અવાજ તરડાઈ જતો, “...મારા પરિવારન બરબાદ કરીન હુ મળ્યું તન, સાલા હવસખોર... તારા જોડે મી એ દા’ડથી જ સંબંધ તોડી નોખ્યો તો તોયે તી હુ કરવા ઈની જોડે આવું કર્યું?? હુ લૂંટી લીધું’તું તારું ઈને? સુખેથી ચાલતું જીવન હુ કરવા ફેદી માર્યું તી?? ભગવોન તન આરેય માફ નઈ કર... આરેય નઈ...” બે સળિયા પકડી નીચે બેસી, નાના બાળકની જેમ ઘુસકે ઘુસકે રડી પડ્યા. ભીતરમાં લાગણીઓ દળાતી, પીસાતી હતી. જીવ ધારદાર સંજોગોની ધાર વચ્ચે કપાતો, કણસતો ઘાયલ થતો હતો.

ભીંતે ટેકો લઈને બેઠેલો બળવંત ઊભો થયો. સળિયાની નજીક આવી, ભરતભાઈની આંસુભીની આંખોમાં જોઈને લુચ્ચું હસ્યો. અધમ કૃત્ય પર ગર્વ લેતો હોય એમ નિષ્ફુરતાથી બોલ્યો, “તન મી એ દા’ડ કીધું તું ન ક, જે દા’ડ પ્રોમોશિક બનોય એ દા’ડ તારું જીવતર રોળઈ જશે...”, દુષ્ટ અટ્ટહાસ્ય વેરતાં કહ્યું, “...રોળી કાઢ્યુંન!”

એ શબ્દોનો સીધો જ ધ્રાસકો છાતીમાં પડ્યો. જાણે આખેઆખું ખંજર હૃદયમાં ભોંકી ગોળ ફેરવી માર્યું હોય એવા આકરા વેણ તેમનું કાળજું વીંધી ગયા. બળવંતના ઝેર ઘૂંટેલા વાકબાણ સાંભળીને તેનું ગળું હાથમાં આવે તો ગળું દબાઈ ગુંગળાઈ મારવાની તીવ્ર ઈચ્છા જોર કરી ગઈ, પણ હવે એ શક્ય નહતું. દાંત કચકચાવી, નસકોરાં ફુલાવીને કહ્યું, “તું ફોંસીની મોત મરે એટલું યાદ રાખજે, હરોમી...!” બોલતા જ તેમના શરીરમાંથી શક્તિ ઓસરી ગઈ. આંખે અંધારા છવાઈ ગયા. તે જમીન પર ત્યાં જ ફસડાઈ પડ્યા. હવાલદારે તરત જ તેમને બાવડામાંથી પકડી લીધા. બહારની ખુરશીમાં બેસાડી મોઢા પર પાણી છાંટી ભાનમાં લાવ્યા.

તેમનો હવે જીવન જીવવાનો મોહ મરી ગયો હતો. રંગીન જીવન એકાએક રંગહીન બની ગયું હતું. હૈયું જાણે ભઠ્ઠીમાં શેકાતું હોય એવી અપાર વેદનામાં તેમનો જીવ ભૂંજાતો હતો. જીવનના બળબળતા રણમાં વિખૂટા પડી ખોવાઈ ગયા હોય એવું લાગતું હતું. જ્યોતિનો અનહદ પ્રેમ, સ્નેહ અને હુંફની તૃષ્ણામાં ત્રણ જીવ તરસ્યા મરી રહ્યા હતા, રઝળી રહ્યા હતા... ઘરે વાટ જોતાં બે બાળકોના મનમાં હજુ મમ્મી મળશે-ની આશા લીલીછમ રાખી એકબીજાને આશ્વાસન આપતા હતા. બંને ચિંતિત નજરે અને વિહવળ મને રીક્ષાના અવાજની વાટ જોતા બહાર આંગણે બેઠા હતા... હમણાં પપ્પા મમ્મીને લઈને આવશે અને અમે દોડતા તેને ભેટી પડશું. ક્યારેય એને પોતાનાથી જુદી નહીં થવા દઈએ... એના વગર જરાયે ગમતું નહતું, મન બેચેન થતું હતું, જીવ ઠરતો નહતો...ની ફરિયાદો કરી હૈયું ઠાલવી રહી પડશે. પછી સ્નેહનો દરિયો બચીઓ ભરી તેમને પોતાની મય સમાવી લેશે...

ઈન્સ્પેક્ટરે કેસની કાર્યવાહી હાથમાં લઈ ભરતભાઈને કેટલાક પ્રશ્નો પૂછી વિગતો કાગળ પર ઉતારી. ગમગીનીમાં ડૂબી ગયેલા ભરતભાઈએ એક જગ્યાએ કીકીઓ ઠારી, જવાબો આપતા રહ્યા. જ્યોતિની યાદોમાં આંખો નિરંતર નીતરતી જતી હતી... લાખ પ્રયત્ને પણ જાતને કાબૂમાં લઈ શકાતી નહતી.

ઈન્સ્પેક્ટરે તેમને ઘરે જવાની રજા આપી. ભરતભાઈમાં ઊભા થવાની શક્તિ નહતી રહી. પગ જાણે લોખંડના થાંભલા જેવા ભારેભરખમ બની ગયા હતા. વાસ્તવિકતાનો કાળો ભારેખમ પથ્થર હૈયા ફરતે બાંધી, હૈયું શોકના સમુદ્રમાં ડૂબી

રહ્યું હતું. પગ જાણે બેડીઓમાં બંધાઈ ગયા હતા. ઘરે જવા હૈયું તૈયાર નહતું. નેહા અને વિશાલની સામે ઊભા રહી પોતે શું કહેશે? ક્યા મોઢે કહેશે? એમનું મન આ કઠોર વાસ્તવિકતા સ્વીકારશે? નેહાનાં સંવેદનશીલ હૈયા પર શું વિતશે? ઘરેથી નીકળતા એને આપેલા વેણ, દિલાસો હવે...

ભરતભાઈ પર દુઃખનો આખો પહાડ તૂટી પડ્યો હતો!

મન મક્કમ કરી પગ ઉપાડ્યા. રીક્ષામાં બેસી, આંખો લૂછતાં લૂછતાં ઘરે પહોંચ્યા. રીક્ષાનો અવાજ સંભળાતા જ નેહા અને વિશાલ દોડતા તેમની પાસે આવ્યા. એક જ પ્રશ્ન બંનેના મનમાં પજવતો હતો એ હોઠ પર ઉછળી આવ્યો. મમ્મી ક્યાં છે પપ્પા?? ભરતભાઈની આંખોમાંથી નીતરતા આંસુ અને ચહેરા પર છવાયેલા શોકમગ્ન ભાવ જોઈને નેહાના પગ ધ્રૂજવા લાગ્યા. ભરતભાઈને રડતાં ચહેરે બંને સામે જોઈને મૌનપણે માથું ઘુણાવ્યું. પહેલી વાર તેમને રડતાં જોઈને બંનેના કાળજા પર કોરડો વીંઝાયો; અને જાણે એમનું આખું અસ્તિત્વ વેદનાથી ચચરી ઉઠ્યું. તેમને રડતાં જોઈને બંનેની આંખો છલકાઈ આવી. વિશાલ ભરતભાઈને ભેટી પડી વિલાપ કરવા લાગ્યો.

બાજુમાંથી પાડોશી બહેન ડેલી ખોલી આંગણામાં આવી પહોંચ્યા. ભરતભાઈને રડતાં જોઈને તેમની આંખો પણ ભીંજાઈ ગઈ. નેહાના સંવેદનશીલ હૈયામાંથી ઉઠેલો અને મનમાં ઘૂંટાતો પૂર્વસંકેત સાચો ઠર્યો. તેનું હૈયું જાણે ચિરાઈ ગયું હોય એવી તીવ્ર વેદનાભર્યા તલવારે તેની સંવેદનશીલતાને હણી નાંખી. તેના હાથ-પગ કંપવા લાગ્યા. મન વિચાર કરવા બુઠ્ઠું બની ગયું. છાતીમાં ક્યારેય ન અનુભવેલી પીડાનો સબાકો ઉઠ્યો હતો. તેના ધ્રૂજતા પગ ફગી પડ્યા. પાડોશી બહેને તેને સંભાળી લઈ નીચે બેસાડી. નેહાના ખભા પર હાથ ફેરવી આશ્વાસન આપવા લાગ્યા. તે ધ્રુસકે ધ્રુસકે રડી આકંઠ પોકારવા લાગી. તેની આંખોમાં અપાર વેદના છલકાઈ રહી હતી. જ્યોતિની યાદમાં હિજરાતા હૈયા શોકમગ્ન થઈ દુઃખના દરિયામાં ડૂબી વિલાપ કરી રહ્યા હતા... ત્રણેયના હૈયામાં ઘૂંઘવતો, હિલોળા લેતો સ્નેહનો દરિયો માત્ર સ્મૃતિ બનીને રહી ગયો હતો. જેની તરસ હવે ગતની મીઠી યાદો વાગોળીને છિપાવવાની હતી...

* * * *

લેખકના બોલ:

વાંચક મિત્રો, વાર્તાનો અહીં અંત થાય છે, પણ જ્યોતિ જેવી બીજી કેટલીયે સ્ત્રીઓની કહાની હજુ આપણી આસપાસ જીવે છે, ઘબકે છે, આખડતી આખડતી પણ પોતાના પગ પર ઊભી થવા મથે છે. ચાલે છે, પડી જાય છે, પાછી ઊભી થઈ ફરીથી દોડે છે – પીઠ પર સ્વતંત્રતા અને આઝાદીની પાંખો ફૂટી નીકળે છે. પાંખો ફફડાવી ઉડે છે, ગડથોલું ખાઈ પાછી ભોંય પટકાય છે, પણ ઊડવાની આશા ક્યારેય છોડતી નથી. આખરે એક દિવસ તેની મજબૂત પાંખો ફેલાવી, ઊંચી ઉડાન ભરતી થઈ જાય છે. ઊંચા આભે આંબી સ્વતંત્ર હોવાનો અહેસાસ કરે છે અને ઈચ્છા મુજબનું જીવન ઘડી જાણે છે. બીજાને પ્રોત્સાહિત કરે છે; અને એમને પણ સાથે લઈ ઊડવાનું શીખવે છે.

જ્યોતિ આવી જ એક સ્ત્રી હતી. ગામડામાંથી તેના પરિવારને લઈ શહેરમાં આવીને ઊડવાનું શીખી હતી. બાળકોને સારું જીવન આપવા, પરિવારની જરૂરિયાતો પૂરી પાડવા અને અંદરની ખુદની પ્રતિભાને ઢંઢોળીને નિખારવા. તેણે પાંખો ફેલાવી ઊંચા આભે ઉડાન ભરી હતી. ભરતભાઈએ તેના પગે સ્ત્રી જાતની કુંઠિત માન્યતાઓ કે બંધનોની બેડીઓ બાંધી નહતી. તેને છૂટી વિહરતી મૂકી હતી. આભે આંબી સોળે કળાએ પ્રતિભા ખિલવવા પ્રોત્સાહનબળ પૂરું પાડ્યું હતું.

મિત્રો, આ એક સત્યઘટના પર આધારિત વાર્તા છે. જ્યારે મેં અંગ્રેજી ન્યૂઝમાં આ ઘટના વાંચી ત્યારે ખરેખર મારા રૂંવાડા ખડા થઈ ગયેલા. મેં તરત જ એ પેજને બૂકમાર્ક કરી એના પર શોર્ટ સ્ટોરી લખવાનું વિચારી રાખેલું. આ વાર્તા લખતી વખતે હું બિલકુલ સ્યોર નહતો કે આ ઘટનાને હું વાર્તા સ્વરૂપે પૂરો ન્યાય આપી શકીશ કે નહીં! સાચું કહું તો અત્યારે પણ હું સ્યોર નથી. નક્કી તો તમારે જ કરવાનું છે.

ખેર, આ વાર્તા લખવાનું મુખ્ય કારણ જે મારા હૃદયને સ્પર્શી ગયું હતું એ છે, એક ગામડાની મજૂરવર્ગની સ્ત્રી સ્વનિર્ભર બની સ્વમાનભેર માથું ઊંચું કરી જીવી શકે છે. એટલું જ નહીં પોતાનું ગમતું કામ શોધી, લોકોની સંકુચિત જડ માન્યતાની સીમારેખા બહાર પગ મૂકી, પોતાની આગવી પ્રતિભા ખીલવી આઝાદીની ઊંચાઈઓ આંબી શકે છે. સ્ત્રી પોતે ઈચ્છે અને મક્કમ નિર્ણય કરે તો એ કોઈ પણ કામ કરી શકવાની કાબેલિયત ધરાવે છે. બસ, આ વાત જ મારે દિલ ફાડીને લોકો સામે રજૂ કરવી હતી. એટલે જ આ સ્ટોરી લખવાનું નક્કી કર્યું.

આ સ્ટોરીમાં ભરતભાઈ જ્યોતિબેનની પ્રતિભા ખિલવવા સહકાર આપે છે. જો સ્ત્રી પાસે પ્રતિભા હોય, પણ તેના હાથ-પગ સમાજ કે રિવાજોની બેડીઓથી

બંધાઈ જાય તો સ્ત્રીની સ્થિતિ એક પિંજરમાં પૂરેલા પંખી જેવી થઈ જાય. ઉડવા પાંખો તો છે, પણ પિંજરને લીધે પાંખો ખોલીને ઊડી શકતી નથી. અહીં પતિએ પત્નીને ઉડવા કોઈ જાતનું પિંજર કે બેડીઓમાં જકડી જ નથી. પતિએ તેને બંને હાથમાં લઈ ઉડતી કરવા આઝાદી આપી. આ વાતે મને સ્ટોરી લખવા ઉતાવળો કરી મૂક્યો. એટલો ઉતાવળો કે હું જે નોન-ફિક્શન બૂક લખી રહ્યો હતો એને પણ બાજુમાં મૂકી આ વાર્તા હાથમાં લઈ કામ કરવાનું શરૂ કરી દીધું.

મિત્રો, કાળજું ધ્રુજાવી મૂકે એ વાત હવે આવે છે. આ વાર્તા વાંચ્યા પછી કદાચ તમને લાગશે કે આ સ્ટોરીનો અંત દુઃખદ છે. મુખ્ય પાત્રને જ મારી નાખ્યું! પણ મિત્રો, આપણો મનમાં મનગમતી સુંદર કલ્પનાઓ રચી તેમાં રંગો પુરીને જેવી કાલ્પનિક દુનિયા રચીએ છીએ એવી રચના વાસ્તવિક દુનિયાને ગમતી નથી અથવા તેનો હંમેશા સ્વીકાર થતો નથી. ક્યાંક એવા દ્વિસ્ત અને ટર્ન્સ રીયલ લાઈફમાં આવે છે કે આપડે બધી રીતે ભાંગી પડતાં હોઈએ છીએ. ક્યારેક જીવનની યાત્રામાં પ્રેમાળ લોકો પણ મળતા હોય છે, તો ક્યારેક લોભી, લુચ્ચા, બહારથી મીઠડાં પણ અંદરથી કડવા ઝેર, તો કેટલાક ઈર્ષાળુ, કામી, દગાબાજ લોકો પણ મળે છે.

આ દુનિયા કેટલાયે અવનવા ચરિત્ર-રંગોની બની છે. કેટલીયે દુષ્ટ કૃત્યોથી ભરેલી ઘટનાઓ જે ન બનવી જોઈએ છતાં એ ઘટનાઓ દુનિયામાં બનતી હોય છે. આપણો રોજબરોજના છાપમાં કે ટીવીમાં આવું બનતું જોતાં જ હોઈએ છીએ. ખરાબ સમાચાર સાંભળીને દુઃખ થાય છે, પણ વાસ્તવિકતા આપણી સામે જ ઊભી હોય છે. ઈચ્છા કે અનિચ્છાએ પણ એનો લાંબા કે ટૂંકા સમયે સ્વીકાર કરવો જ પડતો હોય છે. આવી જ એક કડવી વાસ્તવિકતાની ઘટના તમારી સમક્ષ અહીં મૂકી છે, મિત્રો. વાર્તાના સારને પોઝિટિવલી લેવા અનુરોધ કરીશ. જ્યોતિનું પાત્ર કેટલીયે સ્ત્રીઓ માટે પ્રેરણાદાયી બની શકે છે. આ વાર્તા તમને ગમી હોય તો જરૂર તમારા પ્રતિભાવ મોકલાવજો.